

KALLELSE

Kommunstyrelsens arbetsutskott kallas till sammanträde

Dag Tisdagen den 15 augusti 2017
 Tid Kl. 09.30
 Plats Nacka stadshus, sammanträdesrummet Jelgava
 Ordförande Mats Gerdau
 Nämndsekreterare Görel Petersson

Föredragningslista

Nr	Ärende	Noteringar
1.	Val av justerande	
2.	Anmälningar	
3.	Delegationsbeslut	
4.	Samling för skolan. Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (del 2), SOU 2017:35 <i>Yttrande till regeringen</i> KFKS 2017/473, UBN § 48	
5.	Kvalitet i välfärden - bättre upphandling och uppföljning, SOU 2017:38 <i>Yttrande till regeringen</i> KFKS 2017/493	
6.	Ds 2017:20; regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län <i>Yttrande till regeringen</i> KFKS 2017/693	
7.	Ändrat checkbelopp arbetsmarknadsinsatser KFKS 2017/611, ÄLN § 59	
8.	Överenskommelse vid flyttnings till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län KFKS 2017/548, ÄLN § 47	
9.	Informationssäkerhet vid outsourcing <i>Information</i> KFKS 2017/692	
10.	Utredning om sommarjobbscheck KFKS 2017/610, AFN § 59	

Nr	Ärende	Noteringar
11.	Kundval musikskola utökas till kundval kulturskola Dnr KFKS 2017/555	
	Motioner	
12.	Utveckling av musikskola till kulturskola <i>Motion den 10 november 2016 av Rolf Wasteson m.fl (V)</i> KFKS 2016/986, KUN 2016/112	
13.	Utvidgning av Nyckelvikens naturreservat <i>Motion den 20 juni 2016 av Eric Myrin (SD)</i> KFKS 2016/536, NTN 2016/741	
14.	Naturreservat i Trollalen <i>Motion den 12 september 2016 av Åsa Nyberg m.fl (SD)</i> KFKS 2016/758, NTN 2016/851	
15.	Trygghetsboende <i>Motion den 2 februari 2017 av Gunnel Nyman Gräff (S) m.fl</i> KFKS 2017/108, ÄLN 2017/48	
16.	Remiss av motioner	
17.	Övriga frågor	

14 juni 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Utbildningsnämnden

§ 48

UBN 2017/144 //

Förslag till yttrande gällande SOU 2017:35 ”Samling för skolan. Nationell strategi för kunskap och likvärdighet”

Beslut

Utbildningsnämnden föreslår kommunstyrelsen att anta förslaget till yttrande gällande remissomgång två av SOU 2017:35, ”Samling för skolan. Nationell strategi för kunskap och likvärdighet”, enligt bilagan till tjänsteskrivelsen.

Utbildningsnämnden beslutar att lägga till följande i förslag till yttrande:

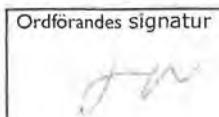
1. Ny punkt förs in på sid 1 i yttrandet, under punkten om aktivt skolval:
Att det införs ett professionsprogram med nationella mål för lärare och skolledare med syftet att främja lärares och skolledares professionella utveckling.
2. Nytt stycke förs in på sid 3 i yttrandet, efter de tre styckena om aktivt skolval:
Nationellt professionsprogram (avsnitt 6.2.2)
Nacka kommun tillstyrker Skolkommissionens förslag om ett nationellt professionsprogram (kap 6.2.2) för lärare och skolledare vars syfte är att främja lärares och skolledares professionella utveckling, öka skolers kapacitet, stärka undervisningen och därmed bidra till positiva effekter på elevers kunskapsutveckling och skolresultat. Förslaget ska enligt Skolkommissionen beredas av den föreslagna interimistiska arbetsgruppen och närmare utredas av den nationella funktionen för lärar- och skolledarutveckling som kommissionen föreslår i avsnitt 6.1.

Ett starkt skäl att tillstyrka förslaget om ett nationellt professionsprogram är att förslaget konkret riktar in sig på att höja kvaliteten på undervisningen, ett område av största vikt för det övergripande målet att höja kvaliteten i svensk skola.

Ärendet

I denna tjänsteskrivelse beskrivs kortfattat några av förslagen i slutbetänkandet samt utbildningsenhetens kommentarer gällande dessa. Förslag till yttrande bifogas tjänsteskrivelsen.

På grund av den korta beredningstiden omfattar tjänsteskrivelsen med tillhörande förslag till yttrande inte slutbetänkandets samtliga förslag och bedömningar. Av de förslag och bedömningar som tas upp i denna tjänsteskrivelse är utbildningsenhetens bedömning att förslaget som avser aktivt skolval bör tillstyrkas och övriga avstyrkas. Utbildningsenheten föreslår i några av de senare fallen alternativa förslag som i förslaget till yttrande framgår i avsnittet om Nacka kommunens överväganden.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad 2017-06-07

Bilaga 1: Förslag till yttrande gällande SOU 2017:35 ”Samling för skolan. Nationell strategi för kunskap och likvärdighet” (delar som remitterats med sista svarsdatum 1 september 2017).

Bilaga 2: Länk till SOU 2017:35

Yrkanden

Tobias Nässén (M) yrkade, med instämmande av Lena Linnerborg (L), Karolina Johansson (Kd) samt Håkan Ekengren (C), bifall till enhetens förslag med följande tillägg:

3. Ny punkt förs in på sid 1 i yttrandet, under punkten om aktivt skolval:
Att det införs ett professionsprogram med nationella mål för lärare och skolledare med syftet att främja lärares och skolledares professionella utveckling.

4. Nytt stycke förs in på sid 3 i yttrandet, efter de tre styckena om aktivt skolval:
Nationellt professionsprogram (avsnitt 6.2.2)
Nacka kommun tillstyrker Skolkommissionens förslag om ett nationellt professionsprogram (kap 6.2.2) för lärare och skolledare vars syfte är att främja lärares och skolledares professionella utveckling, öka skolers kapacitet, stärka undervisningen och därmed bidra till positiva effekter på elevers kunskapsutveckling och skolresultat. Förslaget ska enligt Skolkommissionen beredas av den föreslagna interimistiska arbetsgruppen och närmare utredas av den nationella funktionen för lärar- och skolledarutveckling som kommissionen föreslår i avsnitt 6.1.

Ett starkt skäl att tillstyrka förslaget om ett nationellt professionsprogram är att förslaget konkret riktar in sig på att höja kvaliteten på undervisningen, ett område av största vikt för det övergripande målet att höja kvaliteten i svensk skola.

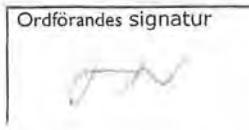
Beslutsgång

Utbildningsnämnden beslutade i enlighet med Tobias Nässéns yrkande.

Espen Bjordal (S) meddelade att partiet inte deltar i beslutet med hänvisning att de tar ställning när ärendet återkommer i kommunstyrelsen.

Magnus Söderström (MP) meddelade att partiet inte deltar i beslutet med hänvisning att de tar ställning när ärendet återkommer i kommunstyrelsen.

Mikael Karlsson (NL) meddelade att partiet inte deltar i beslutet med hänvisning att de tar ställning när ärendet återkommer i kommunstyrelsen.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

14 juni 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Utbildningsnämnden

Protokollsanteckningar

Espen Bjordal lät anteckna följande för Socialdemokraternas grupp:

Socialdemokraterna deltar inte i beslut med hänvisar till att den socialdemokratiska utbildningsgruppen tillsammans med våra representanter i kommunstyrelsen kommer att hanteras ärendet i kommunstyrelsen den 19 juni 2017.

Magnus Söderström lät anteckna följande för Miljöpartiets grupp:

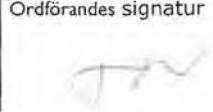
SOU 2017:35 utgör ett komplext och utförligt underlag med mängder av förslag för att förbättra förutsättningarna för resultat i svensk skola. Det är alltid frestande att plocka ut vissa förslag och sortera bort andra men det är av yttersta vikt att ett yttrande kring detta underlag tar ansvar inte bara för hur förslagen påverkar skolorna i vår egna kommun utan även hur de påverkar förutsättningar för andra kommuner ute i landet. Eftersom detta är ett yttrande av väldigt stor betydelse för svensk skola så deltar vi inte i beslutet utan överlämnar det till kommunstyrelsen att väga formuleringarna i yttrandet på guldvåg.

Lena Linnerborg lät anteckna följande för Liberalernas grupp:

Ur ett nationellt perspektiv är det uppenbart att det svenska skolsystemet behöver förstärkas. Svenska elevers kunskapsresultat har under längre tid försämrats såväl reellt som i förhållande till jämförbara länder, skillnaderna i elevresultat mellan skolor och huvudmän är stora, läraryrket är inte ett tillräckligt attraktivt yrkesval för unga studenter med höga ambitioner och det förekommer att skolor har problem med trygghet och studiero på lektionerna.

Genomgångar av svenska kommuners måldokument för verksamhetsområdena förskola och skola ger en besvärande bild av ett splittrad fokus där de nationella kunskapsmålen ibland kommer i skymundan för mer lokala mål. Här är Nacka en förebild med sitt tydliga kunskapsfokus. Då situationen på många andra håll är mer oroande menar Liberalerna att förslaget om en statlig reglering av skolchefens ansvar är ett teoretiskt möjligt förslag som skulle kunna bidra till en förbättrad situation.

Slutligen vill Liberalerna framhålla att den ökande segregationen som innebär att elever i svenska skolor i allt högre grad har klasskamrater med liknande bakgrund som de själva, är oroande. Denna utveckling försvarar, enligt Liberalerna, för skolor att nå de mål i läroplanen som handlar om skolans värdegrund och uppdrag där det tydligt anges att skolan ska främja förståelse för andra mäniskor och förmåga till inlevelse. Liberalernas absoluta uppfattning är att dessa uppgifter underlättas väsentligt om skolor präglas av mångfald gällande såväl kulturell som socioekonomisk bakgrund och att detta därmed bidrar till hög måluppfyllelse. Tendenser till växande segregation bör motverkas även i Nackas skolor, även om Skolkommissionens förslag i denna del inte kan bifallas.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

14 juni 2017

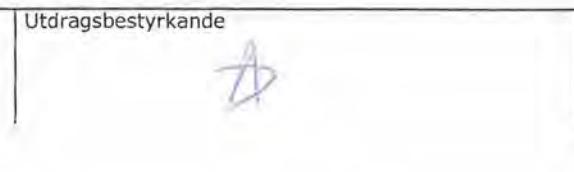
SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Utbildningsnämnden

Tobias Nässén (M) och Håkan Ekengren (C) lät anteckna följande till protokollet.
En av flera viktiga frågor på skolområdet är läroplanens skrivningar om att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. Vi vill understryka att just för att detta är så viktigt så är det inte självklart att det bästa från elevernas perspektiv är att införa bredare skrivningar om hälsouppdraget i läroplanen. Snarare finns det starka skäl som talar för att skolan istället tillåts att fokusera på den befintliga uppgiften, så att den kan klaras på bästa sätt.

Staten har redan i dag ett antal verktyg som man kan använda för att, tillsammans med rektorer och huvudmän, följa upp måluppfyllelsen på detta område.

En annan viktig fråga är den om likvärdighet, och på denna punkt vill vi lyfta fram den positiva utveckling som utbildningsnämnden fått redovisat tidigare när det gäller utvecklingen av hur stor andel av eleverna som når målen i alla ämnen. I Nacka har över tid en stigande andel elever nått målen i alla ämnen samtidigt som skolorna redovisat en mer likvärdig utveckling på detta område. Resultaten har alltså stigit över tid samtidigt som skillnaderna mellan skolor har minskat.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Utbildningsdepartementet
 103 33 Stockholm

Yttrande från Nacka kommun gällande SOU 2017:35 ”Samling för skolan. Nationell strategi för kunskap och likvärdighet”

Nacka kommun vill härmed framföra följande yttrande gällande de förslag i SOU 2017:35, ”Samling för skolan”, vars sista svarsdatum är den 1 september 2017.

Nacka kommun tillstyrker följande förslag:

- Att det ska framgå i skollagen att placering av elev i förskoleklass och grundskolan ska grunda sig på en ansökan från elevens vårdnadshavare (”aktivt skolval”)
- Att det införs ett professionsprogram med nationella mål för lärare och skolledare med syftet att främja lärares och skolledares professionella utveckling.

Nacka kommun avstyrker följande förslag:

- Tillägget i 1 kap 9§ skollagen om att huvudmännen aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av elever på skolenheterna
- En ny reglering av rektors ansvar i läroplanen för förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet ska formuleras om att aktivt verka för en allsidig social sammansättning av undervisningsgrupperna
- Ändring i skollagen avseende urvalsförfarandet till kommunala skolor: att lottning ska kunna ersätta närlhet som urvalsgrund för elever i åk 7-9 i syfte att främja en allsidig social sammansättning av elever
- Ändrade regler för mottagande vid skolenhet med enskild huvudman
- Att tillsätta en utredning i syfte att ta fram ett gemensamt antagningssystem, som skulle kunna innehålla begränsade möjligheter för vårdnadshavare att byta skola
- Att ändra formuleringen om skolans uppdrag i läroplanen för förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet samt i läroplanen för gymnasieskolan
- Att reglera skolchefens ansvar
- En ny myndighetsöversyn och införandet av en ny, regionbaserad statlig myndighet

Nacka kommun har tidigare framfört yttrande över kapitel 8.2 i SOU 2017:35 ”Samling för skolan. Nationell strategi för kunskap och likvärdighet”. De generella synpunkter som framfördes där är även giltiga i detta sammanhang.

Nacka kommuns överväganden

På grund av den korta beredningstiden, som är en följd av att remissiden huvudsakligen har lagts över sommaren, begränsar sig Nacka kommuns yttrande huvudsakligen till de av Skolkommissionens förslag som är skarpa. Detta ska inte tolkas som att Nacka kommun inte har synpunkter vad gäller de av Skolkommissionens förslag eller bedömningar som inte kommenteras i detta yttrande.

Övergripande synpunkter

Det främsta syftet med förändringarna och den röda tråden i slutbetänkandet är ökad likvärdighet. Ökad måluppfyllelse för eleverna framstår däremot inte som ett genomgående tema eller något som framträder lika tydligt som syfte med de föreslagna reformerna. Nacka kommuns bedömning är dock att ökad likvärdighet kräver att elevernas måluppfyllelse – kunskapsresultaten – ständigt står i fokus. Ökad likvärdighet kan annars lika gärna innehålla att alla skolor är dåliga skolor, som att alla skolor är bra skolor.

Det är också viktigt att nu på alla sätt understödja den förbättring av kunskapsresultat som de internationella mätningarna TIMSS och PISA från år 2015 visat på, och som kunde ses första gången redan för årskurs 4-eleverna i TIMSS 2011, så att en positiv utveckling inte stoppas av att skolsystemet ska reformeras om igen. Det perspektivet är dock inte framträdande i slutbetänkandet.

Det är svårt att få en helhetsbild av hur elevernas reella möjligheter att framöver lyckas med att utvecklas maximalt och nå utbildningens mål, när förutsättningarna för lärare, rektorer och huvudmän för lång tid framöver kommer vara osäkra om de reformer som Skolkommissionen drar ut riktlinjerna för ska genomföras. Ett snabbt ikrafträdande anges för de få skarpa förslag som läggs fram, redan nästa år. Det ges dock ingen övergripande bild av vad som är rimligt att förvänta sig i reformtid för alla de andra förändringar som bedöms behövas. Då ska det också tas i beaktande att det tar tid innan de beslutade formella ändringarna når fram till eleverna, eftersom det kräver att skolans verksamhet först hinner förändras och anpassas. Utöver Skolkommissionens förslag finns också flera andra utredningars förslag till förändringar som redan remitterats – skolkostnadsutredningen, utredningen om det nationella provsystemet och gymnasiekoleutredningen för att nämna några. Vad alla dessa föreslagna förändringar i praktiken kommer att innehålla är oklart. Så här nära in på en mycket intensiv reformperiod för skolan borde det dock vara särskilt viktigt att prioritera bland ytterligare reformer.

Att gripa sig an så stora delar som Skolkommissionen gjort har fått till konsekvens att djupare analyser av förslagen inte har kunnat göras, eller ens en övergripande uppskattning

av vilka kostnader de förändringar i skolsystemet som föreslås innehåller. Det är en brist, med tanke på de många och ofta stora förändringar som förordas, antingen genom skarpa förslag eller genom att ange ett behov av fortsatta reformer och en inriktning för de kommande utredningar som i så fall behövs.

Förslaget om ändring i skollagen: aktivt skolval (avsnitt 10.6.2)

Nacka kommun tillstyrker Skolkommissionens förslag om ändring i skollagen, så att det framgår att elevers skolplacering ska grunda sig på en ansökan från vårdnadshavarna, eftersom det främjar aktiva skolval. Nacka kommun har lång erfarenhet av att tillämpa obligatoriskt skolval, det vill säga att alla vårdnadshavare gör aktiva val och att dessa är utgångspunkten vid placering. Elever ges därmed inte per automatik en viss ”skoltillhörighet” av kommunen. Erfarenheterna i Nacka är positiva. Bedömnningen är att när alla gör aktiva val så bidrar det till ett konstruktivt och viktigt fokus på att alla skolor i kommunen behöver vara bra skolor – och bort från ett primärt synsätt att det är elevernas bakgrund som avgör om en skola ska klara sitt uppdrag eller inte.

Nacka kommun instämmer med Skolkommissionen om vikten av att vårdnadshavarna garanteras relevant, jämförbar information om samtliga skolor i kommunen, oavsett huvudmannaskap. Det är självklart också viktigt att kommuner ger reella valmöjligheter, det vill säga att det finns en förmåga och vilja att successivt anpassa skolorganisationen.

Nacka kommun vill också påpeka att det vore bra med ett förtydligande från lagstiftaren vad som gäller om någon eller några vårdnadshavare inte gör aktiva val. Legitimiteten för aktiva skolval kan försämras om det räcker att vårdnadshavare till en elev inte gjort ett aktivt val för att kommunen vid placering då ska behöva betrakta samtliga vårdnadshavare som att de inte har gjort något aktivt val. Här vore det bra med ett förtydligande kring att kommuner vid placering då urval måste göras bör göra en helhetsbedömning utifrån dels att så många som möjligt ska få ett så högt skolval tillgodosett som möjligt, dels att ingen elev ska få orimligt långt till skolan.

Nationellt professionsprogram (avsnitt 6.2.2)

Nacka kommun tillstyrker Skolkommissionens förslag om ett nationellt professionsprogram (kap 6.2.2) för lärare och skolledare vars syfte är att främja lärares och skolledares professionella utveckling, öka skolers kapacitet, stärka undervisningen och därmed bidra till positiva effekter på elevers kunskapsutveckling och skolresultat. Förslaget ska enligt Skolkommissionen beredas av den föreslagna interimistiska arbetsgruppen och närmare utredas av den nationella funktionen för lärar- och skolledarutveckling som kommissionen föreslår i avsnitt 6.1.

Ett starkt skäl att tillstyrka förslaget om ett nationellt professionsprogram är att förslaget konkret riktar in sig på att höja kvaliteten på undervisningen, ett område av största vikt för det övergripande målet att höja kvaliteten i svensk skola.

Förslaget om ändring i skollagen respektive läroplanen: en allsidig social sammansättning av elever (avsnitt 10.6.1)

I slutbetänkandet föreslås att 1 kap 9§ skollagen, som anger att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas, ska få ett tillägg som anger att huvudmännen aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av eleverna på skolenheter. Därutöver föreslås att det i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, under avsnittet om rektors ansvar, förs in att rektor aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av undervisningsgrupperna.

Den nya regel som föreslås tas in i skollagen innebär att en skyldighet införs för kommunala och fristående huvudmän att arbeta systematiskt och framåtsyftande för att uppnå en jämn social sammansättning av elever mellan skolor.

Nacka kommun avstyrker såväl den föreslagna ändringen av 1 kap 9§ skollagen som av läroplanen av flera skäl, som anges nedan.

Förslaget som avser huvudmännen

Det föreslagna tillägget i skollagen som avser styrning av elevsammansättningen mellan skolor är svårönenlig med en mål- och resultatstyrd skola. Att det är en strävansbestämmelse spelar i det sammanhanget mindre roll, eftersom fokus i vilket fall kommer att behöva flyttas från skolornas måluppfyllelse till elevsammansättningen.

Förslaget leder till ökad risk för att det blir vanligare med låga förväntningar på vissa elever och skolor samt för ökad spridning av ett synsätt som bygger på att det är elevernas bakgrund, snarare än otillräckliga insatser och förutsättningar från skolans respektive huvudmannens sida, som gör att skolor inte klarar sitt uppdrag.

En sådan bestämmelse är även svårönenlig med en huvudregel som innebär att det är vårdnadshavarna som väljer skola och inte kommunen som placerar elever.

Givet mål- och resultatstyrningen av skolan samt det fria skolvalet så har skolhuvudmännen i praktiken inte verktyg till förfogande för att utjämna skillnader i social sammansättning mellan skolor. Skolkommissionen anger att bestämmelsen på sikt förväntas bidra till ökad likvärdighet genom dess förmodade påverkan på bostadsplaneringen eller samhällsplaneringen som sker i övrigt för att komma till rätta med segregationen. Det är dock verktyg som inte har med skolan att göra och därfor heller inte borde föras in i skollagen.

Bestämmelsen är tänkt att omfatta även de fristående huvudmännen, men utan att det närmare anges hur bestämmelsen är tänkt att tillämpas i praktiken eller att konsekvenserna analyseras. Bostads- och samhällsplanering är inte något som de fristående skolhuvudmännen råder över. De fristående skolorna har också krav på sig att vara öppna

för alla elever. Det verktyg som står fristående huvudmän till buds skulle möjligent vara i vilka områden eller kommuner de väljer att etablera skolor. Det i sin tur riskerar leda till en mindre mångfald av skolor, utan att det har någon koppling till vilken kvalitet den nyetablerade skolan kan erbjuda eller om den är efterfrågad av vårdnadshavare och elever. Det kan också finnas en risk att förslaget kan leda till en form av kommunalt veto mot nyetablering av fristående skolor. En kommun som inte vill ha konkurrens från fristående huvudmän kan i sitt yttrande när en fristående huvudman ansöker om godkännande anföra att etableringen inte leder till en ”allsidig social sammansättning” av elever mellan skolor, trots att begreppet inte är definierat och att ett sådant påstående är svårt att påvisa att det stämmer.

Förslagen väcker också flera andra frågor, som inte analyseras eller besvaras av betänkandet. En sådan fråga är i vilken grad den föreslagna bestämmelsen riskerar stå i motsatsförhållande till diskrimineringslagstiftningen. En annan fråga är vad som egentligen avses med ”en allsidig social sammansättning” av elever. I slutbetänkandet anges enbart att innebördens är tänkt att vara avhängig av de lokala förhållandena. Här kommer alltså finnas stor utrymme för lokala diskussioner om vad som är en ”bra” respektive ”dålig” elevbakgrund på skolor, snarare än vilka insatser som krävs för att alla skolor ska hålla hög kvalitet. Det kan ifrågasättas om det leder till långsiktigt positiva effekter för skolan och samhället i stort. En annan fråga är om svaret på vad som är en ”allsidig social sammansättning” är detsamma för en huvudman vars skolor har hög och jämn måluppfyllelse jämfört för en huvudman vars skolors måluppfyllelse varierar mycket? Hur ska fördelningen av elever mellan skolor värderas om den är ett resultat av vårdnadshavarnas aktiva val?

Förslaget som avser rektors ansvar

Även när det gäller det föreslagna tillägget i läroplanen uppstår frågor som slutbetänkandet inte besvarar. Vad är en rimlig tolkning av ”allsidig social sammansättning” inom skolan? Är den inte avhängig av måluppfyllelsen i undervisningsgrupperna? Varför ska rektor ta särskild hänsyn till elevernas sociala bakgrund framför deras faktiska behov och förutsättningar? Hur ska rektor få tillgång till social bakgrundsinformation om elever? Är det lämpligt att skolor ska behöva samla in sådan information?

Svårt att se fördelar med att fokusera på social bakgrund istället för måluppfyllelse

Givet frågetecknen ovan är det svårt att se att de föreslagna bestämmelserna kommer att bidra till en positiv utveckling i skolan. Istället för att bidra till låga förväntningar på vissa elever och skolor bör staten inta en ”no-excuse”-hållning gentemot skolor och huvudmän. Det är skolans respektive huvudmannens ansvar att säkerställa förutsättningar för att skolan ska klara sitt uppdrag, utifrån elevers olika individuella behov. Det är otillräckliga insatser från skolor och huvudmäns sida, snarare än elevers bakgrund, som skapar likvärdighetsproblem. Om staten avser att i skollag respektive läroplan framhålla likvärdigheten ytterligare vore det i så fall mer förenligt med en ”no-excuse”-signal att i en

sådan bestämmelse ta sikte på en hög måluppfyllelse i skolor och i undervisningsgrupper, snarare än en allsidig social sammansättning av elever.

Förslagen till ändringar i skollagen gällande regler för placering vid skolenheter med kommunal huvudman (avsnitt 10.6.3)

Skolkommissionen föreslår att lottning ska bli en urvalsgrund som ska kunna ersätta närlhet till skolan för elever i årskurserna 7-9 i syfte att främja en allsidig social sammansättning av elever mellan skolenheter. Nacka kommun avstyrker förslaget av skäl som framgår nedan.

Det är oklart om lottning kan bli en urvalsgrund som betraktas som legitim av vårdnadshavare, som ofta har flera för dem starka skäl för att välja en viss skola. Om urvalsgrunden betraktas som orättvis, blir det också svårare att uppnå legitimitet för att aktivt välja skolor.

Förslaget innehåller också att det i skollagen skrivs in att syftet med att välja en viss urvalsgrund är att främja en allsidig social sammansättning av elever. Även om detta kan vara ett syfte med lottning som urvalsgrund anser Nacka kommun att det finns en rad nackdelar förknippade med att i skollagen fokusera på sammansättningen av elever utifrån deras sociala bakgrund (se avsnittet ovan, gällande förslagen i avsnitt 10.6.2). Det vore mindre problematiskt att ange att det handlar om en strävan efter att kommunens skolor ska vara öppna för alla elever, oavsett var de bor eller bakgrund.

Nacka kommun avstyrker mot denna bakgrund Skolkommissionens författningsförslag vad gäller urvalsförfarande till kommunala skolenheter och anser att regeringen istället bör utreda bestämmelsen vid urvalsförfarande till kommunala skolor mer grundligt. Kravet på närlhet till hemmet behöver ses över utifrån huvudregeln att vårdnadshavare aktivt väljer skola, och då ofta också anger flera önskemål av skolor än ett. Nackas erfarenhet är att många vårdnadshavare uttrycker närlhet till hemmet som en viktig faktor när de väljer skola. Det är dock inte självklart att det alltid är den närmaste skolan som väljs, ens när tre önskemål om skolor framförs. Med barnets stigande ålder ökar benägenheten att välja en annan skola än den i närområdet. En utredning skulle också kunna bidra till att lagstiftningen blir tydligare kring att ”närlhet” kan betyda helt olika saker beroende på om det handlar om exempelvis glesbygd eller storstadsområde. En utgångspunkt för en sådan utredning bör vara att kommuner ges ett tydligt handlingsutrymme som möjliggör att lokala skillnader kan beaktas.

Förslaget om ändrade regler för mottagande vid skolenhet med enskild huvudman (avsnitt 10.6.4)

Skolkommissionen föreslår att urvalsprincipen kötid ska ersättas av lottning. De föreslår också att istället för att varje fristående huvudman själv får avgöra vilka urvalsprinciper som ska tillämpas (av de idag tillåtna urvalsgrunderna syskonförtur, geografisk närlhet, verksamhetsmässigt samband eller kötid), så ska det istället anges i Skolinspektionens beslut om godkänmande vilka urvalskriterier som ska vara tillåtna för huvudmannen att använda

när urval behöver göras. Om en fristående huvudman vill ändra grunderna för urval ska det krävas en ansökan till och ett godkännande av Skolinspektionen.

Att ersätta kötid med lottning kan bidra till mer likvärdiga möjligheter att komma in på en mycket populär fristående skola, vilket i så fall vore en positiv effekt. Dock är det tveksamt om lottning kommer att betraktas som en legitim urvalsgrund av vårdnadshavare. Det är i så fall en stor nackdel med förslaget. Andra urvalsgrunder, såsom syskonförtur, kan också motverka den minskning av ”skolsegregationen” som Skolkommissionen vill uppnå genom att ersätta kötid med lottning.

Förslaget om att Skolinspektionen ska ange urvalsgrunderna för varje enskild huvudman och att varje ändring ska kräva beslut av Skolinspektionen innebär ökad byråkrati och mindre flexibla möjligheter för enskilda huvudmän att samverka med kommuner, jämfört med idag.

Mot denna bakgrund avstyrker Nacka kommun förslaget om ändrade regler för mottagande vid skolenheter med enskild huvudman.

Förslaget gällande gemensam antagning (avsnitt 10.7)

I slutbetänkandet föreslås att en utredning bör tillsättas i syfte att ta fram ett system för gemensam antagning av elever till skolenheter inom förskoleklass och grundskola med kommunal respektive enskild huvudman. Utredningen bör enligt Skolkommissionen, få till uppgift att utreda gemensam antagning dels utan begränsningar av antalet skolval under skoltiden, dels med sådana begränsningar.

Skolkommissionen menar att det nuvarande decentraliserade systemet där varje huvudman ansvarar för antagningen till sina skolor kan innebära risker för att alla elever inte behandlas lika eller i enlighet med skollagens placeringssbestämmelser. Skolkommissionen menar att det kan vara frestande för kommunala eller enskilda huvudmän och skolenheter att undvika mottagande av elever i behov av särskilt stöd och att det inom kommissionen har framförts uppfattningar om att rektorer eller huvudmän tänjer på regelverket.

Det kan finnas fördelar med gemensam antagning till förskoleklass och grundskolan. Det kan förenkla för vårdnadshavare om kommunal och fristående skolor har samma antagningssystem och samma antagningsperiod. Det främjar aktiva skolval och säkerställer att alla kommuner informerar om samtliga skolor, oavsett huvudman. Det finns dock också svårigheter, som inte Skolkommissionen diskuterar eller indikerar vad utredningen ska få för direktiv kring.

En nackdel är att förutsättningar för fristående skolor att etablera sig kan bli mer beroende av om lägeskommunen är välvilligt inställd till fristående alternativ eller inte, eftersom kommunerna blir ansvariga för ett gemensamt antagningssystem. Det innebär ökade skillnader i utbud av skolor för eleverna, beroende på var de bor. Att kommuner övertar

fristående huvudmäns ansvar för antagningen innehåller också att principen om lika villkor frångås. Därtill försvårar de olika krav fristående och kommunala huvudmän har vad gäller mottagande av elever. Fristående skolor ska exempelvis vara öppna för alla elever, oavsett i vilken kommun de bor.

En statlig utredning har också helt nyligen utrett frågan (den så kallade ”Skolkostnadsutredningen”) och utifrån sina analyser av för- och nackdelar dragit slutsatsen att ett system med gemensam antagning inte bör införas.

Skolkommissionen anser också att skolvalsbyten utanför den vanliga skolvalsperioden kan vara problematiska och att utredningen ska föreslå också ett system där antalet byten begränsas. Nacka kommun invänder mot ett resonemang som utgår från att begränsning av möjligheten att ansöka om skolbyte är positivt. Om många skolbyten utgör ett problem i en kommun, så kan det vara ett tecken på kvalitetsbrister i skolor. Lösningen är då att huvudmannen åtgärdar detta – inte att tvinga elever att gå kvar i skolor där de inte trivs eller tycker att de får en bra utbildning.

Mot denna bakgrund avstyrker Nacka kommun slutbetänkandets förslag om utredning av system för gemensam antagning. Om en sådan utredning ändå tillsätts, anser Nacka kommun att det i så fall är viktigt att klargöra dels att ett sådant system inte får leda till att principen om lika villkor oavsett huvudman frångås, dels att det inte begränsar vårdnadshavares möjlighet att byta skola.

Förslaget om att ändra formuleringen om skolans uppdrag i läroplanen (avsnitt 9.3.2)

Skolkommissionen föreslår att skolans hälsouppdrag ska skrivas fram tydligare i avsnittet om skolans uppdrag i läroplanen för förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet samt i gymnasieskolans läroplan.

Nacka kommun avstyrker förslaget av följande skäl:

Redan idag framgår det av läroplanen att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. Det är inte självklart att det bästa från elevernas perspektiv är att införa bredare skrivningar om hälsouppdraget i läroplanen, framför att skolan istället tillåts att fokusera på den befintliga uppgiften, så att den kan klaras på bästa sätt.

Alla barn går i skolan och de gör det under många år. Det är därför lätt hänt att i all välmening ge skolan ansvar för det mesta som är viktigt för barn. Varje nytt uppdrag eller ytterligare betoning på andra uppgifter än kunskapsuppdraget har dock en kostnad. Det minskar utrymmet för lärares, rektorers och skolhuvudmännens möjligheter att fokusera på förutsättningarna för att alla elever ska nå utbildningens mål och utvecklas så långt möjligt.

Förslaget innebär att skolans uppdrag får en ökad tyngdpunkt mot sådant som huvudsakligen ligger utanför vad lärare och rektorer har möjlighet att påverka. Skolan kan inte lösa alla samhällets problem. Inte minst vårdnadshavare, men också andra delar i samhället såsom socialtjänst och landsting behöver ta ansvar för sina delar när det gäller barns hälsa och att samverka kring detta med skolan när det behövs.

Förslaget om att införa en reglering i skollagen av skolchefens ansvar (avsnitt 4.1.9)

I slutbetänkandet föreslås att det ska införas en ny reglering i skollagen som definierar att en skolchef ska finnas och att denna aktivt ska verka för att det nationella regelverket följs. Motiveringen är att lokala mål inte ska ta över de nationella målen för skolväsendet.

Nacka kommun menar att det inte behövs en särskild statlig reglering om skolchefen. Huvudmannens ansvar är redan tydligt i lagstiftningen. Det är sedan huvudmannens och inte statens ansvar hur skolorganisationen ska se ut. Skolkommissionens förslag frångår denna ansvarsfördelning utan att närmare diskutera konsekvenserna av förslaget eller för det kommunala självstyret. Risken finns också att en sådan reglering kan uppfattas som att ytterligare en nivå förs till, över skolan.

Förutom de redan befintliga statliga kraven i regelverket för skolan som innebär att huvudmännen har att följa de nationella målen förstärks denna styrning också av bland annat de obligatoriska nationella proven i årskurserna 3, 6 och 9, betygen med nationella betygskriterier samt Skolinspektionens tillsyn och kvalitetsgranskningar. När läroplanen Lgr11 infördes innebar det också att de nationella målen förtysligades.

Det är också viktigt att framhålla att staten kan använda sina redan befintliga verktyg via Skolinspektionen för att reagera på om det finns kommuner där de lokala målen är så omfattande, eller motstridiga gentemot de nationella målen, att detta påverkar elevernas måluppfyllelse negativt.

Mot denna bakgrund avstyrker Nacka kommun förslaget om en ny reglering gällande skolchefen.

Förslaget om en ny, regionbaserad statlig myndighet och en myndighetsöversyn (avsnitt 4)

Skolkommissionen föreslår en ny statlig skolmyndighet med regional närväro som ska få en rad uppgifter. Intryck ges av att detta snabbt kan lösa många av de problem som kommissionen tycker finns i skolan idag. Nacka kommun delar inte den bedömningen utan ser risker med en övertrö på vad en ny, statlig myndighet med regionala kontor kan åstadkomma. Risker för dubbelkommando och otydlig ansvarsfördelning analyseras inte i slutbetänkandet. Alternativet att staten, i delar där det finns behov, kan stärka stödet till huvudmännen inom ramen för de befintliga skolmyndigheterna analyseras inte heller utifrån att det kan ha fördelarna av att exempelvis vara mindre kostsamt, mindre tidskrävande och

åstadkomma mindre osäkerhet i skolor och för huvudmän om vilka förutsättningar som kommer att gälla de kommande åren.

Skolväsendets myndigheter har under de senaste åren gjorts om. Myndigheten IFAU utvärderar idag effekter av olika insatser och förändringar inom skolväsendet och tillför därmed en för den mål- och resultatstyrda skolan viktig kunskap som tidigare saknats inom ramen för exempelvis Skolverkets utvärderingsuppdrag. Den nya myndigheten Skolforskningsinstitutet har bildats i syfte att stärka undervisning på vetenskaplig grund och att främja relevant forskning för detta. Skolinspektionen har brutits ut från Skolverket för att separera statliga uppgifter gällande skolans regelverk och stödjandefunktioner från tillsynsrollen.

Att se över hela myndighetsstrukturen för skolan igen kommer med största sannolikhet att kräva mer resurser än att ändra befintliga myndigheters uppdrag där det finns sådana behov. Det kommer också att ta flera år att göra om myndighetsstrukturen kort tid efter att en ny sådan kommit på plats.

Nacka kommun avstyrker mot denna bakgrund Skolkommissionens bedömning om att inrätta en ny skolmyndighet samt förslaget att göra en ny myndighetsöversyn.

Nacka kommun instämmer ändå med Skolkommissionen om vikten av att fler indikatorer som fångar skolers kvalitet, exempelvis ”value added”-mått, utvecklas. Detta är viktigt i en mål- och resultatstyrd skola. I Nacka kommun pågår ett utvecklingsarbete för att ta fram fler indikatorer som, tillsammans med annan information, kan bidra till att fånga skolers kvalitet. Det är ett viktigt underlag för en konstruktiv resultatdialog med rektorer och huvudmän verksamma i Nacka. Staten kan understödja huvudmännens utvecklingsarbete på ett viktigt sätt genom att exempelvis via Skolverket och SCB bidra med statistik och metodutveckling. Detta kräver dock inte en flerårig omorganisation av skolväsendets myndigheter, så som Skolkommissionen föreslår, utan kan startas redan nu. Huvudmän som har större behov av metodstöd bör också kunna få det redan nu, genom exempelvis Skolverket. Att Skolkommissionen stödjer det tidigare utredningsförslaget att ta bort dagens obligatoriska nationella prov i årskurs 3 motverkar möjligheterna att utveckla value added-mått i de tidigare årskurserna på ett sätt som är jämförbart för samtliga huvudmän. Staten skulle kunna bidra till ökad likvärdighet genom att behålla och kvalitetssäkra de obligatoriska nationella proven i årskurs 3.

Mats Gerdau
Kommunstyrelsens ordförande

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

Utbildningsnämnden

Förslag till yttrande gällande SOU 2017:35 ”Samling för skolan. Nationell strategi för kunskap och likvärdighet”

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslår kommunstyrelsen att anta förslaget till yttrande gällande remissomgång två av SOU 2017:35, ”Samling för skolan. Nationell strategi för kunskap och likvärdighet”, enligt bilagan till tjänsteskrivelsen.

Sammanfattning

I denna tjänsteskrivelse beskrivs kortfattat några av förslagen i slutbetänkandet samt utbildningsenhetens kommentarer gällande dessa. Förslag till yttrande bifogas tjänsteskrivelsen.

På grund av den korta beredningstiden omfattar tjänsteskrivelsen med tillhörande förslag till yttrande inte slutbetänkandets samtliga förslag och bedömningar. Av de förslag och bedömningar som tas upp i denna tjänsteskrivelse är utbildningsenhetens bedömning att förslaget som avser aktivt skolval bör tillstyrkas och övriga avstyrkas. Utbildningsenheten föreslår i några av de senare fallen alternativa förslag som i förslaget till yttrande framgår i avsnittet om Nacka kommuns överväganden.

Ärendet

Bakgrund

Regeringen har remitterat Skolkommissionens slutbetänkande SOU 2017:35 ”Samling för skolan. Nationell strategi för kunskap och likvärdighet.” Nacka kommun är inte med på remisslistan, men har möjlighet att yttra sig.

Remissvar gällande alla delar i slutbetänkandet utom kapitel 8.2, som har en kortare svarstid, ska vara inkomma till Utbildningsdepartementet senast den 1 september 2017. Vad avser kapitel 8.2 ”Ökat nationellt ansvar för skolans finansiering”, med tillhörande

förordningstext, bilagor och konsekvensanalys, så har den behandlats i en tidigare tjänsteskrivelse med tillhörande förslag till yttrande (KFKS 2017/473), eftersom senaste svarsdatum i den delen är den 5 augusti 2017.

Denna tjänsteskrivelse och bifogade förslag till yttrande avser enbart den del av slutbetänkandet vars sista svarsdatum är den 1 september. På grund av den korta beredningstid som har funnits till förfogande har denna tjänsteskrivelse och det bifogade förslaget till yttrande inte kunnat omfatta samtliga förslag och bedömningar i slutbetänkandet. Det som täcks in är huvudsakligen de delar som avser förslag till förändringar i skollagen respektive läroplanen och som har bärning på skolans uppdrag och organisation, skolval och styrning av elevsammansättningen mellan och inom skolor.

Slutbetänkandet innehåller därutöver också många förslag, ibland uttryckta som bedömningar, där Skolkommissionen skissar på förändringar de anser behövs. I de fallen kan förslagen i slutbetänkandet avse att regeringen bör tillsätta nya utredningar. Ett sådant exempel gäller en ny statlig myndighetsorganisation för skolan. Ett annat exempel gäller en mer genomgripande översyn av gymnasieskolans lokalisering, dimensionering och finansiering.

En länk till slutbetänkandet, där Skolkommissionens samtliga förslag och bedömningar framgår återfinns sist i tjänsteskrivelsen.

Förslaget om ändring i skollagen: aktivt skolval (avsnitt 10.6.2)

En ny reglering i skollagen föreslås, som anger att en skolplacering i förskoleklass och grundskola vid en kommunal skola ska grunda sig på en ansökan från elevens vårdnadshavare.

Bestämmelsen innebär att ansökan ska lämnas till hemkommunen och vara undertecknad av samtliga vårdnadshavare. Om ingen ansökan görs så ska hemkommunen vara skyldig att erbjuda en skolplacering på rimligt avstånd från hemmet.

Skolkommissionen menar att en reglering om att en ansökan ska föregå skolplacering, i kombination med en reglering av skyldigheten att informera om skolvalet, bör bidra till att stärka vårdnadshavares reella möjligheter att göra informerade val.

Skolkommissionen menar vidare att genom att valet av skolenhet förutsätts vara ”obligatoriskt” – genom att en ansökan om önskemål av skola ska lämnas – så kan detta i kombination med utökad information om skolvalet bidra till att fler vårdnadshavare gör aktiva val. I formell mening blir dock inte skolvalet obligatoriskt, eftersom det inte går att tvinga en vårdnadshavare att lämna en ansökan och för att en skolplacering måste göras för en skolpliktig elev även om en ansökan inte lämnats.

Skolkommissionen menar att förbättrad information till vårdnadshavare i kombination med aktivt skolval kommer att leda till att fler väljer bort skolor i segregerade skolmiljöer med låg socioekonomisk status. Effekten bedöms som helhet bli ett mindre segregerat skolsystem. Samtidigt konstateras att närvätsprincipen gör det omöjligt för de flesta elever som inte bor nära en populär kommunal skola att få en placering där. Skolkommissionen framhåller samtidigt att om huvudmannen inte också genomför åtgärder som skapar mer likvärdiga förutsättningar att faktiskt få sitt val tillgodosett finns risken att det aktiva skolvalet får låg legitimitet.

Förslaget om ändring i skollagen respektive läroplanen: en allsidig social sammansättning av elever (avsnitt 10.6.1)

I slutbetänkandet föreslås att 1 kap 9§ skollagen, som anger att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas, ska få ett tillägg som anger att huvudmannen aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av eleverna på skolenheter. Därutöver föreslås att det i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, under avsnittet om rektors ansvar, förs in att rektor aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av undervisningsgrupperna.

Förslagen till ändringar i skollagen gällande regler för placering vid skolenheter med kommunal huvudman (avsnitt 10.6.3)

Skolkommissionen föreslår att det vid en urvalssituation till en kommunal skola när det gäller årskurserna 7-9 ska vara möjligt att frångå närvätsprincipen. Istället ska urvalet kunna ske genom lottning. Det ska framgå i skollagen att syftet i ett sådant fall är att främja en allsidig social sammansättning av elever. En elev som på grund av sina personliga förhållanden har särskilda skäl att tas emot på en skolenhet i skälig närvätsprincipen till hemmet ska dock alltid ha rätt till en sådan placering.

Förslaget om ändrade regler för mottagande vid skolenhet med enskild huvudman (avsnitt 10.6.4)

Skolkommissionen föreslår att urvalsprincipen kötid ska ersättas av lottning. De föreslår också att istället för att fristående huvudmän själva får avgöra vilken av urvalsprinciperna syskonförtur, geografisk närvätsprincip, verksamhetsmässigt samband eller lottning som ska användas, så är det Skolinspektionen som ska besluta om vilka grunder för urval som får användas. Om en fristående huvudman vill ändra grunderna för urval krävs, enligt Skolkommissionens förslag, att Skolinspektionen godkänner en sådan ändring.

Syftet med att ersätta urvalsgrunden kötid med lottning är, enligt Skolkommissionen, att det första främjar ökad segregation mellan skolor när det gäller elevsammansättningen. Skolkommissionen menar också att kötid som urvalsgrund kan vara orätvist utifrån att vissa får minskad chans att hamna högt i kön till de mest populära fristående skolorna, exempelvis barn födda sent under året eller barn som invandrat till Sverige.

Förslaget gällande gemensam antagning (avsnitt 10.7)

I slutbetänkandet föreslås att en utredning bör tillsättas i syfte att ta fram ett system för gemensam antagning av elever till skolenheter inom förskoleklass och grundskola med kommunal respektive enskild huvudman. Utredningen bör enligt Skolkommissionen, få till uppgift att utreda gemensam antagning dels utan begränsningar av antalet skolval under skoltiden, dels med sådana begränsningar.

Skolkommissionen menar att det nuvarande decentraliserade systemet där varje huvudman ansvarar för antagningen till sina skolor kan innebära risker för att alla elever inte behandlas lika eller i enlighet med skollagens placeringsbestämmelser. Skolkommissionen menar att det kan vara frestande för kommunala eller enskilda huvudmän och skolenheter att undvika mottagande av elever i behov av särskilt stöd och att det inom kommissionen har framförts uppfattningar om att rektorer eller huvudmän tänjer på regelverket.

Förutom vikten av ett rättssäkert förfarande anger Skolkommissionen att en gemensam antagning kan vara bra för att det bidrar till en allsidig och fullständig information om skolvalet. Detta menar Skolkommissionen är särskilt viktigt i och med deras förslag att införa bestämmelsen om att vårdnadshavare ska ansöka om skolplacering ("aktivt val"). Aktiva val skulle underlättas av ett gemensamt ansökningstillfälle inför varje termin eller läsår, med en gemensam sista ansökningsdag för alla skolor i en kommun. Detta måste dock kompletteras med möjlighet att ansöka om skolbytte. Skolkommissionen anser samtidigt att skolvalsbyten utanför den vanliga skolvalsperioden kan vara problematiska och att utredningen ska föreslå också ett system där antalet byten begränsas.

Förslaget om att ändra formuleringen om skolans uppdrag i läroplanen för förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet respektive i läroplanen för gymnasieskolan (avsnitt 9.3.2)

Skolkommissionen föreslår att skolans hälsouppdrag ska skrivas fram tydligare i avsnittet "Skolans uppdrag" i läroplanen för förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet samt i gymnasieskolans läroplan. Det föreslås ske genom följande tillägg: "Skolan ska bedriva ett aktivt hälsofrämjande arbete för att understödja elevers hälsa och välbefinnande."

Förslaget om att införa en reglering i skollagen av skolchefens ansvar (avsnitt 4.1.9)

I slutbetänkandet föreslås att det ska införas en ny reglering i skollagen som definierar att en skolchef ska finnas och att denna aktivt ska verka för att de nationella regelverket följs. Motivering är att lokala mål inte ska ta över de nationella målen för skolväsendet.

Förslaget om en ny, regionbaserad statlig myndighet och en myndighetsöversyn (avsnitt 4)

I slutbetänkandet gör Skolkommissionen bedömningen att en nationell skolmyndighet med regional närväro ska ha till uppgift att stödja och stärka huvudmännen (avsnitt 4.1). Exempel på uppgifter som myndigheten ska ha är resultatdialoger med huvudmännen, stödjande skolgranskningar samt att främja en vetenskapligt förankrad kompetensutveckling. Myndigheten ska samverka med huvudmän, lärosäten och arbetsliv

för att skapa starka utvecklingsmiljöer för kompetens och undervisningskvalitet. Samverkan mellan skolhuvudmän och skolor ska främjas liksom med näringslivet. Den regionala planeringen av gymnasieskolan ska stödjas. Skolkommissionen anger också utgångspunkter för en myndighetsöversyn i syfte att bland annat förtydliga den statliga styrningen och i högre grad än idag betona stödjande uppgifter (avsnitt 4.3).

Utbildningsenhetens bedömning

Övergripande kommentarer

Det främsta syftet med förändringarna och den röda tråden i slutbetänkandet är ökad likvärdighet. Ökad måluppfyllelse för eleverna framstår dock inte som ett genomgående tema eller något som framträder lika tydligt som syfte med de föreslagna reformerna. Nacka kommunens bedömning är dock att ökad likvärdighet kräver att elevernas måluppfyllelse – kunskapsresultaten – ständigt står i fokus. Ökad likvärdighet kan annars lika gärna innehålla att alla skolor är dåliga skolor, som att alla skolor är bra skolor.

Det är också viktigt att nu på alla sätt understödja den förbättring av kunskapsresultat som de internationella mätningarna TIMSS och PISA från år 2015 visat på, och som kunde ses första gången redan för årskurs 4-eleverna i TIMSS 2011, så att en positiv utveckling inte stoppas av att skolsystemet ska reformeras om igen. Det perspektivet är dock inte framträdande i slutbetänkandet.

Det är svårt att få en helhetsbild av hur elevernas reella möjligheter att framöver lyckas med att utvecklas maximalt och nå utbildningens mål, när förutsättningarna för lärare, rektorer och huvudmän för lång tid framöver kommer vara osäkra om de reformer som Skolkommissionen drar ut i riktlinjerna för ska genomföras. Ett snabbt ikraftträdande anges för de få skarpa förslag som läggs fram, redan nästa år. Det ges dock ingen övergripande bild av vad som är rimligt att förvänta sig i reformtid för alla de andra förändringar som bedöms behövas. Då ska det också tas i beaktande att det tar tid innan de beslutade formella ändringarna når fram till eleverna, eftersom det kräver att skolans verksamhet först hinner förändras och anpassas. Utöver Skolkommissionens förslag finns också flera andra utredningars förslag till förändringar som redan remitterats – skolkostnadsutredningen, utredningen om det nationella provsystemet och gymnasiekoleutredningen för att nämna några. Vad alla dessa föreslagna förändringar i praktiken kommer att innehålla är oklart. Så här nära in på en mycket intensiv reformperiod för skolan borde det dock vara särskilt viktigt att prioritera bland ytterligare reformer.

Att gripa sig an så stora delar som Skolkommissionen gjort har fått till konsekvens att djupare analyser av förslagen inte har kunnat göras, eller ens en övergripande uppskattning av vilka kostnader de förändringar i skolsystemet som föreslås innehåller. Det är en brist, med tanke på de många och ofta stora förändringar som förordas, antingen genom skarpa förslag eller genom att ange ett behov av fortsatta reformer och en inriktning för de kommande utredningar som i så fall behövs.

Förslaget om ändring i skollagen: aktivt skolval (avsnitt 10.6.2)

Nacka kommun har lång erfarenhet av att tillämpa obligatoriskt skolval, det vill säga att alla vårdnadshavare gör aktiva val och att dessa är utgångspunkten vid placering. Erfarenheterna är positiva. Utbildningsenhetens bedömning är att när alla gör aktiva val så bidrar det till ett konstruktivt och viktigt fokus på att alla skolor i kommunen behöver vara bra skolor – och bort från ett primärt synsätt att det är elevernas bakgrund som avgör om en skola ska klara sitt uppdrag eller inte. Utbildningsenhetens bedömning är att förslaget i slutbetänkandet främjar det fria skolvalet genom att förtydliga att aktiva skolval ska vara huvudprincip och föreslår därför att förslaget tillstyrks.

Utbildningsenheten håller också med Skolkommissionen om vikten av att vårdnadshavarna garanteras relevant, jämförbar information om samtliga skolor i kommunen, oavsett huvudmannaskap. Det är självklart också viktigt att kommuner ger reella valmöjligheter, det vill säga att det finns en förmåga och vilja att successivt anpassa skolorganisationen.

Utbildningsenhetens bedömning är också att ett förtydligande från lagstiftaren om vad som gäller om någon eller några vårdnadshavare inte gör aktiva val skulle vara positivt. I förarbetena till det regelverk som finns för när urval behöver göras till en kommunal skola anges att om en vårdnadshavare inte har gjort ett aktivt val så ska samtliga vårdnadshavare vid urval betraktas som att ingen gjort något val. Legitimiteten för aktiva skolval kan dock riskeras om det räcker att vårdnadshavare till en elev inte gjort ett aktivt val för att kommunen vid placering då ska behöva betrakta samtliga vårdnadshavare som att de inte har gjort något aktivt val. Här anser utbildningsenheten att det skulle vara bra med ett förtydligande kring att kommuner vid placering då urval är aktuellt bör göra en helhetsbedömning utifrån dels att så många som möjligt ska få ett så högt skolval tillgodosett som möjligt, dels att ingen elev ska få orimligt långt till skolan.

Förslaget om ändring i skollagen respektive läroplanen: en allsidig social sammansättning av elever (avsnitt 10.6.1)

Den nya regel som föreslås tas in i skollagen innebär att en skyldighet införs för kommunala och fristående huvudmän att arbeta systematiskt och framåtsyftande för att uppnå en jämn social sammansättning av elever mellan skolor.

Utbildningsenhetens föreslår att såväl den föreslagna ändringen av 1 kap 9§ skollagen som av läroplanen avstyrks av flera skäl, som anges nedan.

Förslaget som avser huvudmännen

Det föreslagna tillägget i skollagen som avser styrning av elevsammansättningen mellan skolor är svårönenlig med en mål- och resultatstyrd skola. Att det är en strävansbestämmelse spelar i det sammanhanget mindre roll, eftersom fokus i vilket fall kommer att behöva flyttas från skolornas måluppfyllelse till elevsammansättningen.

Förslaget leder till ökad risk för att det blir vanligare med låga förväntningar på vissa elever och skolor samt för ökad spridning av ett synsätt som bygger på att det är elevernas bakgrund, snarare än otillräckliga insatser och förutsättningar från skolans respektive huvudmannens sida, som gör att skolor inte klarar sitt uppdrag.

En sådan bestämmelse är även svårönenlig med en huvudregel som innebär att det är vårdnadshavarna som väljer skola och inte kommunen som placerar elever.

Givet mål- och resultatstyrningen av skolan samt det fria skolvalet så har skolhuvudmännen i praktiken inte verktyg till förfogande för att utjämna skillnader i social sammansättning mellan skolor. Skolkommissionen anger att bestämmelsen på sikt förväntas bidra till ökad likvärdighet genom dess förmodade påverkan på bostadsplaneringen eller samhällsplaneringen som sker i övrigt för att komma till rätta med segregationen. Det är dock verktyg som inte har med skolan att göra och därför heller inte borde föras in i skollagen.

Bestämmelsen är tänkt att omfatta även de fristående huvudmännen, men utan att det närmare anges hur bestämmelsen är tänkt att tillämpas i praktiken eller att konsekvenserna analyseras. Bostads- och samhällsplanering är inte något som de fristående skolhuvudmännen råder över. De fristående skolorna har också krav på sig att vara öppna för alla elever. Det verktyg som står fristående huvudmän till buds skulle möjligen vara i vilka områden eller kommuner de väljer att etablera skolor. Det i sin tur riskerar leda till en mindre mångfald av skolor, utan att det har någon koppling till vilken kvalitet den nyetablerade skolan kan erbjuda eller om den är efterfrågad av vårdnadshavare och elever. Det kan också finnas en risk att förslaget kan leda till en form av kommunalt veto mot nyetablering av fristående skolor. En kommun som inte vill ha konkurrens från fristående huvudmän kan i sitt yttrande när en fristående huvudman ansöker om godkännande anföra att etableringen inte leder till en ”allsidig social sammansättning” av elever mellan skolor, trots att begreppet inte är definierat och att ett sådant påstående är svårt att påvisa att det stämmer.

Förslagen väcker också flera andra frågor, som inte analyseras eller besvaras av betänkandet. En sådan fråga är i vilken grad den föreslagna bestämmelsen riskerar stå i motsatsförhållande till diskrimineringslagstiftningen. En annan fråga är vad som egentligen avses med ”en allsidig social sammansättning” av elever. I slutbetänkandet anges enbart att innebördens är tänkt att vara avhängig av de lokala förhållandena. Här kommer alltså finnas stor utrymme för lokala diskussioner om vad som är en ”bra” respektive ”dålig” elevbakgrund på skolor, snarare än vilka insatser som krävs för att alla skolor ska hålla hög kvalitet. Det kan ifrågasättas om det leder till långsiktigt positiva effekter för skolan och samhället i stort. En annan fråga är om svaret på vad som är en ”allsidig social sammansättning” är detsamma för en huvudman vars skolor har hög och jämn måluppfyllelse jämfört för en huvudman vars skolers måluppfyllelse varierar mycket? Hur

ska fördelningen av elever mellan skolor värderas om den är ett resultat av vårdnadshavarnas aktiva val?

Förslaget som avser rektors ansvar

Även när det gäller det föreslagna tillägget i läroplanen uppstår frågor som slutbetänkandet inte besvarar. Vad är en rimlig tolkning av ”allsidig social sammansättning” inom skolan? Är den inte avhängig av måluppfyllelsen i undervisningsgrupperna? Varför ska rektor ta särskild hänsyn till elevernas sociala bakgrund framför deras faktiska behov och förutsättningar? Hur ska rektor få tillgång till social bakgrundsinformation om elever? Är det lämpligt att skolor ska behöva samla in sådan information?

Svårt att se fördelar med att fokusera på social bakgrund istället för måluppfyllelse

Givet frågetecknen ovan är det svårt att se att de föreslagna bestämmelserna kommer att bidra till en positiv utveckling i skolan. Istället för att bidra till låga förväntningar på vissa elever och skolor bör staten inta en ”no-excuse”-hållning gentemot skolor och huvudmän. Det är skolans respektive huvudmannens ansvar att säkerställa förutsättningar för att skolan ska klara sitt uppdrag, utifrån elevers olika individuella behov. Det är otillräckliga insatser från skolor och huvudmäns sida, snarare än elevers bakgrund, som skapar likvärdighetsproblem. Om staten avser att i skollag respektive läroplan framhålla likvärdigheten ytterligare vore det i så fall mer förenligt med en ”no-excuse”-signal att i en sådan bestämmelse ta sikte på en hög måluppfyllelse i skolor och i undervisningsgrupper, snarare än en allsidig social sammansättning av elever.

Förslagen till ändringar i skollagen gällande regler för placering vid skolenheter med kommunal huvudman (avsnitt 10.6.3)

Det är oklart om lottning kan bli en urvalsgrund som betraktas som legitim av vårdnadshavare, som ofta har flera för dem starka skäl för att välja en viss skola. Om urvalsgrunden betraktas som orättvis, blir det också svårare att uppnå legitimitet för att aktivt välja skolor.

Förslaget innefattar också att det i skollagen skrivs in att syftet med att välja en viss urvalsgrund är att främja en allsidig social sammansättning av elever. Även om detta kan vara ett syfte med lottning som urvalsgrund, så är utbildningsenhetens bedömning att det finns en rad nackdelar förknippade med att i skollagen fokusera på sammansättningen av elever utifrån deras sociala bakgrund (se avsnittet ovan, gällande förslagen i avsnitt 10.6.2). Det vore mindre problematiskt att ange att det handlar om en strävan efter att kommunens skolor ska vara öppna för alla elever, oavsett var de bor eller vilken bakgrund de har.

Utbildningsenhetens bedömning är mot denna bakgrund att Skolkommissionens författningsförslag vad gäller urvalsförfarande till kommunala skolenheter bör avstyrkas.

Ett alternativ vore istället att regeringen låter utreda bestämmelsen vid urvalsförfarande till kommunala skolor mer grundligt. Kravet på närhet till hemmet behöver enligt

utbildningsenhetens bedömning ses över utifrån huvudregeln att vårdnadshavare aktivt väljer skola, och då ofta också anger flera önskemål av skolor än ett. Erfarenheten i Nacka är att många vårdnadshavare uttrycker närhet till hemmet som en viktig faktor när de väljer skola. Det är dock inte självklart att det alltid är den närmaste skolan som väljs, ens när tre önskemål om skolor framförs. Med barnets stigande ålder ökar benägenheten att välja en annan skola än den i närområdet. En utredning skulle också kunna bidra till att lagstiftningen blir tydligare kring att ”närhet” kan betyda helt olika saker beroende på om det handlar om exempelvis glesbygd eller storstadsområde. En utgångspunkt för en sådan utredning bör vara att kommuner ges ett tydligt handlingsutrymme som möjliggör att lokala skillnader kan beaktas.

Förslaget om ändrade regler för mottagande vid skolenhet med enskild huvudman (avsnitt 10.6.4)

Att ersätta kötid med lottning kan bidra till mer likvärdiga möjligheter att komma in på en mycket populär fristående skola, vilket i så fall vore en positiv effekt. Dock är det tveksamt om lottning kommer att betraktas som en legitim urvalsgrund av vårdnadshavare. Det är i så fall, enligt utbildningsenhetens bedömning, en stor nackdel med förslaget. Andra urvalsgrunder, såsom syskonförtur, kan också motverka den minskning av ”skolsegregationen” som Skolkommissionen vill uppnå genom att ersätta kötid med lottning.

Förslaget om att Skolinspektionen ska ange urvalsgrunderna för varje enskild huvudman och att varje ändring ska kräva beslut av Skolinspektionen innebär ökad byråkrati och mindre flexibla möjligheter för enskilda huvudmän att samverka med kommuner, jämfört med idag.

Mot denna bakgrund bedömer utbildningsenheten att förslaget om ändrade regler för mottagande vid skolenheter med enskild huvudman bör avstyrkas.

Förslaget gällande gemensam antagning (avsnitt 10.7)

Det kan finnas fördelar med gemensam antagning till förskoleklass och grundskolan. Det kan förenkla för vårdnadshavare om kommunal och fristående skolor har samma antagningssystem och samma antagningsperiod. Det främjar aktiva skolval och säkerställer att alla kommuner informerar om samtliga skolor, oavsett huvudman. Det finns dock också svårigheter, som inte Skolkommissionen diskuterar eller indikerar vad utredningen ska få för direktiv kring.

En nackdel är att förutsättningar för fristående skolor att etablera sig kan bli mer beroende av om lägeskommunen är välvilligt inställd till fristående alternativ eller inte, eftersom kommunerna blir ansvariga för ett gemensamt antagningssystem. Det innebär ökade skillnader i utbud av skolor för eleverna, beroende på var de bor. Att kommuner övertar fristående huvudmäns ansvar för antagningen innebär också att principen om lika villkor frångås. Därtill försvårar de olika krav fristående och kommunala huvudmän har vad gäller

mottagande av elever. Fristående skolor ska exempelvis vara öppna för alla elever, oavsett i vilken kommun de bor.

En statlig utredning har också helt nyligen utrett frågan (den så kallade ”Skolkostnadsutredningen”) och utifrån sina analyser av för- och nackdelar dragit slutsatsen att ett system med gemensam antagning inte bör införas.

Skolkommissionen anser också att skolvalsbyten utanför den vanliga skolvalsperioden kan vara problematiska och att utredningen ska föreslå också ett system där antalet byten begränsas. Utbildningsenheten håller inte med om att begränsning av möjligheten att ansöka om skolbyte är positivt. Om många skolbyten utgör ett problem i en kommun, så kan det vara ett tecken på kvalitetsbrister i skolor. Lösningen är då att huvudmannen åtgärdar detta – inte att tvinga elever att gå kvar i skolor där de inte trivs eller tycker att de får en bra utbildning.

Mot denna bakgrund är utbildningsenhetens bedömning att slutbetänkandets förslag om utredning av system för gemensam antagning bör avstyrkas. Om en sådan utredning ändå tillsätts, anser utbildningsenheten att det i så fall är viktigt att klargöra dels att ett sådant system inte får leda till att principen om lika villkor oavsett huvudman frångås, dels att det inte begränsar vårdnadshavares möjlighet att byta skola.

Förslaget om att ändra formuleringen om skolans uppdrag i läroplanen för förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet respektive i läroplanen för gymnasieskolan (avsnitt 9.3.2)

Alla barn går i skolan och de gör det under många år. Det är därför lätt hänt att i all välmening ge skolan ansvar för det mesta som är viktigt för barn. Varje nytt uppdrag eller ytterligare betoning på andra uppgifter än kunskapsuppdraget har dock en kostnad. Det minskar utrymmet för lärares, rektorers och skolhuvudmännens möjligheter att fokusera på förutsättningarna för att alla elever ska nå utbildningens mål och utvecklas så långt möjligt.

Förslaget innebär att skolans uppdrag får en ökad tyngdpunkt mot sådant som huvudsakligen ligger utanför vad lärare och rektorer har möjlighet att påverka. Skolan kan inte lösa alla samhällets problem. Inte minst vårdnadshavare, men också andra delar i samhället såsom socialtjänst och landsting behöver ta ansvar för sina delar när det gäller barns hälsa och att samverka kring detta med skolan när det behövs.

Utbildningsenhetens bedömning är därför att förslaget om att ändra formuleringen om skolans uppdrag bör avstyrkas.

Förslaget om att införa en reglering i skollagen av skolchefens ansvar (avsnitt 4.1.9)

Utbildningsenhetens bedömning är att det inte behövs en särskild statlig reglering om skolchefen. Huvudmannens ansvar är redan tydligt i lagstiftningen. Det är sedan huvudmannens och inte statens ansvar hur skolorganisationen ska se ut.

Skolkommissionens förslag frångår denna ansvarsfördelning utan att närmare diskutera konsekvenserna av förslaget eller för det kommunala självstyret. Risken finns också att en sådan reglering kan uppfattas som att ytterligare en nivå förs till, över skolan.

Förutom de redan befintliga statliga kraven i regelverket för skolan som innebär att huvudmännen har att följa de nationella målen förstärks denna styrning också av bland annat de obligatoriska nationella proven i årskurserna 3, 6 och 9, betygen med nationella betygskriterier samt Skolinspektionens tillsyn och kvalitetsgranskningar. När läroplanen Lgr11 infördes innebar det också att de nationella målen förtysligades.

Det är utbildningsenhetens bedömning att det också är viktigt att framhålla att staten kan använda sina redan befintliga verktyg via Skolinspektionen för att reagera på om det finns kommuner där de lokala målen är så omfattande, eller motstridiga gentemot de nationella målen, att detta påverkar elevernas måluppfyllelse negativt.

Mot denna bakgrund bedömer utbildningsenheten att förslaget om en ny reglering gällande skolchefen bör avstyrkas.

Förslaget om en ny, regionbaserad statlig myndighet och en myndighetsöversyn (avsnitt 4)

Skolkommissionen föreslår en ny statlig skolmyndighet med regional närväro som ska få en rad uppgifter. Intryck ges av att detta snabbt kan lösa många av de problem som kommissionen tycker finns i skolan idag. Utbildningsenheten delar inte den bedömningen utan ser risker med en övertro på vad en ny, statlig myndighet med regionala kontor kan åstadkomma. Risker för dubbelkommando och otydlig ansvarsfördelning analyseras inte i slutbetänkandet. Alternativet att staten, i delar där det finns behov, kan stärka stödet till huvudmännen inom ramen för de befintliga skolmyndigheterna analyseras inte heller utifrån att det kan ha fördelarna av att exempelvis vara mindre kostsamt, mindre tidskrävande och åstadkomma mindre osäkerhet i skolor och för huvudmän om vilka förutsättningar som kommer att gälla de kommande åren.

Skolväsendets myndigheter har under de senaste åren gjorts om. Myndigheten IFAU utvärderar idag effekter av olika insatser och förändringar inom skolväsendet och tillför därmed en för den mål- och resultatstyrda skolan viktig kunskap som tidigare saknats inom ramen för exempelvis Skolverkets utvärderingsuppdrag. Den nya myndigheten Skolforskningsinstitutet har bildats i syfte att stärka undervisning på vetenskaplig grund och att främja relevant forskning för detta. Skolinspektionen har brutits ut från Skolverket för att separera statliga uppgifter gällande skolans regelverk och stödjandefunktioner från tillsynsrollen.

Att se över hela myndighetsstrukturen för skolan igen kommer med största sannolikhet att kräva mer resurser än att ändra befintliga myndigheters uppdrag där det finns sådana behov.

Det kommer också att ta flera år att göra om myndighetsstrukturen kort tid efter att en ny sådan kommit på plats.

Utbildningsenhetens sammantagna bedömning är därför att slutbetänkandets bedömning om att inrätta en ny skolmyndighet samt förslaget om att göra en ny myndighetsöversyn bör avstyrkas.

Utbildningsenheten gör samma bedömning som Skolkommissionen vad gäller vikten av att fler indikatorer som fångar skolors kvalitet, exempelvis ”value added”-mått, utvecklas. Detta är viktigt i en mål- och resultatstyrd skola. I Nacka kommun pågår ett utvecklingsarbete för att ta fram fler indikatorer som, tillsammans med annan information, kan bidra till att fånga skolors kvalitet. Det är ett viktigt underlag för en konstruktiv resultatdialog mellan utbildningsenheten och rektorer respektive huvudmän som är verksamma i Nacka. Staten kan understödja huvudmännens utvecklingsarbete på ett viktigt sätt genom att exempelvis via Skolverket och SCB bidra med statistik och metodutveckling. Detta kräver dock inte en flerårig omorganisation av skolväsendets myndigheter, så som Skolkommissionen föreslår, utan kan startas redan nu. Huvudmän som har större behov av metodstöd bör också kunna få det redan nu, genom exempelvis Skolverket. Att Skolkommissionen stödjer det tidigare utredningsförslaget att ta bort dagens obligatoriska nationella prov i årskurs 3 motverkar möjligheterna att utveckla value added-mått i de tidigare årskurserna på ett sätt som är jämförbart för samtliga huvudmän. Staten skulle kunna bidra till ökad likvärdighet genom att behålla och kvalitetssäkra de obligatoriska nationella proven i årskurs 3.

Ekonomiska konsekvenser

I slutbetänkandet görs i princip inga kostnadsberäkningar, vilket är en stor brist. De ekonomiska konsekvenserna för kommuner kommer dock att behöva preciseras i de framtida utredningar som kan bli följen av Skolkommissionens förslag och bedömningar.

De förslag till författningsändringar som kommenteras i denna tjänsteskrivelse och förslag till yttrande bör enligt utbildningsenhetens bedömning inte innehåra några betydande ekonomiska konsekvenser för Nacka kommun. Aktiva skolval är exempelvis något som redan tillämpas i kommunen sedan tidigare.

Konsekvenser för barn

Det är svårt att bedöma vad konsekvenserna av slutbetänkandets samtliga förslag och bedömningar slutligt kan komma att innehåra för barn. Skolkommissionens intention är naturligtvis att konsekvenserna ska vara positiva för barn. Utbildningsenhetens bedömning är dock att det är svårt att få en helhetsbild av vad förslagen de facto kommer att innehåra. Genomförande av slutbetänkandets samtliga förslag och bedömningar kommer att ta mycket lång tid innan de i alla delar har kunnat omformas till skarpa förslag som implementerats fullt ut i skolorna – och det är först då förändringarna når fram till eleverna.

Bilagor

1. Förslag till yttrande gällande SOU 2017:35 ”Samling för skolan. Nationell strategi för kunskap och likvärdighet” (delar som remitterats med sista svarsdatum 1 september 2017).
2. Länk till SOU 2017:35:
<http://www.regeringen.se/498092/contentassets/e94a1c61289142bfbcfdf54a44377507/samling-for-skolan---nationell-strategi-for-kunskap-och-likvardighet-sou-201735.pdf>

Lotta Valentin
Enhetschef
Utbildningsenheten

Åsa Arnell
Utbildningsexpert
Utbildningsenheten

Kommunstyrelsen

Kvalitet i välfärden - bättre upphandling och uppföljning, SOU 2017:38

Yttrande till regeringen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar stadsledningskontorets förslag till yttrande över SOU 2017:38; kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning.

Sammanfattning

Den statliga Välfärdsutredningen har arbetat med frågor om kvalitet i välfärden och vinster i välfärden. I ett delbetänkande som kom under 2016, lade utredningen förslag om begränsning av vinster i välfärden. I slutbetänkande läggs huvudsakligen två lagförslag; ett om privata anordnare för bland annat uppföljning och utvärdering ska kunna lämna personuppgifter till den kommunala huvudmannen utan hinder av sekretess och ett om att även kommunen, i välfärdsverksamhet som bedrivs i kommunal regi, ska anmäla ändringar till Inspektionen för vård och omsorg. Det som anförs i slutbetänkandet om kvalitet och fristående aktörer innehåller dock ett antal slutsatser som stadsledningskontoret ser rimmar illa med den verklighet som kommunen lever i. Stadsledningskontorets förslag till yttrande omfattar därför till stor del kritik mot ett antal påståenden/slutsatser i betänkandet, även om stadsledningskontoret föreslår att kommunen förhåller sig positiv till båda lagförslagen.

Ärendet

Den så kallade Välfärdsutredningen har tidigare lagt fram ett delbetänkande, SOU 2016:78 – ordning och reda i välfärden, med ett förslag om begränsning av vinster i välfärden och ny lag om valfrihetssystem. Kommunstyrelsen antog yttrande över de förslagen den 13 februari 2017, § 76. Kommunstyrelsen avstyrkte förslagen om vinsbegränsning och krav på tillstånd för att bedriva välfärdsverksamhet. När det gällde förslaget om ny lag om valfrihetssystem ifrågasatte kommunstyrelsen varför lagen ska begränsa sig till vissa typer av välfärdstjänster,

när EU-rätten tillåter auktorisationssystem, som kundval kallas på EU-juridikspråk, generellt.

Ärendet nu handlar om att Nacka kommun ska yttra sig över Välfärdsutredningens slutbetänkande kallat ”Kvalitet i välfärden - bättre upphandling och uppföljning”, trots att inte mycket i betänkandet handlar om förutsättningar för det. I slutbetänkandet läggs huvudsakligen två lagförslag; 1) att privata anordnare ska lämna ut de personuppgifter som huvudmannen för verksamheten behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning och utvärdering och 2) att kommun och landsting ska anmäla ändringar i vissa välfärdsverksamheter till Inspektionen för vård och omsorg. I det föreslagna yttrandet tillstyrker Nacka kommun det första förslaget och har inga principiella invändningar mot det andra.

Även om det därmed inte finns så mycket att yttra sig över när det gäller de konkreta lagförslagen så innehåller slutbetänkandet ett antal påståenden om kvalitet i välfärdsverksamhet som stadsledningskontoret ser rimmar illa med den verklighet som Nacka kommun verkar i. Stadsledningskontorets förslag till yttrande omfattar därför i stora delar argumentation mot de felslut som görs i utredningen.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till yttrande har i sig inga ekonomiska konsekvenser. De lagförslag som läggs i detta slutbetänkande medför kostnader om de beslutas, men de kostnaderna kan hanteras inom nämndernas budgetar.

Konsekvenser för barn

De lagförslag som läggs i slutbetänkandet tar inte direkt siktet på barns situation och kan därför inte sägas ha några påtagliga konsekvenser för barn. En effektivare kommunal verksamhet är i sig alltid bra för barn.

Bilagor

Förslag till yttrande
Sammanfattning av SOU 2017:38

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Helena Meier
Stadsjurist

Yttrande över Kvalitet i välfärden - bättre upphandling och uppföljning, SOU 2017:38

Den så kallade Välfärdsutredningen lägger i sitt slutbetänkande, SOU 2017:38 huvudsakligen enbart två lagförslag; 1) att privata anordnare ska lämna ut de personuppgifter som huvudmannen för verksamheten behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning och utvärdering och 2) om att kommun och landsting ska anmäla ändringar i vissa välfärdsverksamheter till Inspektionen för vård och omsorg. Nacka kommun tillstyrker det första förslaget och har inga principiella invändningar mot det andra, det är rimligt att samma förutsättningar ska gälla oavsett driftform. Förslaget om en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet kommer att förenkla och förbättra uppföljningen i kommuner som, liksom Nacka, har många privata anordnare samt spara tid för anordnarna som inte behöver sekretessmarkera dokumentation som ska granskas.

Kommunen vänder sig dock starkt mot bakgrundsbeskrivningar som görs och slutsatser som dras i betänkandet. Nacka kommun har 30 års bevisad erfarenhet av att kvalitetsstyrning baserad på kundvalssystem ger medborgarna en god offentligt finansierad verksamhet. Det går att ställa mätbara kvalitetskrav och det går att bygga in uppföljning som en metod i att driva verksamheten mot ytterligare förbättrad kvalitet, vilket Nacka kommer att visa i detta yttrande. Nacka kommun beklagar att ideologi ställer sig i vägen för ett fruktbart arbete som syftar till att definiera kvalitet och mäta att verksamheten levererar kvalitet till medborgarna – likaväl i kommunalt driven verksamhet som när fristående anordnare bidrar i uppdraget att utveckla välfärden. Hela utredningen blir skev när den har som utgångspunkt att kvalitet i välfärdstjänster bara behöver definieras och mätas om det finns privata anordnare.

Välfärdsutredningen ställer på sidan 33 i betänkandet effektivitet och produktivitet mot rättssäkerhet och demokrati. Kundval bygger på rättssäkerhet och demokrati, att få vara med själv och göra val i frågor som är väsentliga i ens liv; vilken förskola/vill jag att mina barn ska gå i som grund för sina liv, vilken äldreomsorg vill jag ha när min ork och hälsa tryter mot slutet av mitt liv. Det är riktig demokrati och det är rättssäkerhet.

Nacka kommun kommenterar inte utredningens genomgång av New Public Management, NPM, men finner en viss ironi i hur utredaren i betänkandet skriver att ”Reformidéerna inom NPM lanserades i många sammanhang som en universallösning på existerande eller tänkta problem inom offentlig sektor, utan hänsyn till den stora variationen av tjänster som rymts inom de offentliga verksamheterna”¹. Detta sagt av en utredare som anser att hela frågan om hur man ska definiera och mäta kvalitet bäst löses genom vinstbegränsning - för då ”vet man att pengarna används i verksamheten”². Utredaren redovisar själv i betänkandet att det var det 1980-talets kritik om en ineffektiv och dyr verksamhet som var alltför dålig på att möta brukares, elevers och patienters önskemål, som banade väg för NPM³.

Utredaren framhåller tillitsbaserad styrning som ett alternativ mot NPM. Beskrivningen för tankarna till Gustav Vasa; regeringen lyfter tillitstyrningen som ett sätt att ge större frihet till professionernas kunskap, kompetens, erfarenhet och yrkesetik – med förbigående av det kommunala självstyret. Det framgår tydligt på sidan 39 i utredningen hur den statliga styrningen och tillsynen ska stärkas genom tillitstyrning, där staten styr i förhållande till professionen. Nacka kommun drivs av en grundläggande värdering om tillit och förtroende för människors kunskap och förmåga och tillämpar därmed äkta tillitstyrning omfattande både medborgare och medarbetare.

Utredningen går i kapitel 8 igenom mätmetoder för ”att mäta det svårmätbara”, som är kapitelrubriken. Det finns en antydan till rimlig slutsats i sista stycket i delkapitel 8.4⁴: Man måste kombinera olika mätmetoder och man måste dra slutsatser utifrån en analys av de resultat de olika mätmetoderna ger. Detta förtas dock av delkapitel 8.5, ”...sammanfattande diskussion”. Där tycks utredaren komma fram till att det finns en på något sätt känd *verklig kvalitet* (utredarens ord) att ställa *uppmätt kvalitet* (utredarens ord) mot. ”Följden av att inte mäta rätt saker kan bli att mätningarna ger en felaktig bild av utvecklingen genom att den uppmätta ’kvaliteten’ visar på förbättringar, medan den verkliga kvaliteten i verksamheten kan ha försämrats.”⁵ Om man nu vet vad som är den ”verkliga kvaliteten”, då har man väl rimligen mått och mätningar på den? Hur kan man annars komma fram till att den uppmätta kvaliteten ger en felaktig bild?

På sidan 166 i utredningen tycks det vara en utgångspunkt att man kan mäta den medicinska kvaliteteten om verksamheten bedrivs av landstinget själv men inte om den bedrivs privat. Det man kan mäta kan man mäta oberoende av vem som bedriver verksamheten.

Skatteverket har i sin utveckling använt begreppet ”kundens fokus”. Det säger mycket mer om vad det handlar om än det i utredningen använda begreppet ”personcentrerad välfärd”⁶.

¹ SOU 2017:38 sid. 34

² SOU 2017:38 sid. 14

³ SOU 2017:38 sid 31

⁴ SOU 2017:38 sid 142

⁵ SOU 2017:38 sidan 143

⁶ SOU 2017:38 kapitel 9.2

Om ordet ”kund” stör kan man byta till ”personens fokus”. Begreppet ”personcentrerad” utvisar att det fortfarande handlar om att som bredvidstående titta på en persons behovs, inte titta på behoven med personens ögon. Med ett annat än det gängse förhållningssättet till hur man säkerställer att personuppgifter inte används på ett felaktigt sätt, skulle det gå att utveckla alldelers utomordentliga IT-verktyg som stödjer ”personens fokus”. Nacka kommun välkomnar därför förslagen i kapitel 11.3.1 om att i regeringens arbete med e-förvaltning bör ändamålsenliga regleringar och IT-system som stödjer arbetet där enskilda individer prioriteras. Nacka kommun hoppas att det stundande ikraftträdet av den europeiska dataskyddsförordningen inte medför fortsatt handlingsförlamning på ett område där IT-verktyg skulle kunna göra underverk för den enskilda personen – om man tog och tittade på frågan (=löste problemet) med personens fokus.

Kapitel 9.4 om en jämlig välfärd speglar den bedrövliga uppfattningen att det tycks vara godtagbart att en del skolor ger en sämre utbildning. Både denna utredning och andra fokuserar på hur fler ska ha möjlighet att gå vid vissa skolor, i stället för att på att alla skolor ska vara så bra att möjligheten till en bra utbildning inte är beroende på var man bor eller att man ställer barnet i kö så snart man håller i ett positivt graviditetstest. Möjligheten att välja skola ska inte handla om att välja bort dåliga skolor eller hoppas på lotten, valet ska göras utifrån att inriktningar i verksamheten passar en som person bättre.

Det ska inte råda något tvivel om att Nacka kommun delar utredningens uppfattning om att välfärden ska ges jämlikt och fördelas efter behov. Men sjukvården blir inte ojämlik om de som vill det väljer att bekosta en del sjukvård via försäkringar. Slutsatsen på sidan 155 att en ökad privat finansiering i vården medför ytterligare en risk för att jämligheten i systemet urholkas, är felaktig på en systemnivå.

”Till skillnad mot mer tekniska verksamheter som t. ex. byggnation och sophämtning, där det viktiga är vad som görs, är det avgörande inom vård, skola och omsorg hur det görs.”⁷ Det är uppenbart att utredaren aldrig hört talas om till exempel det komplicerade entreprenadområde som kallas ändring, tillägg och avgående, det vill säga ÄTA-arbeten – eller om byggfusk. Kvaliteteten på ett hus är i högsta grad avgörande av hur det byggs, inte att det kan definieras som ett hus. På vilket sätt skulle den vinstdrivkraft, som utredaren på sidan 161 säger är mycket stark och kräver en detaljerad kontroll för att inte överordnas andra mål i verksamheten, vara svagare inom det tekniska området? Det inledningsvis citerade argumentet torde vara en följd av att utredaren tillåter vinst inom alla andra delar av välfärden än själva givandet av vården och genomförandet av undervisningen. Kvalitet i välfärden förutsätter väl byggda hus (vinster tillåtna), en god förvaltning av byggnaderna (vinster tillåtna) och en kvalitativ verksamhet (vinster inte tillåtna i utredarens värld).

Om vi förtroendevalda i Nacka inte tar vårt ansvar för att medborgarna får kvalitet i välfärden ska vi bli borröstade, oavsett om de som utför välfärdstjänsterna är kommunalt

⁷ SOU 2017:38 sid 156

eller privat anställda. Det är vi som anger målen, det är vi som beslutar om finansieringen, det är vi som ansvarar för uppföljningen. Vad som anförs i kapitel 9.5 om skillnader i medborgarnas möjligheter att ställa ansvariga till svars är direkt felaktigt. Det är vi förtroendevalda som är ansvariga, vem som än utför tjänsten. Att våra styrmedel är olika beroende på om det är verksamhet i egen regi eller genom privata anordnare ändrar inte vem som är ansvarig för leveransen till medborgarna. Att specificera tjänsten så att alla får ett bra boende och en bra omsorg utifrån att olika individer kan ha skilda behov och önskemål (sidan 165) är lika nödvändigt när kommunen driver verksamheten själv som när den drivs av en privat anordnare.

Det är en grundtes för utredaren att kommunen/landstinget alltid vet hur verksamheten ska utformas och genomföras om den bedrivs i egen regi. Men om man ska upphandla den så har man inte alltid den detaljerade kunskap som behövs, kommer utredaren fram till på sidan 166. Det är lite underligt vilken uppfattning utredaren har om vad medarbetarna kan och inte kan, beroende på vilken arbetsuppgift de får av sin arbetsgivare.

Förslagen om vinstbegränsning i betänkandet *Ordning och reda i välfärden* (SOU 2016:78) har med all rätta bemötts med en omfattande kritik. Utredaren försvarar sig i kapitel 9.7 mot den kritiken med att kvalitetskrav inte är ett alternativ till vinstreglering. De resonemang som förs omfattar inte bara tidigare argumentation om svårigheten att definiera kvalitet utan också att det blir för detaljerade krav och förutsätter nationella krav. Hur man nu kan veta det när man säger att man inte kan definiera kvalitet. Nacka kommun instämmer i utredarens träffsäkra uttalande om att ”en vinstreglering innebär inte i sig någon garanti för att verksamheten får en bättre kvalitet”⁸. Där borde utredaren ha stannat, den formuleringen sammanfattar på kornet hela frågan om vinster i välfärden.

Kommuner och landsting har ett grundlagsfäst självstyre. Det är ovärdigt en statlig utredare att, som sker i kapitel 11.2.3, säga till dem att de ska överväga noggrant när valfrihetssystem ska användas. Det är upp till vardera kommunen att utifrån det mandat medborgarna ha gett den, besluta om valfrihetssystem ska användas eller inte. Det gamla hederliga uttrycket ”vet hut” definierar väl Nacka kommuns uppfattning om denna rekommendation.

I den del av utredningen som blickar framåt föreslås i kapitel 10.5 att det ska tas fram en definition av vad som utgör enheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Det är en bra ambition men den är svår att realisera utan att bli en papperstiger eftersom enhet är ett begrepp som kan ha väldigt olika innehörd. Rent ekonomiskt är det mer lämpligt att följa upp på en högre nivå exempelvis företag eller verksamhetsdel/förvaltning, för att få med mer av alla de kostnader som bör medräknas. Annars kan till exempel gemensamma funktioner och liknande slå fel, som kan organiseras på en mängd sätt. Tydliga utgångspunkter för att följa upp är bra men det måste ske på rätt nivå. På området ordning och reda föreslår utredaren att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, i samverkan med

⁸ SOU 2017:38 sid 178

Sveriges Kommuner och Landsting, Socialstyrelsen och andra relevanta aktörer, ska få i uppdrag att göra en kartläggning av behov av data inom socialtjänsten och vilka brister som enkelt kan åtgärdas genom ändrad statistikinsamling, förtydliganden och mer samverkan⁹. Nacka kommun tillstyrker detta förslag, det bidrar också till underlag för att mäta kvalitet.

Nacka kommun är försiktigvis positiv till förslaget att ta fram kriterier för vad som är en idéburen organisation men vänder sig mot den eventuella tanken att de därmed skulle kunna särbehandlas som leverantör av välfärdstjänster. De ska omfattas av samma kvalitetskrav och samma uppföljning som andra som bedriver välfärdsverksamhet. Driftsformen är irrelevant och ekonomin måste gå ihop sig även för den som är idéburen. Detsamma gäller förslaget om att redovisa statistik uppdelat på idéburen sektor respektive vinstdyftande företag¹⁰. Om man som i Nacka redovisar varje verksamhet för sig, oavsett driftform, är detta inte nödvändigt.

Som känt är har Nacka kommun utvecklat kvaliteten i välfärdstjänsterna genom kundval sedan 1985. En viktig ingrediens för det framgångsrika arbetet är att ha en tydlig spelplan med tydliga roller, ett starkt samspel och stor uthållighet. I det ingår att aldrig vara nöjd utan att ständigt våga prova nytt och jobba med höga förväntningar och krav. Den tydliga spelplanen utgår från visionen och den grundläggande värderingen. Visionen är öppenhet och mångfald, vilket innebär att det redan från början är tydligt uttalat att det ska finnas en mångfald av anordnare och att öppenheten kring verksamheternas resultat är transparent. Den grundläggande värderingen visar hur kommunen ser på rollerna och förtydligar för alla aktörer att kommunen sätter målen och de professionella ansvarar för hur vägen dit ser ut. Att skilja på huvudmannaansvaret för välfärdstjänsterna och ansvaret för finansiering, uppföljning och utvärdering gör att kommunen har samma spelregler och samma synsätt på alla anordnare av välfärdsverksamhet i kommunen – oavsett om det är en kommunal eller privat driven verksamhet. Finansieringen sker självklart också utifrån att det ska vara lika villkor.

Som utredaren har kommit fram till finns det inte en enhetlig definition på kvalitet och kvalitet mäts inte med ett och samma verktyg på ett enhetligt sätt. Nacka kommun har anfört ovan att måste man kombinera olika mätmetoder och att man måste dra slutsatser utifrån en analys av de resultat de olika mätmetoderna ger. Som exempel på det så har Nacka sedan länge kvalitetssystem med flera olika verktyg som ger en mångfakterad bild av kvaliteten. Kommunen använder resultaten till dialog med anordnare, kommunala som privata. Det är viktigt att det finns en uthållighet i kvalitetssystemet – att undersökningar upprepas för att följa vad som händer. Detta förenas också med utveckling av systemet och särskilda fördjupningar. Vi ser att det vi sätter ljuset på i kvalitetssystemet, där sker en utveckling. Bilden nedan illustrerar helheten i detta tillvägagångssätt.

⁹ SOU 2017:38 kapitel 10.4

¹⁰ SOU 2017:38 kapitel 10.6

Avslutningsvis vill kommunen lyfta Inspektionens för vård och omsorg (IVO) tillstysnsverksamhet och föreslaget att avskaffa frekvenstillsynen helt till förmån för en metod baserad på riskanalys¹¹. Idag ska IVO göra minst en inspektion per år på hem för vård eller boende (HVB), stödboenden som tar emot barn eller unga och viss verksamhet enligt LSS. Nacka är positivt till detta förslag då det ger ett ökat driv att se helheten på boendet. Dock bör även framöver insatser för barn och unga vara prioriterade i tillstysnen. I dag är det reglerat att inspektioner ska ske minst en gång per år men verkligheten är en annan för IVO. Nacka kommun föreslår därför att riskanalysen ska regleras inom en lägsta nivå, exempelvis att den inte får gå längre än två år mellan varje inspektion.

Nacka dag som ovan

Mats Gerdau
Kommunstyrelsens ordförande

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

---

¹¹ SOU 2017:38 kapitel 10.3

Sammanfattning

Att definiera och mäta kvalitet i välfärden är komplicerat

Det är svårt att definiera alla aspekter av kvalitet i välfärden. Till skillnad från mer tekniska verksamheter som t.ex. byggnation och sophämtning, där det viktiga framför allt är *vad* som görs, är det avgörande inom vård, skola och omsorg *hur* det görs. Tillförlitliga kvalitetsmätningar inom dessa sektorer blir därför svårare att genomföra och det är inte en enkel sak att formulera tydliga kvalitetskrav eller följa upp verksamheternas kvalitet. Välfärdstjänsterna kännetecknas också av att de ofta kräver individuell anpassning. Forskningen har visat att marknadsstyrning genom privata utförare passar bäst för tjänster som är enkla, lätt att specificera och mäta och som inte kräver särskilda investeringar. För välfärdstjänster har det däremot visat sig komplicerat att skriva kontrakt som upprätthåller och utvecklar kvaliteten.

Det finns i dag också stora brister vad gäller register och annan information som är nödvändigt för att utveckla statistik och andra kunskapsunderlag i välfärden.

Utgångspunkter för utvecklade kvalitetskrav

Det är viktigt att inte underrösta svårigheterna med att formulera tydliga och klara kvalitetskrav. Utredningen anser dock att det finns vissa utgångspunkter som bör vara vägledande för att utveckla kvaliteten i välfärden.

- Välfärden behöver bli mer personcentrerad. Huvudmän och andra aktörer måste bli bättre på att samverka runt individen för att kvaliteten inom välfärden ska förbättras.

- Jämlikhet är ett centralt värde i välfärden och en viktig aspekt av kvalitet.
- Medarbetare med rätt kompetens är välfärdens viktigaste resurs och en förutsättning för en välfärd av god kvalitet.
- När verksamhet överlämnas till privata utförare har kommuner och landsting kvar sitt ansvar som huvudmän för hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Det går inte att enbart förlita sig på brukarens val för att uppnå en god kvalitet. Att utforma bra och tydliga krav och ha en fungerande uppföljning är centralt för huvudmännen. Insyn måste säkerställas även hos privata utförare.
- Staten har ett övergripande ansvar för välfärden genom sin roll som tillstånds- och tillsynsmyndighet. Tillsynen måste fungera väl. Detta är av avgörande betydelse för att kontrollera att verksamheten uppfyller de lagstadgade kvalitetskraven. Staten har också en viktig roll i att bidra med kunskap genom exempelvis nationella riktlinjer.

Vinstbegränsning är viktigt ur kvalitetsnyckel

Det är enligt utredningens mening inte möjligt att ersätta en vinstbegränsning med utökade kvalitetskrav. Sådana krav riskerar att bli allt för detaljerade och medför en stor administrativ börd på professionen. Genom införande av vinstbegränsning finns förutsättningar för en mer tillitsbaserad styrning eftersom man då vet att pengarna används i verksamheten. En vinstreglering kan också i sig bidra till en bättre kvalitet genom att mer resurser finns tillgängliga för en bättre vård, skola och omsorg.

Förbättrad tillsyn och uppföljning

Generellt bedömer utredningen att tillsynsmyndigheterna har de rättsliga befogenheter som krävs för att utföra en bra tillsyn. Vad gäller Inspektionen för vård och omsorgs tillsyn anser utredningen att kravet på frekvenstillsyn ska avskaffas i syfte att möjliggöra mer risk- och väsentlighetsbaserad tillsyn.

Bestämmelser om tyxtnadsplikt hos privata vårdgivare och enskilda verksamheter inom socialtjänsten begränsar i dag landstings

och kommuners möjlighet att följa upp privata utförares verksamhet. Utredningen föreslår bestämmelser om undantag från tystnadsplikten för att personuppgifter ska kunna lämnas till den offentliga huvudmannen för bl.a. uppföljning och utvärdering.

Vårdgivar- och omsorgsregistren hos Inspektionen för vård och omsorg är i dag inte kompletta. För att öka förutsättningarna att åstadkomma bättre register ska kommuner och landsting vara skyldiga att anmäla ändringar i befintlig kommunal verksamhet enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, liksom om verksamheten läggs ned. Inspektionen för vård och omsorg ska kunna förelägga en vårdgivare vid vite att anmäla en ny eller ändrad verksamhet. Nuvarande straffbestämmelse om utdömande av böter avskaffas då denna påföld inte visat sig vara effektiv.

För att förbättra möjligheten att följa insatser inom socialtjänsten bör Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ges i uppdrag att kartlägga behovet av data inom socialtjänsten och vilka brister som enkelt kan åtgärdas genom exempelvis bättre samverkan.

Statskontoret bör ges i uppdrag att följa upp huvudmännens uppföljning och kontroll av privata utförare i välfärden.

Vid kvalitetsmätningar och uppföljningar bör även faktorer som samverkan och hur väl insatserna hållits ihop runt de enskilda personerna utvärderas. De kvalitetsmätningar och uppföljningar som görs inom välfärden bör i större utsträckning avspeglar och följa upp jämlighet och fördelning.

Det pågående arbetet med progressionsmått på skolområdet bör fortsätta. Ett arbete med att ta fram progressionsmått inom socialtjänsten bör övervägas.

Bättre förutsättningar att följa offentliga medel

En förutsättning för att det ska vara möjligt att kunna följa hur offentliga medel används är att det finns tydliga definitioner av begreppet enhet. E-hälsomyndigheten bör ges i uppdrag att, i samverkan med berörda myndigheter, ta fram sådana definitioner. När enhetsdefinitioner har tagits fram bör förutsättningarna för redovisning på enhetsnivå utredas. I detta sammanhang bör även utredas behovet av ett verksamhetsregister på enhetsnivå.

Idéburna aktörers roll behöver förtydligas och lyftas fram

Idéburna aktörer som drivs utan vinstintresse fyller en viktig roll i välfärden. För att göra deras roll tydligare bör Statens skolverk och Socialstyrelsen presentera sin statistik uppdelad så att idéburna aktörer redovisas särskilt. Statistiska centralbyrån behöver kvalitetssäkra den befintliga statistiken. Utredningen anser att det bör övervägas om idéburna aktörer ska kunna ges undantag från olika regelverk. För att undantag ska vara möjliga krävs dock en rättssäker definition av vilka aktörer som ska omfattas. En utredning bör tillsättas för att analysera förutsättningarna för detta.

Att göra upphandlingar och använda valfrihetsystem ställer krav

När verksamhet bedrivs i egen regi kan kommuner och landsting direkt styra verksamheten genom att formulera mål och bestämma hur dessa ska uppnås. När verksamhet överläts på privata utförare är styrmedlen annorlunda och mer indirekta eftersom mål och andra politiska viljeytringar måste omformuleras till krav och villkor i avtal.

Att formulera bra krav i upphandlingar och valfrihetssystem är komplicerat och ställer höga krav. Många kommuner har begränsade resurser för detta viktiga arbete. Upphandlingsmyndigheten bör få ökade resurser för att stödja kommuner och landsting med bl.a. vägledningar. Lagen (2008:962) om valfrihetsystem har fördelar genom att ett förfarande enligt lagen ger större utrymme för kontinuitet än vid upphandling enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling. Samtidigt finns nackdelar med valfrihetssystem genom att det finns risk för fragmentisering och en stor mängd utförare, vilket försvarar möjligheten till samordning, uppföljning och goda val för brukarna. Kommuner och landsting bör i varje enskilt fall noga överväga om fördelarna med konkurrensutsättning överväger nackdelarna.

Sammanhållna insatser för individen

Det är viktigt att sträva efter mer sammanhållna insatser för individen. Vid överväganden inför en eventuell konkurrensutsättning bör konsekvenserna för den enskilda individen och möjligheten att hålla ihop individens insatser beaktas.

Berörda myndigheter bör identifiera och utveckla modeller för arbetssätt som kan stödja och utveckla en mer personcentrerad välfärd med en god samverkan över olika huvudmanna- och specialiseringssgränser. Arbetet med förbättrad samverkan mellan huvudmän och verksamheter inom ramen för bl.a. regionala stödstrukturer bör intensifieras. De goda exemplen som finns för samverkan, t.ex. genom en gemensam nämnd för hälso- och sjukvård och socialtjänst, bör spridas.

I regeringens arbete med e-förvaltning bör arbetet med ändamålsenliga regleringar och it-system som stödjer professionernas arbete runt enskilda individer inom välfärden prioriteras.

Stärkt jämlikhet

När konkurrens- och ersättningssystem utformas bör jämlikhets- och fördelningsaspekter beaktas. Offentligt finansierad hälso- och sjukvård som utförs av en privat aktör bör bedrivas i en separat juridisk person för att det ska vara möjligt att kontrollera att människovärdes-, behovs- och solidaritetsprinciperna inte åsidosätts.

Kommunstyrelsen

Ds 2017:20; regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län

Yttrande till regeringen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar stadsledningskontorets förslag till yttrande över Ds 2017:20; regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län.

Sammanfattning

Utifrån att Stockholms läns landsting har ansökt om att ta över det regionala utvecklingsansvaret i länet som länsstyrelsen har idag, har regeringen tagit fram ett lagförslag om det. Förslaget innebär att *Region Stockholm* bildas och används som beteckning för landstingets verksamhet. Nacka kommun tillstyrkte att landstinget skulle lämna in sin ansökan men efterlyste en djupare analys vad det innebär för just det regionala området Stockholms län att ha ett på regionnivå samlat ansvar för

- användningen av statliga medel för regionalt tillväxtarbete
- uppföljning, utvärdering och rapportering av resultateten av det regionala utvecklingsarbetet
- hantering av uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram.

Någon sådan analys är inte gjord, vilket Nacka kommun föreslår beklaga i det underlag för yttrande som stadsledningskontoret har tagit fram. Kontoret föreslår också att kommunen ska betona att det är viktigt att regionbildningen inte accentuerar gränserna mot statliga myndigheter på regional nivå, där länsstyrelsen idag har en viktig funktion

Ärendet

Stockholms läns landsting har hos regeringen ansökt om att ta över det regionala utvecklingsansvaret i Stockholms län, från länsstyrelsen och därigenom bilda *Region*

Stockholm, och som landstinget då kommer att betecknas som. Nacka kommun har fått det lagförslag som regeringen utifrån ansökan har tagit fram, på remiss.

Det finns en lag kallad *lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län*, som innehåller bestämmelser om regionalt tillväxtarbete genom att det bildas regioner. En region ansvarar enligt lagen för följande, som annars hanteras av staten eller genom kommunala samverkansorgan.

- Utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin.
- Besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete.
- Följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet.
- Utföra uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram.
- Upprätta och fastställa länsplaner för regional transportinfrastruktur.
- Samverka med länets kommuner, länsstyrelsen och övriga berörda statliga myndigheter samt med företrädare för berörda organisationer och näringslivet i länet.

Kommunen tillstyrkte den 22 februari 2016, § 106, landstingets beslut om själva ansökan. Kommunen lyfte dock att den ville se en djupare analys vad det innebär för just det regionala området Stockholms län att ha ett på regionnivå samlat ansvar för

- användningen av statliga medel för regionalt tillväxtarbete
- uppföljning, utvärdering och rapportering av resultateten av det regionala utvecklingsarbetet
- hantering av uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram.

Någon sådan analys har inte gjorts i det nu remitterade förslaget. I det nu föreslagna yttrandet till regeringen beklagar Nacka kommun beklagar detta. I övrigt föreslår stadsledningskontoret att kommunen ska betona att det är viktigt att det landstingskommunala övertagandet av det regionala utvecklingsansvaret inte accentuerar gränserna mot andra statliga myndigheter med ansvar för infrastruktur, där länsstyrelsen idag har en viktig funktion som statlig beslutfattare på regional nivå.

Ekonomiska konsekvenser

Bildas Region Stockholm kommer det på olika sätt påverka ekonomiska frågor för kommunen. Det saknas dock skäl att beräkna dem särskilt i detta ärende.

Konsekvenser för barn

Ärendet har i detta läge inte några direkta konsekvenser för barn.

Bilagor

Förslag till yttrande

DS 2017:20

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Regeringen
103 33 STOCKHOLM

Ds 2017:20; regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län

Nacka kommun har tillstyrkt Stockholms läns landstings ansökan om att ta över det regionala utvecklingsansvaret i Stockholms län. Nacka kommun instämmer i det som lyfts fram i Ds 2017:20 om att det bli en tydligare demokratisk förankring av det regionala tillväxtarbetet att föra över det till landstinget, särskilt som Stockholms läns landsting redan har ett ansvar för regionplaneringen i länet.

I sitt yttrande över landstingets ansökan lyfte kommunen dock att den ville se en djupare analys vad det innebär för just det regionala området Stockholms län att ha ett på regionnivå samlat ansvar för

- användningen av statliga medel för regionalt tillväxtarbete
- uppföljning, utvärdering och rapportering av resultateten av det regionala utvecklingsarbetet
- hantering av uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram.

Någon sådan analys har inte gjorts i det nu remitterade förslaget. Nacka kommun beklagar detta. Det blir ett viktigt åtagande för Stockholms läns landsting som region att göra denna analys i samverkan med kommunerna i länet.

Nacka kommun vill betona att det är viktigt att det landstingskommunala övertagandet av det regionala utvecklingsansvaret inte accentuerar gränserna mot andra statliga myndigheter med ansvar för infrastruktur, där Trafikverket med sitt ansvar för transportinfrastrukturen är en viktig spelare i regionens utveckling. Trafikverkets ansvar har hittills samspelat med länsstyrelsens ansvar för att ta fram länsplaner för den regionala transportinfrastrukturen. Länsstyrelsen har haft en viktig funktion som statlig beslutfattare på regional nivå, i detta.

Nacka dag som ovan

Mats Gerdau
Kommunstyrelsens ordförande

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län

Ds 2017:20

Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.
Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@wolterskluwer.se
Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).
En kort handledning för dem som ska svara på remiss.
Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Omslag: Regeringskansliets standard
Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2017

ISBN 978-91-38-24624-5
ISSN 0284-6012

Innehåll

1	Sammanfattning.....	2
2	Författningsförslag.....	3
3	Ärendet	6
4	Bakgrund.....	7
4.1	Det regionala utvecklingsansvaret	7
4.2	Det regionala utvecklingsansvaret i Stockholms, Kalmar och Blekinge län	11
5	Övertagande av det regionala utvecklingsansvaret	12
6	Ikraftträdande	14
7	Konsekvenser.....	15
8	Författningskommentar	17

1 Sammanfattning

Enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län ansvarar landstingen i Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län samt Gotlands kommun för insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling samt för upprättande och fastställande av länsplaner för regional transportinfrastruktur.

Stockholms, Kalmar och Blekinge läns landsting har nu hos regeringen ansökt om att få överta det regionala utvecklingsansvaret i sina respektive län. I denna promemoria föreslås att lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län ändras så att lagen även omfattar dessa län. Förslaget innebär även att berörda landsting får besluta att landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen i stället ska betecknas regionfullmäktige respektive regionstyrelse. Vid val ska dock beteckningen landstingsfullmäktige alltjämt användas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

2 Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län

Härigenom föreskrivs att 1, 3 och 4 §§ lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I denna lag finns bestämmelser om regionalt tillväxtarbete och om länsplaner för regional transportinfrastruktur i Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Gotlands, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län.

Föreslagen lydelse

1 §¹

I denna lag finns bestämmelser om regionalt tillväxtarbete och om länsplaner för regional transportinfrastruktur i *Stockholms*, Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, *Kalmar*, Gotlands, *Blekinge*, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län.

3 §²

Denna lag gäller för Uppsala läns landsting, Östergötlands läns landsting, Jönköpings läns

Denna lag gäller för *Stockholms läns landsting*, Uppsala läns landsting, Öster-

¹ Senaste lydelse 2016:945.

² Senaste lydelse 2016:945.

landsting, Kronobergs läns landsting, Skåne läns landsting, Hallands läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Örebro läns landsting, Västmanlands läns landsting, Gävleborgs läns landsting, Västernorrlands läns landsting, Jämtlands läns landsting och Norrbottens läns landsting. Lagen gäller också, med undantag för 8 § 1, för Gotlands kommun. Det som sägs om ett landsting i 5–10 §§ gäller i sådant fall kommunen.

götlands läns landsting, Jönköpings läns landsting, Kronobergs läns landsting, *Kalmar läns landsting, Blekinge läns landsting*, Skåne läns landsting, Hallands läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Örebro läns landsting, Västmanlands läns landsting, Gävleborgs läns landsting, Västernorrlands läns landsting, Jämtlands läns landsting och Norrbottens läns landsting. Lagen gäller också, med undantag för 8 § 1, för Gotlands kommun. Det som sägs om ett landsting i 5–10 §§ gäller i sådant fall kommunen.

4 §³

De landsting som avses i denna lag får besluta att landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen i stället ska betecknas regionfullmäktige och regionstyrelsen. Det som sägs i andra författningsar om landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen gäller i sådant fall regionfullmäktige och regionstyrelsen.

Gotlands kommun får besluta att kommunfullmäktige och kommunstyrelsen i stället ska betecknas regionfullmäktige och regionstyrelsen. Det som sägs i andra författningsar om kommunfullmäktige och kommunstyrelsen gäller i sådant fall regionfullmäktige och regionstyrelsen.

Vid genomförande av val enligt vallagen (2005:837) ska dock beteckningen landstingsfullmäktige användas vid val i Uppsala läns landsting, Östergötlands läns landsting, Jönköpings läns landsting, Kronobergs läns landsting, Skåne läns

Vid genomförande av val enligt vallagen (2005:837) ska dock beteckningen landstingsfullmäktige användas vid val i *Stockholms läns landsting*, Uppsala läns landsting, Östergötlands läns landsting, Jönköpings läns landsting, Krono-

---

³ Senaste lydelse 2016:945.

landsting, Hallands läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Örebro läns landsting, Västmanlands läns landsting, Gävleborgs läns landsting, Västernorrlands läns landsting, Jämtlands läns landsting och Norrbottens läns landsting. Vid val i Gotlands kommun ska beteckningen kommunfullmäktige användas.

bergs läns landsting, *Kalmar läns landsting*, *Blekinge läns landsting*, Skåne läns landsting, Hallands läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Örebro läns landsting, Västmanlands läns landsting, Gävleborgs läns landsting, Västernorrlands läns landsting, Jämtlands läns landsting och Norrbottens läns landsting. Vid val i Gotlands kommun ska beteckningen kommunfullmäktige användas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

3 Ärendet

Stockholms, Kalmar och Blekinge läns landsting har hos regeringen ansökt om att få överta det regionala utveckningsansvaret för respektive län enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län (Fi2016/04651/SFÖ, Fi2016/01101/SFÖ respektive Fi2016/01223/SFÖ). I samtliga landsting har landstingsfullmäktige beslutat om ansökan. Besluten har föregåtts av ett remissförfarande i frågan, som omfattat kommunerna i respektive län. En majoritet av kommunerna har tillstyrkt landstingens förslag om att hos regeringen ansöka om att överta det regionala utvecklingsansvaret.

4 Bakgrund

4.1 Det regionala utvecklingsansvaret

Det regionala utvecklingsansvaret omfattar dels uppgifter i det regionala tillväxtarbetet, dels uppgiften att fastställa länsplaner för regional transportinfrastruktur.

Enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län har landstingen i Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län det regionala utvecklingsansvaret i respektive län. I Gotlands län har Gotlands kommun samma ansvar. I Stockholms län har länsstyrelsen det regionala utvecklingsansvaret, medan olika former av samverkansorgan tilldelats ansvaret i Södermanlands, Kalmar, Blekinge, Värmlands, Dalarnas och Västerbottens län.

Med samverkansorgan avses en kommunal beslutande församling inom ett län vars uppgifter regleras i lagen (2002:34) om samverkansorgan i länen. Utöver de uppgifter som följer av det regionala utvecklingsansvaret kan samverkansorganens medlemmar tilldela organet kommunala uppgifter. Möjligheten för kommuner och landsting att bilda samverkansorgan har funnits sedan 2003. Samtliga kommuner i ett län måste ingå i samverkansorganet.

Regionalt tillväxtarbete

Målet för den regionala tillväxtpolitiken är att skapa utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft (prop. 2016/17:1 utg.omr. 19). Det regionala tillväxtarbete som utförs enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län syftar till att uppfylla den regionala tillväxtpolitikens mål

och främja en hållbar regional tillväxt. Regionalt tillväxtarbete omfattar därmed insatser för att skapa hållbar regional tillväxt och utveckling. Inriktningen för den regionala tillväxtpolitiken har slagits fast i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 (N2015/5297/RT). Strategin är vägledande för arbetet med hållbar regional tillväxt och attraktionskraft i hela landet fram till 2020. Vidare ska strategin bidra till att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken, vilket regeringen anfört i bl.a. budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 19). Strategin och dess prioriteringar ska även vara vägledande vid utvecklingen och genomförandet av regionala utvecklingsstrategier (även kallade regionala utvecklingsprogram) samt andra strategier och program inom det regionala tillväxtarbetet. Prioriteringarna ska också ligga till grund för de nationella myndigheternas medverkan i arbetet.

De landsting och samverkansorgan som omfattas av lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län respektive lagen om samverkansorgan i länen har till uppgift att utarbeta och fastställa en strategi för länetts utveckling samt samordna insatser för genomförandet av strategin. Detsamma gäller Gotlands kommun. De får även besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete. Ansvarig aktör ska därutöver följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet. Enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län får berörda landsting och Gotlands kommun även utföra uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram. Lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län och lagen om samverkansorgan i länen innehåller även bestämmelser som ålägger berörda landsting och samverkansorgan att upprätta och fastställa länsplaner för regional transportinfrastruktur.

Det regionala tillväxtarbetet regleras även i bl.a. förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete, förordningen (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken, förordningen (2015:211) om statligt stöd till regionala investeringar, förordningen (2015:210) om statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag och förordningen (2015:212) om statligt stöd inom Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Det regionala tillväxtarbetet finansieras av flera aktörer, ofta genom olika former av medfinansiering. Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* under utgiftsområde 19 Regional tillväxt används bl.a. för projektverksamhet och regionala företagsstöd. Fördelningen av medel och villkoren för anslagets användning regleras i anslagets regleringsbrev.

Det finns även skillnader mellan länen när det gäller vem som beslutar om de regionala företagsstöden. De landsting som omfattas av lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län samt Gotlands kommun och samverkansorganet i Kalmar län beslutar om regionala företagsstöd. Uppgiften omfattar även kommersiell service och de regionala serviceprogrammen. Nämnda aktörer kan även hantera stöd enligt förordningen (2008:81) om stöd till anläggning av kanalisation för att främja utbyggnad av infrastruktur för informationsteknik. I övriga län beslutar länsstyrelserna om de regionala företagsstöden. Lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län och lagen om samverkansorgan i länen ger regeringen samma möjligheter att fördela anslagsmedel till berörda landsting, Gotlands kommun och samverkansorgan för att besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete, inklusive de regionala företagsstöden.

Utöver de uppgifter som regleras i lag och förordning har de aktörer som har det regionala utvecklingsansvaret i länen genom särskilda regeringsbeslut fått uppgifter inom den regionala tillväxtpolitiken. Aktörerna har bl.a. fått i uppgift att upprätta regionala kompetensplattformar för att främja kompetensförsörjning och utbildningsplanering på kort och lång sikt samt att utarbeta och genomföra handlingsplaner för jämförd regional tillväxt (N2009/9378/RT respektive N2011/6562/RT).

Länsplaner för regional transportinfrastruktur

Trafikverket ansvarar enligt förordningen (2009:236) om en nationell plan för transportinfrastruktur för att upprätta en nationell och trafikslagsövergripande plan för transportinfrastruktur till ledning för fördelningen av statliga medel. Inom varje län ska det därutöver enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur upprättas en länsplan till led-

ning för fördelningen av medel för investeringar och förbättringsåtgärder. Länsplaner upprättas och fastställs av de landsting som utpekas i lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län eller av samverkansorgan enligt lagen om samverkansorgan i länen. I Stockholms län, som inte omfattas av någon av dessa lagar, har länsstyrelsen uppgiften.

Länsplanen ska upprättas med hänsyn till de samlade transportbehoven inom en region och omfatta de tolv närmaste åren. Planen ska bl.a. omfatta investeringar i statliga vägar som inte ingår i stamvägnätet och åtgärder som kan påverka transportefterfrågan och val av transportsätt samt åtgärder som ger effektivare användning av befintlig infrastruktur. Länsplanen får även avse investeringar och förbättringsåtgärder som Trafikverket ansvarar för enligt förordningen om en nationell plan för transportinfrastruktur.

Länsstyrelsernas roll

I Stockholms län har länsstyrelsen samma uppgifter som de landsting som omfattas av lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län samt Gotlands kommun och samverkansorganen. I Blekinge län har samverkansorganet Region Blekinge det regionala utvecklingsansvaret men delar av de regionala tillväxtmedlen fördelas genom länsstyrelsen.

Därutöver har länsstyrelserna i samtliga län uppgifter inom det regionala tillväxtarbetet och vid planeringen av transportinfrastruktur. Enligt 18 § 1 förordningen om regionalt tillväxtarbete ansvarar länsstyrelsen för att följa upp hur andra statliga myndigheter tillämpar det regionala utvecklingsprogrammet. Länsstyrelsen ska vidare enligt 18 § 2 samma förordning främja och samordna andra statliga myndigheters insatser för regional tillväxt i länet samt informera samverkansorganen, de landsting som omfattas av lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län och Gotlands kommun om andra statliga myndigheters insatser för regional tillväxt i respektive län.

I arbetet med planering av transportinfrastruktur har länsstyrelserna i samtliga län ett prövningsansvar kopplat till den fysiska planeringsprocessen. Detta innebär bl.a. att myndigheterna

ska godkänna upprättade miljökonsekvensbeskrivningar, avge yttranden över arbetsplaner för vägar och järnvägar samt pröva vissa tillstånd enligt miljöbalken.

4.2 Det regionala utvecklingsansvaret i Stockholms, Kalmar och Blekinge län

I Stockholms län har, som ovan framgått, länsstyrelsen de uppgifter som ingår i det regionala utvecklingsansvaret. Stockholms läns landsting har dock, enligt lagen (1987:147) om regionplanering för kommunerna i Stockholms län, ett särskilt ansvar för kommunernas regionplanering. Det innebär att landstinget redan i dagsläget delvis har funktion som ett särskilt regionplaneorgan för länet.

I Kalmar län har sedan 2003 ett samverkansorgan det regionala utvecklingsansvaret. År 1997–2003 bedrev ett regionalt självstyrelseorgan samma verksamhet som en försöksverksamhet enligt lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning. Det regionala självstyrelseorganet övertog vid starten 1997 det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelsen i Kalmar län samt vissa verksamheter från landstinget och kommunförbundet i länet. Kommunförbundet integrerades helt i samverkansorganet den 1 januari 2003. Syftet med den förändrade ansvarsfördelningen var att utveckla nya former för en ökad demokratisk förankring av de regionala utvecklingsfrågorna.

I Blekinge län har sedan 2001 ett samverkansorgan det regionala utvecklingsansvaret. Samverkansorganet, Region Blekinge, ansvarar för att fördela delar av de regionala tillväxtmedlen, samt för regionala kulturfrågor och kollektivtrafik. Resterande delar av de regionala tillväxtmedlen hanteras av länsstyrelsen. Region Blekinge beslutar också om den regionala utvecklingsstrategin, Blekingestrategin, och ansvarar för att samordna insatser med koppling till denna.

5 Övertagande av det regionala utvecklingsansvaret

Promemorians förslag: Landstingen i Stockholms, Kalmar och Blekinge län ska överta det regionala utvecklingsansvaret i respektive län.

Skälen för promemorians förslag: Målet för den regionala tillväxtpolitiken är, som anförs i avsnitt 4.1, att skapa utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Regeringen har i budgetpropositionen för 2017 angett att det behövs en modern och aktiv politik för hela landet som inriktas på att regionerna ska ges möjligheter att växa och utvecklas efter sina särskilda förutsättningar. Detta gäller såväl städer och stadsregioner, tätorter och tätortsregioner av olika storlek som olika typer av landsbygd och landsbygdsregioner (prop. 2016/17:1 utg.omr. 19).

I propositionen Regionalt utvecklingsansvar i vissa län gjorde regeringen bedömningen att en ändrad ansvarsfördelning kunde ske i de län som bl.a. kunde uppvisa ett lokalt och regionalt initiativ att ta över vissa statliga uppgifter. De län som avsågs var Skåne och Västra Götalands län. Förutsättningarna för en ändrad ansvarsfördelning bedömdes också finnas i Hallands och Gotlands län. I propositionen framhölls vidare att förslaget om att berörda landsting och Gotlands kommun skulle få det regionala utvecklingsansvaret inte innebar att några nya organisationsformer skulle skapas. Det konstaterades dessutom att landstingen i huvudsak har hälso- och sjukvårdsuppgifter och att de uppgifter som följer av det regionala utvecklingsansvaret därför utgör en mindre del av landstingens verksamhet (prop. 2009/10:156 s. 16).

I propositionen Ändrat regionalt utvecklingsansvar i vissa län gjorde regeringen bedömningen att en överföring av det regionala utvecklingsansvaret från ett samverkansorgan i Uppsala län respektive länsstyrelserna i Västmanlands, Västernorrlands och Norrbottens län till landstingen i dessa län innebar att en tydligare och mer enhetlig organisation för dessa frågor uppnås (prop. 2015/16:176 s. 11).

Enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län har numera det regionala utvecklingsansvaret ålagts 13 landsting och Gotlands kommun. I Stockholm har länsstyrelsen det regionala utvecklingsansvaret, i Kalmar respektive Blekinge län är det samverkansorgan som har detta ansvar.

Regeringen har tidigare framfört betydelsen av den demokratiska förankringen av det regionala tillväxtarbetet (prop. 2009/10:156 s. 15 och prop. 2015/16:176 s. 11). Om ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet i de berörda länen förs över till landstingen blir den demokratiska förankringen för dessa uppgifter tydligare. Vidare är det viktigt att en ändrad ansvarsfördelning i länen vilar på ett lokalt och regionalt initiativ. De tre ansökningar som behandlas i denna promemoria är att betrakta som sådana initiativ och i samtliga fall har en majoritet av kommunerna inom respektive län uttryckt sig positivt om en överföring av ansvaret till landstinget.

Det bedöms mot denna bakgrund finnas skäl att, i enlighet med landstingens önskemål, även för de nu nämnda länen överföra det regionala utvecklingsansvaret till respektive landsting. Som anförlats ovan har samverkansorgan enligt lagen om samverkansorgan i länen det regionala utvecklingsansvaret i Kalmar respektive Blekinge län. Ansvaret har således i dessa län till övervägande del redan förts över från staten till den kommunala nivån.

Sammanfattningsvis föreslås att Stockholms, Kalmar och Blekinge läns landsting, genom ändringar i lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län, ska överta det regionala utvecklingsansvaret. De aktuella landstingen bör, i likhet med de övriga landsting som har det regionala utvecklingsansvaret, få använda beteckningarna regionfullmäktige och regionstyrelse. Vid allmänna val ska dock fortfarande beteckningen landstingsfullmäktige användas.

6 I kraftträdande

Promemorians förslag: Ändringarna i lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Promemorians bedömning: Det saknas behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: Landstingen i Stockholms, Kalmar och Blekinge län har i sina ansökningar anfört att de vill överta ansvaret för regionala utvecklingsfrågor fr.o.m. den 1 januari 2019.

Regeringen anser att det är viktigt att förslag av det aktuella slaget lämnas och beslutas i god tid innan de ska träda i kraft. De aktuella ändringarna bör lämpligen träda i kraft vid ett årsskifte. Med hänsyn till detta, och med beaktande av den tid för planering som de aktuella landstingen kan behöva, bör de aktuella ändringarna träda i kraft den 1 januari 2019.

Några övergångsbestämmelser bedöms inte behövas.

7 Konsekvenser

Promemorians bedömning: Promemorians förslag medför inte några konsekvenser utifrån sociala eller miljömässiga perspektiv eller ur ett jämställdhetsperspektiv. Förslagen medför inte heller behov av ytterligare medel. Förslagen innehåller dock en ändrad fördelning av medel mellan berörda länsstyrelser respektive samverkansorgan och landstinget. Vidare innehåller förslagen konsekvenser för personalen på de berörda länsstyrelserna respektive samverkansorganen.

Skälen för promemorians bedömning: De aktuella överföringarna av det regionala utvecklingsansvaret innehåller inte att några nya organisationsformer skapas. De berörda landstingen har själva ansökt om att få överta ansvaret, som innehåller ett nytt ålliggande och därmed en viss inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen får en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de syften som föranlett den. Syftet med att föra över ansvaret är att skapa ett större kommunalt inflytande i det regionala utvecklingsarbetet, vilket inte bedöms kunna uppnås på ett mindre ingripande sätt. Förslaget innehåller också att ansvaret, sett till hela riket, fördelar på ett mer enhetligt sätt. Regeringen bedömer mot denna bakgrund att överföringen av ansvaret är en godtagbar inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

I och med förslagen erhåller landstingen i Stockholms län, Kalmar län och Blekinge län nya uppgifter enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län. Med hänsyn till att de uppgifter som omfattas av förslaget avser verksamheter som redan bedrivs i länen bedömer regeringen att en överföring av ansvaret till landstingen

inte innebär några konsekvenser utifrån sociala eller miljömässiga perspektiv, eller ur ett jämställdhetsperspektiv. Förslaget innebär inte heller att några nya uppgifter tillkommer i det regionala utvecklingsansvaret. Överföringen ryms därmed inom befintliga ekonomiska ramar. Den kommer dock att föranleda en omfördelning av medel från de länsstyrelser respektive samverkansorgan som tidigare haft det regionala utvecklingsansvaret till de landsting som övertar dessa uppgifter. Medel bör därför föras över till respektive landsting från anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* under utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Överföringen av utvecklingsansvaret kommer även att föranleda en omfördelning av medel under anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* under utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela medlen från dessa anslag och att utfärda de föreskrifter som behövs med anledning av det regionala utvecklingsansvaret. Utgångspunkten är att alla regioner kan och ska bidra till Sveriges hållbara tillväxt och utveckling.

Personella konsekvenser kommer att uppstå i och med att uppgifter förs över från länsstyrelserna respektive samverkansorganen till landstingen. Vid genomförandet av förändringen ska de berörda arbetsgivarna beakta 6 b § lagen (1982:80) om anställnings-skydd. Vid en övergång av en del av en verksamhet från en arbetsgivare till en annan övergår enligt denna reglering de rättigheter och skyldigheter, som på grund av de anställningsavtal och de anställningsförhållanden som gäller vid tidpunkten för övergången, på den nya arbetsgivaren.

Vidare kan landstingens övertagande av de aktuella uppgifterna påverka hanteringen av de allmänna handlingarna i respektive verksamhet. Landstingen och länsstyrelserna respektive samverkansorganet förutsätts, i god tid före övertagandet, inleda diskussioner om hur hanteringen av de allmänna handlingar som verksamheterna genererar bäst överförs till landstingen.

8 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län

1 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

I paragrafen läggs Stockholms, Kalmar och Blekinge län till i förteckningen över de län som omfattas av lagens bestämmelser.

3 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

I paragrafen läggs Stockholms, Kalmar och Blekinge läns landsting till i förteckningen över de landsting som omfattas av lagens bestämmelser.

4 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

I *tredje stycket* läggs Stockholms, Kalmar och Blekinge läns landsting till i uppräkningen av landsting för vilka beteckningen landstingsfullmäktige alltjämt ska användas vid genomförande av val enligt vallagen (2005:837).

Ikraftträdandebestämmelse

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.

Bestämmelsen anger att lagen träder i kraft den 1 januari 2019.

Departementsserien 2017

Kronologisk förteckning

---

1. Elektronisk övervakning av kontaktförbud. Ju.
2. Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar. S.
3. Genomförande av ICT-direktivet. Ju.
4. Sjukpenning i avvakten på slutligt beslut. S.
5. Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m. N.
6. Förslag till lag om ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall. S.
7. Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. Ju.
8. Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. Ku.
9. Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. S.
10. ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. A.
11. Ändrade regler om retroaktivitet avseende efterlevandestöd. S.
12. Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre. S.
13. Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. Fi.
14. Vissa ändringar i läkemedelslagen. S.
15. Ökat konsulärt skydd för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Genomförande av direktiv (EU) 2015/637. UD.
16. Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. Ju.
17. En ny lag om försäkringsdistribution. Fi.
18. Karensavdrag – en mer rättvis självrisk. S.
19. Anpassningar av de fastighetsrättsliga, associationsrättsliga, transporträttsliga och immaterialrättsliga förfatningarna till dataskyddsförordningen. Ju.
20. Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län. Fi.

Departementsserien 2017

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. [10]

Finansdepartementet

Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. [13]

En ny lag om försäkringsdistribution. [17]

Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län. [20]

Justitiedepartementet

Elektronisk övervakning av kontaktförbud. [1]

Genomförande av ICT-direktivet. [3]

Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. [7]

Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. [16]

Anpassningar av de fastighetsrättsliga, associationsrättsliga, transporträttsliga och immaterialrättsliga författningarna till dataskyddsförordningen. [19]

Kulturdepartementet

Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. [8]

Näringsdepartementet

Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m. [5]

Socialdepartementet

Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar. [2]

Sjukpenning i avvakten på slutligt beslut. [4]

Förslag till lag om ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall. [6]

Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. [9]

Ändrade regler om retroaktivitet avseende efterlevandestöd. [11]

Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre. [12]

Vissa ändringar i läkemedelslagen. [14]

Karensavdrag – en mer rättvis självrisk. [18]

Utrikesdepartementet

Ökat konsulärt skydd för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Genomförande av direktiv (EU) 2015/637. [15]

En departementspromemoria är en utredning som arbetats fram inom Regeringskansliet. Utredningen publiceras som en rapport i departementsserien, förkortad Ds.

§ 59

AFN 2017/51

Ändrat checkbelopp arbetsmarknadsinsatser

Beslut

Arbets- och företagsnämnden föreslår att kommunfullmäktigen fattar följande beslut.

1. Kommunfullmäktige fastställer checkbeloppet till 6 080 kronor för språk- och arbetsintroduktion inom kundvalet arbetsmarknadsinsatser.
2. Kommunfullmäktige beslutar att det nya checkbeloppet börjar gälla från den 1 oktober 2017.

Ärendet

Checken språk- och arbetsintroduktion finns inom kundvalet arbetsmarknadsinsatser. Anordnare inom kundvalet arbetsmarknadsinsatser ges ersättning för att tillhandahålla svenska för invandrare. Svenska för invandrare är dock en insats i ett annat kundval. Anordnaren kan alltså tillhandahålla insatsen antingen genom att själv vara auktoriserad inom kundvalet svenska för invandrare, alternativ sluta överenskommelse med en annan anordnare inom det aktuella kundvalet. I den nuvarande checken ges anordnaren inom kundvalet arbetsmarknadsinsatser således ersättning som avser en insats i ett annat kundval. Detta kan medföra svårigheter för anordnaren att behöva sluta överenskommelse med anordnare inom ett annat kundval. Dessutom uppstår administrativa svårigheter att säkerställa att anordnare ges rätt ersättning. Det föreslås därför att checkbeloppet för språk- och arbetsintroduktion, inom kundvalet arbetsmarknadsinsatser, reduceras med 1 250 till 6 080 kronor. Minskningen av ersättningen motsvarar kostnaden för svenska för invandrare, inom kundvalet svenska för invandrare. Ersättningen för svenska för invandrare föreslås därför fortsättningsvis betalas genom kundvalet svenska för invandrare. Förändringen medför inga negativa effekter och är kostnadsneutral.

Handlingar i ärendet

Arbets- och företagsenhetens tjänsteskrivelse den 17 maj 2017

Beslutsgång

Arbets- och företagsnämnden beslutade i enlighet med förslag till beslut.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Arbets- och företagsnämnden

Ändrat checkbelopp arbetsmarknadsinsatser

Förslag till beslut

Arbets- och företagsnämnden föreslår att kommunfullmäktigen fattar följande beslut.

1. Kommunfullmäktige fastställer checkbeloppet till 6 080 kronor för språk- och arbetsintroduktion inom kundvalet arbetsmarknadsinsatser.
2. Kommunfullmäktige beslutar att det nya checkbeloppet börjar gälla från den 1 oktober 2017.

Sammanfattning

Checken språk- och arbetsintroduktion finns inom kundvalet *arbetsmarknadsinsatser*.

Anordnare inom kundvalet *arbetsmarknadsinsatser* ges ersättning för att tillhandahålla svenska för invandrare. Svenska för invandrare är dock en insats i ett annat kundval. Anordnaren kan alltså tillhandahålla insatsen antingen genom att själv vara auktoriserad inom kundvalet *svenska för invandrare*, alternativ sluta överenskommelse med en annan anordnare inom det aktuella kundvalet. I den nuvarande checken ges anordnaren inom kundvalet *arbetsmarknadsinsatser* således ersättning som avser en insats i ett annat kundval. Detta kan medföra svårigheter för anordnaren att behöva sluta överenskommelse med anordnare inom ett annat kundval. Dessutom uppstår administrativa svårigheter att säkerställa att anordnare ges rätt ersättning. Det föreslås därför att checkbeloppet för språk- och arbetsintroduktion, inom kundvalet *arbetsmarknadsinsatser*, reduceras med 1 250 till 6 080 kronor. Minskningen av ersättningen motsvarar kostnaden för svenska för invandrare, inom kundvalet *svenska för invandrare*. Ersättningen för svenska för invandrare föreslås därför fortsättningsvis betalas genom kundvalet svenska för invandrare. Förändringen medför inga negativa effekter och är kostnadsneutral.

Ärendet

Checken språk- och arbetsintroduktion finns inom kundvalet *arbetsmarknadsinsatser*. Checken är en insatsform som främst vänder sig till nyanlända Nackabor som har ett varierat behov av insatser och där utbildning i svenska språket är en väsentlig del i kundens behov.

Checken ska inkludera teoretisk utbildning i svenska språket och minst 50 procents av insatstiden ska ske i form av språk- och arbetsintroduktion på hos på en arbetsplats.

Anordnare inom kundvalet *arbetsmarknadsinsatser* ges ersättning för att tillhandahålla svenska för invandrare. Svenska för invandrare är dock en insats i ett annat kundval. Anordnaren kan alltså tillhandahålla insatsen antingen genom att själv vara auktoriserad inom kundvalet *svenska för invandrare*, alternativt sluta överenskommelse med en annan anordnare inom det aktuella kundvalet. I den nuvarande checken ges anordnaren inom kundvalet *arbetsmarknadsinsatser* således ersättning som avser en insats i ett annat kundval.

Detta kan medföra svårigheter för anordnaren att behöva sluta överenskommelse med anordnare inom ett annat kundval. Dessutom uppstår administrativa svårigheter att säkerställa att anordnare ges rätt ersättning. Det föreslås därför att checkbeloppet för språk- och arbetsintroduktion, inom kundvalet *arbetsmarknadsinsatser*, reduceras med 1 250 till 6 080 kronor. Minskningen av ersättningen motsvarar kostnaden för svenska för invandrare, inom kundvalet *svenska för invandrare*. Ersättningen för svenska för invandrare föreslås därför fortsättningsvis betalas genom kundvalet svenska för invandrare. Förändringen medför inga negativa effekter och är kostnadsneutral.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget om minskat belopp på checken språk- och arbetsintroduktion får inga ekonomiska konsekvenser då denna minskade kostnad får en motsvarande ökad kostnad inom kundvalet svenska för invandrare.

Konsekvenser för barn

Förslaget medför inga konsekvenser för barn.

Carina Filipovic
Enhetschef
Arbets- och företagsenheten

Jonas Bisander
Processutvecklare
Arbets- och företagsenheten

14 juni 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Äldrenämnden

§ 47

ÄLN 2017/86

**Förslag till yttrande över överenskommelse vid flyttning
till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms
län****Beslut**

Äldrenämnden föreslår kommunstyrelsen att anta yttrandet gällande överenskommelse vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län

Ärendet

Äldrenämnden har beretts möjligheten att yttra sig över överenskommelse vid inflyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län. Äldrenämnden ställer sig bakom yttrandet med de föreslagna svaren på de frågor som efterfrågats.

Den tidigare överenskommelsen om bibehållet kostnadsansvar för utflyttningsskommunen upphörde att gälla i samtliga kommuner i länet vid årsskiftet 2013/2014. Socialtjänstlagen (SoL) ger den enskilde rätt att ansöka om särskilt boende till annan kommun enligt 2a kap. 8 § SoL. Det innebär att den kommun som får ansökan utreder, fattar beslut, bekostar och ansvarar för insatsen. Den föreslagna nya överenskommelsen innebär ett avsteg från ansvarsfördelningen enligt SoL. Den skulle innebära att utflyttningsskommunen fattar biståndsbeslut och behåller ett långsiktigt ansvar för både kostnad och myndighetsutövning så länge den enskilde har behov av insatsen. Antalet äldre personer i Stockholmsregionen ökar, därmed ökar behoven av särskilt boende. 2016 bodde nästan 16 000 personer över 65 år på särskilt boende i Stockholms län. År 2015 var det nästan 400 personer som sökte plats på ett särskilt boende med heldygnsomsorg från en kommun i länet till en annan av länetts kommuner. Under 2016 inkom i Nacka 75 ansökningar om särskilt boende från kommuner utanför kommunen. 33 av ansökningarna kom från kommuner inom länet och 10 av dessa ansökningar bifölls. Varje beviljad plats innebär en årlig kostnad på cirka 600 000 kronor för äldrenämnden. Hittills under 2017 har 34 ansökningar inkommit varav 14 från kommuner inom länet och 3 ansökningar har hittills bifallits.

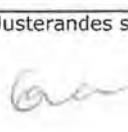
Aktuell ansvarsfördelning innebär svårigheter för kommunen att planera för utbyggnad för särskilda boendeplatser såväl som för budgetering av kostnader för särskilt boende.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad 2017-06-07

Bilaga 1: Remiss Förslag till överenskommelse vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län.

Bilaga 2. Överenskommelse om bibehållet kostnadsansvar vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

14 juni 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Äldrenämnden

Bilaga 3. Yttrande över förslag till överenskommelse vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län.

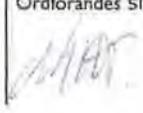
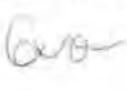
Yrkanden

Monica Brohede Tellström (L) yrkade bifall till enhetens förslag.

Beslutsgång

Äldrenämnden beslutade i enlighet med Monica Brohede Tellströms yrkande.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Äldrenämnden

Förslag till yttrande över överenskommelse vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län

Förslag till beslut

Äldrenämnden föreslår kommunstyrelsen att anta yttrandet gällande överenskommelse vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län.

Sammanfattning

Äldrenämnden har beretts möjligheten att yttra sig över överenskommelse vid inflyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län, bilaga 1 och 2.

Nämnden ställer sig bakom yttrandet med de föreslagna svaren på de frågor som efterfrågats, bilaga 3.

Ärendet

Den tidigare överenskommelsen om bibehållet kostnadsansvar för utflyttningskommunen upphörde att gälla i samtliga kommuner i länet vid årsskiftet 2013/2014.

Socialtjänstlagen (SoL) ger den enskilde rätt att ansöka om särskilt boende till annan kommun enligt 2a kap. 8 § SoL. Det innebär att den kommun som får ansökan utreder, fattar beslut, bekostar och ansvarar för insatsen. Den föreslagna nya överenskommelsen innebär ett avsteg från ansvarsfördelningen enligt SoL. Den skulle innebära att utflyttningskommunen fattar biståndsbeslut och behåller ett långsiktigt ansvar för både kostnad och myndighetsutövning så länge den enskilde har behov av insatsen.

Antalet äldre personer i Stockholmsregionen ökar, därmed ökar behoven av särskilt boende. 2016 bodde nästan 16 000 personer över 65 år på särskilt boende i Stockholms län. År 2015 var det nästan 400 personer som sökte plats på ett särskilt boende med heldygnsomsorg från en kommun i länet till en annan av länetts kommuner.

Under 2016 inkom i Nacka 75 ansökningar om särskilt boende från kommuner utanför kommunen. 33 av ansökningarna kom från kommuner inom länet och 10 av dessa ansökningar bifölls. Varje beviljad plats innebär en årlig kostnad på cirka 600 000 kronor för

äldrenämnden. Hittills under 2017 har 34 ansökningar inkommit varav 14 från kommuner inom länet och 3 ansökningar har hittills bifallits.

Aktuell ansvarsfördelning innebär svårigheter för kommunen att planera för utbyggnad för särskilda boendeplatser såväl som för budgetering av kostnader för särskilt boende.

Ekonomiska konsekvenser

Föreslagen överenskommelse skulle innebära att kostnaderna minskar för länets utomkommunala kunder.

Konsekvenser för barn

Föreslagen överenskommelse innebär inga konsekvenser för barn.

Bilagor

1. Remiss Förslag till överenskommelse vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län.
2. Överenskommelse om bibehållet kostnadsansvar vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län.
3. Yttrande över förslag till överenskommelse vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län.

Anna-Lena Möllstam
Enhetschef
Äldreenheten

Kommunstyrelsen

Yttrande över förslag till överenskommelse vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län

Äldrenämnden har beretts möjlighet att yttra sig över förslag till överenskommelse vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län. Nämnden ställer sig positiv till en överenskommelse och svarar enligt följande på ställda frågor i remissen.

- Är er kommun principiellt intresserad av/ser behov av en överenskommelse mellan kommunerna avseende flytt till särskilt boende i annan kommun?**

Äldrenämnden är principiellt intresserad av/ser behov av en överenskommelse.

Nacka kommun är en inflyttningsskommun, det gäller även utomkommunala ansökningar om plats på särskilt boende där vi ser ett ökande antal ansökningar. Under 2016 inkom 75 ansökningar om särskilt boende från kommuner utanför Nacka. 33 av ansökningarna kom från kommuner inom länet och 10 av dessa ansökningar bifölls. Hittills i år har 34 ansökningar inkommit varav 14 från kommuner inom länet och 3 ansökningar hittills bifallits.

Aktuell ansvarsfördelning innebär svårigheter för kommunen att planera för utbyggnad för särskilda boendeplatser såväl som för budgetering av kostnader för särskilt boende.

- KSL:s kansli har med stöd av en arbetsgrupp tagit fram bifogade förslag till överenskommelse. Är överenskommelsen relevant för er kommun? Har ni förslag på ändringar eller tillägg i någon/några av överenskommelsens paragrafer?**

Äldrenämnden anser att överenskommelsen är relevant för Nacka kommun.

Punkt 6 i förslaget till överenskommelsen angående ansvarsfrågor. Där står att inflyttningsskommunen utser ansvarig MAS, detta bör förtysligas. MAS ansvaret ligger på inflyttningsskommunen i enlighet med deras avtal med utförare vilket innebär att MAS ansvaret även kan ligga på ett privat företag.

- Har ni andra synpunkter/förslag rörande samverkan om särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län?**

I förslaget till överenskommelse föreslås att det ska finnas en kontaktperson i varje kommun. Vårt förslag är att det oavsett överenskommelse ska finnas motsvarande

kontaktperson i varje kommun där KSL, Kommunförbundet Stockholms Län, är sammanhållande. Syftet med ett sådant nätverk är att arbeta fram en gemensam hållning när det gäller flytt mellan kommunerna.

- **Kommentar kring Nacka kommunens behov av strategi för utbyggnad av SÄBO.**

Äldrenämnden antog 2016-12-14 Prognos för äldres behov av bostäder 2017-2030.

Där sammanfattas att det är svårt att bedöma hur Nacka kommunens ökade befolkningsmängd kommer att påverka behovet av bostäder för äldre. Det ökade behovet av särskilt boende har sannolikt ett ganska svagt samband med befolkningstillväxten. Prognosens gör ett försök att ge en ram för en möjlig behovsökning utifrån demografi och inflyttning från andra kommuner.

För närvarande bor cirka 1 % av alla personer mellan 65 och 79 år, 10 % av alla personer mellan 80 och 89 år och 31 % procent av personer 90 år och äldre på särskilt boende. Om trenden består kommer ytterligare cirka 500 personer att ha behov av särskilt boende 2030. Det pågår en planering för ytterligare 10 särskilda boenden och en tillbyggnad av två av de befintliga vilket innehåller ett tillskott med 642 platser. Nacka beräknas få tillgång till 65 % av platserna vilket skulle innehålla ett tillskott med 420 platser. I nuläget är det inte klart hur många bostäder som kan komma att byggas på samtliga ställen inom kommunen vilket innehåller att ytterligare platser kan tillkomma.

Mats Gerdau
Kommunstyrelsens ordförande

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

Förslag till överenskommelse om bibehållet kostnadsansvar vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län

KSL:s styrelse beslutade den 25 februari 2016 att uppdra till KSL:s kansli att redovisa hur en överenskommelse gällande äldres flyttning till särskilt boende (SÄBO) mellan kommunerna skulle kunna utformas. Syftet ska vara att kommunerna kan köpa platser av varandra och den placerande kommunen behåller ett långsiktigt betalningsansvar. Detta som en del i att kunna klara den utbyggnad av särskilt boende som behövs och därmed också öka valfriheten för de äldre.

En arbetsgrupp med representation från KSL, Solna, Stockholm, Vallentuna, Botkyrka och Nacka har med hjälp av en konsult som anlitats av KSL tagit fram ett förslag till en överenskommelse.

KSL:s styrelse skickar nu ut förslaget till överenskommelse på remiss till kommunstyrelserna i alla länetts kommuner. I slutet av dokumentet finns några frågor som vi vill att ni besvarar i remissvaret.

Bakgrund

Tidigare fanns en liknande överenskommelse i länet om bibehållet ansvar för ursprungskommunen vid flytt till särskilt boende i annan kommun. Överenskommelsen upphörde att gälla i samtliga kommuner i länet vid årsskiftet 2013/2014.

Antalet äldre personer i Stockholmsregionen ökar, och därmed ökar behoven av särskilt boende. 2016 bodde nästan 16 000 personer över 65 år på särskilt boende i Stockholms län. År 2015 var det närmare 400 personer som sökte plats på ett särskilt boende med heldygnsomsorg från en kommun i länet till en annan av länetts kommuner. Det är svårt för kommunerna att planera för och budgetera. Detta gör att det finns ett behov av en utökad samverkan mellan kommunerna i denna fråga.

Innehåll och målgrupp

Målgruppen för överenskommelsen är personer som bor i en kommun i länet (i ordinärt boende eller i särskilt boende) och vill ansöka om plats i särskilt boende i en annan av länetts kommuner.

Socialtjänstlagen ger den enskilde rätt att ansöka om särskilt boende till annan kommun enligt 2a kap. 8 § SoL. Det innebär att den kommun som får ansökan utreder, fattar beslut och ansvarar för insatsen.

Den föreslagna nya överenskommelsen innebär ett avsteg från ansvarsfördelningen enligt SoL. Den skulle innebära att utflyttningskommunen fattar biståndsbeslut, samt behåller ett långsiktigt ansvar både för kostnad och myndighetsutövning så länge den enskilde har behov av insatsen.

Inflyttningskommunen förmedlar sedan plats på samma villkor som om den sökande var kommuninvånare, dvs platser som förmedlas till sökande från utflyttningskommunen är de som drivs i inflyttningskommunens egen regi eller som

inflyttningskommunen upphandlat enligt lagen om valfrihetssystem (LOV) eller lagen om offentlig upphandling (LOU).

Idag finns en möjlighet att begära överflyttning av ansvaret enligt socialtjänstlagen (2 kap. 10 a §) från utflyttningskommunen till inflyttningskommunen om den enskilde till exempel väljer att folkbokföra sig i den nya inflyttningskommunen. Med denna överenskommelse skulle denna möjlighet avtalas bort.

Frågor att besvara

Nedan följer de frågor som vi ber er besvara i denna remiss:

- Är er kommun principiellt intresserad av/ser behov av en överenskommelse mellan kommunerna avseende flytt till särskilt boende i annan kommun?
JA/NEJ

Motivera gärna svaret
- KSL:s kansli har med stöd av en arbetsgrupp tagit fram bifogade förslag till överenskommelse. Är överenskommelsen relevant för er kommun? Har ni förslag till ändringar eller tillägg i någon/några av överenskommelsens paragrafer?
- Har ni andra synpunkter/förslag rörande samverkan om särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län?

För det fortsatta arbetet inom detta område är vi tacksamma om ni tar er tiden att utveckla era svar och gärna kommentera kommunens behov av och strategi för, utbyggnad av SÄBO.

Svarsperiod

KSL önskar få kommunernas svar senast den 31 augusti 2017 till registrator@ksl.se

Frågor och information

Frågor med anledning av detta besvaras av Anna Nerelius, anna.nerelius@ksl.se

Med vänlig hälsning

KOMMUNFÖRBUNDET STOCKHOLMS LÄN

Mats Gerdau
Ordförande

Madeleine Sjöstrand
Förbundsdirektör

Bilaga

Förslag till överenskommelse om bibehållet kostnadsansvar vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län

Överenskommelse om bibehållet kostnadsansvar vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län

1. Inledning

1.1 Sammanfattning av överenskommelsen

Personer i behov av särskilt boende med heldygnsomsorg har rätt att ansöka om plats i annan kommun enligt 2a kap. 8 § socialtjänstlagen (SoL). Kommunen dit personen önskar flytta utreder ansökan och fattar beslut.

Denna överenskommelse innebär ett avsteg från SoL. När en person ansöker om plats i annan kommun i länet, fattar utflyttningsskommunen beslut och behåller ansvaret så länge den enskilde behöver insatsen. Kommunerna förbinder sig att, vid flyttning enligt överenskommelsen, inte begära överflyttning av ansvaret från utflyttningsskommunen till inflyttningsskommunen enligt 2a kap 10 § SoL.

De personer som söker plats i särskilt boende med heldygnsomsorg i annan kommun i länet ska informeras om båda sökvägarna, men kommunerna ska verka för att flyttningar sker enligt överenskommelsen. Den enskilde erbjuds samma kvalitet i handläggning och insats vid ansökan enligt överenskommelsen, som vid en ansökan enligt 2 a kap 8 § SoL.

1.2 Parter

Parter i denna överenskommelse är kommunerna i Stockholms län.

1.3 Målgrupp

Målgruppen är personer som bor i en kommun i länet (i ordinärt boende eller i särskilt boende) och vill ansöka om plats i särskilt boende med heldygnsomsorg i en annan av länet kommuner.

1.4 Bakgrund

Antalet äldre personer i Stockholmsregionen ökar, och därmed ökar behoven av särskilt boende. Närmare 400 personer sökte 2015 plats på särskilt boende med heldygnsomsorg från en kommun i länet till en annan av länet kommuner. Det är svårt för kommunerna att planera för och budgetera. Detta gör att det finns ett behov av en utökad samverkan mellan kommunerna i denna fråga.

1.5 Syfte

Syfte med överenskommelsen är att

- underlätta flyttning mellan kommunerna i Stockholms län för personer i behov av särskilt boende
- kommunerna ska kunna möta behov av boendeplatser
- öka mångfalden av boenden i länet
- bidra till att platserna används rationellt

- minska den ekonomiska risken för kommunerna att starta nya boenden
- minska konkurrensen mellan kommunerna om platsbrist uppstår i regionen
- förenkla för den sökande att ansöka till en annan kommun i länet

1.6 Definitioner

Utflyttningskommun – den kommun där personen är bosatt när hen gör sin ansökan om särskilt boende i annan kommun och är bosatt fram till flytten.

Inflyttningskommun – den kommun dit personen ansöker om att flytta eller har flyttat.

Särskilt boende– boende (enligt 5 kap. 5 § 2 st SoL) som är bemannat dygnet runt, kan också kallas vård- och omsorgsboende.

2. Överenskommelsens grundförutsättningar

Socialtjänstlagen ger den enskilde rätt att ansöka om särskilt boende med heldygnsomsorg till annan kommun enligt 2a kap. 8 §. Det innebär att den kommun som får ansökan utreder, fattar beslut och ansvarar för insatsen. Denna överenskommelse innebär ett avsteg från ansvarsfördelningen enligt SoL.

Överenskommelsen innebär att utflyttningskommunen fattar biståndsbeslut, samt behåller ett långsiktigt ansvar både för kostnad och myndighetsutövning så länge den enskilde har behov av insatsen.

Kommunerna förbinder sig att avstå från att begära överflyttning av ansvaret från utflyttningskommun till inflyttningskommun enligt 2a kap 10 § SoL så länge den enskilde, som fått beslut enligt överenskommelsen, behöver insatsen. Detta gäller oavsett folkbokföring.

Om överenskommelsen skulle sägas upp av någon part kvarstår ansvaret för individbeslut fattade enligt överenskommelsen så länge den enskilde behöver insatsen.

Kommunerna ska verka för att flyttning sker enligt överenskommelsen.

Anpassningar av kommunernas handläggningsrutiner, riktlinjer, verksamhetssystem samt avtal med leverantörer/boenden kan behöva göras för att överenskommelsen ska fungera på det sätt som avses.

3. Processen

3.1 Ansökan och handläggning

Den enskilde och/eller närliggande informeras muntligt och skriftligt om de båda sökvägarna och skälen för överenskommelsen. Om en ansökan görs direkt till inflyttningskommunen hänvisas till utflyttningskommunen enligt överenskommelsen.

I informationen till sökande ingår att den sökande bör vara fortsatt folkbokförd i utflyttningskommunen. Därigenom kommer utflyttningskommunen, som har det fortsatta ansvaret, uppbära skatt och statsbidrag. Överenskommelsen gäller dock oavsett folkbokföring.

När utflyttningskommunen bifallit ansökan tar handläggaren kontakt med inflyttningskommunen och begär plats.

3.2 Förmedlande av plats

När en erbjuden plats har accepterats av den sökande skriver utflyttnings- och inflyttningskommunen ett individavtal. I individavtalet ska framgå kostnad för platsen samt vad som gäller ansvarsfördelning mellan kommunerna.

Inflyttningskommunen förmedlar plats på samma villkor som vid en ansökan till kommunen enligt 2a kap 8 § SoL, dvs på motsvarande sätt som om sökande vore kommuninvånare.

Inflyttningskommunen förmedlar plats enligt sina rutiner. Om inflyttningskommunen tillämpar valfrihet enligt LOV i särskilt boende gäller valfriheten på samma sätt för den enskilde när plats har begärts enligt överenskommelsen.

3.3 Verkställighet

Utflyttningskommunen, som fattat biståndsbeslutet, har ansvar för verkställigheten och rapporterar i förekommande fall ej verkställt beslut till Inspektionen för vård och omsorg, IVO.

Om sökande endast vill ha plats i sökt kommun och erbjudande om plats dröjer meddelas detta i samband med rapportering till IVO. Det medför inte vite i och med att sökande avstår från erbjudande om plats i utflyttningskommunen.

Om sökande behöver plats i särskilt boende omgående och inte kan vänta på ledig plats i sökt kommun erbjuder hemkommunen plats inom den egna kommunen. Sökande kan fortsätta vänta på önskad plats och byta boende när plats erbjuds.

4. Platser i särskilt boende

4.1 Platser som omfattas

Platser som förmedlas till sökande från utflyttningskommunen är de som drivs i inflyttningskommunens egen regi eller som inflyttningskommunen upphandlat enligt lagen om valfrihetssystem (LOV) eller lagen om offentlig upphandling (LOU). Profilboenden för t ex språk, religion, kultur omfattas av överenskommelsen om de är upphandlade enligt LOV eller LOU eller drivs i egen regi av inflyttningskommunen.

4.2 Platser som inte omfattas

Om ansökan gäller plats på särskilt boende där utflyttningskommunen har LOV-platser i särskilt boende i den önskade inflyttningskommunen är inte denna överenskommelse tillämplig. Ansökan hanteras då enligt utflyttningskommunens LOV- rutin.

Boende för specifika behov där kommunerna idag köper enstaka platser ingår inte i överenskommelsen. Vid behov av sådana platser får utflyttningskommunen avtala direkt med boendet om köp av plats. Det kan exempelvis handla om personer med frontalalobsdemens, psykisk sjukdom eller yngre somatiskt sjuka.

5. Ersättningar och avgifter

Utflyttningskommunen ersätter inflyttningskommunens kostnad för plats enligt samma villkor som inflyttningskommunen ersätter boendet genom sina avtal eller intern ersättning.

Utflyttningskommunen har det fortsatta myndighetsansvaret och debiterar den enskilde avgift enligt utflyttningskommunens regler.

Om inflyttningskommunen tillämpar nivågraderad ersättning gör utflyttningskommunen nivåbedömning i samråd med inflyttningskommunen, så att bedömningen blir gjord enligt inflyttningskommunens regler.

6. Ansvarsfrågor

Inflyttningskommunen ansvarar för krav och villkor för kvalitet och innehåll i boendet i samband med upphandling eller på annat sätt.

Inflyttningskommunen ansvarar för verksamhetsuppföljning/tillsyn av boendet.

Utflyttningskommunen ansvarar för myndighetsutövning och följer upp det individuella beslutet för den person som flyttat.

Inflyttningskommunen utser ansvarig MAS.

Inflyttningskommunen har ansvar för avvikelsehanteringen enligt gällande lagar och föreskrifter.

Inflyttningskommunen ska informera utflyttningskommunen om avvikeler som gäller en person som utflyttningskommunen har myndighetsansvar för.

Utflyttningskommunen ansvarar för färdtjänstutredningar och riksfärdtjänst.

7. Kontaktperson

Varje kommun/stadsdel i Stockholms stad utser en kontaktperson för överenskommelsen som är särskilt insatt i överenskommelsen och kan råda och informera berörda handläggare och chefer.

Kontaktpersonen tar emot information kring överenskommelsen och ansvarar för att sammanställa uppföljning av överenskommelsen. Se punkt 9.

8. Giltighetstid

Denna överenskommelse börjar gälla den 1 januari 2018 och gäller till dess att överenskommelsen sägs upp eller omförhandlas.

Kommunens beslut om antagande är att likställas med undertecknande av överenskommelsen. Protokollsutdrag skickas till KSL.

Uppsägningstiden är på sex månader från att uppsägning inkommit. Uppsägning av överenskommelsen görs skriftligt till KSL som snarast meddelar övriga kommuner.

9. Uppföljning av överenskommelsen

Erfarenheter från överenskommelsen följs upp en gång per år av KSL i samarbete med kommunerna.

Kommunerna ska framförallt lämna uppgifter om:

- Antalet ansökningar som kommer till kommunen från länets övriga kommuner både enligt överenskommelsen och enligt SoL 2 a kap 8 §.
- Från vilka kommuner ansökningarna inkommit
- Hur många platser som förmedlats
- Hur många beslut som fattats enligt överenskommelsen

Kommunstyrelsen

Informationssäkerhet vid outsourcing

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen om hur kommunen hanterar informationssäkerhet vid outsourcing.

Sammanfattning

Med anledning av diskussionen om informationssäkerhet vid outsourcing beskrivs i ärendet hur kommunen hanterar denna fråga. Kommunen har ingen egen drift av IT-system. I de fall kommunen skulle kunna haft det har driften av tjänsterna outsourcats. Kommunen har kravställt att driften ska ske i Sverige med personal anställd i Sverige. En del system köps som tjänst där ägaren av system även sköter om driften. Ett av de större system är det som används inom det sociala området. Även här sker driften i Sverige med personal anställd i landet. Oavsett om man outsorcar driften eller köper system som tjänst ska det finnas personuppgiftsbiträdesavtal. Kommunen har sådana avtal med leverantörer i de fall personuppgifter hanteras. Vidare sker i ett kontinuerligt arbete med att utveckla informationssäkerheten och höja kunskapen inom området.

Ärendet

Under sommaren har frågan om informationssäkerhet vid outsourcing av IT diskuterats en hel del. Med anledning av detta vill stadsledningskontoret förtydliga hur kommunen hanterar frågorna om informationssäkerhet vid outsourcing.

Kopplat till händelserna på Transportstyrelsen måste man vara klar över att det finns två lagar som styr hanteringen av information. Det är säkerhetsskyddslagen och personuppgiftslagen. Det lagbrott som gjorts på Transportstyrelsen är kopplat till säkerhetsskyddslagen och den styr ännu hårdare just vem som får hantera data och var det får lagras. I kommunen

hanterar vi ytterst lite data kopplat till säkerhetsskyddslagen (då det oftast är kopplat till rikets säkerhet) men vi har stora mängder data som lyder under personuppgiftslagen. Information som omfattas av denna lag får lagras inom EU och hanteras av personal som inte är svenska medborgare, men de ska då lyda under ett personuppgiftsbiträdesavtal.

Kommunen har sedan 2010 ingen egen organisation för drift av IT-system. De system som kommunen använder köps antingen som tjänst eller att driften av system görs av kommunens upphandlade leverantör. När man köper ett system som tjänst så ansvarar företaget som tillhandahåller systemet både driften av det och support och utveckling av själva systemet. I det andra fallet sköts driften av själva system av en leverantör medan företaget som äger systemet ansvarar för support och utveckling. Det är i det senare fallet som man kan välja att ha drift av system i egen regi.

Kommunen har beslutat att ha som strategi att inte ha drift i egen regi. Inför den andra upphandlingen av IT-drift tog kommunstyrelsen den 11 januari 2016 beslut om att dela upp det tidigare avtalet i fyra delar (sk multisourcing) med specialiserade företag för respektive del. Avsikten detta vara att få avtal med de som är bäst inom sitt område till bästa pris.

I september samma år var upphandlingarna klara och avtal slöts för drift med Basefarm. Basefarm är ett norskt företag med ett svenska dotterbolag som har stor verksamhet i Sverige. I kravställningen hade kommunen begärt att serverdriften skulle utföras i Sverige, helst geografiskt nära kommunen. Så är också fallet idag. Kommunen använder två av Basefarms serverhallar, båda lokaliserade i Stockholm. Driften sköts av Basefarms personal anställda i Sverige och hanteringen av informationen är reglerat i ett personuppgiftsbiträdesavtal, utformat av kommunens juridik- och kanslihet i enlighet med gällande lag.

Kommunen har upphandlat en särskild leverantör för tjänster kopplade till informationssäkerhet. Kommunen har avtal med ett av landets mest välrenommerade IT-säkerhetsföretag, Certezza. Designen av kommunens driftsmiljö är framtagen i samverkan med Basefarm och Certezza. Driften av systemen finns i flera säkerhetszoner där systemen placeras efter informationens säkerhetsklassningsnivå. Kommunen har på detta sätt en miljö som säkerhetsmässigt är av mycket hög och god klass. Det kan noteras att Basefarm även ansvarar för driften av Ineras system, bland annat 1177 vilket är ett av Sveriges system med högst säkerhetsklassning gällande personuppgifter.

Ett av de större system som kommunen köper som tjänst är Combine som används inom det sociala området. Det finns personuppgiftsbiträdesavtal och att driften sköts av Pulsen i Borås med säkerhetsklassad personal anställd av Pulsen.

Kommunen driver sedan ett kontinuerligt och långsiktigt arbete med att höja kunskapen och medvetenheten om informationssäkerhet. Det är inte minst viktigt kopplat till det nya dataskydds direktivet inom EU som träder i kraft i den 25 maj nästa år. I arbetet ingår att säkerställa att kommunens verksamheter har system med korrekta avtal och att informationen

är klassad på rätt sätt. Vidare ingår även utbildningsinsatser då den största risken alltid är den egna personalens hantering av riskklassat data.

Ekonomiska konsekvenser

Kostnader för system kopplat till informationssäkerhet, avtal med leverantörer och kompetensutveckling hanteras inom beslutad budget.

Konsekvenser för barn

Att information hanteras på ett säkert sätt är lika viktigt för alla, barn som vuxna.

Mats Bohman
Administrativ direktör
Stadsledningskontoret

§ 58

AFN 2017/50

Sommarlovscheck

Beslut

Arbets- och företagsnämnden föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.
 Kommunfullmäktige beslutar att inte införa sommarlovscheck som subvention till enskilda
 arbetsgivare för att åstadkomma feriejobb till ungdomar.

Ärendet

I mål och budget för 2017-2019 har arbets- och företagsnämnden fått i uppdrag av
 kommunfullmäktige att utreda ett eventuellt införande av sommarjobbscheck.
 I år omfattar verksamheten feriejobb för 430 ungdomar och till en kostnad om 4,3 miljoner
 kronor. En alternativ finansieringslösning kan vara att kommunen lånar ut feriearbetare till
 företag och eller organisationer och där kommunen är arbetsgivare. Alternativa
 finansieringslösningar kan vara att kommunen subventionerar arbetsgivare eller
 organisationer via kundval eller jobbpeng. Samtliga alternativ har försvårande
 omständigheter kopplat till lagstiftningen. För att kommuner ska ha befogenhet att ägna sig
 åt en verksamhet eller vidta en åtgärd krävs att den faller inom den allmänna kommunala
 kompetensen. Den kommunala kompetensen anger de uppgifter en kommun får utföra.
 Att feriearbetare lånas ut till enskilda företag kan betraktas som ett understöd åt enskild,
 vilket inte rymts inom den allmänna kompetensen. Även det arbetsmiljöansvar som följer av
 att kommunen är arbetsgivare för de anställda ungdomarna talar emot att dessa placeras i
 verksamheter där arbetsgivaren inte har uppsikt eller råder över arbetsmiljön. I
 sammanhanget ska det även lyftas fram att det är oklart om en sommarlovscheck skulle
 leda till fler feriejobb till oförändrad kostnad.

Handlingar i ärendet

Arbets- och företagsenhetens tjänsteskrivelse den 8 augusti 2017

Yrkanden

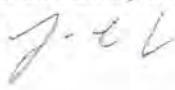
Martin Hellströmer (S) yrkade att ärendet återremitteras för att ytterligare utreda Jobbpeng
 feriejobb för att utreda om det skapar fler jobb och om det är praktiskt genomförbart.

Joakim Olofsson (L) yrkade bifall till förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordförande Jan-Eric Jansson (KD) ställde Martin Hellstromers (S) återremissyrkande mot
 avslag och fann att nämnden avslog återremissyrkandet.

Votering begärdes och genomfördes.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

21 juni 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
 Arbets- och företagsnämnden

§ 58 forts

För Martin Hellströmers (S) återremissyrkandet röstade Martin Hellströmer (S), Åsa Norrman Grenninger (S), Louise Ollivier (MP) och Shahin Malak (NL).

För det utsända förslaget till beslut röstade Anna Kjellin Flory (M), Lotta Riedel (M), Petter Larsson (M), Joakim Olofsson (L), Jan Bjurfors (M) och Jan-Eric Jansson (KD).

Med 6 mot 4 röster beslutade nämnden i enlighet med förslag till beslut.

Protokollsanteckningar

Louise Ollivier (MP) lät anteckna följande för Miljöpartiets grupp.

”Miljöpartiet hade gärna sett att ärendet utredes ytterligare innan beslut då det finns goda exempel runt om i Sverige på hur feriejobb kan finansieras för att göra det möjligt för så många unga som möjligt att kunna arbeta under sommarmånaderna (och även andra lov och ledigheter för den delen). Kommunen har en viktig uppgift i att stötta ungdomar att i tidig ålder introduceras till arbetslivet och ges möjlighet att tjäna egna pengar som ett viktigt steg i att bli självständig nackamedborgare.”

Martin Hellströmer (S) lät anteckna följande för Socialdemokraternas grupp.

”Vi Socialdemokrater hade gärna velat att den modell som har använts lyckosamt i Uppsala i över 10 år skulle ha utretts ytterligare. I Uppsala har man haft goda erfarenheter under dessa år och kunnat konstatera att fler sommarjobb har skapats. Vi hade gärna sätt kommunala feriejobb blandat med en sommarlovscheck för ge så många ungdomar i Nacka chansen till ett sommarjobb och ett inträde på arbetsmarknaden. Vi vill dock poängtala att det hade varit viktigt att utreda ytterligare om en check hade lett till nya sommarjobb. Vår ambition är att alla sökande ska få sommarjobba!”

Shahin Malak (NL) lät anteckna följande för Nackalistans grupp.

”NL är intresserad av att man undersöker vidare på Uppsala modellen. Modellen går ut på att kommunen betalar 50 kr till arbetsgivarna som anställer ungdomarna under sommartid dvs. feriejobb. Uppsala har haft det under lång tid och kan därmed ha kunskap och erfarenhet av fördelarnas med modellen. I Uppsala bedrivs verksamheten inom det rådande regelverket för kommunerna. Om Uppsala modellen genererar fler jobb har det stor betydelse för de prioriterade ungdomarna så att så många som möjligt får jobb.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Arbets- och företagsnämnden

Sommarlovscheck

Förslag till beslut

Arbets- och företagsnämnden föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.
Kommunfullmäktige beslutar att inte införa sommarlovscheck som subvention till enskilda arbetsgivare för att åstadkomma feriejobb till ungdomar.

Sammanfattning

I mål och budget för 2017-2019 har arbets- och företagsnämnden fått i uppdrag av kommunfullmäktige att utreda ett eventuellt införande av sommarjobbscheck. I år omfattar verksamheten feriejobb för 430 ungdomar och till en kostnad om 4,3 miljoner kronor. En alternativ finansieringslösning kan vara att kommunen låner ut feriearbetare till företag och eller organisationer och där kommunen är arbetsgivare. Alternativa finansieringslösningar kan vara att kommunen subventionerar arbetsgivare eller organisationer via kundval eller jobbpeng. Samtliga alternativ har försvårande omständigheter kopplat till lagstiftningen. För att kommuner ska ha befogenhet att ägna sig åt en verksamhet eller vidta en åtgärd krävs att den faller inom den allmänna kommunala kompetensen. Den kommunala kompetensen anger de uppgifter en kommun får utföra. Att feriearbetare lånas ut till enskilda företag kan betraktas som ett understöd åt enskild, vilket inte rymts inom den allmänna kompetensen. Även det arbetsmiljöansvar som följer av att kommunen är arbetsgivare för de anställda ungdomarna talar emot att dessa placeras i verksamheter där arbetsgivaren inte har uppsikt eller råder över arbetsmiljön. I sammanhanget ska det även lyftas fram att det är oklart om en sommarlovscheck skulle leda till fler feriejobb till oförändrad kostnad.

Ärendet

Bakgrund

Uppdrag från kommunfullmäktige

I mål och budget för 2017-2019 har arbets- och företagsnämnden fått i uppdrag av kommunfullmäktige att utreda ett eventuellt införande av sommarjobbscheck.

Omfattning och innehåll nuvarande verksamhet

Arbets- och företagsnämnden har i sin budget för i år 4,3 miljoner kronor för verksamheten feriejobb för ungdomar. För dessa medel kommer kommunen kunna erbjuda 430 ungdomar ett feriejobb i den kommunala verksamheten. Feriejobben fördelas enligt följande:

- Ungdomar mellan 16-18 år (födda 1998-2000) 300 platser, skolgårdsprojektet, ungt inflytande, Landstingsprojektet, Roligaste sommarjobbet (60).
- Ungdomar mellan 16-18 år (födda 1998-2000) 50 platser, projekt föreningslivet.
- Ungdomar mellan 16-18 år (födda 1998-2000) 60 platser, prioriteras från SN.
- Ungdomar mellan 16-21 år (födda 1995-1998) 15 platser, ensamkommande med PUT.

Ungdomarna erbjuds anställningar i tre veckor och totalt 90 timmars arbete. Dessa ungdomars löner och sociala avgifter kostar knappt 3,6 miljoner kronor. Rekrytering, arbetsledning, administration med mera sköts av Välfärd samhällsservice på uppdrag av arbets- och företagsnämnden. För detta uppdrag erhåller Välfärd samhällsservice 750 000 kronor.

Utlåning och uthyrning av ferieanställda ungdomar

En sommarlovscheck skulle även kunna innebära en lösning där kommunen är arbetsgivare och lånar ut ungdomen på en arbetsplats hos en enskild arbetsgivare. För att kommuner ska ha befogenhet att ägna sig åt en verksamhet eller vidta en åtgärd krävs att den faller inom den allmänna kommunala kompetensen. Den kommunala kompetensen anger de uppgifter en kommun får utföra. Den kommunala kompetensen definieras i 2 kap. 1 § kommunallagen (KL) eller att det stöds av lag. Understöd till enskilda kan som huvudregel inte ges med stöd av den allmänna kompetensen. Det anses inte ha ett sådant allmänintresse som avses i bestämmelsen, oavsett om behovet av stöd beror på arbetslöshet eller har andra orsaker. Dessutom gäller ett principiellt förbud mot understöd till enskild näringsidkare i 2 kap 8 § KL. Sådant stöd får lämnas bara om det finns synnerliga skäl. Genom 6 kap. 2 § lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter (befogenhetslagen) har lagstiftaren skapat ett utrymme för kommunerna att vara verksamma inom det arbetsmarknadspolitiska området. Bestämmelsen anger att en kommun får, efter överenskommelse med arbetsförmedlingen, anordna aktiviteter för deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Lagen utgår från att aktiviteterna utförs i egen regi hos kommunen. När kommuner anställer skollovslediga ungdomar eller andra personer på tidsbegränsade anställningar, gör de det normalt för att erbjuda arbeten i sina egna verksamheter. Det förekommer emellertid också att en kommun, med eller utan ersättning, tillfälligt placerar ferieanställda ungdomar på ett företag eller en organisation utanför kommunkoncernen för att där utföra arbetsuppgifter. Skälet för detta kan vara att kommunen har en önskan att så många gymnasieungdomar som möjligt ska kunna få sommarjobba och att man därför väljer att anställa fler än man kan sysselsätta i sina egna verksamheter. Trots goda intentioner är det tveksamt om kommun- och landstingsanställning av skolungdomar med placering i företag, föreningar eller organisationer faller inom den kommunala kompetensen. Även det arbetsmiljöansvar som

följer av att kommunen är arbetsgivare för de anställda ungdomarna talar emot att dessa placeras i verksamheter där arbetsgivaren inte har uppsikt eller råder över arbetsmiljön. Sammanfattningsvis bedöms alternativet att låna ut feriearbetare till privata arbetsplatser inte vara lämpligt.

Subventionera privata arbetsgivare

En sommarlovscheck kan även innehålla någon form av finansieringslösning där Nacka kommun, genom arbets- och företagsnämnden, subventionerar delar av eller hela lönekostnaden till enskilda arbetsgivare eller kommunala producenter av välfärdstjänster i syfte att åstadkomma feriejobb för ungdomar.

Även denna typ av finansieringslösning har samma delar kopplat till kommunallagen, eftersom en kommun som huvudregeln inte kan ge understöd till enskilda med stöd av den allmänna kompetensen. Om stödet ges på ett likvärdigt sätt och där alla företag och organiserar, utifrån vissa kriterier har samma möjligheter till stödet så finns det inget hinder kopplat stöd till enskilda. Däremot ska det vägas in nyttan av stödet motiverar kostnaden. Till skillnad från alternativet att låna ut ferieanställda ungdomar där kommunen är arbetsgivare saknar denna finansieringslösning svårigheterna med arbetsmiljöansvar. Det finns dock vissa betänkligheter kring att Nacka kommun ska subventionera privata arbetsgivare. Det går att argumentera för att de feriejobb som skulle komma på plats genom kommunens subventioner annars inte hade kommit till utan subventioner. Men om subventionen inte leder till tillkomst av fler feriejobb och att subventionen därmed bara leder till minskade kostnader för de enskilda arbetsgivarna är det mycket tveksamt att kommunen ska ägna sig åt denna typ av subvention. Uppsala kommun har idag en lösning för feriejobb där kommunen betalar 50 kronor per timme till arbetsgivare när de ordnar feriejobb. Kommunen har vid undersökningar uppskattat att majoriteten av arbetstillfällena inte hade kommit på plats utan subventioner från kommunen. Det går även att vidga syftet med verksamheten med att det skulle utgöra ett stöd till företag som i normala fall inte hade anställt feriearbetare av olika skäl. Syftet och effekter av ett sådant stöd beaktas inte vidare i denna skrivelse.

Kundval feriejobb

Vid subvention av privata arbetsgivare kan en alternativ lösning vara ett kundval.

Kundvalets konstruktion bygger förenklat på auktorisation av anordnare av tjänster till enhetliga ersättningar där anordnaren, i princip, kan leverera likvärdiga tjänster till kunder upp till ett eventuellt kapacitetstak. Ett kundval bör även innehåra att kunden, i detta fall ungdomen, ska kunna få sitt förstahandsval i så stor utsträckning som möjligt.

Feriejobb skulle kunna betecknas som en likvärdig tjänst i den bemärkelsen att tjänsten innehåller en viss mängd timmar med varierande arbetsuppgifter. Feriejobben är däremot begränsade i antal per arbetsgivare, period och arbetsuppgifter vilket försvårar ungdomarnas möjlighet till få sitt förstahandsval tillgodosett. De administrativa kostnaderna, i form av systemlösningar, auktorisation med mera bedöms som relativt höga i relation till värdet av

den utförda tjänsten. Sammantaget bedöms kundval inte vara en lämplig finansieringsform för feriejobb.

Jobbpeng feriejobb

Ett annat alternativ till finansieringslösning kan vara att kommunen utformar en jobbpeng som ersätter den enskilda personalkostnad helt eller delvis. Som nämntes ovan har Uppsala kommen en sådan finansieringslösning och där kommunen ersätter företaget eller organisationen med maximalt 50 kronor per timme upp till ett maximalt antal timmar per anställd. Det kan finnas olika regler vilka företag eller organisationer som skulle vara föremål för dessa kommunala subventioner såsom att:

- de ska ge en viss minimilön, -arbetstid och dylikt,
- arbetsuppgifterna huvudsakligen ska ske inom kommunens gränser,
- företagen/organisationerna ska ha ett maximalt antal anställda och
- att de inte får anställa närliggande.

Om lösningen innefattar att kommunen ska ha kontroll på arbetsgivaren enligt ovan så krävs någon form av platstjänst där företagens/organisationernas feriejobb skulle förmedlas och där arbetsökande ungdomar kunde söka samt där urval och tillsättning av feriejobben kan ske. Alternativet till en platstjänst som kommunens tillhandahåller är att kommunen avhänder sig ovan kontroll och enbart betalar ut ersättning i efterhand på ett underlag som ska innehålla vissa delar. En platstjänst innebär förmodligen relativt höga kostnader i relation till den utförda tjänsten men innebär att kommunen kan reglera innehåll, urval med mera. Nivån på subventionen kan vara del av eller hela lönekostnaden. Om del av lönekostnaden subventioneras kan denna finansieringsmodell resultera i fler arbetstillfällen, jämfört med dagens verksamhet då hela lönekostnaden finansieras. Däremot är det oklart om subventionerna de facto skulle leda till fler arbetstillfällen, givet samma kostnad. Tillsammans med försvårande omständigheter kring att kommunens ska subventionera enskilda arbetsgivare utifrån lagstiftning samt oklarheten om det kommer leda till fler arbetstillfällen, görs bedömningen att detta inte är ett lämpligt finansieringsalternativ.

Sammantagen analys och bedömning

De olika alternativa finansieringslösningar som redovisas ovan bedöms inte vara lämpliga alternativ i förhållande till dagens system utifrån lagstiftning och kostnad per feriejobb. Kommunfullmäktige föreslår därför att inte införa en sommarlovscheck genom att subventionera privata arbetsgivare eller utlåning av feriearbetare till privata arbetsgivare.

Ekonomiska konsekvenser

Bedömningen är att kostnaden per feriejobb skulle öka vid införande av sommarjobbspeng.

Konsekvenser för barn

En lösning där kommunen subventionerar enskilda arbetsgivare, utan kontroll och möjlighet till prioriteringar, skulle innebära svårigheter för prioriterade grupper ungdomar att kunna få ett feriejobb. För att dessa gruppars prioritering ska tillgodogöras krävs en

finansieringslösning där kommunen antingen tillhandahåller delar av feriejobben eller en plattstjänst som kommunen kan styra tillsättandet av feriejobb.

Carina Filipovic
Enhetschef
Arbets- och företagsenheten

Jonas Bisander
Processutvecklare
Arbets- och företagsenheten

Kommunstyrelsen

Kundval musikskola utökas till kundval kulturskola

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta följande.

1. Nuvarande *kundval musikskola* ändras till att omfatta musik, teater, bild, form, dans, cirkus och annan skapande verksamhet under det nya namnet *kundval kulturskola*.
2. Kundval kulturskola gäller för barn från 7-19 år som är folkbokförda i Nacka.
3. Kundval kulturskola gäller även för unga från 20-24 år, som är folkbokförda i Nacka och som har beviljats plats inom särskola.
4. Den som omfattas av kundvalet har rätt att nyttja maximalt fyra checkar samtidigt per år, varav maximalt två får vara checkar för enskild ämnesundervisning inom valfritt musikämne och maximalt två klippkortcheckar.
5. Kommunfullmäktige fastställer checktyper, checkbelopp och elevavgifter enligt följande.

Checkbelopp och avgifter kulturskola	Kronor per barn/ elev per år	Avgift per elev och termin
Ämneskurs musik	9 258	1 080
Musik grupp ≤ 12 elever	5 270	530
Musik grupp ≥ 13 elever	2 748	530
Övrig kultur ≤ 12 elever	5 600	900
Övrig kultur ≥ 13 elever	2 800	900
Dans & teater ≤ 12 elever	6 300	1 200
Dans & Teater ≥ 13 elever	3 150	1 200
Cirkus med golv- och luftakrobatik	9 000	1 750
Klippkort á 8 lektioner	1 760	250

6. Barn och unga mottagna i särskola erhåller dubbla checkar per elevplats.
7. Barn och unga som lever i familjer som beviljats och alltjämt får ekonomiskt bistånd är befriade från att betala elevavgift inom kundvalet kulturskola på fritiden. Ansökan om avgiftsbefrielse ska göras terminsvis.
8. Beslutet om kundval kulturskola på fritiden ska träda i kraft den 15 juni 2018.

9. Kommunfullmäktige noterar att kulturnämnden avser att utanför kundval kulturskola på fritiden fortsatt erbjuda befintlig, avgiftsfri kulturförskoleverksamhet och lovverksamhet, som inte ställer krav på föranmälan.

Sammanfattning

I dag är Nackas musik- och kulturskoleverksamhet på fritiden för barn och ungdomar upp till 19 år, uppdelat i två finansieringssystem; 1) kundval musikskola som finansieras genom checkersättning baserat på medborgarnas val av aktivitet och 2) prestationsbaserade avtal inom kulturförskoleverksamheten. Det tredelade systemet har bland annat resulterat i ojämlika förutsättningar för medborgare och anordnare samt svårigheter för nyetablering och utveckling av mångfalden i Nacka.

Inför höstterminen 2018 föreslås att kommunen inför ett enhetligt kundval för all musik- och kulturskoleverksamhet på fritiden för barn och ungdomar 7-19 år, som är folkbokförda i Nacka och för ungdomar från 20-24 år som tidigare beviljats plats i särskola och är folkbokförda i Nacka med namnet *kundval kulturskola*. Förslaget innebär att var och en inom målgruppen ska kunna välja maximalt fyra verksamheter (=beviljas checkar för) samtidigt, varav maximalt två får nyttjas för enskild ämnesundervisning inom valfritt musikämne, och maximalt två klippkortcheckar. Förslaget innebär vidare att ersättningsnivåer och elevavgifter blir mer likvärdiga jämfört med dagens system och att det införs en klippkortcheck åtta lektioner per termin för barn 13-19 år. Sammantaget innebär föreslagen att fler barn och ungdomar får möjlighet att delta i kulturskoleaktiviteter på sin fritid, vilket förbättrar förutsättningarna för valfrihet, mångfald och höjd kvalitet.

Ärendet

Kulturnämnden har den 23 maj 2017, § 27, föreslagit att dagens *kundval musikskola* för barn och ungdomar 7-19 år, utökas till att omfatta kulturskoleverksamhet. Kundvalssystemet ska enligt kulturnämndens förslag heta kundval kulturskoleverksamhet på fritiden.

Stadsledningskontoret föreslår dock att kundvalet ska kallas *kundval kulturskola*. Det är ett enklare och det är den beteckningen som dagligen används.

Bakgrund till kulturnämndens förslag

Under året 2015/2016 har kulturnämnden med stöd av kultur- och fritidsenheten utrett möjligheten att införa en utökad kundvalsmodell som innehåller både dagens kulturförskoleverksamhet och ämnesinriktningar som saknas i Nacka. Utredningens syfte har även varit att ta fram förslag till utveckling av nuvarande musikskoleverksamhet samt skapa förutsättningar för ökad inkludering ur ett jämställdhetsperspektiv. Utredningen har genomförts i nära samverkan med musik- och kulturskoleanordnarna och referensgrupp för unga. Utredningens resultat presenteras i sin helhet i rapporten *Utredning utökat kundval kulturskoleverksamhet på fritiden*, bilaga 2 till denna tjänsteskrivelse.

Nulägesbeskrivning

I dagsläget bedrivs Nackas musik- och kulturskoleverksamhet på fritiden, för barn och ungdomar upp till 19 år, av totalt femton anordnare. Verksamheten är uppdelad i två finansieringssystem; kundval musikskola som finansieras genom checkersättning baserat på medborgarnas val av aktivitet, samt prestationsbaserade avtal inom kulturkursverksamheten. I korthet ser uppläggen ut enligt nedan.

Kundval musikskola

Kundval musikskola gäller för barn 7-19 år, vilka har rätt att gå max två musikkurser samtidigt per år. Kurserna är organiserade som terminsundervisning om totalt 30 undervisningstillfällen per elevplats per år. Eleven kan välja mellan enskild ämnesundervisning eller undervisning i grupp/ensemble. Eftersom det är ett kundval följer antalet elevplatser medborgarnas efterfrågan. Kommunfullmäktige fattar beslut om elevavgifterna och dessa intäkter tillfaller kommunen. Elevavgifter och checkersättningar per plats redovisas i figur 1 nedan.

Figur 1. Checkbelopp och elevavgifter för elevplatser inom musikskoleverksamheten år 2017.

Musikskolecheck	Kostnad för kommunen per elevplats och år	Intäkt till kommun för elevavgift per barn/elev och termin
Ämneskurs (1-4 elever)	9 258	1 080
Grupp ≤ 12 elever	5 270	530
Grupp ≥ 13 elever	2 748	530

Avtalsbaserad kulturkursverksamhet

Den avtalsbaserade kulturkursverksamheten omfattar barn och ungdomar upp till 19 år. Eleverna får delta i valfritt antal kurser i mån av plats. Kommunen har dock satt ett tak på antalet elevplatser, knappt 3 000 per år fördelat på terminskurser, öppen verksamhet och lovverksamhet. Terminskurserna är upplagda som undervisning om totalt 24 undervisningstillfällen per elevplats per år. Eleverna kan, beroende på val av anordnare och ämne, välja upplägg av kurs genom att antingen delta på en fast tid varje vecka, eller att gå på en kurs vid olika tider, så kallad öppen klass/drop-in (likt klippkort). Utöver dessa upplägg erbjuds även lovkurser och en öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet. Respektive anordnare fattar beslut om elevavgifterna och dessa intäkter tillfaller anordnaren. Genom att kommunen har en lägre subventionsgrad av denna verksamhet har det resulterat i dyra kurser för medborgarna. Elevavgifter och kulturkursersättningar per plats redovisas i figur 2 nedan.

Figur 2. Ersättning till kulturkursanordnare och elevavgifter för elevplatser inom kulturskoleverksamheten år 2017.

Kulturkursersättning	Kostnad för kommunen per elevplats och år	Intäkt till anordnare för elevavgift per barn/elev och termin
Grupp $\leq$ 12 elever	2 632	Från 0 kr – 3 600
Grupp $\geq$ 13 elever	1 583	Från 0 kr – 1 565
Terminskurs för funktionsvarierade	5 265	Från 0 – 1 800
Lovkurser/dagläger	550 – 2 632	0 – 2 900

Kulturnämndens modell för utökat kundval

Förslaget är att införa ett utökat kundval med så likvärdiga villkor som möjligt för medborgare och anordnare, med start höstterminen år 2018. Stadsledningskontoret föreslår att det övergripande samlingsnamnet för kundvalet ska vara kundval kulturskola. Kundvalet föreslås gälla för barn och ungdomar 7-19 år som är folkbokförda i Nacka och för unga från 20 -24 år som är beviljade plats i särskola.

Kundvalets omfattning

Kundvalet omfattar musik, teater, bild, form, dans, cirkus och annan skapande verksamhet. I begreppet ”annan skapande verksamhet” kan till exempel ingå skrivarkurser och film.

Checktyper och elevavgifter

Förslaget innebär att kommunen inför kulturcheckar för gruppundervisning inom kulturskoleämnen enligt definitionen ovan, utöver musik. Kulturcheckarna delas in i olika kategorier baserat på behov av pedagoger, anpassade lokaler, utrustning och materialåtgång.

Kulturkursverksamheten i kommunen har en stor variation i upplägg och erbjudanden för medborgarna. Därför föreslås en rad åtgärder enligt nedan för att säkerställa dagens utbud, samtidigt som nuvarande musikskoleverksamhet ges förutsättningar att utvecklas.

För att bevara och utveckla det uppskattade utbudet av öppna klasser/drop-in, som finns inom dagens kulturkursverksamhet, föreslås att kommunen inrättar en klippkort-check åtta lektioner per termin för ungdomar från 13-19 år. Förhoppningen är att fler tonåringar ska börja i kulturskoleverksamhet på fritiden genom införandet av denna checktyp. Den bidrar till att Nacka får en utökad flexibilitet och valfrihet, samt skapar förutsättningar för ökat deltagande från grupper som idag inte deltar. I figur 3 nedan presenteras checkbelopp och elevavgifter utifrån ovan beskrivna förslag. Föreslagna checkar ska kunna kombineras på valfritt sätt utifrån medborgarnas önskemål och behov enligt ovan beskrivna förslag.

Figur 3. Checktyper, checknivåer och deltagaravgifter inom ett utökat kundval kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka.

Checkbelopp och avgifter kulturskola	Kronor per barn/ elev per år	Avgift per elev och termin
Ämneskurs musik	9 258	1 080
Musik grupp ≤ 12 elever	5 270	530
Musik grupp ≥ 13 elever	2 748	530
Övrig kultur ≤ 12 elever	5 600	900
Övrig kultur ≥ 13 elever	2 800	900
Dans & teater ≤ 12 elever	6 300	1 200
Dans & Teater ≥ 13 elever	3 150	1 200
Cirkus med golv- och luftakrobatik	9 000	1 750
Klippkort á 8 lektioner	1 760	250

Varje barn föreslås få rätt att använda maximalt fyra checkar samtidigt per år, varav maximalt två kan vara enskild ämnesundervisning inom valfritt musikämne, och maximalt två klippkortcheckar. Dagens kundval musikskola ställer krav på att medborgaren måste välja två olika musikämnen i enskild musik för att få nyttja två av denna checktyp. Genom att ta bort detta krav ökar valfriheten och flexibiliteten för medborgarna. Det skapar även möjlighet att erbjuda avancerade program och fördjupning inom musikämnet.

Möjlighet till avgiftsbefrielse ska gälla oavsett ämnesinriktning. Grunden för avgiftsbefrielse utgår från familjens disponibla inkomst minskat med vissa utgifter enligt socialstyrelsens norm för ekonomiskt bistånd. Ansökan om avgiftsbefrielse görs terminsvis. Barn och ungdomar som är inskrivna i särskola ger dubbla checkersättningar per elevplats inom kundval musikskola, vilket ska gälla oavsett ämnesinriktning inom ett ändrat kundval.

Avgiftsfri kultatkursverksamhet ska fortsatt erbjudas utanför kundvalet

Den avgiftsfria kultatkursverksamhet som finns idag och som inte ställer krav på någon föränmälan kommer att behållas i sin nuvarande omfattning. Omfattningen är cirka 500 elevplatser. Verksamheten äger i dagsläget främst rum i Fisksätra och lockar många deltagare som annars inte skulle ha möjlighet att delta i kultatkursverksamhet. Öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet lämpar sig inte att inkludera i ett kundvalssystem, som förutsätter att tjänsten är individuell med ett avgränsat checkvärde och innehåll som kan följa individens personliga val av anordnare.

I dag anordnas lovverksamhet inom kultatkursverksamheten, med knappt 1 000 platser. Verksamheten är uppskattad och bedöms vara ett viktigt komplement till den reguljära

kulturskoleverksamheten och även denna kommer att bevaras i nuvarande omfattning och ligger utanför kundvalet.

Fortsatt utredning av målgruppsanpassad verksamhet för barn och unga med svåra funktionsvariationer

Dagens musik- och kulturskoleverksamhet har tidigare endast resulterat i ett fåtal platser med en målgruppsanpassad verksamhet för barn och unga med svåra funktionsvariationer. I dialogen med anordnarna har det framkommit att denna verksamhet är kostnadsdrivande och kräver ett omfattande förarbete för att nå ut till målgruppen. Få anordnare är beredda att ta den ekonomiska risken. Därför bedömer enheten att finns det behov av en kompletterande satsning utanför kundvalet för att dessa barn och ungdomar. Förslag till fortsatt utveckling av verksamhet presenteras i samband med yttrande till ramärendet till kommunfullmäktige under september 2017.

Auktorisationsvillkor

Grundläggande villkor för kundval kulturskola, är kommunens reglemente för kundval, bilaga 3. Kulturnämnden har den 20 juni 2017, § 40, fattat beslut om specifika auktorisationsvillkor, bilaga 4. I dokumentet är kundvalet benämnt kulturskoleverksamhet på fritiden i enlighet med kulturnämndens förslag till namn på kundvalet. Beslutar kommunfullmäktige att det ska heta kundval kulturskola, är det en redaktionell åtgärd för ansvariga handläggare att byta namn på kundvalet, i dokumentet med de specifika kundvalsvillkoren.

Ekonomiska konsekvenser

Ett kundval styrs i sin helhet av medborgarnas efterfrågan. Mot bakgrund av utfallet efter införandet av kundval för musik där antalet elevplatser ökade med cirka 20 procent över tre år och sedan stabiliserade sig, har en liknande simulering gjorts för att visa de ekonomiska konsekvenserna för detta kundval, där antagandet är en total ökning om 20 procent som sker med 5 procent 2019, 5 procent 2020 och 10 procent 2021. Kostnadsökning jämfört med dagens kostnad presenteras i figur 4.

Figur 4. Beräknad kostnad för införandet av utökat kundval kulturskola på fritiden

Simulering 2018-2021 (tusen kronor)	Check Övrig kultur	Check Dans & teater	Check Cirkus med golv- och luftakrobatik	Check klippkort	Total kostnad	Ökad kostnad jämfört med dagens kostnad
Dagens kostnad för 1 756 terminsplats					4 622	
År 2018 : Nettokostnad kultulkursavtal (vårterminen)					2 311	
År 2018 : Nettokostnad 875 checkar (hösterminen) + 250 klippkort	1 164	1 706	722	-	3 592	1 281
År 2019 : Nettokostnad 1 850 checkar + 500 klippkort	2 461	3 608	1 526	630	8 224	3 602
År 2020 : Nettokostnad 1 950 checkar + 650 klippkort	2 594	3 803	1 609	819	8 824	4 202
År 2021 : Nettokostnad 2 100 checkar + 850 klippkort	2 793	4 095	1 733	1 071	9 692	5 070

Implementeringsinsatser och utökad administration för att hantera kundvalet beräknas kosta cirka 1,1 miljoner kronor år 2018, cirka 0,9 miljoner kronor år 2019 och cirka 600 tusen kronor år 2020, enligt figur 5 nedan.

Figur 5. Beräknad kostnad för införandet och administration av utökat kundval kulturskoleverksamhet på frididen

Simulerad kostnadsutveckling (tusen kronor)	2017	2018	2019	2020	2021
	4 622	5 903	8 224	8 824	9 692
Nettokostnad kundval		1 100	900	600	600
Administrativa kostnader					
Total kostnad per år	4 622	7 003	9 124	9 424	10 292
Ökning per år		2 381	2 121	300	868

Vid ett beslut om utökat kundval kommer kulturnämnden behöva få en utökad ram 2018 med 2,4 miljoner kronor, 2019 ytterligare 2,1 miljoner kronor och 2020 med 0,3 miljoner kronor.

Konsekvenser för barn

Om ett utökat kundval genomförs enligt ovan modell, kommer sannolikt fler barn och ungdomar att få del av musik- och kulturskoleverksamhet i Nacka. Barn och ungdomar får ökad valfrihet och tillgänglighet till kulturaktiviteter. Förslaget skapar även förutsättningar för en kvalitetshöjning av lokaler och utrustning, vilket gynnar barns och ungdomars eget skapande och möjligheter till utveckling. Förslaget innehåller att barn under sju år inte omfattas av förslaget till utökat kundval. Det är dock inte många inom denna målgrupp som deltar i dagens verksamhet. De anordnare som så önskar kan erbjuda verksamhet för yngre barn, men utan att barnen är beviljade checkar från kommunen. Förslaget innehåller vissa avgiftshöjningar, samtidigt innehåller förslaget att avgifter sänks inom vissa kurser, vilket gör att fler barn får möjlighet att delta i dessa verksamheter. Förslaget till klippkort-check skapar också bättre förutsättningar för ungdomar från resurssvaga familjer att delta.

Bilagor

1. Kulturnämndens beslut den 23 maj 2017, § 27
2. Rapport, Utredning utökat kundval kulturskoleverksamhet på fritiden
3. Reglemente för kundval
4. Specifika auktorisationsvillkor

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

Anders Mebius
Kultur- och fritidsdirektör

§ 27

KUN 2017/20

Utökat kundval kulturskola

Beslut

Kulturnämnden beslutar att föreslå kommunfullmäktige att besluta följande:

1. Kommunfullmäktige beslutar att ändra nuvarande kundval musikskola till att omfatta alla typer av kulturskoleämnen under det nya namnet kundval kulturskoleverksamhet på fritiden.
2. Kommunfullmäktige beslutar att kundval kulturskoleverksamhet på fritiden ska gälla för barn från 7-19 år som är folkbokförda i Nacka.
3. Kommunfullmäktige beslutar att kundval kulturskoleverksamhet på fritiden ska gälla även för unga från 20-24 år, som är folkbokförda i Nacka och som har beviljats plats inom särskola.
4. Kommunfullmäktige beslutar att de som omfattas av kundvalet ska ha rätt att nyttja maximalt fyra checkar samtidigt per år, varav maximalt två får vara checkar för enskild ämnesundervisning inom valfritt musikämne, och maximalt två klippkortcheckar.
5. Kommunfullmäktige fastställer checktyper, checkbelopp och elevavgifter enligt följande:

Checkbelopp och avgifter kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka	Kronor per barn/ elev per år	Avgift per elev och termin
Ämneskurs musik	9 258	1 080
Musik grupp ≤ 12 elever	5 270	530
Musik grupp ≥ 13 elever	2 748	530
Övrig kultur ≤ 12 elever	5 600	900
Övrig kultur ≥ 13 elever	2 800	900
Dans & teater ≤ 12 elever	6 300	1 200
Dans & Teater ≥ 13 elever	3 150	1 200
Cirkus med golv- och luftakrobatik	9 000	1 750
Klippkort á 8 lektioner	1 760	250

6. Kommunfullmäktige beslutar att barn och unga mottagna i särskola erhåller dubbla checkar per elevplats.
7. Kommunfullmäktige beslutar om avgiftsbefrielse inom kundval kulturskoleverksamhet på fritiden för barn och unga som lever i familjer som beviljats ekonomiskt bistånd.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

23 maj 2017

 SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
 Kulturnämnden

8. Kommunfullmäktige beslutar att kundval kulturskoleverksamhet på fritiden ska träda i kraft den 15 juni 2018.

Ärendet

I dagsläget är Nackas musik- och kulturskoleverksamhet på fritiden för barn och ungdomar upp till 19 år, uppdelat i två finansieringssystem; kundval musikskola som finansieras genom checkersättning baserat på medborgarnas val av aktivitet, samt prestationsbaserade avtal inom kulterkursverksamheten. Det tudelade systemet har bland annat resulterat i ojämlika förutsättningar för medborgare och anordnare, samt svårigheter för nyetableringar och utveckling av mångfalden i Nacka.

Inför höstterminen 2018 föreslås att kommunen inför ett enhetligt kundval för all musik- och kulturskoleverksamhet på fritiden för barn och ungdomar 7-19 år, som är folkbokförda i Nacka, samt för ungdomar från 20-24 år, som tidigare beviljats plats i särskola och är folkbokförda i Nacka. Förslaget innebär att alla individer inom målgruppen ska få rätt att nyttja maximalt fyra checkar samtidigt, varav maximalt två får nyttjas för enskild ämnesundervisning inom valfritt musikämne, och maximalt två klippkortcheckar. Förslaget innebär vidare att ersättningsnivåer och elevavgifter blir mer likvärdiga jämfört med dagens system, samt att det införs en klippkort-check åtta lektioner per termin för barn 13-19 år. Sammantaget innebär förslagen att fler barn och ungdomar får möjlighet att delta i kulturskoleaktiviteter på sin fritid, samt att förutsättningarna för valfrihet, mångfald och höjd kvalitet förbättras.

Handlingar i ärendet

Kultur- och fritidsenhetens tjänsteskrivelse den 9 maj 2017

Bilaga 1: Rapport, Utredning utökat kundval kulturskoleverksamhet på fritiden

Bilaga 2: Reglemente för kundval

Yrkanden

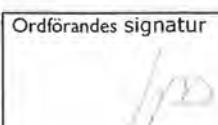
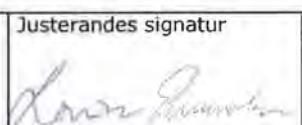
Hans Peters (C) yrkade bifall till kultur- och fritidsenhetens förslag till beslut.

Kerstin Hedén (S) yrkade att ärendet återremitteras till enheten med uppdrag att omarbeta förslaget till beslut så att det kan skickas ut på remiss.

Hans Peters (C) yrkade avslag på Kerstin Hedéns återremissyrkande.

Mathias Zachariassen (MP) yrkade bifall till enhetens förslag till beslut.

Fredrik Holmqvist (V) yrkade att det ska vara samma avgifter för kulterkurserna som för musikskolan.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

§27 forts.

Hans Peters (C) yrkade avslag på Fredrik Holmqvist (V):s ändringsyrkande att det ska vara samma avgifter för kulturkurserna som för musikskolan.

Beslutsgång

Med avslag på Kerstin Hedéns (S) återremissyrkande beslutade kulturnämnden att ärendet ska avgöras vid dagens sammanträde.

Därefter ställde ordföranden Fredrik Holmqvists (V) ändringsyrkande mot sitt avslagsyrkande och fann att nämnden avslagit Fredrik Holmqvists ändringsyrkande.

Kulturnämnden beslutade således i enlighet med Hans Peters och Mathias Zachariassens bifallsyrkanden till enhetens förslag till beslut.

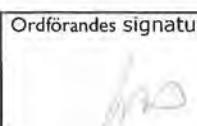
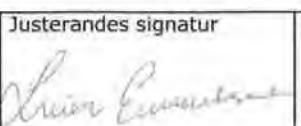
Protokollsanteckningar

Gertrud Lindgren (L) lät för Liberalerna anteckna följande till protokollet.

”L anser att det är mycket glädjande att ett checksystem nu införs för hela kulturkurssrådet. Vi hoppas att det kommer att öka utbudet av olika kurser och därmed även deltagandet bland grupper som nu inte nås. Systemet ger på sikt också möjligheter att se över avgiftsnivåerna och att ytterligare öka insatserna för att nå nya grupper genom att t. ex. bygga ut verksamheter som klippkortet, gratiskurser och lovkurser. I nuläget är flera grupper underrepresenterade som pojkar, barn i socioekonomiskt utsatta familjer och barn med olika former av funktionshinder. Det är mycket viktigt att alla barn och ungdomar har möjlighet att utveckla sina kulturella intressen.”

Hans Peters (C), Oliver Rykatkin (M), Gertrud Lindgren (L) och Lydia Liu (KD) lät för Alliansen anteckna följande till protokollet.

”Alliansen utvidgar nu kundvalet inom kulturen till att omfatta även kulturkurser såsom dans, teater, bild, cirkus mm. Dessa har tidigare bedrivits av enskilda anordnare enligt avtal, med ett tak för maximalt antal deltagare. Från höstterminen 2018 går vi vidare med utökat kundval som innebär att ett checksystem införs där anordnarna som blivit auktoriserade får betalt per elev och termin. Redan 2007 infördes kundval inom musikskolan och de fick in mycket positiva effekter genom att kön till kommunala musikskolan försvann och vi fick in sex privata musikskolor som också levererar undervisning till Nackas barn- och unga. Nu gör vi likaledes inom övriga kultursektorn. Vi tror att det kommer att öka utbudet av kulturkurser och det kan också stimulera framväxten av nya ämnen och locka fler elever. För nästan alla kurser kommer deltagaravgifterna att sänkas jämfört med nu och vi tror det kommer att öka tillgängligheten för många.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

§27 forts.

Mathias Zachariassen (MP) lät för Miljöpartiet anteckna följande till protokollet.

”Miljöpartiet har i många år verkat för att musikskolan ska utvecklas till en kulturskola, och ser med glädje tjänstepersonernas välutvecklade förslag som i mångt och mycket följer våra intentioner, men vi ser framgent gärna en kostnadsreducering för familjer med begränsad ekonomi, utan att för den dels skull behöva försörjningsstöd, då samhällsvinsten är stor om man kan få tonåringar engagerade i kulturella aktiviteter i stället för att halka in i kriminalitet och droger.”

Fredrik Holmqvist (V) lät för Vänsterpartiet anteckna följande till protokollet.

”En bra reform som kom halvvägs!

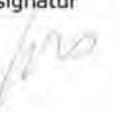
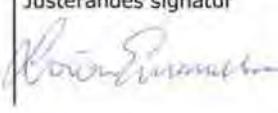
Det är en utveckling i rätt riktning som kommer att ge fler av Nackas ungdomar större möjligheter att utveckla sina kreativa förmågor och intressen. Genom kultur tränas både uttrycksförmåga och empati och kurserna ger både glädje och stolthet. Målet är att kulturkurserna skall nå ut till grupper som idag inte tar del av kulturutbudet; ungdomar i socioekonomiskt utsatta familjer, ungdomar med funktionsvariation, samt tonåringar och pojkar. Den extra satsningen på elever med funktionsvariation ser vi som en av de viktigaste reformerna i förändringen. Förslaget öppnar även för kurser i nya konstformer.

Men Nacka kunde nått längre! Prisskillnaderna mellan kurserna är stor. Kurserna i Dans & Teater är mer än dubbelt så dyrt mot musikkurserna. Skillnaden i kursavgifter motsvarar inte alls kostnadsdifferensen. Därför yrkade Vänsterpartiet att prislappen oavsett konstform skulle vara densamma. Det är svårt att motivera att en dansande elev skall betala mer för sina kurser än en musicerande elev.

Vänsterpartiet tycker detta är en orättvisa och kommer fortsätta arbeta för att kursavgifterna hamnar på en nivå där ingen ungdom ställs utanför.”

Socialdemokraterna lät anteckna följande till protokollet.

”Alla barn i kommunen ska ha likvärdig tillgång till kulturell utveckling. Vi är positiva till att musikskolechecken nu expanderar så att fler barn kan välja att utöva olika kulturformer. Kulturnämnden har under en tid ansträngt sig för att försöka komma fram till hur vi löser denna fråga och kommit fram till en modell med klippkort. Det är ett steg i rätt riktning, men det är oklart om detta kommer fungera för att skapa jämlika villkor i kulturskolan. Det ska inte finnas några barriärer som sorteras barnen efter vilken betalningsförmåga föräldrarna har. Socialdemokraterna vill ta denna kulturskolecheck längre och vill i framtiden sänka taxan för kulturskolan och musikskolan.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

SLUTRAPPORT

Utredning utökat kundval kulturskoleverksamhet på fritiden

2017-02-07

Anna Hörnsten
Kultur- och fritidsenheten
KUN 2017/20

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	4
2	Inledning.....	8
3	Nulägesbeskrivning	8
3.1	Musikskoleverksamheten	8
3.1.1	Auktorisationsvillkor.....	9
3.1.2	Administration och ekonomi	9
3.1.3	Datasystem.....	10
3.2	Kulturkursverksamheten.....	10
3.2.1	Avtal.....	11
3.2.2	Administration och ekonomi	12
4	Omvärld	13
4.1	Kulturskolan i siffror	13
4.2	Andra kommuner	13
4.2.1	Österåker	14
4.2.2	Staffanstorp	14
4.2.3	Täby	15
4.3	Den nationella utredningen musik- och kulturskola.....	15
4.3.1	Omvärldstendenser och perspektiv på kulturskolan.....	16
4.3.2	Konstområden, metoder och förutsättningar.....	18
4.3.3	Metoder	19
4.3.4	Förutsättningar	19
4.4	Kort internationell utblick	20
5	Vad säger nackaborna?	20
5.1	Marknadsundersökning.....	20
5.1.1	Efterfrågan och hinder	21
6	Dialog och förankringsprocess.....	22
7	Analys och rekommendationer	23
7.1	Ökad inkludering	23
7.1.1	Barn och ungdomar med funktionsvariationer	23
7.1.2	Barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer	24
7.1.3	Attrahera tonåringar och pojkar	25

7.2	Underlätta valfrihet och mångfald	25
7.2.1	Ämnesinrikningar	26
7.3	Administrativt system	26
8	Utökat kundval	27
8.1	Prioriterat förslag	27
8.1.1	Komplementinsatser genom upphandling eller riktat bidrag	28
8.2	Genomförandeprocess och ekonomiska överväganden	29
8.2.1	Drop-in-kurser och lovverksamhet	31
8.2.2	Öppen verksamhet och riktad verksamhet för funktionsvarierade	32
8.2.2.1	Öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet	32
8.2.2.2	Riktad verksamhet för funktionsvarierade	33
8.2.2.3	Genomförandeprocess och ekonomisk prognos	33
8.3	Implementering	34
8.3.1	Övergripande tidsplan	34
8.3.2	Beräknade implementeringskostnader	35
8.3.2.1	Löpande administrativa kostnader	35
8.4	Specifika auktorisationsvillkor	35
8.4.1	Risk- och konsekvensanalys	36
9	Modellsimuleringar	37
9.1	Simulering 1	38
9.1.1	Risk- och konsekvensanalys	38
9.2	Simulering 2	39
9.2.1	Risk- och konsekvensanalys	40
9.3	Simulering 3	41
9.3.1	Risk- och konsekvensanalys	42
9.4	Simulering 4	43
9.4.1	Risk- och konsekvensanalys	44
10	Källförteckning	46

I Sammanfattning

I april 2016 inleddes denna utredning gällande möjligheten att införa utökat kundval inom kulturskoleverksamheten. Utredningens uppdrag var att i första hand undersöka på vilket sätt ett utökat kundval skulle kunna utformas för att:

- Stärka och öka mångfalden samt valfriheten för nackaborna.
- Ta fram modeller som bidrar till att öka utbudet av olika kulturuttryck.
- Skapa förutsättningar för ökad inkludering så att fler barn får tillgång till kulturskoleutbud i hela kommunen.

I dagsläget bedrivs Nackas musik- och kulturskoleverksamhet, för barn och ungdomar upp till 19 år, av totalt femton anordnare. Verksamheten är uppdelad i två finansieringssystem; kundval musikskola som finansieras genom check-ersättning baserat på medborgarnas val av aktivitet, samt prestationsbaserade avtal inom kulturförbundet. En viktig skillnad mellan de båda systemen är att kulturförbundet har ett tak genom att kommunen köper ett begränsat antal platser (totalt 2 955). Därmed kan inte utbudet möta medborgarnas efterfrågan totalt sett. Däremot kan deltagarna delta i valfritt antal kulturförbundet i mån av plats, vilket inte är möjligt för deltagarna inom kundval musik, som innebär att eleven får delta i max två kurser samtidigt per år.

Det tadelade systemet försvårar samverkan, utveckling av nya ämnen och korsbefruktningar mellan ämnesinriktningar. Det finns inga incitament för nyetableringar och utveckling av kulturskoleverksamhet i kommunen, och musikskoleverksamheten har till viss del stannat upp i sin utveckling, bland annat till följd av begränsningar i kundvalet. Framför allt har upplägget resulterat i en kommunal centralstyrning av utbudet till stor fördel för musikämnet.

År 2016 uppgick den totala kostnaden för kulturförbundet till cirka 6,5 miljoner kronor. Ersättningsnivåerna är lägre per elevplats inom kulturförbundet jämfört med musikskoleverksamheten, och elevavgifterna är inte reglerade av kommunen. Respektive kulturförbundet fattar beslut om dessa avgifter och behåller intäkterna, till skillnad från elevavgifterna inom musikskoleverksamheten som kommunfullmäktige fattar beslut om och som tillfaller kommunen. De höga elevavgifterna inom kulturförbundet bidrar sannolikt till att många barn och ungdomar inte kan delta, även om de skulle vilja.

Trots ett högt deltagande inom framför allt musikskoleverksamheten i Nacka (29 % deltar av målgruppen), är det över 60 procent av kommunens barn i åldrarna 6-17 år som inte deltar i någon kulturskoleverksamhet. Detta beror framför allt på tidsbrist, bristande intresse och okunskap om utbudet. De flesta som uppgivit att de inte deltar i verksamheten var mellan 15 - 17 år.

Utredningens prioriterade förslag är att nuvarande kundval musikskola utökas till att omfatta alla typer av kulturskoleämnen i ett enhetligt och likvärdigt system för

medborgarna och anordnarna. Det övergripande samlingsnamnet för kundvalet bör vara Kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka. Kundvalet föreslås omfatta barn och ungdomar som är från 7-19 år och folkbokförda i Nacka.

Varje barn bör få rätt att använda maximalt fyra checkar samtidigt per år, varav maximalt två kan vara enskild ämnesundervisning inom valfritt musikämne, till skillnad mot dagens system som ställer krav på att det måste vara två olika musikämnen. Denna modifiering av systemet medför att flexibiliteten ökar och att det blir möjligt att erbjuda avancerade program och fördjupning inom alla kulturskoleämnen. Förslaget till kundvalsmodell bör vidare skapa förutsättningar för en ökad inkludering av följande målgrupper i Nacka:

- Barn och ungdomar med funktionsvariationer
- Barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer
- Tonåringar och pojkar

Det har visat sig svårt att få barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer att delta i den avgiftsbelagda musik- och kulturskoleverksamheten. Inom ramen för dagens kulterkursverksamhet erbjuds dock en öppen kulturskoleverksamhet som inte ställer krav på någon föranmälan och som är avgiftsfri. I dag omfattar denna verksamhet cirka 500 elevplatser. Ur ett barn- och ungdomsperspektiv är det angeläget att bevara denna verksamhet på minst dagens nivå, och om möjligt utöka elevplatserna stegvis. Då det rör sig om en öppen verksamhet lämpar den sig inte att införliva i ett kundval som bygger på föranmälan och individuella tjänster som kan omfångsberäknas. Därför föreslås denna verksamhet upphandlas eller utlyses genom ett riktat bidrag.

Det har även visat sig svårt att inkludera barn och ungdomar med svåra funktionsvariationer i musik- och kulturskoleverksamheten. En huvudorsak till detta är att det är kostnadsdrivande och få anordnare är därför beredda att ta den ekonomiska risk som det innebär att erbjuda anpassade aktiviteter för denna målgrupp. Då kundval visat sig fungera dåligt vad gäller utvecklingen av ett varierat utbud för dessa målgrupper, föreslås att denna kulturskoleverksamhet upphandlas genom antingen upphandling eller utlysning av ett riktat bidrag.

För att även bevara och utveckla dagens uppskattade lovverksamhet, (cirka 1000 elevplatser), samt öppna klasser/drop-in, som finns inom dagens kulterkursverksamhet, föreslås att kommunen inrättar en lovcheck å 10 timmar för barn från 11-19 år, och en drop-in check för ungdomar från 13-19 år. Dessa checkar förväntas även bidra till en utveckling inom musikskoleverksamheten som i dagsläget enbart drivs som terminskurser enligt traditionell modell. Lovverksamhet och drop-in/öppna klasser attraherar tonåringar och förmudas leda till att fler inom denna målgrupp vill prova olika former av eget skapande då det inte förutsätter ett långsiktigt åtagande på fasta tider. Lovkursverksamheten har även visat sig locka fler pojkar att delta inom dagens kulterkursverksamhet.

En del kulturämnen ställer högre krav på specialanpassade lokaler och utrustning, exempelvis cirkus. För att inte förlora dagens kulturkurser som bedrivs i specialanpassade lokaler med avancerad utrustning, samt för att uppmuntra en framtida kvalitetshöjning av de fysiska förutsättningarna för verksamheten, föreslås en check med lokaltillägg. En lokalsubvention i någon form är en förutsättning för att en bred kulturskoleverksamhet ska kunna äga rum utan att höja nuvarande checknivåer vid införandet av utökat kundval. Musikverksamhet kan bedrivas i enkla lokaler som exempelvis klassrum i grundskolor, vilket inte är möjligt för många andra kulturskoleämnen. I tabellen nedan presenteras utredningens prioriterade förslag till checktyper, checknivåer och deltagaravgifter inom ramen för ett utökat kundval – Kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka.

Prioriterat förslag till checktyper, checknivåer och deltagaravgifter inom ett utökat kundval kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka.

Checkbelopp och avgifter	Kronor per elev/år	Avgift per elev och termin	Kommentar
Ämneskurs musik 1-4 elever	9 258	1 080	Befintlig check, endast musikämnen
Grupp upp till 12 elever	5 270	530	Befintlig check, utökas med kulturkurser
Grupp över 12 elever	2 748	530	Befintlig check, utökas med kulturkurser
Grupp med lokal upp till 12 elever	6 324	530	Ny check
Grupp med lokal över 12 elever	3 162	530	Ny check
Drop-in (13-19 år)	2 400	300	Ny check
Lov (11-19 år) upp till 12 elever	1 500	200	Ny check
Lov (11-19 år) över 12 elever	750	200	Ny check

Eftersom det finns viss osäkerhet gällande hur medborgarna kommer att stimuleras och välja utifrån ovan kundvalsmodell, samt att vi idag inte vet vilka aktörer som kommer att ansöka om auktorisation och etablera sig i kommunen föreslås att genomförandet av ovan beskriven modell genomförs i tre steg beroende på utfall. Nedan presenteras dessa steg och de antaganden som ligger till grund för den ekonomiska prognosen vid införandet av respektive steg.

Införande steg 1:

- Varje elev har rätt till fyra checkar, varav max två kan vara ämneskurs inom musikundervisning.
- Cirka 40 % av målgruppen anmäler sig och använder i snitt 1,3 checkar
- Check med lokal utgår för 15 % av checkarna.
- Drop-in-check för barn mellan 13-19 år, leder till cirka 10 % ökat deltagande i den åldersgruppen.
- Upphandling av en målgruppssanpassad och riktad verksamhet för funktionsvarierade, eller utlysning av projektmedel för denna verksamhet.
- Upphandling av öppen, avgiftsfri verksamhet och lovverksamhet i samma omfattning som idag.

Införande steg 2:

Efter ett år kan satsningen stegvis öka, beroende på hur stor kostnadsökningen blivit, först med upphandlad öppen, avgiftsfri kulturskoleverksamhet på ytterligare ett ställe samt införandet av en lovcheck à 10 timmar.

Införande steg 3:

Upphandla ytterligare en öppen kulturskoleverksamhet beroende på hur stor kostnadsökningen blivit inom kundvalet. Den ekonomiska prognosen för ovan föreslagen utvecklingsprocess presenteras i form av förväntade kostnadsökningar i tabellen nedan.

Ekonomisk prognos för genomförandet av prioriterat förslag till utökad kundvalsmodell för kulturskoleverksamhet på friden inklusive komplementinsatser genom upphandling eller riktat bidrag.

Prioriterat förslag - ökade kostnader			
(tusen kronor)	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Checkar	7 450		
Riktad verksamhet för funktionsvarierade	823		
Öppen verksamhet	507	500	500
Lovkurser	-	1 200	
Total kostnad inklusive lovkurser	8 780	1 700	500

Ett utökat kundval medför även kostnader för implementeringsinsatser vilka beräknas uppgå till cirka 400 000 kronor. Med nuvarande systemstöd behövs redan i dag mycket administrativ handpåläggning. Vid ett utökat kundval görs bedömningen att det kommer att behövas ytterligare en heltidstjänst för att hantera det ökade flödet under en övergångsperiod. Kostnad för detta beräknas till cirka 600 000 kronor per år. Med en digitaliseringsutveckling av systemverktyget skulle denna tjänst på två års sikt kunna dras tillbaka.

Gemensamma kostnader för fakturering av elevavgifterna beräknas öka med cirka 150 000 kronor per år. Implementeringen av ovan föreslagen modell enligt steg 1 planeras ta omkring ett år. Under förutsättning att kommunfullmäktige fattar nödvändiga beslut i juni 2017, kan ett utökat kundval erbjudas medborgarna med start höstterminen 2018.

Längre fram i denna rapport presenteras alternativa modeller som innehåller olika konsekvenser beroende på vägval. Utredningens prioriterade förslag ovan är utvecklat i samråd med kommunens musik- och kulturskoleanordnare och utgår i hög grad från ett barn- och ungdomsperspektiv.

2 Inledning

I april 2016 inleddes denna utredning gällande möjligheten att införa utökat kundval inom kulturskoleverksamheten. Utredningens syfte var att undersöka på vilket sätt ett utökat kundval skulle kunna utformas för att:

- Stärka och öka mångfalden samt valfriheten för nackaborna.
- Ta fram modeller som bidrar till att öka utbudet av olika kulturuttryck.
- Skapa förutsättningar för ökad inkludering så att fler barn får tillgång till kulturskoleutbud i hela kommunen.

Erfarenheter från nuvarande kundval inom musikskolan skulle inhämtas och analyseras för att kunna tillvaratas i utformandet av förslag om utökat kundval.

I uppdraget ingick att inkludera kommunens nuvarande musik- och kulturförskolan i utredningsarbetet, som även skulle omfatta en omvärldsanalys av trender och modeller för organisering av musik- och kulturskoleverksamhet nationellt. Alternativa finansieringsmodeller och förslag skulle tas fram inklusive risk- och konsekvensanalyser. En av de modeller som skulle utredas var möjligheten att utöka nuvarande kundval musik genom att lägga till övrig kulturförskolan på samma villkor. Resultatet av utredningen ska bidra till att uppfylla kommunens övergripande mål:

- Bästa utveckling för alla
- Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka
- Stark och balanserad tillväxt
- Maximalt värde för skattepengarna

3 Nulägesbeskrivning

3.1 Musikkoleverksamheten

Nacka kommun är i dag en av fyra kommuner i landet som har infört kundval för barn och ungdomar inom musikkoleverksamheten på fritiden. Det innebär att alla barn och ungdomar som är från 7 - 19 år och folkbokförda i Nacka, har rätt till maximalt två musikkolecheckar att användas vid någon av kommunens auktoriserade musikkolor. Det betyder att kommunen subventionerar maximalt två musikkurser samtidigt/elev/år inom aktuell målgrupp. Vill man delta i fler musikkurser sker det på egen bekostnad. Musikkolorna erbjuder individuell ämnesundervisning samt undervisning i grupp och ensemble.

I dagsläget har kommunen totalt åtta auktoriserade musikkolor som bedriver verksamhet i en stor del av kommunen. Under år 2015 deltog totalt 4 941 elever fördelade på totalt 7 483 elevplatser/kursaktiviteter, vilket innebär att varje elev genererade i snitt 1,5 elevplatser/år. Samma år hade kommunen totalt 17 095 barn och ungdomar i åldrarna 7-19 år. Det innebär att 29 % av kommunens barn och unga mellan 7-19 år deltog i musikkoleverksamheten under år 2015.

Verksamheten bedrivs framför allt i kommunens grundskolelokaler, men hälften av musikkolorna bedriver verksamheten i egna lokaler. Musikkolorna är fria att profilera sin verksamhet vad gäller innehåll, upplägg och målgrupp så länge det

inte bryter mot gällande auktorisationsvillkor. Följande musikskolor är aktiva i kommunen i dagsläget; Nacka musikskola (kommunal regi), Maestroakademien, Rytmus, Musikania, Saltsjöbadens musikskola, Järlahusets musikskola och Studiefrämjandets musikskola och Östermalms Enskilda musikskola i Nacka.

3.1.1 Auktorisationsvillkor

I november 2014 antog kommunfullmäktige ett nytt reglemente för kundval i Nacka kommun, vilket gäller från och med den 1 januari 2015. Av reglementet framgår vilka generella auktorisationsvillkor som gäller för alla kundval i kommunen. Varje nämnd ska utifrån dessa villkor anta specifika auktorisationsvillkor för varje kundval, samt anta en modell för uppföljning och utvärdering av anordnaren och verksamheten. För att bli auktoriseraad musikskola i Nacka måste anordnaren uppfylla kommunens specifika auktorisationsvillkor. Det innebär bland annat att anordnaren ska erbjuda minst 30 undervisnings-tillfällen per elev och år fördelat under vår- och hösttermin. Verksamheten måste äga rum i Nacka. Varje musikskola ska erbjuda undervisning i minst fem ämnen. Lärarna ska ha högskoleutbildning eller motsvarande kompetens och pedagogisk skicklighet förvärvad inom musikskoleområdet. Lärarna ska erbjudas kompetensutveckling kontinuerligt.

3.1.2 Administration och ekonomi

År 2016 uppgick den totala kostnaden för musikskoleverksamheten till 42 120 tkr inklusive IT, påminnelser, inkassohandläggning m.m. Den totala årsintäkten uppgick till 9 694 tkr. I figur ett och två nedan redovisas de checkbelopp och elevavgifter som gäller för verksamheten i dagsläget.

Figur 1. Checkbelopp för elevplatser inom musikskoleverksamheten

Musikskolecheck	Kronor per elevplats per år
Ämneskurs (1-4 elever)	9 166
Grupp $\leq$ 12 elever	5 217
Grupp $\geq$ 13 elever	2 720

Momskompensation på sex procent tillkommer för privata utförare. Dubbla checkbelopp utbetalas för barn och ungdomar som går i särskola.

Figur 2. Terminavgifter för elever inom musikskoleverksamheten

Elevavgift	Kronor per barn/elev per termin
Ämneskurs (1-4 elever)	1 080
Grupp $\leq$ 12 elever	530
Grupp $\geq$ 13 elever	530

Möjlighet till avgiftsbefrielse finns. Grunden för avgiftsbefrielse utgår från familjens disponibla inkomst minskat med vissa utgifter enligt socialstyrelsens norm för ekonomiskt bistånd. Ansökan om avgiftsbefrielse görs terminsvis.

Checkersättningarna betalas ut till den musikskola som eleven väljer att gå i, och upphör om eleven väljer att avsluta sin kurs, eller följer med eleven vid val av annan musikskola. Checkersättningen ska täcka musikskolans kostnader som; lokaler, pedagoger, marknadsföring, administration, kundkontakt, kompetensutveckling m.m. Elevavgifterna faktureras av Nacka kommun och genererar därmed inte någon intäkt till musikskolorna.

3.1.3 Datasystem

Nacka kommun har tecknat huvudavtal, driftavtal och tjänsteavtal med IST gällande Nacka24 kundvalssystem för vuxenutbildning, förskola och skola. Utöver det har kulturnämnden tecknat ett tilläggsavtal, som gäller från och med 2016-05-01 till och med 2017-04-30, gällande kundval musik. Avtalet förlängs med ett år i taget. Kostnaderna för Nacka24musik uppgår till totalt 158 000 kronor per år. Utöver det debiterar IST 1 350 kronor per timme för kundspecifik utveckling av system

3.2 Kulturkursverksamheten

Kulturkursverksamheten för barn och ungdomar upp till 19 år i Nacka kommun bedrivs i dagsläget av sju föreningar och en kommunal anordnare genom avtal med kulturnämnden. Verksamheten ska äga rum i Nacka och deltagarna ska vara folkbokförda i kommunen. En viktig skillnad gentemot kundval musik är att kulturkursverksamheten har begränsat antal platser och därmed inte följer medborgarnas efterfrågan totalt sett. Under år 2016/17 köper kulturnämnden totalt 2 955 elevplatser inom kulturkursverksamhet, vilket är ungefär samma omfattning som föregående år. Omkring 130 av deltagarna som redovisats år 2015 var under sju år, alla barn har dock inte uppgivit sitt personnummer, vilket gör att det finns ett visst mörkertal. Kulturkursanordnarna och deras utbud presenteras i korthet nedan.

- **Darra musik-dans-kulturförening**

Föreningen är framför allt verksam i Fisksätra och anordnar löpande terminskurser, öppna klasser med möjlighet till drop-in och lovkurser för barn och unga från 7-19 år. Kulturkursernas inriktning är dans och musik och deltagarna erbjuds bland annat följande kurser; afrikansk dans, streetdance, hiphop och zumba.

- **Nacka KFUM - Aktiviteter För Unga Människor**

Föreningen är verksam i Sickla samt Björknäs och anordnar löpande terminskurser och sommarläger. Inriktningen är dans- och musikalverksamhet för barn och unga upp till 19 år. Kurserna som ges är bland annat; dramalek, drama, sång, showdans, jazz, fysiologisk/pulsträning med koordination, modern dans, streetdance och teknik.

- **Studieförbundet Studiefrämjandet Stockholms län**
Föreningen är verksam i Fisksätra, Sickla och Finntorp/Alphyddan och är både kulturkursanordnare och auktoriserad musikskola. Föreningen anordnar löpande terminskurser, öppna klasser med möjlighet till drop-in och sommarlovskurs. Utbudet inom kulturkursverksamheten är; keramik, slöjd, skapande verkstad, levande verkstad, konst och dataverkstad.
- **Le Fou cirkusskola**
Föreningen är verksam i Sickla och anordnar löpande terminskurser, drop-in och lovkurser. Inriktningen är cirkusskola för barn och unga från 5 till 19 år. Kurser som erbjuds är bland annat; cirkus, akrobatik och dans.
- **Boo Folkets Hus Förening/Nacka dans och teater**
Föreningen är verksam i Orminge, Älta samt Alphyddan och anordnar löpande terminskurser, öppna klasser med möjlighet till drop-in och lovkurser för barn och unga upp till 19 år. Inriktningen är dans, teater, bild och form. Kurser som erbjuds är bland annat; barndans, skapande verkstad, jazzdans, barnbalett, barnstuff, streetdance, modern dans, showdans, afrikansk dans, afromix, barndanscircus, teater, bild, film och foto.
- **Fisksätra Folkets Hus Förening**
Föreningen är verksam i Fisksätra och anordnar löpande terminskurser och öppna klasser med möjlighet till drop-in för barn och unga upp till 19 år. Inriktningen är dans, teater och skapande verkstad. Kurserna som ges är bland annat; dancehall, hiphop, teater och skapande verkstad.
- **Kulturhuset Dieselverkstaden**
Kommunal anordnare som erbjuder löpande terminskurser, drop-in och lovkurser för barn och unga upp till 19 år i Dieselverkstaden. Kursutbudet består bland annat av; teater, bild och form, mekatronik, musikstudioteknik, skapande verkstad och design/textil.
- **Saltsjöbadens teaterklubb**
Föreningen är verksam i Saltsjöbaden och erbjuder löpande terminskurser för barn från 4 – 17 år. Inriktningen är teater och kursutbudet består av drama och teater, med tillhörande aktiviteter som sång och rekvisita.

3.2.1 Avtal

Följande begrepp används inom kulturkurskursverksamheten:

- Elevplats = undervisningstillfälle
- Elevavgift = det som medborgaren betalar för elevplatsen
- Ersättningsnivå = den ersättning som kommunen betalar per elevplats till anordnaren.

- Terminskurs = Elevplats som omfattar totalt 24 undervisningstillfällen/år fördelat under terminerna.
- Lovkurs = Elevplatser enligt överenskommelse med respektive anordnare baserat på timmar.
Öppen kulturskoleverksamhet = avgiftsfri kulturskoleverksamhet för deltagarna. Denna verksamhet förekommer i viss utsträckning inom såväl terminskurser som lovkurser.
- Öppen klass/drop-in = elevplats som kan nyttjas av olika individer vid olika tidpunkter, vilket innebär att flera individer kan dela på en elevplats.
Öppen klass/drop-in erbjuds i viss utsträckning inom såväl terminskurser som lovkurser.

Nuvarande kulturkursavtal är tecknade på ett år från och med 2016-01-01. Avtalen förlängs per automatik med ett år i taget om inte skriftlig uppsägning sker sex månader innan avtalets utgång. Avtalen ställer krav på att personalen ska ha relevant högskoleutbildning, eller motsvarande kompetens, för den verksamhet som ska bedrivas. Enligt avtalen ska anordnaren erbjuda terminskurser med totalt 24 undervisningstillfällen per elev/år fördelat under vår- och hösttermin. Flera avtal innehåller dessutom lovkurser, öppna klasser/drop-in och kurser riktade till funktionsvarierade. En viktig skillnad gentemot kundval musik är att kulturkursverksamheten har begränsat antal platser och därmed inte följer medborgarnas efterfrågan totalt sett. I figur tre nedan presenteras en sammanställning av hur elevplatserna per kurstyp fördelar i aktuella avtal.

Figur 3. Fördelning av elevplatser per kurstyp inom kulturkursverksamheten.

Kurstyp	Antal elevplatser per år
Terminskurser	1946
Lovkurser	973
Kurser riktade till funktionsvarierade	36

3.2.2 Administration och ekonomi

År 2016 uppgick den totala kostnaden för kulturkursverksamheten till 6 503 tkr. Grundersättningen per elevplats redovisas i figur fyra nedan. Ersättningsnivåerna är lägre per elevplats inom kulturkursverksamheten jämfört med musikskoleverksamheten och elevavgifterna är inte reglerade av kommunen. Respektive kulturkursanordnare fattar beslut om dessa avgifter och behåller intäkterna, till skillnad från terminavgifterna inom musikskoleverksamheten som kommunfullmäktige fattat beslut om och som tillfaller kommunen. Den fria prissättningen inom kulturkursverksamheten har resulterat i en stor spänvidd, från avgiftsfria kurser till den dyraste kursen som kostar 3 600 kronor för en termin. En stor anledning till denna skillnad är att kommunen har en lägre subvention av kulturkursverksamheten i jämförelse med kundvalet musik. De flesta kulturkurserna är därför betydligt dyrare för medborgaren än vad musikskolekurserna är.

Figur 4. Ersättningsnivåer per elevplats inom kulturförskoleverksamheten

Ersättningsnivåer per elevplats	Kronor per elevplats per år
Grupp ≤ 12 elever	2 598
Grupp ≥ 13 elever	2 598 (upp t.o.m. 12 elever) 1 562 (fr.o.m. den 13:e)
Terminskurs för funktionsnedsatta	5 196

4 Omvärld

4.1 Kulturskolan i siffror

Kulturskolerådet samlar årligen in statistik gällande landets musik- och kulturskoleverksamhet. År 2015 presenterades bland annat följande statistik:

- Kulturskoleverksamhet finns i 283 av landets 290 kommuner
- Kommunerna satsar 2,2 miljarder på verksamheten (2015). Ökning med 16 procent sedan 2012 (2015 års penningvärde)
- 224 000 elevplatser i ämneskurser. Ökning med 11 procent sedan 2012
- 209 000 elevplatser i uppdrag och övrig verksamhet. Ökning med 58 procent sedan 2012.
- Den vanligaste förekommande terminsavgiften är 644 kronor. Det är en minskning med 3 procent sedan 2012. Högst i landet låg Danderyd 1710 kronor, Täby 1700 kronor och Vaxholm 1650 kronor.

Totalt 13 kommuner tog inte ut några terminsavgifter under förra året. Dessa kommuner var: Boden, Hudiksvall, Härjedalen, Luleå, Ragunda, Skinnskatteberg, Strömsund, Svenljunga, Sundsvall, Åre, Älvkarleby, Örnsköldsvik och Degerfors.

Vad gäller jämställdhet var det 65 procent flickor och 35 procent pojkar som deltog i ämneskurserna, vilket varit gällande de senaste fem åren. Det är dock stora skillnader mellan ämnen. Mest jämställd är media/film med 45 procent flickor och 55 procent pojkar. Minst jämställd är dansen med 89 procent flickor och 11 procent pojkar.

Enligt Kulturskolerådet är den stora trenden över tid att allt fler skolor breddar sin verksamhet. Största ökningen är inom media/film som ökat med 161 procent sedan 2012. Drama/teater ökade med 29 procent, dans ökade med 28 procent och bild med 18 procent från 2012. Musiken är fortfarande dominerande med 75 procent av elevplatserna i ämneskurserna och har ökat med 6 procent sedan 2012.

4.2 Andra kommuner

Generellt är det svårt att jämföra Nacka med andra kommuner då de flesta kommuner har ett traditionellt upplägg med en enda anslagsfinansierad musik- och kulturskoleverksamhet som bedrivs i kommunal regi. Det är få kommuner som har infört alternativa organisations- och finansieringsmodeller gällande denna typ av verksamhet. Staffanstorp, Österåker och Täby är de kommuner,

utöver Nacka, som har infört någon form av kundval inom musikskoleverksamheten. Utöver dessa finns ett par kommuner som har upphandlat delar av verksamheten eller infört liknande avtalsmodell som Nacka har för kulturmarsverksamheten.

Linköping bedrev kulturskoleverksamheten i upphandlad form fram till halvårsskiftet 2016. Då valde kommunen att inte upphandla verksamheten på nytt, delvis till följd av ny politisk majoritet i kommunen. Värmdö kommun har aktivitetsbidrag till föreningar som vill bedriva kulturskoleverksamhet för barn och unga i åldern 3-19 år i ämnena dans, teater/drama, musik och cirkus. Föreningarna ersätts per deltagare och termin, liknande Nackas upplägg. Haninge kommun upphandlade driften av kulturmarsverksamheten år 2015.

4.2.1 Österåker

Österåker har kundval inom musikskoleverksamheten enligt liknande modell som Nacka. Det innebär bland annat att det omfattar samma målgrupp, att ersättningen sker genom ”peng” per elevplats samt att leveranskravet är 30 undervisningstillfällen per år. Däremot är kravet på antal ämnen som musikskolan ska erbjuda lägre, minst tre, till skillnad från Nacka som kräver minst fem ämnen för att bli auktoriserad musikskola. Österåker ställer även krav på anpassade lokaler och utrustning. År 2013 valde Österåker att ändra modellen genom att upphandla totalt fyra musikskolor, varav en i kommunal regi. Kommunen har dock fortfarande kvar själva kundvalet som innebär att alla barn och unga från 7-19 år får gå max åtta kurser samtidigt per år, fördelat på max fyra ämneskurser och fyra ensemble/gruppkurser. Kravet är dock att max två checkar får nyttjas samtidigt per elev/musikskola, vilket tvingar fram en spridning mellan skolorna om eleven vill nyttja alla checkar.

Aktuella checknivåer är följande:

- Ämnescheck 9 465 kr/år
- Ensemble med fler än fyra deltagare 3 325 kr/år
- Körsång 2 080 kr/år

Följande avgiftsnivåer gällde år 2016:

- Kombinationslösning genom sammankopplat enskilt ämne och ensemble för totalt 1 525 kr/termin
- Ämneskurs 1 425 kr/termin
- Kör eller ensemble 410 kr/termin

Kommunen har syskonrabatt vilket innebär avgiftsfritt deltagande från och med barn nummer tre.

4.2.2 Staffanstorp

Även Staffanstorp har kundval inom musikskoleverksamheten som liknar Nackas system i hög grad. I dagsläget har kommunen fem musikskolor, varav en i kommunal regi. Staffanstorp tillåter att verksamheten äger rum i annan kommun, vilket lett till att tre musikskolor även bedriver verksamhet i grannkommunen

Lund. De flesta elever väljer ämneskurs precis som i Nacka. I Staffanstorp är det 1-3 elever som kan delta i respektive ämneskurs.

Nedan checknivåer gäller i dagsläget:

- Enskild ämnesundervisning: 11 000 kr
- Liten grupp: 6 000 kr
- Stor grupp: 3 000 kr

Aktuella terminsavgifter är följande:

- Ämnesundervisning (1-3) 1200 kr/termin
- Gruppundervisning (4-12) 550 kr/termin
- Gruppundervisning (13 och uppåt) 400 kr/termin

Avgiftsstöd kan sökas via socialtjänsten och kommunen tillämpar samma syskonrabatt som Österåker.

4.2.3 Täby

Täby tillämpar också kundval, ett så kallat pengsystem, inom musikskoleverksamheten och har upphandlat anordnarna i likhet med Österåker.

Målgruppen för kundvalet är barn och unga som är 7-20 år och deltagarna ska erbjudas 28 undervisningstillfällen i ämneskurs per år, samt 20 undervisningstillfällen i grupp/ensemble per år. Deltagaren kan maximalt gå en ämneskurs och en ensemble/grupp per år.

Anordnarna får följande ersättningsnivåer per elevplats och år:

- Ämnesundervisning 9 105 kronor (1-4 elever)
- Ensemble 3 394 kronor (minst 5 elever)

Aktuella terminsavgifter är följande:

- Ämneskurs i musik, konst och teater 1700 kronor
- Musikensemble 150 kronor

Täby kulturskola erbjuder även kortkurser (3-5 gånger/termin) med nedan avgifter per termin:

- Konst 600 kronor
- Teater 500 kronor
- Musik 500 kronor

Täby kommun tillämpar varken syskonrabatter eller reducering av avgiften utifrån hushållets inkomst.

4.3 Den nationella utredningen musik- och kulturskola

Under våren 2015 tillsatte regeringen en utredning, under ledning av professor Monica Lindgren, med uppdrag att ta fram en nationell strategi för den kommunala musik- och kulturskolan. Utredningens förslag presenteras i betänkandet ”En inkluderande kulturskola på egen grund”(SOU 2016:69). Utredningens bedömning är att det vore mest verkningsfullt att införa en kulturskolelag för att tydliggöra kulturskolans nationella intresse, men av

ekonomiska skäl väljer utredaren att avvänta med ett lagförslag. I stället föreslås nationella mål som ska vara vägledande för den kommunala kulturskolan.

Utredningen föreslår följande mål:

En kommunal kulturskola ska

- ge barn och unga möjlighet att lära, utöva och uppleva konstuttryck i första hand i grupp,
- bedrivas på barns och ungas fria tid,
- präglas av hög kvalitet och en konstnärlig och genremässig bredd med verksamhet inom tre eller flera konstuttryck,
- tillämpa en pedagogik som utgår från barnets egna erfarenheter och intressen,
- ge barn och unga goda förutsättningar att ha inflytande på verksamhetens utformning och innehåll,
- ha en hög andel pedagogiskt och konstnärligt utbildad personal,
- verka i för verksamheten anpassade lokaler med ändamålsenlig utrustning,
- aktivt verka för att kommunens barn och unga har kännedom om kulturskolan och ges likvärdig möjlighet att delta i dess verksamhet, och
- arbeta i bred samverkan och bedriva en utåtriktad verksamhet gentemot det övriga samhället

Utredningen föreslår vidare att ett nationellt kulturskolecentrum inrättas med ansvar för bland annat nationell uppföljning och statistik. Detta centrum ska även ge stöd gällande kulturskolornas behov av kunskapsutveckling, erfarenhetsutbyte, samverkan och uppföljning. Utredningen föreslår att kulturskolecentrumet ska fördela ett utvecklingsbidrag till kulturskoleverksamhet. Inom följande tre huvudområden bedöms utvecklingsbehoven vara som störst:

- Breddning av konstområden
- Inkludering och tillgänglighet
- Pedagogisk utveckling

Inom ovan områden ska insatser som ökar deltagandet av barn och unga med intellektuella eller fysiska funktionsnedsättningar prioriteras.

4.3.1 Omvärldstendenser och perspektiv på kulturskolan

I detta avsnitt presenteras ett antal perspektiv och kulturella tendenser, utifrån ett bredare samhällsperspektiv, som den nationella utredningen anser har inflytande på kulturskolan.

Trängsel av kulturuttryck

Globaliseringen och mångkulturen har skapat ett gynnsamt klimat för gränsöverskridanden och hybrider inom kulturverksamheter. Genrer och konstuttryck blandas och blir något nytt med rötter i det etablerade. Samtidigt har kulturintresset blivit individualiserat och många vill uttrycka sig själva, visa sin särart och associeras med de ungdomsgrupper som förstärker ens livsstil. Den digitala kulturen kan både bidra till att öka trängseln, men även upplösa den genom att genregränser försvinner. Barn och unga är trendkänsliga och är ofta

först att ta till sig det nya. Förmodligen blir det ännu större kulturell trängsel framöver med befintliga kulturformer, ett allt mer nischat utbud, individuella intressen, mainstreamkultur och smala kulturformer.

Digitala medier

Två sammanlänkade trender som i hög grad påverkar kulturskolan är digitaliseringen och det visuella samhället. Barn och ungdomar är skickliga användare av digitala medier och tar ofta del av kulturutbudet via dessa kanaler. Det källkritiska perspektivet blir därför en allt viktigare fråga. Begreppet ”procumenter” har uppstått för att beskriva de som både producerar och konsumerar kultur. Tekniken har skapat möjligheter för barn i alla åldrar att producera, sprida och konsumera verk i en mängd genrer till låga kostnader. Det har skapat nya arenor utan vuxnas insyn och urval. Lokala och globala mötesplatser skapas av barn och unga. Detta har dock inte lett till ett minskat behov av kultur i fysisk form. Enligt myndigheten för kulturanalys verkar digitaliseringen ha medfört att många människor värderar det unika och fysiska kulturarrangemanget högre i dag än tidigare, och att vara del av en stor publik är en central del av upplevelsen.¹

Filterbubblor

Våra kulturvanor kommer också att påverkas av så kallade filterbubblor. Begreppet filterbubblor är en beskrivning av människor som omger sig av den information och det kulturutbud som de redan känner till och uppskattar mest. Det stora flödet av utbud och information driver fram en filtrering som kan leda till ökade klyftor.

Kultur som faktor för tillväxt inom andra områden

Synen på konst och kultur ur ett samhällsperspektiv har förändrats allt mer och blivit en tillväxtfaktor, dels av egen kraft men också i samverkan med andra samhällsområden. Utvecklingen hänger ihop med den framväxande kulturella och kreativa näringen inom tjänstesektorn. ”Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer” är också en av de åtta nyckelkompetenser för livslångt lärande som EU bedömer är grundläggande för alla i ett kunskapsbaserat samhälle. Denna förändrade syn på konst och kultur får även effekter för hur vi ser på kulturskolan och vad den bidrar med i ett vidare perspektiv.

Kulturen som samhällelig drivkraft

Det finns kulturekonomer som menar att samhället är i en övergångfas där kulturen identifieras som en motor för en positiv samhällsutveckling. Genom teknikutvecklingen har kulturen blivit en så viktig del av människors vardag att den snarast bör ses som ”en grundläggande dynamisk bas bland annat för välfärd, social sammanhållning, hållbar utveckling och entreprenörskap.” (SOU 2016:69)

Samhällsperspektivet

Kulturskolan påverkas av kulturella tendenser som beskrivits ovan, men även av politiska och ekonomiska förutsättningar. Kommunerna beräknas få kraftigt

---

¹ Myndigheten för kulturanalys, Samhällstrender och kulturvanor: en omvärldsanalys (2015).

höjda kostnader för bland annat grundskolan, men demografiska och kulturella förhållanden spelar också en viktig roll för utvecklingen. Den nationella utredningen har identifierat följande spänningsfält gällande kulturskoleverksamhet:

- Kulturskolan som en nationellt enhetlig verksamhet eller som en profilerad verksamhet
- Statlig eller kommunal styrning
- Dåtida eller samtida musikaliskt kulturarv
- Kultur som medel eller mål
- Kulturskolan i förhållande till andra aktörer på området.

Dåtida eller samtida musikaliskt kulturarv

Den västerländska konstmusiken har en särställning som kulturarv inom såväl kulturskolan som samhället i övrigt. Utredningen pekar på betydelsen av att bevara och förvalta landets musikaliska arv, inte minst för att bevara mångfalden. Samtidigt pekar utredningen på vikten av ett samtida, mångkulturellt och individualiserat musikaliskt kulturarv, baserat på lokala förutsättningar och mindre gruppers gemensamma identiteter.

Barns och ungdomars perspektiv

Kulturskolan har en förväntan från olika institutioner och aktörer att bidra med tidig skolning av musiker inom särskilda instrumentgrupper. Verksamheten förväntas vara en motvikt till barn och ungas vardagliga kulturutbud. Detta speglar inte den efterfrågan som de flesta barn och ungdomar har idag, vilket leder till vissa svårigheter, exempelvis gällande lärarnas kompetens och verksamhetens flexibilitet. Kultur är identitetsskapande och därför är det viktigt att kulturskolan kan erbjuda verksamhet som barn och unga uppfattar som aktuell och angelägen för dem i deras vardag.

Den nationella utredningens bedömning är att; ”Kulturskolans legitimitet grundas på att den erbjuder en verksamhet som vilar på barns och ungas intresse för konst och kultur. En ambition om att bemöta varje barn utifrån dess specifika förutsättningar bör vara en grundval för den kommunala kulturskoleverksamheten.” (SOU 2016:69). Detta pekas ut som utgångspunkten för en inkluderande kulturskola. Geografisk närhet, lokal närväro samt god kommunikation med föräldrar och barn i deras vardag är ytterligare aspekter som utredningen menar är viktiga för att uppnå en inkluderande kulturskola för alla.

4.3.2 Konstområden, metoder och förutsättningar

Inom den nationella utredningen framgår att instrumentalundervisning som enskilt ämne är vanligast, och att stränginstrument dominarar (en dryg fjärdedel). Därefter kommer tangentinstrument (en femtedel). Teater/drama och dans är också väl etablerade ämnen, men betydligt mindre i omfattning (sex av tio kulturskolor erbjuder det). Bild och form, media samt digitalt skapande erbjuds endast i en tredjedel av landets kulturskolor. Nyare uttryck som berättande och skrivande samt slöjd och hantverk erbjuds i liten grad. Cirkus finns i 22 kommuner och är ett ganska nytt konstområde inom kulturskolan. Utvecklingen har gått långsamt. Det är mer än 20 år sedan som flera kulturskolor började erbjuda många av ovan ämnen.

I flera kommuner har utbudet anpassats efter efterfrågan från lokala minoriteter, exempelvis undervisning på instrument från Västafrika, Mellanöstern och Latinamerika samt undervisning i jojk. Många kommuner erbjuder möjlighet till fördjupning genom avancerade program inom olika konstuttryck. Oftast omfattar denna möjlighet äldre barn.

4.3.3 Metoder

En tredjedel av kulturskolorna använder sig av särskilda pedagogiska metoder i begränsad omfattning. Den dominerande är Suzukimetoden, men allt fler arbetar med kör- och orkesterskolan El Sistema. Det förekommer även öppen kulturskoleundervisning som är avgiftsfri och inte kräver någon föranmälan eller långsiktigt engagemang. Denna verksamhet genomförs i vissa fall i anslutning till exempelvis fritidshem och fritidsgårdar för att nå nya grupper.

I stadsdelen Angered i Göteborgs kommun finns en mobil kulturskola i form av en ombyggd lastbil som inrymmer en scen, olika typer av material och instrument. Många kulturskolor använder sig av digitala plattformar. Enligt den enkät som utredningen gjort med landets kulturskolechefer erbjuds digitalt skapande vid 40 procent av kulturskolorna.

4.3.4 Förutsättningar

De flesta kulturskolor har verksamhet både i egna lokaler och i förskolor samt skolor. ”I en enkät genomförd av utredningen med föreningen *Riksförbundet unga musikanter* (RUM) lyfter deltagare från kulturskolan fram ändamålsenliga lokaler som en viktig faktor för en fungerande kulturskola. De understryker även vikten av kulturskolan som en mötesplats där man kan träffa likasinnade.” (SOU 2016:69) Flera kommuner har samlat kulturskoleverksamheten i anpassade lokaler tillsammans med annan kultur- och fritidsverksamhet, som exempelvis Ungdomens Hus, N3, i Trollhättan.

Flera studier lyfter fram att ungas kulturvanor påverkas av familjens socioekonomiska förutsättningar. ”I *Fokus 14* skriver Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor att högstadieungdomar från socioekonomiskt utsatta områden deltar i lägre utsträckning, framför allt i föreningar och kulturskolan. Dessa ungdomar besöker hellre en fritidsgård eller ett bibliotek.” Forskarna menar att förklaringen ligger i att de öppna verksamheterna kostar lite eller är gratis, att dessa ungdomar i större utsträckning är vana vid att gå till fritidsgården eller biblioteket med sina kompisar och att de inte är vana att planera sin fritid långsiktigt, som en hel termin i taget.” (SOU 2016:69)

Utredningen har inte kunnat se att det finns något entydigt samband mellan avgiftsnivå och andelen barn och unga som deltar i kulturskolan. Däremot ser utredningen att avgiftsfrihet är en viktig förutsättning för deltagande när det gäller barn och unga i familjer med försörjningsstöd. Utredningens slutsats är att terminsavgifterna är ett av flera hinder för deltagande.

Barn och ungdomar med funktionsvariationer är generellt mindre aktiva på sin fritid. Deras aktiviteter förutsätter ofta större engagemang från föräldrarna.

Hälften av kulturskolecheferna uppger att de erbjuder verksamhet för barn och unga med behov av särskilt stöd. Potentialen att utveckla denna verksamhet är stor, men det krävs kompetensutveckling. ”Två specialiserade kulturskoleverksamheter för barn och unga med fysiska eller intellektuella funktionsnedsättningar är Kullagret i Örebro och Kulturskolans resurscenter i Stockholm. Där har en gedigen kunskap byggts upp om hur kulturskolan kan utveckla sin verksamhet med hjälp av anpassade arbetssätt utifrån barnets behov.” (SOU 2016:69)

4.4 Kort internationell utblick

De nordiska länderna har en särställning i Europa vad gäller offentligt subventionerad musik- och kulturskoleverksamhet som är öppen för alla barn och ungar. Få länder har så låga deltagaravgifter som i Sverige, vilka är lägst i Norden. I Danmark, Norge och Island är musikskoleverksamheten lagstadgad för kommunerna. Den trend som Kulturskolerådets generalsekreterare tycker sig se vad gäller kulturskoleverksamhet i Europa är:

- uppsökande arbete (en mer proaktiv roll)
- ett bredare ungdomspolitiskt uppdrag och förväntning (mindre konstfokus)
- konstöverskridande verksamhet (inte bara musik)
- samspel med andra aktörer (förväntningar på samverkan)
- bredd och spets (förväntningar på att man ska ha strategier för det, talangutveckling)

Den europeiska paraplyorganisationen för musik- och kulturskolor, European Music School Union har 27 medlemsländer inklusive de nordiska länderna. I sjutton av de länder som ingår i EMU är musik- och kulturskolan lagstiftad i någon form. Utanför Europa, framför allt i Nordamerika och Afrika finns Community Music- and Arts centers/schools som har likheter med de svenska musik- och kulturskolorna och många europeiska kulturskolor. Syftet är att konstnärliga och kulturella aktiviteter bör vara tillgängliga för alla, oavsett socioekonomiska förutsättningar. El Sistema i Venezuela är ytterligare ett exempel, vilket har anammats i flera länder, bland annat Sverige. (SOU 2016:69)

5 Vad säger nackaborna?

5.1 Marknadsundersökning

Under sommaren 2016 genomförde Nacka kommun en marknadsundersökning gällande musik- och kulturskoleverksamhet i Nacka². Målgruppen för undersökningen var barn och ungar från 6-17 år i Nacka kommun. Undersökningen genomfördes genom telefonintervjuer med föräldrar till barn under 15 år och med ungar (15-17 år). Totalt genomfördes 673 intervjuer,

² Enkätfabriken fick uppdraget att genomföra undersökningen

med god representativitet gällande ålder, kön och geografisk spridning i kommunen.

5.1.1 Efterfrågan och hinder

De flesta (62 procent) av de svarande uppgav att de inte deltar i någon kulturaktivitet i Nacka. De angav framför allt följande skäl:

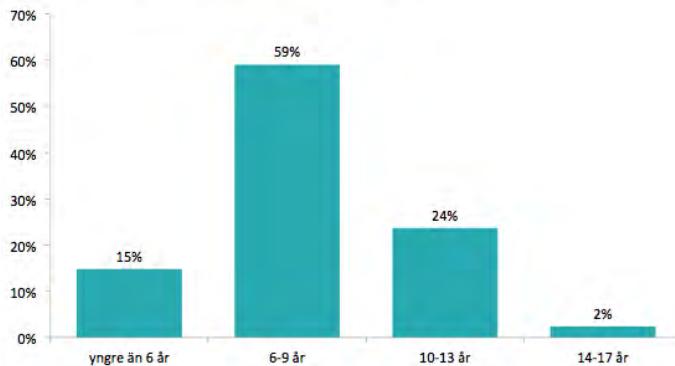
- Bristande intresse
- Tidsbrist
- Okunskap om utbud och hur man kan delta

En relativt stor andel, (42 procent av de som inte deltar i någon kulturaktivitet), svarade ja på frågan om de skulle delta i kulturskoleverksamheten om det var kostnadsfritt. Men när samma grupp fick frågan om vad som var främsta skälet till varför de inte deltar i verksamheten, var det enbart två procent som angav kostnaderna som huvudskäl. De flesta som uppgav att de inte deltar i verksamheten var mellan 15 - 17 år.

Av de som svarade att de deltar i kulturskoleverksamhet (38 procent) uppgav de flesta att de går i verksamhet som äger rum i Nacka. De som inte gör det svarade att det beror på att de är nyinflyttade eller går i grundskola i annan kommun. Endast ett fåtal har valt kulturskoleverksamhet i annan kommun på grund av att utbudet passar bättre där, och då är det Stockholm man åker till (9 procent) De flesta som redan deltar i kulturskoleverksamhet anser att utbudet är bra i Nacka och matchar efterfrågan väl. Den vanligaste aktiviteten man deltar i är musik (62 procent) och därefter dans (27 procent). I figur fem nedan redovisas vid vilken ålder de svarande började med sin kulturaktivitet.

Figur 5.

Vid vilken ålder började du/ditt barn på aktiviteten?

Av de som svarade att de/deras barn redan deltar i någon kulturaktivitet uppges 83 procent att de tror att de kommer att fortsätta med aktiviteten de närmaste två åren. Vidare tror 28 procent att de/deras barn hade velat delta i någon annan kulturaktivitet om det hade varit möjligt. Vanliga orsaker till att man inte tror att barnen vill fortsätta med aktuell aktivitet är att den är för tråkig, barnslig eller att

tiden inte räcker till och att man prioriterar annat. På frågan om vad man tror att barnet skulle vilja göra istället, svarar störst andel dans och musik.

Av de som svarade att de/deras barn inte deltar i någon kulturaktivitet uppgav 41 procent att de tror att de kommer att vilja börja med någon kulturaktivitet under det närmaste året. Av dessa svarade 37 procent att de/deras barn skulle vilja börja spela ett musikinstrument, och 21 procent svarade dans.

Intresset gällande kulturaktiviteter på skolloven undersöktes också. Resultatet visar att 67 procent av de som redan är aktiva inom någon kulturaktivitet är intresserade av att dessa även erbjuds på skollov. Intresset var störst hos föräldrar till barn från 6-8 år. Intresset minskar med barnens ålder. Andelen intresserade är något större bland de som inte är kulturaktiva. Totalt 72 procent svarade att de är intresserade av kulturaktiviteter på skolloven och intresset var ungefär lika stort inom målgruppen 6-14 år.

Totalt 31 procent av de tillfrågade anser att det saknas kulturaktiviteter i Nacka. Många uppgav att de önskar fler aktiviteter inom kreativt skapande som exempelvis:

- Hantverk
- Keramik
- Bild och konst
- Musikrelaterade aktiviteter som; musikproduktion, körer, instrument för fler åldersgrupper.
- Fler danskurser och ett större utbud av dansstilar.

6 Dialog och förankringsprocess

En enkätundersökning har genomförts bland samtliga anordnare för utvärdering av nuvarande verksamhet, samt insamling av synpunkter gällande risker och möjligheter med ett utökat kundval. Enkäten följdes upp genom enskilda intervjuer med respektive anordnare. Utredningen har samarbetat med en referensgrupp bestående av musik- och kultulkursanordnare i Nacka kommun, samt en extern kultulkursanordnare som gett ett ”utifrånperspektiv”. Under utredningens gång har olika idéer och förslag till utveckling bollats med referensgruppen, vilket varit mycket värdefullt och givande.

En risk- och konsekvensanalys har genomförts gemensamt med kultulkursanordnarna gällande konsekvenser av att införa kundval för kultulkursverksamheten enligt samma villkor som nuvarande kundval musik. Utöver ovan genomfördes en workshop med alla musik och kultulkursanordnare gällande nya checktyper och modeller som fångar dagens totala kulturskoleverksamhet och samtidigt bidrar till större flexibilitet, mångfald och ökad inkludering av nya målgrupper.

Kommunens Advisory Board, som består av ungdomar och fungerar som en fokusgrupp i olika frågor, fick i uppdrag att ge förslag till prioriterade utvecklingsområden ur ett ungdomsperspektiv gällande utökat kundval kulturskoleverksamhet. Advisory Board genomförde även en workshop med representanter från fritidsgårdarnas ungdomsråd, gällande utveckling av kulturskoleverksamhet. Resultatet av ovan dialogprocess har i hög grad tagits tillvara i det prioriterade förslaget till utveckling som presenteras längre fram i denna rapport. Flera förslag gällande kommunikation och marknadsföring kommer också att tillvaratas i kommunens kommunikationsarbete framöver.

7 Analys och rekommendationer

Nacka erbjuder i dagsläget en uppskattad musik- och kulturskoleverksamhet, men i likhet med riket i övrigt finns behov av utveckling inom en rad angelägna områden. Trots ett högt deltagande inom framför allt musikskoleområdet i Nacka, är det över 60 procent inom målgruppen 6-17 år som inte deltar i någon kulturskoleverksamhet. Det råder stora skillnader gällande upplägget av musikrespektive kulturskoleverksamheten i kommunen, vilket försvarar samverkan, utveckling av nya ämnen och korsbefruktningar mellan ämnesinriktningar. Framför allt innebär upplägget en kommunal centralstyrning av utbudet till stor fördel för musikämnet, vilket visserligen verkar överensstämma med medborgarnas efterfrågan, men denna efterfrågan kan även vara en följd av dagens generösa och lättillgängliga musikutbud. Detta gäller inte minst avgifterna som generellt sett är avsevärt lägre inom musikskoleverksamheten i jämförelse med övriga ämnesinriktningar. Anledningen till dessa skillnader är att kommunfullmäktige fattat beslut om vilka elevavgifter som ska gälla inom musikskoleverksamheten.

De höga avgifterna inom merparten av kulturskoleverksamheten bidrar sannolikt till att många barn och ungdomar inte kan delta, även om de skulle vilja. Det begränsade antalet platser och det reglerade utbudet skapar en viss cementering av verksamheten. Det finns inga incitament för nyetablering och utveckling av kulturskoleverksamhet i kommunen, och musikskoleverksamheten har till viss del stannat upp i sin utveckling. Det har kort sagt blivit dags för nästa steg i Nackas utveckling av barns och ungdomars möjligheter till eget skapande i organiserad form.

7.1 Ökad inkludering

Mot bakgrund av dagens deltagande och utbud inom musik- och kulturskoleverksamheten i Nacka bör kommande utveckling framför allt skapa goda förutsättningar för en ökad inkludering av nya målgrupper, vilket presenteras ytterligare nedan.

7.1.1 Barn och ungdomar med funktionsvariationer

Systemet bör resultera i en ökad mångfald av anpassade kulturaktiviteter för barn och ungdomar med funktionsvariationer som förutsätter särskilt stöd för att ett

deltagande ska vara möjligt. I dagsläget är det anpassade utbudet för dessa barn och ungdomar mycket marginellt, samtidigt som efterfrågan är stor gällande kulturaktiviteter för dessa målgrupper. De flesta kursplatser som finns, (cirka trettio), är inom ramen för dagens kulturkursavtal. Svårigheten med ett kundvalssystem baserat på checkar är att den ekonomiska ersättningen är retroaktiv, vilket innebär att den når anordnaren först när deltagaren är på plats. Samtidigt förutsätter anpassade verksamheter för funktionsvarierade en långsiktig uppbyggnadsprocess med pedagoger som har specialistkompetens, extra bemanning samt specialanpassade lokaler och utrustning. Dessutom krävs riktade, utökade kommunikationsinsatser. Sammantaget innebär ovan ett extra ekonomiskt risktagande som få anordnare är beredda att ta.

Målgruppen är dessutom i hög grad okänd, då det inte finns någon officiell statistik över hur många individer det rör sig om. Nuvarande kundval musik har inte resulterat i ett varierat utbud för dessa målgrupper. Kravet om att deltagarna ska vara inskrivna i särskola för att generera extra musikcheckar är för högt ställt. Många som inte går i särskola kan också vara i behov av ovan beskrivna extra resurser för att kunna delta i aktiviteter. Det behövs sannolikt alternativa finansieringsformer och uppdrag från kommunen för att stimulera och motivera anordnare att skapa attraktiva erbjudanden för funktionsvarierade barn och ungdomar.

7.1.2 Barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer

Det har visat sig svårt att få fler barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer att delta i den avgiftsbelagda musik- och kulturskoleverksamheten. Anledningarna är många, vilket framgår av omvärldsbevakningen i denna rapport. Nacka kommun har i jämförelse med andra kommuner ett förhållandevis statiskt avgiftssystem. Generellt sett är avgifterna inom kulturkursverksamheten väldigt höga i jämförelse med musikskoleverksamheten. Kommande utveckling bör resultera i ett system med mer likvärdiga förutsättningar för deltagande. Det bör inkludera differentierade avgifter beroende på upplägg samt rabattsystem, liksom möjligheten till utökad avgiftsbefrielse.

Hela kundvalet bör stimulera till alternativa upplägg utöver terminsundervisning oavsett ämnesinriktning. Det är därför viktigt att inte tappa goda erfarenheter och väl fungerande upplägg inom dagens kulturkursverksamhet i kommunen, exempelvis viss avgiftsfrihet, öppna klasser/drop-in, lovverksamhet och möjligheten till flexibilitet. Öppna klasser/drop-in inom dagens kulturkursverksamhet innebär att deltagarna inte är låsta till undervisning på en särskild tid, utan kan välja mellan flera alternativa tider inom ramen för samma kurs.

Det bör även skapas förutsättningar som stimulerar till uppsökande och mobil verksamhet för att attrahera och inkludera ovan målgrupper, inte minst föräldrar och vuxna i barnens närhet. Kommunikation i samverkan med grundskolorna är efterfrågat av medborgarna och bör utvecklas ytterligare.

7.1.3 Attrahera tonåringar och pojkar

Ytterligare prioriterade grupper att attrahera är tonåringar och pojkar för att bryta normer och uppnå ökad jämställdhet. Alla ska ges goda möjligheter att utveckla sin fulla potential och kreativa förmågor, vilket inte är minst viktigt för tonåringar som är extra identitetssökande. Utvecklingen av kundvalet bör innehålla särskilda ”morötter” för att stimulera kulturskoleverksamhet som lockar dessa svårfångade målgrupper. Detta är inte minst viktigt att ta hänsyn till i kommande kommunikations- och marknadsföringsinsatser. Utredningen visar tydligt att tonåringar i Nacka har låg kännedom om möjligheterna att delta i eget kulturskapande. Få deltagare inom målgruppen har svårt att generera fler likasinnade, mun mot mun metoden sker endast i begränsad omfattning.

Ett mer varierat och aktuellt utbud, moderna metoder, samt större flexibilitet vad gäller tider och upplägg, kan sannolikt bidra till att fler attraheras att delta. Dessutom behövs fler förebilder bland personal och deltagare som ovan målgrupper kan identifiera sig med inom verksamheten. Anpassade lokaler som även kan fungera som mötesplatser för ungdomar som gillar kreativitet och eget skapande, kan också bidra till ökat intresse och inkludering av dessa grupper.

7.2 Underlätta valfrihet och mångfald

Kommande system bör utformas så att det uppstår en högre grad av valfrihet mellan ämnesinriktningar och kursaktiviteter. Anordnare och medborgare ska inte behöva anpassa sig efter ett centralstyrt och tadelat system som delvis är fallet i dag. Det bör även finnas goda förutsättningar för såväl bredd- som spetsverksamhet. Nacka kan i dagsläget inte erbjuda några avancerade program för de deltagare som vill utvecklas extra, och/eller gå vidare och förbereda sig för högre utbildningar. Det hämmar barns och ungdomars möjlighet att utvecklas maximalt i Nacka.

Det bör skapas likvärdiga ersättningsnivåer för likvärdiga prestationer oavsett ämnesinriktning och hela utbudet bör finnas presenterat på ett överskådligt sätt i samma bokningssystem så att medborgarna lätt kan jämföra och få en överblick av utbudet. Det bör även införas likvärdiga deltagaravgifter för likvärdiga erbjudanden. Systemet bör innehålla incitament/stöd som stimulerar till utveckling, nytänkande och samverkan. Samtidigt bör förslag läggas fram som främjar utveckling och bevarande av kulturarvet.

Den individuella ämnesundervisningen som bedrivs i grupper om 1-4 deltagare inom musikämnet är uppskattat och efterfrågat av medborgarna. Därför bör det bevaras, men det bör avregleras till att omfatta valfritt musikämne, och inte som i dag styras till två olika ämnen. Detta skapar förutsättningar för anordnarna att erbjuda avancerade kursprogram, vilket saknas i Nacka i dag. Samtidigt bör

deltagandet i ensemblespel uppmuntras och stimuleras, då det har stor betydelse för deltagarnas utveckling.

7.2.1 Ämnesinriktnings

Den nationella utredaren har lagt fram förslag som innebär att anordnaren måste erbjuda minst tre olika ämnesinriktnings/konstformer för att kallas kulturskola. För Nackas del skulle ett sådant krav innebära stora förändringar för alla musikskolor och flera kulturskoleanordnare. I dagsläget är det svårt att motivera ett sådant krav i Nackas utredning om utökat kundval. Ur ett medborgarsperspektiv är det sannolikt viktigare att respektive verksamhet håller högsta möjliga kvalitet, och att det totalt sett finns goda möjligheter att delta i gränsöverskridande verksamhet samt uttrycka sig inom en mångfald av kulturämnen. Ett utvecklat kundvalssystem bör dock ställa krav på minst tre ämnen (som exempelvis keramik, akvarellmålning, skulptur), till skillnad mot olika ämnesinriktnings (som exempelvis teater, musik, dans). Detta för att skapa goda förutsättningar för positiva synergier genom samverkan mellan ämnen och ökade möjligheter för deltagarna att upptäcka nya ämnen. Anordnare som inte erbjuder flera ämnesinriktnings bör dock uppmuntras att samverka med anordnare som kan komplettera den egna verksamheten och bidra till att barn och ungdomar ges möjlighet att upptäcka nya konstområden samt genomföra samproduktioner som innehåller flera konstuttryck.

7.3 Administrativt system

Erfarenheten av dagens administrativa system Nacka24 musik visar att det finns behov av att förtydliga anordnarnas ansvar för en tillräckligt hög kompetensnivå hos de som ska arbeta i det gemensamma systemet. Den manuella felhanteringen hos kommunen är i nuläget orimligt stor bland annat till följd av brister i anordnarens handläggning. En tydlig överenskommelse och samsyn gällande regler och ansvarsfördelning mellan kommunen och anordnarna är nödvändig att utveckla snarast möjligt. Det finns även behov av bättre och mer regelbundna internutbildningar gällande Nacka24 musik, samt tydliga lathundar gällande det administrativa systemet. Alla parter behöver ta ett större ansvar för att systemet ska fungera optimalt enligt gällande regler.

Förslaget till utökat kundval bör vara enhetligt och omfatta alla kulturskoleanordnare oavsett ämnesinriktnings. Det innebär att hela verksamheten bör ingå i samma administrativa system. Kommunikation och utformning av startsidan i systemet behöver en grundläggande översyn för ökad tillgänglighet och attraktivitet, vilket bland annat innefattar information på flera språk. Kurskatalogen i systemet ska vara tydlig och lättöverskådlig så att medborgarna får en korrekt och grundläggande information om utbudet för att kunna jämföra och hitta önskad aktivitet.

8 Utökat kundval

Mot bakgrund av ovan beskrivningar, analys och rekommendationer föreslås att nuvarande kundval musikskola utökas till att omfatta alla typer av kulturskoleämnen i ett enhetligt och likvärdigt system för medborgarna och anordnarna. Denna reform skulle innebära ett viktigt steg framåt gällande ökad inkludering av fler deltagare och ökad konkurrensneutralitet för anordnarna. Det övergripande samlingsnamnet för kundvalet bör vara - Kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka. Kundvalet föreslås gälla för barn och ungdomar som är från 7-19 år och folkbokförda i Nacka.

8.1 Prioriterat förslag

Varje barn bör få rätt att använda maximalt fyra checkar samtidigt per år, varav maximalt två kan vara enskild ämnesundervisning inom valfritt musikämne, till skillnad mot dagens system som ställer krav på att det måste vara två olika musikämnen. Denna modifiering av systemet medför att flexibiliteten ökar och att det blir möjligt att erbjuda avancerade program och fördjupning inom alla kulturskoleämnen. Checken för enskild ämnesundervisning musik är den dyraste och föreslås därför inte utökas till fler än två per elev. För övrigt föreslås gällande ersättningsnivåer för gruppcheckar inom nuvarande kundval musik kvarstå men utökas till att även omfatta alla övriga kulturskoleämnen. Dagens elevavgifter inom kundval musikskola föreslås vara oförändrade och gälla för alla typer av kulturskoleämnen inom ett utökat kundval.

För att bevara och utveckla dagens uppskattade lovverksamhet samt öppna klasser/drop-in, som finns inom dagens kultukursverksamhet, föreslås att kommunen inrättar en lovcheck å 10 timmar för barn från 11-19 år, och en drop-in check för ungdomar från 13-19 år. Dessa checkar förväntas även bidra till en utveckling inom musikskoleverksamheten som i dagsläget enbart drivs som terminskurser. Lovverksamhet och drop-in/öppna klasser attraherar tonåringar och förmodas leda till att fler inom denna målgrupp vill prova olika former av eget skapande då det inte förutsätter ett långsiktigt åtagande på fasta tider.

En del kulturkurser ställer högre krav på specialanpassade lokaler och utrustning än övriga kulturkurser, exempelvis cirkus. För att inte förlora dagens kulturkurser som bedrivs i specialanpassade lokaler med avancerad utrustning, samt för att uppmuntra en framtida kvalitetshöjning av de fysiska förutsättningarna för verksamheten, föreslås en check med lokaltillägg. Lokaltillägget får inte överstiga den faktiska kostnaden för årshyran. För att anordnaren ska vara berättigad till detta lokaltillägg ska nedan kriterier uppfyllas.

Lokalerna ska:

- Vara belägna i Nacka.
- Vara specialanpassade och välutrustade med nödvändig utrustning för den typ av kulturskoleundervisning som ska bedrivas där.
- Vara tillgängelighetsanpassade för funktionsvarierade personer.

- Vara klassade som verksamhetslokal och uppfylla gällande lagar och förordningar.

Utöver ovan ska anordnaren inkomma med en avsiktsförklaring eller hyresavtal på heltid, gällande lokaler för kulturskoleundervisning i Nacka, samt en försäkran om att lokalerna inte finansieras på annat sätt från Nacka kommun. Ovan förslag till lokaltillägg är en förutsättning för att säkerställa en bred mångfald av kulturskoleaktiviteter i Nacka. Musikverksamhet kan bedrivas i enklare lokaler som exempelvis klassrum i grundskolor, vilket inte möjligt för många övriga kulturskoleämnen. Ett alternativ till check med lokaltillägg är att utveckla någon annan form av anläggningsstöd genom bidrag.

I figur sex nedan presenteras utredningens prioriterade förslag till checktyper, checknivåer och deltagaravgifter inom ramen för ett utökat kundval – Kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka.

Figur 6. Prioriterat förslag till checktyper, checknivåer och deltagaravgifter inom ett utökat kundval kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka.

Checkbelopp och avgifter	Kronor per elev/år	Avgift per elev och termin	Kommentar
Ämneskurs musik 1-4 elever	9 258	1 080	Befintlig check, endast musikämnen
Grupp upp till 12 elever	5 270	530	Befintlig check, utökas med kulturkurser
Grupp över 12 elever	2 748	530	Befintlig check, utökas med kulturkurser
Grupp med lokal upp till 12 elever	6 324	530	Ny check
Grupp med lokal över 12 elever	3 162	530	Ny check
Drop-in (13-19 år)	2 400	300	Ny check
Lov (11-19 år) upp till 12 elever	1 500	200	Ny check
Lov (11-19 år) över 12 elever	750	200	Ny check

Föreslagna checkar ska kunna kombineras på valfritt sätt utifrån medborgarnas önskemål och behov enligt ovan beskrivna förslag. Följande förutsättningar, som gäller inom dagens kundval musikskola, ska fortsatt gälla inom ett utökat kundval;

- Momskompensation på sex procent tillkommer för privata utförare.
- Dubbla checkbelopp utbetalas för barn och ungdomar som går i särskola.
- Möjlighet till avgiftsbefrielse. Grunden för avgiftsbefrielse utgår från familjens disponibla inkomst minskat med vissa utgifter enligt socialstyrelsens norm för ekonomiskt bistånd. Ansökan om avgiftsbefrielse görs terminsvis.

8.1.1 Komplementinsatser genom upphandling eller riktat bidrag

Öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet

INom ramen för Nackas nuvarande kulturkursavtal arrangeras öppen kulturskoleverksamhet som inte ställer krav på någon föränmälan och som är avgiftsfri. I dag är det omkring 500 elevplatser, vilka nyttjas av många fler barn och ungdomar eftersom det är elevplatser inom öppna klasser/drop-in som kan nyttjas av flera deltagare/plats. Verksamheten äger i dagsläget främst rum i Fisksätra och lockar många deltagare som annars inte skulle ha möjlighet att delta i kulturkursverksamhet. Musikskolorna inom kundvalet i Nacka har inte lyckats

etablera sig i Fisksätra, och endast ett fåtal elever deltar i kommunens musikskoleverksamhet från denna kommundel. Det finns säkert flera orsaker till det, men i den nationella utredningen framgår det att deltagandet från socioekonomiskt svaga grupper ökar då verksamheten är öppen och avgiftsfri.

Öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet lämpar sig inte att inkludera i ett kundvalssystem, som förutsätter att tjänsten är individuell och att checken kan följa individens personliga val av anordnare. För att kundval ska fungera optimalt bör val av anordnare registreras i ett centralt datasystem så att checkbeloppen kan betalas ut på ett resurseffektivt sätt. Kundval förutsätter även ett ”checkvärde/erbjudande” som anordnaren ska leverera till kunden. Detta värde/erbjudande är svårt att begränsa/definiera och följa upp inom ramen för en helt öppen verksamhet. Mot bakgrund av ovan föreslås därför att kommunen upphandlar en öppen kulturskoleverksamhet etappvis på strategiska platser i kommunen, och att Fisksätra bör ingå i den första etappen. Den öppna kulturskoleverksamheten förväntas även fungera som en inkörsport till den övriga kulturskoleverksamhet som finansieras av kommunen. Den kan med fördel integreras med upphandling av övrig öppen fritidsverksamhet, som exempelvis fritidsgårdar.

Anpassad kulturskoleverksamhet för funktionsvarierade

Dagens musik- och kulturskoleverksamhet har endast resulterat i ett fåtal platser med en målgruppsanpassad verksamhet för barn och unga med svåra funktionsvariationer. I dialogen med anordnarna har det framkommit att denna verksamhet är kostnadsdrivande och kräver ett omfattande förarbete för att nå ut till målgruppen. Få anordnare är beredda att ta den ekonomiska risken. Därför föreslås att en målgruppsanpassad verksamhet för barn och unga med svåra funktionsvariationer upphandlas som komplement till övrig kulturskoleverksamhet inom ramen för kundvalet.

Alternativet till upphandling av ovan komplementverksamhet, är att utlysa särskilda bidrag för ansökningar utifrån särskilda kriterier. Frågan bör utredas ytterligare med syfte att välja den modell som skapar mest resurseffektivitet och långsiktighet för såväl verksamhet som medborgare.

8.2 Genomförandeprocess och ekonomiska överväganden

Nacka bygger stad och det innebär att befolkningen kommer att öka kraftigt. Det leder till att efterfrågan på musik- och kulturskoletjänster sannolikt kommer att öka. I figur sju nedan presenteras aktuell befolkningsprognos inom åldersgruppen 7-19 år fram till år 2020. Den ingår i underlaget för nedan ekonomiska beräkningar för en utökad kundvalsmodell.

Figur 7. Nackas befolkningsprognos inom åldersgruppen 7-19 år.

BEFOLKNINGSSTATISTIK	2016	2017	2018	2019	2020
Ålder 7-19	17 670	18 180	18 760	19 340	19 950
varav ålder 11-19	11 450	11 870	12 430	13 030	13 550
varav ålder 13-19	8 500	8 870	9 310	9 770	10 250

Idag har kommunen totalt 2 955 kultulkursplatser, (inklusive lovkurser och öppen avgiftsfri verksamhet,) inom ramen för gällande avtal.

Att gå från ett fast antal avtalade kultulkurser och införliva dessa i ett utökat kundvalssystem innebär att kommunen förlorar en del av nuvarande kostnadskontroll. Med utgångspunkt i jämförbar statistik från andra kommuner med kundval samt kulturskolerådets statistik gällande deltagande nationellt, bedöms dock risken för okontrollerad kostnadsökning vara begränsad. För att få fram en indikation på vad ett utökat kundval med alla typer av kulturämnen skulle innebära görs ett antagande som därefter översätts till siffror. Det finns få eller inga registrerade köer till kommunens nuvarande kultulkursverksamhet. När musikskolan i Nacka övergick till kundval ökade antalet deltagare med 20 procent. Antagandet är att det blir motsvarande ökning vid ett utökat kundval som även omfattar kultulkursverksamheten.

Nationellt deltar 31 % av barnen i åldersgruppen 7-19 år i en kulturskoleaktivitet, vilket blir motsvarande procentsats även i Nacka vid en omräkning av antalet musikkurser till det totala antalet barn i kommunen. Då kulturskoleplatserna inte omfattas av kundval nationellt, antas att deltagandet i Nacka kommer att bli cirka 40 procent av kommunens barn inom målgruppen.

Vid jämförelser med Staffanstorp och Österåker, som har kundval inom musikskoleverksamheten, framgår att oavsett hur många kurser ett barn erbjuds resulterar det genomsnittliga deltagandet ändå i 1,3 checkar per deltagare. I Nacka och Staffanstorp erbjuds barnen två checkar/år, och i Österåker erbjuds åtta checkar/år, dock är snittet för deltagandet i stort sett på samma nivå i dessa kommuner, vilket redovisas i figur åtta nedan. Det är rimligt att utgå ifrån att de flesta som är aktiva inom kulturskoleverksamhet i dag inte hinner med fler aktiviteter på sin fritid under skolterminerna. Det skulle innebära att antalet erbjudna checkar inte spelar någon större roll för det stora flertalet. Däremot har det stor betydelse för de barn och ungdomar som vill satsa helhjärtat på eget skapande och utvecklas maximalt.

Figur 8. Antal tillgängliga checkar och fördelning av elevplatser per deltagare

Musikskole- verksamhet	Max antal kurser per barn	Antal deltagande		Antal kurser per barn
		barn	Antal kurser	
Nacka	2	3 677	4 846	1,32
Staffanstorp	2	698	912	1,31
Österåker	8	1 479	1 978	1,34

Utredningen antar att de 1 756 terminskursplatserna i kulturskolan ökar med 20 %, vilket ger en uppskattning att 40 % av barnen mellan 7-19 år kommer att nyttja kundvalet för musik- och kulturskoleverksamhet. Modellen räknar på antal

platser och inte på antalet barn. För de kulturkurser som ställer särskilt höga krav på lokal och utrustning, föreslås en check med lokal, vilken beräknas utifrån kommunens ersättningsprinciper för lokaltillägg för förskoleverksamhet och fritidshem, checkbeloppet plus ett tillägg om 20 %.

Skulle kommunen besluta att inte anta en check med lokaltillägg föreslås kommunen att anslå medel till ett anläggningsstöd för att bibehålla det utbud och den höga kvaliteten på kulturkurser som finns i Nacka idag och skapa förutsättningar för nya anordnare att etablera sig i kvalitativa lokaler. Baserat på dagens fördelning vad gäller denna sorts verksamhet så är antagandet att 15 % av checkarna kommer att utgå med lokaltillägg.

I figur nio nedan visas kostnader för terminskurser för kommunen och eleverna i en jämförelse mellan dagens och föreslagen modell inklusive lokaltillägg, beräknat utifrån de 1 756 kursplatser som kommunen har i dag. Differensen visar skillnad mellan dagens modell och musikskolemodell med lokalcheck.

Figur 9. Jämförelse gällande kommunens och elevernas kostnader för terminskurser.

Jämförelse	Kostnad för eleven	Kostnad för kommunen	Intäkt för anordnaren
Dagens modell	4 927 080	4 562 088	9 489 168
Musikskolemodellen	1 861 360	7 392 760	9 254 120
Musikskolemodellen med lokalcheck	1 861 360	7 614 543	9 475 903
Differens	- 3 065 720	3 052 455	- 13 265

Ersättningen till anordnaren är oförändrad men kommunen bär en mycket högre del av kostnaden. Eleverna betalar sammanlagt 1 861 tusen kronor istället för 4 927 tusen kronor, en minskning med 3 066 tusen kronor som istället förs över som en kostnad för kommunen.

8.2.1 Drop-in-kurser och lovverksamhet

Inom dagens kulturkursavtal finns elevplatser som kallas öppna klasser, eller drop-in-klasser. Det innebär att kommunen har avtalat om antal elevplatser, men respektive elevplats kan nyttjas av olika individer, det vill säga att deltagaren kan gå på kursen vid olika tider, istället för att vara bunden till en fast tid. Detta är resultatet av tidigare genomförda kultur- och fritidsvaneundersökningar i kommunen som visat att ungdomar efterfrågar denna flexibilitet.

Antagandet är att 10 % fler barn i åldersgruppen 13-19 år kommer att nyttja en drop-in-check. Checken föreslås gälla för åtta lektioner per termin. Beräknad kostnad illustreras i figur tio nedan.

Figur 10. Beräknad kostnad för införandet av drop-incheckar för ungdomar 13-19 år.

DROP-IN CHECK för barn 13-19 år			
	Avgift för eleven	Checkbelopp	Beräknad total kostnad
8 tillfällen	300	1 200	1 530 000

Idag anordnas lovverksamhet inom kultulkursverksamheten, med knappt 1 000 platser, där 120 platser har en högre avgift för eleven (1 970 respektive 2 900 kronor), cirka 600 platser har en lägre avgift om 500 kronor samt cirka 280 platser är helt gratis för deltagarna. Lovverksamheten kostar kommunen idag totalt 1 029 000 kronor. Lovchecken föreslås erbjudas alla barn och ungdomar mellan 11-19 år. Lovverksamhet finns i begränsad omfattning idag vilket gör det svårt att förutsäga hur utveckling av utbud och efterfrågan kommer att se ut. Om vi gör ett antagande att var fjärde elev aktiv i musik- och kultulkursverksamhet kommer att välja en lovaktivitet samt att ytterligare 5 % av de icke-aktiva kommer att delta, skulle detta innebära en kostnadsökning om 1,2 miljoner kronor. Idag betalar eleven mellan 0-2 900 kronor för lovverksamheten för 5-24 timmars undervisning under ett lov.

Med den föreslagna modellen kommer en lovcheck åtio timmar att kosta eleven 200 kronor, vilket är lägre än de 500 kronor som majoriteten betalar idag. Detta motiveras av att kurserna till stor del förmodas bli kortare än vad de är idag, och att de som idag inte betalar något ska uppleva kostnaden som rimlig. Kommunen kommer att ersätta anordnaren med 1 500 kronor per elev för grupper upp till tolv deltagare och hälften av ersättningen från och med den trettonde deltagaren. I figur elva nedan visas en jämförelse mellan dagens kostnader för lovkurser och simulerad kostnad vid införandet av en lovcheck.

Figur 11. Jämförelser mellan dagens ersättningar för lovkurser och simulerad kostnad vid införande av lovcheck.

LOVCHECK				
Dagens modell	Antal platser	Kostnad kommunen		
Kort kurs 5-15 timmar	761	478 329		
Lång kurs ca 24 timmar	212	550 776		
Totalt	973	1 029 105		
Simulering av kostnad				
Simulering av kostnad	Antal barn	Avgift för eleven	Checkbelopp	Nettokostnad
Lovcheck å 10 timmar barn 11-19 år	1 718	200	1 500	2 232 750

8.2.2 Öppen verksamhet och riktad verksamhet för funktionsvarierade

8.2.2.1 Öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet

Dagens öppna kulturskoleverksamhet, i vilken många ekonomiskt utsatta barn och ungdomar deltar kostnadsfritt, omfattar omkring 500 elevplatser och kommunen betalar cirka 940 tusen kronor per år för denna verksamhet.

I kombination med ett utökat kundval för kulturskoleverksamheten föreslås upphandling, alternativt utlysning av riktat bidrag, för att kunna behålla och även utveckla denna uppskattade verksamhet som inkluderar barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer. Förslaget är att behålla denna verksamhet på minst ett ställe, och inom två år utöka till fyra ställen. Varje öppen verksamhet förslås upphandlas till 500 tusen kronor per år.

8.2.2.2 Riktad verksamhet för funktionsvarierade

Inom ramen för dagens kultulkursavtal bedrivs en blygsam verksamhet för barn och ungdomar med funktionsvariationer. Som beskrivits tidigare i denna rapport finns det behov av att utöka verksamheten för de barn och ungdomar som har störst behov av stöd för att kunna delta i verksamheten. Därför föreslås att en målgruppsanpassad verksamhet upphandlas för totalt en miljon kronor årligen. Alternativt kan motsvarande belopp utlyses i ett riktat kulturbidrag för denna typ av verksamhet.

8.2.2.3 Genomförandeprocess och ekonomisk prognos

Eftersom det finns viss osäkerhet gällande hur medborgarna kommer att stimuleras och välja utifrån ovan kundvalsmodell, samt att vi idag inte vet vilka aktörer som kommer att ansöka om auktorisation och etablera sig i kommunen föreslås att genomförandet av ovan beskriven modell genomförs i tre steg beroende på utfall. Nedan presenteras dessa steg och de antaganden som ligger till grund för den ekonomiska prognos vid införandet av respektive steg.

Införande steg 1:

- Varje elev har rätt till fyra checkar, varav max två kan vara ämneskurs inom musikundervisning.
- Cirka 40 % av målgruppen anmäler sig och använder i snitt 1,3 checkar
- Check med lokal utgår för 15 % av checkarna.
- Drop-in-check för barn mellan 13-19 år, leder till cirka 10 % ökat deltagande i den åldersgruppen.
- Upphandling av en målgruppsanpassad och riktad verksamhet för funktionsvarierade, eller utlysning av projektmedel för denna verksamhet.
- Upphandling av öppen verksamhet och lovverksamhet i samma omfattning som idag.

Införande steg 2:

Efter ett år kan satsningen stegvis öka, beroende på hur stor kostnadsökningen blivit, först med upphandlad öppen kulturskoleverksamhet på ytterligare ett ställe samt införandet av en lovcheck à 10 timmar.

Införande steg 3:

Upphandla ytterligare en öppen kulturskoleverksamhet beroende på hur stor kostnadsökningen blivit inom kundvalet.

Den ekonomiska prognosen för ovan föreslagen utvecklingsprocess presenteras i form av förväntade kostnadsökningar i figur tolv nedan.

Figur 12. Ekonomisk prognos för genomförandet av prioriterat förslag till utökad kundvalsmodell för kulturskoleverksamhet på fridten inklusive komplementinsatser.

Prioriterat förslag - ökade kostnader			
(tusen kronor)	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Checkar	7 450		
Riktad verksamhet för funktionsvarierade	823		
Öppen verksamhet	507	500	500
Lovkurser	-	1 200	
Total kostnad inklusive lovkurser	8 780	1 700	500

Den totala kostnadsökningen om alla tre steg når de nivåer som presenteras ovan, uppgår till 11 miljoner kronor. I denna beräkning ingår inte kostnadsökningar relaterat till befolkningsökningen.

8.3 Implementering

Införandet av utredningens prioriterade förslag till utökad kundvalsmodell förutsätter gott om tid för förberedelser och omställning av nuvarande kulturkursverksamhet. Målet är att ett utökat kundval, enligt steg ett ovan, ska vara i drift för medborgarna inför höstterminens start år 2018.

8.3.1 Övergripande tidsplan

År 2017

- April Start övergripande kommunikationsplanering; omvärldsbevakning, hur kommuniceras andra, ta del av målgrupsundersökningar.
- Maj Kreativt team med olika kompetenser tar fram koncept, kommunikationsplan och en grafisk profil.
- 29/5 Beslut om utökat kundval i kommunfullmäktige
- 20/6 Beslut i kulturnämnden om specifika auktorisationsvillkor
- Juni Start planeringsprocess implementering
Starta upphandlingsprocess/utlysning av bidrag för lovverksamhet, öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet i Fisksätra, samt målgruppsanpassad verksamhet för funktionsvarierade.
Start genomförande av planerade kommunikationsaktiviteter
- 31/12 Nacka24kulturskola färdigutvecklat

År 2018

- Jan/feb Kulturkursavtalen sägs upp
Öppna för auktorisationsansökningar
- Maj/juni Utbildning av nya anordnare gällande Nacka24kulturskola

30 juni   Implementering av nytt system avslutad

1 juli   Utökat kundval i drift för medborgarna

8.3.2 Beräknade implementeringskostnader

Aktivitet	Hur länge	Beräknad kostnad
Auktorisation av 10 kulturskolor	5 dagar	Intern tid
Utväckling av hemsida	3 dagar	15 000 kronor
Marknadsföring		170 000 kronor
Uppsättning i Nacka24	5-15 dagar	50 – 150 000 kronor
Utbildning av anordnare	4 halvdagar	60 000 kronor

8.3.2.1 Löpande administrativa kostnader

Med nuvarande systemstöd behövs redan i dag mycket administrativ handpåläggning. Vid ett utökat kundval görs bedömningen att det kommer att behövas ytterligare en heltidstjänst för att hantera det ökade flödet under en övergångsperiod. Kostnad för detta beräknas till cirka 600 000 kronor per år. Med en digitaliseringsutveckling av systemverktyget skulle denna tjänst på två års sikt kunna dras tillbaka. Gemensamma kostnader för fakturering av deltagaravgifterna beräknas öka med cirka 150 000 kronor per år.

8.4 Specifika auktorisationsvillkor

För att bli auktoriserad anordnare inom kundval Kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka föreslås nedan punkter ingå i de specifika auktorisationsvillkoren:

- Kulturskolorna ska erbjuda kulturskoleundervisning i form av terminskurser enligt följande; enskild undervisning (gäller endast musikundervisning), gruppundervisning och/eller ensembler för barn och ungdomar mellan 7-19 år som är folkbokförda i Nacka kommun. Utöver denna basverksamhet kan kulturskolorna även erbjuda drop-in kurser inom kulturskoleundervisningen för barn och ungdomar från 13-19 år.
- Anordnaren ska erbjuda minst 27 undervisningstillfällen i form av terminskurs per elevplats per läsår. De anordnare som så önskar kan, utöver terminskurser, även erbjuda drop-in-kurser som ska omfatta 8 undervisningstillfällen per elevplats per termin.
- Anordnare av enbart musikskoleverksamhet ska erbjuda undervisning i minst fem ämnen. Anordnare av övrig kulturskoleverksamhet ska erbjuda undervisning i minst tre ämnen.
- Undervisande lärare/ledare ska ha högskolekompetens inom området

eller motsvarande kompetens som; annan eftergymnasial utbildning inom aktuell verksamhet, och/eller pedagogisk skicklighet förvärvad genom minst fem års yrkesfarenhet inom den kulturskoleundervisning de ska bedriva. Lärarna/ledarna ska kontinuerligt erhålla kompetensutveckling.

- Elev har rätt till fyra checkar inom valfritt ämne/kurs, (varav maximalt två kan vara checkar för enskild musikundervisning), i valfria kombinationer. Rätten till check gäller från och med höstterminen då barnet börjar i årskurs 1 i grundskolan och elev som under pågående termin fyller 20 år får avsluta den terminen.

De specifika auktorisationsvillkoren behöver uppdateras i takt med att föreslagen checkmodell implementeras stegvis. Försrag till specifika auktorisationsvillkor omfattar genomförandet av etapp ett i föreslagen kundvalsmodell som presenteras ovan.

8.4.1 Risk- och konsekvensanalys

Kundval är en generös modell som gynnar många, men förutsätter begränsningar av målgruppen för att inte bli allt för kostnadsdrivande. Nedan presenteras för- och nackdelar respektive risker/farhågor vid införandet av ovan förslag till utökad kundvalsmodell i Nacka.

Förväntade positiva effekter:

- Ökad valfrihet för medborgarna.
- Medborgarnas efterfrågan tillgodoses i mycket högre grad.
- Ökad konkurrensneutralitet genom likvärdiga villkor och ersättningsnivåer för anordnarna.
- Lättare att etablera ny kulturskoleverksamhet i Nacka, vilket ger förutsättningar för ökad mångfald.
- Stabilare villkor och långsiktighet för anordnarna.
- Likvärdiga deltagaravgifter för medborgarna oavsett ämnesinriktning.
- Ökad flexibilitet vad gäller deltagaravgifter, kursupplägg och ämnesinriktningar.
- Utveckling av nuvarande verksamhet samtidigt som dagens utbud och upplägg kan säkerställas i hög grad.
- Breddat utbud av kulturaktiveter för funktionsvarierade barn och ungdomar.
- Ungdomar från 13-19 år får särskilt goda förutsättningar att delta i kulturskoleverksamhet och prova på nya aktiviteter.
- Lättare för medborgarna att få information om kommunens totala kulturskoleutbud genom att allt samlas i ett gemensamt bokningssystem.
- Kvalitetshöjning av lokaler och utrustning.
- Bibehållen och ökad inkludering av barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer.

- Fler barn och ungdomar som blir aktiva inom eget skapande på fritiden.

Negativa effekter:

- Barn under sju år omfattas inte av förslaget till utökad kundvalsmodell. Det innebär en försämring av utbudet för denna målgrupp. Totalt var det knappt 150 barn inom denna målgrupp som deltog år 2015. De anordnare som så önskar kan dock fortsatt erbjuda verksamhet för yngre barn, men utan subvention från kommunen.
- Kommunen förlorar en del av kostnadskontrollen. Totalt sett innebär föreslagen modell ökade kostnader. På lång sikt kan dock satsningen bidra till lägre kostnader för kommunen genom bland annat förbättrad hälsa och minskad brottslighet.

Risker och farhågor:

- Allt för många små anordnare etablerar sig i kommunen, vilket skulle kunna leda till en väldigt splittrad verksamhet med ökade kostnader för uppföljning och utvärdering av kvaliteten.
- Minskad samverkan mellan anordnare till följd av rädsla för konkurrens.
- Likriktat utbud till fördel för det mest ekonomiskt gångbara.

9 Modellsimuleringar

I nedan beskrivna simuleringar redovisas nettokostnad och hur stor skillnad det blir mot dagens modell med kundval musik och kulturkursavtal. I simuleringarna ligger ingen inbördes värdering. De illustrerar olika scenarier och vad de antas kosta jämfört med idag samt skillnaden när de ställs mot varandra. Enligt den statistik som redovisats ovan borde antalet checkar till varje barn inte påverka kostnaden.

Nedan tabell visar den beräknade kostnadsutvecklingen för dagens modell och är baserad på Nackas prognos av befolkningsökning under 2018-2020. Ingen uppräkning för övrig kostnadsutveckling har gjorts.

För att kunna jämföra årsvis så är simuleringarna beräknade på helåret 2018, inte från beräknad implementering under hösten 2018.

Kostnadsutveckling befolkningsökning (tusen kronor)	2017 budget	2018 prognos	2019 prognos	2020 prognos
Musikcheckar	33 635	34 536	35 458	36 443
Kulturkurser	4 812	4 941	5 073	5 214
Riktad verksamhet för funktionsvarierade	181	186	191	196
Öppen verksamhet	503	517	531	546
Lovkurser	1 051	1 079	1 108	1 139
Total kostnad inklusive lovkurser (tusen kronor)	40 182	41 259	42 360	43 537

9.1 Simulering I

Varje elev har rätt till fyra checkar, varav max två kan vara ämneskurser inom enskild musikundervisning. Det innebär att nuvarande kulterkursverksamhet inkluderas i nuvarande kundval musikskola utan hänsyn till dagens upplägg och utbud inom kulterkursverksamheten. Det innebär i korthet följande:

- Ingen check med lokal.
- Ingen verksamhet för funktionsvarierade.
- Ingen drop-in-check.
- Ingen avgiftsfri öppen verksamhet.
- Ingen lovverksamhet.

Antagandet är att cirka 40 % av målgruppen, barn och unga 7-19 år, anmäler sig och använder i snitt 1,3 checkar. Simuleringen leder till en något ökad kostnad om 1,2 miljoner kronor år 1. Kostnadsprognoserna presenteras i figur fjorton nedan.

Figur 14. Simulering av kostnader vid utökat kundval kulturskoleverksamhet med fyra checkar, varav max två kan vara enskild musikundervisning.

Simulering 1	2018	2019	2020
	prognos	prognos	prognos
Kulturcheck	42 428	43 739	45 119
Total kostnad (tusen kronor)	42 428	43 739	45 119
Skillnad mot befintligt system	1 169	1 379	1 582

9.1.1 Risk- och konsekvensanalys

Förväntade positiva effekter:

- Ökad valfrihet för medborgarna och efterfrågan kan tillgodoses i högre grad.
- Ökad konkurrensneutralitet genom likvärdiga villkor och ersättningsnivåer för anordnarna.
- Lättare att etablera ny kulturskoleverksamhet i Nacka, vilket ger förutsättningar för ökad mångfald.
- Stabilare villkor och långsiktighet för anordnarna.
- Likvärdiga deltagaravgifter för medborgarna oavsett ämnesinriktning.
- Ökad flexibilitet vad gäller kursupplägg och ämnesinriktningar.
- Lättare för medborgarna att få information om kommunens totala kulturskoleutbud genom att allt samlas i ett gemensamt bokningssystem.
- Fler barn och ungar som blir aktiva inom eget skapande på fritiden.

Negativa effekter:

- Minst 500 barn och ungar, som deltar i dagens avgiftsfria kulturskoleverksamhet, skulle inte kunna fortsätta med sina kulturaktiviteter, vilket framför allt skulle drabba barn och ungar från resurssvaga familjer.

- Minskad valfrihet för barn och ungdomar.
- Omkring 1000 lovplatser skulle försvinna, vilket bland annat skulle drabba många barn och ungdomar från resurssvaga familjer.
- Då modellen inte innehåller något lokalstöd, skulle Le Fou cirkusskola sannolikt lägga ned verksamheten i Nacka, vilket skulle leda till att kommunen skulle förlora dagens 277 elevplatser inom cirkusämnet, samt att Stockholms län skulle förlora ytterligare 250 elevplatser. Le Fou utgör en viktig infrastruktur dels för länets kulturskoleutbud, dels för länets professionella cirkusartister som behöver anläggningar för träning och repetition. Denna typ av anläggning är det stor brist på i länet.
- Barn under sju år omfattas inte av förslaget till utökad kundvalsmodell. Det innebär en försämring av utbudet för denna målgrupp. Totalt var det knappt 150 barn inom denna målgrupp som deltog år 2015. De anordnare som så önskar kan dock fortsatt erbjuda verksamhet för yngre barn, men utan subvention från kommunen.
- Kommunen förlorar en del av kostnadskontrollen. Totalt sett innebär simulerings 1 i stort sett oförändrade kostnader. På lång sikt kan dock satsningen bidra till lägre kostnader för kommunen genom bland annat förbättrad hälsa och minskad brottslighet.

Risker och farhågor:

- Många barn och ungdomar skulle sannolikt sluta eftersom dagens öppna klasser/drop-in skulle försvinna.
- Barn och ungdomar med funktionsvariationer, som förutsätter målgruppsanpassad verksamhet, skulle förmögeligen endast få tillgång till ett fåtal platser inom ett väldigt begränsat utbud.
- Allt för många små anordnare etablerar sig i kommunen, vilket skulle kunna leda till en väldigt splittrad verksamhet med ökade kostnader för uppföljning och utvärdering av kvaliteten.
- Minskad samverkan mellan anordnare till följd av rädska för konkurrens.
- Likriktat utbud till fördel för det mest ekonomiskt gångbara.
- Modellen skulle sannolikt leda till en kraftig försämring gällande jämställdhet och integration.
- Sannolikt skulle flera anordnare av kulturskoleverksamhet få svårt att etablera sig i kommunen om inte något lokalstöd ges för specialanpassade lokaler inom ramen för modellen.

9.2 Simulerings 2

Varje elev har rätt till fyra checkar, varav max två kan vara ämneskurser inom enskild musikundervisning. För att inte förlora upplägg och utbud som erbjuds inom nuvarande avtalad kultatkursverksamhet kompletteras kundvalet med nedan checktyper och komplementinsatser:

- Check med lokal utgår för 15 % av checkarna.
- Drop-in-check till barn mellan 13-19 år, ca 10 % ökat användande i den åldersgruppen.

- Upphandling av riktad verksamhet för funktionsvarierade, alternativt utlysa riktat bidrag för denna verksamhet.
- Öppen, avgiftsfri kulturskoleverksamhet handlas upp till två ställen.
- Lovcheck á 10 timmar till barn mellan 11-19 år som nyttjas av en fjärdedel av de elever som redan deltar samt 5 % av de som inte går på en terminskurs.

Antagandet är att cirka 40 % av målgruppen, barn och unga 7-19 år, anmäler sig och använder i snitt 1,3 checkar. Total kostnadsökning beräknas till: 8,1 miljoner kronor år 1. Kostnadsprognoserna presenteras i figur femton nedan.

Figur 15. Simulering av kostnader vid utökat kundval kulturskoleverksamhet med fyra checkar, varav max två kan vara enskild musikundervisning, inklusive check med lokal, drop-in-check, lovcheck och komplementinsatser genom upphandling av verksamhet för funktionsvarierade och öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet på två platser i kommunen.

Simulering 2	2018	2019	2020
	prognos	prognos	prognos
Kulturcheck (inklusive lokaltillägg)	43 966	45 319	46 742
Drop-in check (13-19 år)	1 639	1 683	1 730
Lovcheck (11-19 år)	2 293	2 354	2 419
Komplement i form av upphandlad verksamhet/ bidrag			
Riktad verksamhet för funktionsvarierade	500	500	500
Kostnadsfri öppen verksamhet, 2 platser	1 000	1 000	1 000
Total kostnad inklusive lovkurser (tusen kronor)	49 398	50 855	52 391
Skillnad mot befintligt system	8 138	8 495	8 854

9.2.1 Risk- och konsekvensanalys

Förväntade positiva effekter:

- Ökad valfrihet för medborgarna och efterfrågan kan tillgodoses i mycket högre grad.
- Ökad konkurrensneutralitet genom likvärdiga villkor och ersättningsnivåer för anordnarna.
- Lättare att etablera ny kulturskoleverksamhet i Nacka, vilket ger förutsättningar för ökad mångfald.
- Stabilare villkor och långsiktighet för anordnarna.
- Likvärdiga deltagaravgifter för medborgarna oavsett ämnesinriktning.
- Ökad flexibilitet vad gäller deltagaravgifter, kursupplägg och ämnesinriktningar.
- Utveckling av nuvarande verksamhet samtidigt som dagens utbud och upplägg kan säkerställas i mycket hög grad.

- Breddat utbud av kulturaktiveter för funktionsvarierade barn och ungdomar.
- Ungdomar från 13-19 år får särskilt goda förutsättningar att delta i kulturskoleverksamhet och prova på nya aktiviteter.
- Lättare för medborgarna att få information om kommunens totala kulturskoleutbud genom att allt samlas i ett gemensamt bokningssystem.
- Kvalitetshöjning av lokaler och utrustning.
- Bibehållen och ökad inkludering av barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer.
- Fler barn och ungdomar blir aktiva inom eget skapande på fritiden.

Negativa effekter:

- Barn under sju år omfattas inte av förslaget till utökad kundvalsmodell. Det innebär en försämring av utbudet för denna målgrupp. Totalt var det knappt 150 barn inom denna målgrupp som deltog år 2015. De anordnare som så önskar kan dock fortsatt erbjuda verksamhet för yngre barn, men utan subvention från kommunen.
- Kommunen förlorar en del av kostnadskontrollen. Totalt sett innebär föreslagen modell ökade kostnader. På lång sikt kan dock satsningen bidra till lägre kostnader för kommunen genom bland annat förbättrad hälsa och minskad brottslighet.

Risker och farhågor:

- Allt för många små anordnare etablerar sig i kommunen, vilket skulle kunna leda till en väldigt splittrad verksamhet med ökade kostnader för uppföljning och utvärdering av kvaliteten.
- Minskad samverkan mellan anordnare till följd av rädsla för konkurrens.
- Likriktat utbud till fördel för det mest ekonomiskt gångbara.

9.3 Simulering 3

Varje elev har rätt till fyra checkar, varav max två kan vara ämneskurser inom enskild musikundervisning. För att bevara delar av upplägg och utbud som erbjuds inom nuvarande avtalad kultatkursverksamhet kompletteras kundvalet med nedan checktyper och komplementinsatser:

- Check med lokal utgår för 15 % av checkarna.
- Upphandla riktad verksamhet till funktionsvarierade, alternativt utlysa riktat bidrag för denna verksamhet.
- Öppen, avgiftsfri kulturskoleverksamhet handlas upp till två ställen.
- Lovverksamhet upphandlas enligt dagens modell, knappt 1 000 kursplatser.

Antagandet är att cirka 40 % av målgruppen, barn och unga 7-19 år, anmäler sig och använder i snitt 1,3 checkar. Total kostnadsökning beräknas till: 4,2 miljoner kronor år 1. Kostnadsprognoserna presenteras i figur sexton nedan.

Figur 16. Simulering av kostnader vid utökat kundval kulturskoleverksamhet med fyra checkar, varav max två kan vara enskild musikundervisning, inklusive check med lokal, upphandling av lovverksamhet, riktad verksamhet för funktionsvarierade, samt öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet på två ställen i kommunen.

Simulering 3	2018	2019	2020
	prognos	prognos	prognos
Kulturcheck (inklusive lokaltillägg)	43 966	45 319	46 742
Komplement i form av upphandlad verksamhet/ bidrag			
Riktad verksamhet för funktionsvarierade	500	500	500
Kostnadsfri öppen verksamhet, 2 platser	1 000	1 000	1 000
Lovverksamhet, 1 000 platser	1 079	1 108	1 139
Total kostnad inklusive lovkurser (tusen kronor)	45 466	46 819	48 242
Skillnad mot befintligt system	4 206	4 458	4 705

9.3.1 Risk- och konsekvensanalys

Förväntade positiva effekter:

- Ökad valfrihet för medborgarna och efterfrågan kan tillgodoses i högre grad.
- Ökad konkurrensneutralitet genom likvärdiga villkor och ersättningsnivåer för anordnarna.
- Lättare att etablera ny kulturskoleverksamhet i Nacka, vilket ger förutsättningar för ökad mångfald.
- Stabilare villkor och långsiktighet för anordnarna.
- Likvärdiga deltagaravgifter för medborgarna oavsett ämnesinriktning.
- Ökad flexibilitet vad gäller kursupplägg och ämnesinriktningar.
- Utveckling av nuvarande verksamhet samtidigt som större delen av dagens utbud och upplägg kan säkerställas.
- Breddat utbud av kulturaktiveter för funktionsvarierade barn och ungdomar.
- Lättare för medborgarna att få information om kommunens totala kulturskoleutbud genom att allt samlas i ett gemensamt bokningssystem.
- Kvalitetshöjning av lokaler och utrustning.
- Bibehållen och ökad inkludering av barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer.
- Fler barn blir aktiva inom eget skapande på fritiden.

Negativa effekter:

- Barn under sju år omfattas inte av förslaget till utökad kundvalsmodell. Det innebär en försämring av utbudet för denna målgrupp. Totalt var det knappt 150 barn inom denna målgrupp som deltog år 2015. De anordnare som så önskar kan dock fortsatt erbjuda verksamhet för yngre barn, men utan subvention från kommunen.

- Kommunen förlorar en del av kostnadskontrollen. Totalt sett innehåller föreslagen modell ökade kostnader. På lång sikt kan dock satsningen bidra till lägre kostnader för kommunen genom bland annat förbättrad hälsa och minskad brottslighet.
- Dagens öppna klasser/drop-in försvinner.

Risker och farhågor:

- Ingen ökad inkludering av ungdomar från 13-19 år jämfört med dagens deltagande.
- Flera barn och ungdomar slutar till följd av att möjligheten till öppna klasser/drop-in försvinner.
- Allt för många små anordnare etablerar sig i kommunen, vilket skulle kunna leda till en väldigt splittrad verksamhet med ökade kostnader för uppföljning och utvärdering av kvaliteten.
- Minskad samverkan mellan anordnare till följd av rädsala för konkurrens.
- Likriktat utbud till fördel för det mest ekonomiskt gångbara.

9.4 Simulering 4

Varje elev har rätt till fyra checkar, varav max en kan vara ämneskurs inom enskild musikundervisning. För att inte förlora upplägg och utbud som erbjuds inom nuvarande avtalad kultatkursverksamhet kompletteras kundvalet med nedan checktyper och komplementinsatser:

- Check med lokal utgång för 15 % av checkarna.
- Drop-in-check till barn från 13-19 år, cirka 10 % ökat användande i den åldersgruppen.
- Upphandla riktad verksamhet till funktionsvarierade, alternativt lysa ut projektmedel för denna verksamhet.
- Öppen, avgiftsfri kulturskoleverksamhet handlas upp till två ställen.
- Lovcheck å 10 timmar till barn mellan 11-19 år, som nyttjas av en fjärdedel av de elever som redan deltar samt 5 % av de som inte går på en terminskurs.

Antagandet är att cirka 40 % av målgruppen, barn och unga 7-19 år, anmäler sig och använder i snitt 1,3 checkar. Total kostnadsökning beräknas till: 6,0 miljoner kronor år 1. Kostnadsprognoserna presenteras i figur sjutton nedan.

Figur 17. Simulering av kostnader vid utökat kundval kulturskoleverksamhet med fyra checkar, varav max en kan vara enskild musikundervisning, inklusive check med lokal, drop-in-check, lovcheck och komplementinsatser genom upphandling av verksamhet för funktionsvarierade och öppen avgiftsfri kulturskoleverksamhet på två platser i kommunen.

Simulering 4	2018	2019	2020
	prognos	prognos	prognos
Kulturcheck (inklusive lokaltillägg)	41 799	43 084	44 437
Drop-in check (13-19 år)	1 639	1 683	1 730
Lovcheck (11-19 år)	2 293	2 354	2 419
Komplement i form av upphandlad verksamhet/ bidrag			
Riktad verksamhet för funktionsvarierade	500	500	500
Kostnadsfri öppen verksamhet, 2 platser	1 000	1 000	1 000
Total kostnad inklusive lovkurser (tusen kronor)	47 231	48 621	50 086
Skillnad mot befintligt system	5 971	6 261	6 550

9.4.1 Risk- och konsekvensanalys

Förväntade positiva effekter:

- Ökad valfrihet för medborgarna och efterfrågan kan tillgodoses i mycket högre grad.
- Ökad konkurrensneutralitet genom likvärdiga villkor och ersättningsnivåer för anordnarna.
- Lättare att etablera ny kulturskoleverksamhet i Nacka, vilket ger förutsättningar för ökad mångfald.
- Stabilare villkor och långsiktighet för anordnarna.
- Likvärdiga deltagaravgifter för medborgarna oavsett ämnesinriktning.
- Ökad flexibilitet vad gäller deltagaravgifter, kursupplägg och ämnesinriktningar.
- Utveckling av nuvarande verksamhet samtidigt som dagens utbud och upplägg kan säkerställas i mycket hög grad.
- Breddat utbud av kulturaktiveter för funktionsvarierade barn och ungdomar.
- Ungdomar från 13-19 år får särskilt goda förutsättningar att delta i kulturskoleverksamhet och prova på nya aktiviteter.
- Lättare för medborgarna att få information om kommunens totala kulturskoleutbud genom att allt samlas i ett gemensamt bokningssystem.
- Kvalitetshöjning av lokaler och utrustning.
- Bibehållen och ökad inkludering av barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga familjer.

Negativa effekter:

- Tusentals barn och ungdomar som deltar i dagens musikskoleverksamhet förlorar en av sina elevplatser inom ett enskilt musikämne.
- Dränering av olika instrumentgrupper.
- Barn under sju år omfattas inte av förslaget till utökad kundvalsmodell. Det innebär en försämring av utbudet för denna målgrupp. Totalt var det knappt 150 barn inom denna målgrupp som deltog år 2015. De anordnare som så önskar kan dock fortsatt erbjuda verksamhet för yngre barn, men utan subvention från kommunen.
- Kommunen förlorar en del av kostnadskontrollen. Totalt sett innebär föreslagen modell ökade kostnader. På lång sikt kan dock satsningen bidra till lägre kostnader för kommunen genom bland annat förbättrad hälsa och minskad brottslighet.

Risker och farhågor:

- Musikskoleanordnare går i konkurs.
- Allt för många små anordnare etablerar sig i kommunen, vilket skulle kunna leda till en väldigt splittrad verksamhet med ökade kostnader för uppföljning och utvärdering av kvaliteten.
- Minskad samverkan mellan anordnare till följd av rädsla för konkurrens.
- Likriktat utbud till fördel för det mest ekonomiskt gångbara.

10 Källförteckning

Litteratur

Österåkers kommun, Förfrågningsunderlag – Upphandlarversion 2013-11-07

Täby kommun, Tjänsteutlåtande Kultur- och fritidsnämnden, Dnr KFN 2010/94-06

Täby kommun, PM, Regelverk för musikskoleverksamheten i Täby kommun, 2015-01-23

Täby kommun, Förfrågningsunderlag – upphandlarversion 2015-02-18

Täby kommun, Avtalsvillkor (utkast), Upphandling av musikundervisning. Dnr KFN 2014/79-51

Kulturskolerådet, Kulturskolan i siffror, 2015

Betänkande ”En inkluderande kulturskola på egen grund”, SOU 2016:69

Staffanstorp kommun, kultur- och fritid, Förslag till musikskolecheck, 2012-02-19

Hemsidor

<http://www.taby.se/kulturskolana>

<http://www.osteraker.se/upplevagora/kultur/barnochungdomskultur.4.71fcf4251429dfd2f5c9ce.html>

<https://staffanstorp.se/fritid-och-upplevelser/musikskolor/>

Telefonintervjuer

Tina Flood, controller i Täby kommun

Eva Hassgård, administratör inom kultur och fritid, Staffanstorp

Pernilla Colbrand, controller, Österåkers kommun

Intervju via e-post

Sveriges Kulturskoleråd, Torgny Sandgren, generalsekretärare.

Öppenhet och mångfald

*Vi har förtroende och respekt för människors kunskap
och egna förmåga - samt för deras vilja att ta ansvar*

REGLEMENTE

Reglemente för kundval

Dokumentets syfte

Reglementet syftar till att definiera kommunens kundvalssystem för att säkerställa att samtliga kundval innehåller tydliga auktorisationsvillkor samt att uppföljningen är enhetlig och transparent.

Dokumentet gäller för

Hela Nacka kommunens organisation

§ I. Kundvalssystemet

Ett kundvalssystem i Nacka kommun består av

Den enskildes rätt till tjänsten	Följer av lag eller beslut från kommunfullmäktige
Checkens storlek	Beslutas av kommunfullmäktige
Auktorisationsvillkor	
Generella auktorisationsvillkor	Beslutas av kommunfullmäktige
<ul style="list-style-type: none"> - Villkor för att bli auktoriserad och för att behålla auktorisationen 	
Specifika auktorisationsvillkor	Beslutas av ansvarig nämnd i samband med att kundvalet införs
<ul style="list-style-type: none"> - Särskilda villkor som ställs på anordnaren för den aktuella tjänsten inom ramen för de generella auktorisationsvillkoren 	
Avauktorisation	
<ul style="list-style-type: none"> - Grund för att återkalla auktorisation - Återkallelse av auktorisation till följd av brister i verksamheten 	<p>Beslutas av kommunfullmäktige</p> <p>Beslutas av nämnd och får inte delegeras i annat fall än till ordföranden med stöd av bestämmelserna i 6 kap 36 § kommunallagen. Vid misstanke om allvarlig brist i verksamheten som utgör fara för kund får ordföranden besluta att interimistiskt återkalla auktorisationen.</p>

Diarienummer	Fastställd/senast uppdaterad	Beslutsinstans	Ansvarigt politiskt organ	Ansvarig processägare
KFKS 2014/222-003	2014-11-24	Kommunfullmäktige	Kommunstyrelsen	Helena Meier

§ 2. Allmänt om auktorisationsvillkor

De generella villkoren ska vara lika i alla kundvalssystem. Beroende på vilken typ av tjänst som kundvalssystemet avser antar nämnderna specifika auktorisationsvillkor.

§ 3. Generella auktorisationsvillkor

Kundvalssystemen i Nacka kommun ska ha följande generella auktorisationsvillkor.

Generella auktorisationsvillkor	Kontrollpunkter	Vid brist
1. Anordnaren får inte vara i konkurs eller likvidation, under tvångsförvaltning eller föremål för ackord eller tills vidare ha inställt sina betalningar eller vara underkastad näringssförbud	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
2. Anordnaren får inte vara föremål för ansökan om konkurs, tvångslikvidation, ackord eller annat liknande förfarande	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
3. Anordnaren och personer som har väsentligt inflytande över verksamheten får inte genom lagakraftvunnen dom vara dömd för brott som avser yrkesutövningen eller brottslighet som kan skada förtroendet.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
4. Anordnaren och/eller ansvarig för verksamheten får inte ha gjort sig skyldig till allvarligt fel i yrkesutövningen.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
5. Anordnaren ska fullgöra sina skyldigheter avseende socialförsäkringsavgifter och skatt.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
6. Anordnaren ska senast när verksamheten startar vara registrerad hos Bolagsverket och uppvisa registreringsbevis	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
7. Anordnaren ska vara godkänd för F-skatt.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
8. Anordnaren ska senast när verksamheten startar ha erforderliga tillstånd för att bedriva aktuell verksamhet	Uppföljning	Avauktorisering
9. Anordnaren ska genom utdrag från UC eller motsvarande register eller på annat sätt om anordnarens verksamhet är nystartad,	Uppvisa vid auktorisation	Enbart villkor för auktorisation

visa att den har erforderlig ekonomisk kapacitet.		
10. Det ska senast när verksamheten startar finnas personal i sådan omfattning och med relevant utbildning och erfarenhet att statliga och/eller kommunala mål för verksamheten kan nås.	Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering
11. Utifrån verksamhetens behov som framgår i kundvalets specifika auktorisationsvillkor ska anordnaren kunna tillhandahålla verksamheten hela året.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering
12. Anordnaren ska redovisa hur de statliga och/eller kommunala målen för verksamheten ska nås.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering
13. Anordnaren ska vara förtrogen med och följa inom området gällande lagar, förordningar och föreskrifter som gäller för verksamhet som omfattas av kundvalssystemet.	Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering
14. Den som utövar den dagliga ledningen av verksamheten ska ha för arbetsuppgifterna och verksamhetens inriktnings adekvat kompetens. Den som ansvarar för den dagliga ledningen av verksamheten ska ha för arbetsuppgifterna och verksamhetens inriktnings adekvat kompetens. Om anordnaren avser att byta den som ansvarar för den dagliga ledningen av verksamheten ska detta anmälas till kommunen för godkännande.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning 3. Egen anmälan	Varning och/eller avauktorisering Varning
15. Auktorisationen får inte överlätas till annan fysisk eller juridisk person. Om anordnaren är en juridisk person och denne byter ägare ska ny ansökan ges in och auktorisationen omprövas.	1. Egen anmälan 2. Uppföljning	Avauktorisering
16. Anordnaren ska rapportera större förändringar avseende verksamhet eller ekonomi till kommunen.	Egen anmälan	Varning
17. Ansvarig för verksamheten och samtliga personal som anställs ska till anordnaren lämna ett registerutdrag ur det register som förs enligt lagen om belastningsregister. Utdraget får vara högst ett år gammalt.	Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering

Register avseende samtliga inom verksamheten ska finnas tillgängliga vid uppföljning/tillsyn.		
18. I förekommande fall: Lokaler och utrustning ska vara anpassande till verksamheten och godkända för sitt ändamål av berörda myndigheter.	Uppföljning	Varng och/eller avauktorisation
19. Anordnaren ska inneha ansvarsförsäkring som säkerställer att kunden och kommunen hålls skadeslös för skada orsakad genom fel eller försummelse av personal anställd hos anordnaren.	Uppföljning	Avauktorisation
20. Anordnaren ansvarar för att all personal inom verksamheten iakttar den sekretess och tystnadsplikt som gäller för verksamheten.	Uppföljning	Varng och/eller avauktorisation
21. Utifrån verksamhetens behov, som framgår i kundvalets specifika auktorisationsvillkor, ska anordnaren ha rutiner som säkerställer att personalen iakttar sekretess och tystnadsplikt samt följer krav på dokumentation och rapporteringsskyldigheten om missförhållanden enligt lag.	Uppföljning	Varng
22. Anordnaren ska ha rutiner för hantering av synpunkter, klagomål, fel, brister och avvikelser.	Uppföljning	Varng
23. Anordnaren ska rapportera allvarliga klagomål, fel, brister och avvikelser till kommunen.	1. Egen anmälan 2. Uppföljning	Varng och/eller avauktorisation
24. Anordnare ska redovisa åtgärdsplaner kopplade till allvarliga klagomål, fel, brister och avvikelser.	1. Egen anmälan 2. Uppföljning	Varng och/eller avauktorisation
25. Anställd hos anordnare har rätt att anmäla missförhållanden till kommunen. Anordnaren eller någon denne ansvarar för, får inte efterforska vem som har gjort sådan anmälan	1. Uppföljning 2. Anmälan	Varng
26. I förekommande fall: Anordnaren ska ha rutiner för hantering av nycklar till brukarnas bostäder och värdehandlingar/ medel tillhöriga brukarna.	Uppföljning	Varng och/eller avauktorisation

27. Kommunen ska ha rätt till insyn i verksamheten för uppföljning och utvärdering. I detta ingår att kommunen ska få del av handlingar som kommunen efterfrågar. Anordnaren ska delta i den uppföljning som kommunen genomför.	Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering
28. Anordnaren ska kunna ta emot och lämna information till kommunen på ett sådant sätt att uppgifterna kan hanteras av kommunens administrativa system.	Uppföljning	Varning
29. Anordnaren ska inom ramen för sin auktorisation ta emot den kund som väljer anordnaren för utförande av tjänst som kunden har rätt till.	Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering
30. Anordnaren ska ingå i eventuellt kösystem som kommunen har.	Uppföljning	Avauktorisering
31. Anordnaren ska acceptera av kommunen beslutad förtur för kund.	Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering
32. I förekommande fall: Anordnaren ska i händelse av höjd beredskap eller annan allvarlig händelse i fredstid inordna sin verksamhet under kommunens krisledning. Anordnaren ska samarbeta med kommunen vid annan allvarlig händelse där kommunen behöver tillgång till resurser för att erbjuda den form av verksamhet som anordnaren är auktoriserad för.	Uppföljning	Varning
33. Anordnare som har avauktoriserats efter att ha brutit mot eller bedömts inte uppfylla auktorisationsvillkoren ska för att åter bli auktoriserad visa att åtgärder har vidtagits för att bristerna inte ska upprepas.	Vid auktorisation	

§ 4. Specifika auktorisationsvillkor

Respektive nämnd ansvarar för att anta specifika auktorisationsvillkor för kundvalet. Villkoren får inte avvika från de generella auktorisationsvillkoren.

§ 5. Grunder för avauktorisering

En anordnare kan avauktoriseras enligt följande:

På egen begäran	Anordnare som avser att avveckla verksamheten ska meddela kommunen minst sex månader före verksamhetens upphörande. Om uppsägningstiden i de specifika auktorisationsvillkoren är längre än sex månader gäller denna i stället. När verksamheten har upphört är anordnaren avauktorisera.
På grund av avsaknad av uppdrag	Om anordnare saknar uppdrag under en period av tolv månader avauktoriseras anordnaren.
Återkallelse av auktorisationen till följd av brister i verksamheten	<p>Om de generella eller specifika auktorisationsvillkoren inte följs kan auktorisationen återkallas.</p> <p>Vid mindre brister kan varning utdelas. Om anordnaren inte inom tid som anges i varningen har åtgärdat de i varningen angivna bristerna återkallas auktorisationen.</p> <p>Auktorisationen återkallas om anordnaren tar ut avgift av brukaren för verksamhet som omfattas av ersättning genom checkbeloppet eller om anordnaren tar ut avgift utöver den avgift som har fastställts av kommunfullmäktige för tjänsten ifråga.</p>

§ 6. Ansvar

Respektive nämnd ansvarar för att auktorisera och utöva tillsyn i enlighet med de generella och specifika auktorisationsvillkoren.

Nämnderna beslutar om att återkalla auktorisation för anordnare som inte uppfyller kraven för auktorisation.

§ 7. Utveckling av kundval

Nämnderna ansvarar för att fortlöpande utveckla kundvalen samt att utreda och lämna förslag till kommunfullmäktige om nya kundval inom nämndens ansvarsområden.

§ 8. Uppföljning av kundval

Nämnderna ska för varje kundvalssystem anta en modell för uppföljning och utvärdering av anordnaren och verksamheten

Modellen ska

- säkerställa en god kvalitet på tjänsten
- säkerställa en enhetlig bedömning vid auktorisation, avauktorisering och varning
- verka för en enhetlig, transparent och förutsägbar uppföljning

§ 9. Uppföljning av reglementet

Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljning av bestämmelserna i detta reglemente.

Specifika auktorisationsvillkor

Kulturskoleverksamhet på fritiden

Dokumentets syfte

Specifika auktorisationsvillkor syftar till att säkerställa enhetliga och transparenta auktorisationsvillkor mellan Nacka kommun och anordnare inom kundvalssystem, i detta avseende anordnare för kulturskoleverksamhet på fritiden. Auktorisationsvillkoren omfattar dels Nacka kommuns krav på anordnare dels en uppförningsplan.

Dokumentet gäller för

Anordnare av kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka kommun.

Allmän orientering

Kundvalssystem i Nacka

Enligt kundvalssystemet har den enskilde rätt att välja den leverantör som ska utföra tjänsten och som Nacka kommun har godkänt. Nacka kommun ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt.

Regelverk för alla kundvalssystem i Nacka

Nacka kommun har ett gemensamt regelverk för alla kundval i Nacka.

Ett kundvalssystem i Nacka kommun består av:

Den enskildes rätt till tjänsten	Följer av lag eller beslut från kommunfullmäktige
Checkens storlek	Beslutas av kommunfullmäktige
Auktorisationsvillkor Generella auktorisationsvillkor <ul style="list-style-type: none"> Villkor för att bli auktoriseras och för att behålla auktorisationen Specifika auktorisationsvillkor <ul style="list-style-type: none"> Särskilda villkor som ställs på anordnaren för den aktuella tjänsten inom ramen för de generella auktorisationsvillkoren 	Beslutas av kommunfullmäktige Beslutas av ansvarig nämnd i samband med att kundvalet införs
Avaauktorisation <ul style="list-style-type: none"> Grund för att återkalla auktorisation Återkallelse av auktorisation till följd av brister i verksamheten 	Beslutas av kommunfullmäktige Beslutas av ansvarig nämnd och får inte delegeras i annat fall än till ordföranden med stöd av bestämmelserna i 6 kap 36 § kommunallagen. Vid misstanke om allvarlig

Diarienummer	Fastställd/senast uppdaterad	Beslutsinstans	Ansvarigt politiskt organ	Ansvarig processägare
KUN 2016/87	161025	Kulturnämnden	Kulturnämnden	Anders Mebius

brist i verksamheten som utgör fara för kund
får ordföranden besluta att interimistiskt
återkalla auktorisationen.

Generella och specifika auktorisationsvillkor

De generella auktorisationsvillkoren är gemensamma för alla kundvalssystem i Nacka. För varje villkor anges hur villkoret kontrolleras och följs upp, samt vad som händer vid brister hos anordnaren av kulturskoleverksamhet.

Utifrån de generella auktorisationsvillkoren antar varje nämnd specifika auktorisationsvillkor för de kundval som nämnden ansvarar för. Av de specifika auktorisationsvillkoren framgår de särskilda villkor som måste uppfyllas för det särskilda kundvalet, i detta fall kulturskoleverksamhet på fritiden. Numren på de specifika auktorisationsvillkoren hänvisar till respektive generellt auktorisationsvillkor.

Begrepp

Nacka kommun har ett gemensamt regelverk för alla kundval i Nacka. Det innebär att de gemensamma villkoren innehåller följande begrepp.

- Auktorisationsvillkor = villkor för godkännande som anordnare
- Anordnare = leverantör av en tjänst
- Ansöka om auktorisation = ansöka om godkännande
- Auktorisation = beslut om godkännande av anordnare
- Avauktorisera = beslut om att häva anordnaren

Kulturskoleverksamhet på fritiden

Mål och uppdrag

Anordnare av kulturskoleverksamhet ska driva sin verksamhet utifrån Nacka kommunens mål, Kulturnämndens fokusområden samt leva upp till Nackas Kulturpolitiska programförklaring. Anordnaren ska arbeta aktivt för att bredda deltagandet ur ett jämställdhetsperspektiv.

Nacka kommuns mål för verksamhetsresultat

- Bästa utveckling för alla
- Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka
- Stark och balanserad tillväxt
- Maximalt värde för skattepengarna

Nackas kulturpolitiska programförklaring

Nackas kulturpolitiska programförklaring, innebär att anordnare ska ge Nackabor förutsättningar och möjligheter till

- Lust, motivation, intresse och förmåga att uppleva, skapa och aktivt välja kulturella aktiviteter.
- Ett levande, lokalt kulturliv av hög kvalitet med möjlighet till möten mellan professionella kulturutövare och Nackabor.

- Kulturförmedling för att höja kunskapen, nå nya målgrupper och öka tillgängligheten till kultur och till Nackas kulturarv.

Kulturnämnden har med utgångspunkt från Nackas mål och Kulturpolitiska programförklaring fastställt följande fokusområden.

- Kulturutbudet är attraktivt och tillgängligt för alla.
- Kulturutbudet utvecklas genom Nackabornas delaktighet och utifrån deras förutsättningar och intressen.
- Biblioteken stimulerar och bidrar till läslust.
- Bibliotek, kulturhus och museer, och kulturella arenor är öppna och attraktiva mötesplatser.
- Kulturarvet och den offentliga konsten utvecklas, berikas och bevaras.
- Kulturverksamheterna bidrar till låg klimatpåverkan och en giftfri miljö.
- Innovation och mångfald används för att nya kulturverksamheter ska starta och utvecklas i takt med ökad efterfrågan och nya behov.
- För att kulturutbudet ska utvecklas sker samverkan lokalt, regionalt och nationellt.
- Biblioteks- och kulturverksamheterna har hög kvalitet.
- Avgifter och utbud är anpassat utifrån barn och ungdomars olika förutsättningar.
- Lokaler och anläggningar är flexibla och samutnyttjas.

Målgrupper

Anordnare av kulturskoleverksamhet på fritiden ska erbjuda kulturskoleundervisning under terminerna enligt följande; enskild undervisning (gäller endast musikundervisning), gruppundervisning och/eller ensembler för barn och ungdomar mellan 7-19 år, samt för unga vuxna mellan 19-24 år som är/varit inskrivna vid gymnasiesärskola, och som är folkbokförda i Nacka kommun. Alla barn mellan 7-19 år, samt unga vuxna mellan 19-24 år som är/varit inskrivna vid gymnasiesärskola, och som är folkbokförda i Nacka erbjuds checkar för att kunna delta i kulturskoleverksamhet på sin fritid. Verksamheten ska äga rum i Nacka kommun.

För att bli en auktoriserad anordnare av kulturskoleverksamhet på fritiden i Nacka måste anordnaren uppfylla de auktorisationsvillkor som är beslutade av Nacka kommun.

Beslut om kulturskoleverksamhet på fritiden

Administrativa bestämmelser för den som erhåller tjänsten

Rätt till kulturskolecheck

Rätt till kulturskolecheck har barn och unga i åldrarna 7-19 år, samt unga vuxna mellan 19-24 år som är/varit inskrivna i gymnasiesärskola, och som är folkbokförda i Nacka kommun. Rätten till check gäller från höstterminen det år då barnet fyller sju år och elev som under pågående termin fyller 20 år får avsluta den terminen. Unga vuxna som varit inskrivna i gymnasiesärskola och fyller 25 år under pågående termin får avsluta den terminen.

Elev som ändrar folkbokföringsort från Nacka kommun under pågående termin har rätt till kulturskolecheck fram till och med att terminen är avslutad.

Elev har rätt till fyra checkar inom valfritt ämne/kurs, (varav maximalt två kan vara checkar för enskild musikundervisning, och maximalt två kan vara klippkortcheck), i valfria kombinationer. Klippkortcheck kan endast nyttjas av målgruppen barn och unga mellan 13-19 år och som är folkbokförda i Nacka kommun. Elevplatser för barn och unga mottagna i särskola ersätts med dubbla checkar för den kurs som väljs.

Ansökan om check

Ansökan om check görs av vårdnadshavare/myndig elev i kommunens administrativa datasystem.

Köregler

Det är möjligt att ställa sig i kö tidigast sex månader innan plats önskas.

Ansökningsdatum gäller som ködatum. Vid samma ködatum till samma aktivitet hos samma anordnare gäller födelsedatum som nästa sorteringsbegrepp. Det innebär att äldre barn erhåller plats före yngre.

Det är möjligt att välja upp till tre anordnare per aktivitet. Dessa ska rangordnas. Om alternativ två eller tre erbjuds är det möjligt att fortsätta stå i kö till alternativ med högre prioritet. Övriga alternativ tas bort.

Erbjudande av plats

Plats erbjuds av anordnaren via kommunens administrativa datasystem. Anordnaren ska inom 14 dagar besvara ansökan.

Kontrakt

När vårdnadshavare/myndig elev accepterar ett platserbjudande, accepteras även de villkor som gäller för avgift och övriga regler gällande verksamheten.

Omval och uppsägning

Kunden kan byta anordnare av kulturskoleverksamhet. Eventuella omval, det vill säga uppsägning av elevplats hos en anordnare och val av ny anordnare, ska göras av vårdnadshavare/myndig elev i kommunens administrativa system. Vid kundens uppsägning av plats erhåller anordnaren checkersättning under två månader från uppsägningsdatum.

Avgifter

Vårdnadshavare/myndig elev betalar deltagaravgift till Nacka kommun oavsett vilken anordnare som driver verksamheten. Anordnare får inte lägga till ytterligare avgifter för undervisningsmaterial utöver instrumenthyra. Termsavgiften faktureras löpande.

Vid försenad betalning skickas en betalningspåminnelse, om betalningen ändå uteblir skickar kommunen inkassokrav. Kommunen skickar ett underlag till respektive anordnare om vilka som inte har betalat så att de kan stänga av eleven. Därefter gör kommunen en ansökan om betalningsföreläggande hos kronofogden.

Avdrag eller återbetalning vid elevs frånvaro medges inte, med undantag för frånvaro som kan styrkas med läkarintyg.

Möjlighet till avgiftsbefrielse finns. Grunden för avgiftsbefrielse utgår från familjens disponibla inkomst minskat med vissa utgifter enligt socialstyrelsens norm för ekonomiskt bistånd. Ansökan om avgiftsbefrielse görs hos Kultur- och fritidsenheten, Nacka kommun. Ansökan om avgiftsbefrielse görs terminsvis i samband med kursstart.

Avgiften och avgiftens storlek beslutas av kommunfullmäktige.

C. Administrativa bestämmelser för anordnare

Ansökan om auktorisation

Ansökan om auktorisation görs på särskild blankett som finns på www.nacka.se och kan göras kontinuerligt under året.

Fastställande av checkbelopp

Kommunfullmäktige fastställer årligen checkbelopp för verksamheten. Checkbeloppet utgör ersättning till anordnaren.

Utbetalning av check

Anordnaren ska senast den 15:e registrera elevens aktivitet för att erhålla ersättning för innevarande månad med undantag för september då den 20:e är sista dag för registrering. Nacka kommun meddelar anordnaren checkbeloppssumman, därefter kan anordnaren fakturera Nacka kommun via Nackas elektroniska gränssnitt.

Utbetalning sker tolv månader per år och sker 30 dagar efter fakturans ankomstdatum. Ersättningen för juli och augusti är preliminär och räknas av mot antalet aktiviteter som gäller för september månad.

Information till kunder om godkända anordnare av **musikskola kulturskoleverksamhet på fritiden**

Anordnare av kulturskoleverksamhet på fritiden ska inom två veckor efter godkännande lämna uppgifter till kundvalskatalog avseende **musikskola** kulturskoleverksamheten på kommunens hemsida. Alla förändringar av dessa uppgifter ska meddelas snarast till kommunen. Anordnaren ansvarar för att informationen om kurserna i kundvalskatalogen är aktuell och uppdaterad. Endast valbara kurser ska presenteras i kundvalskatalogen.

För vissa kundval visas också uppgifter i *Jämföraren*. *Jämföraren* ger kunden stöd till att välja anordnare genom att jämföra faktauppgifter och kvalitet med hjälp av statistik och undersökningar som kommunen genomför. Om uppgifterna inte visas i *Jämföraren* presenteras de på kommunens hemsida under rubriken *Upptäva och göra*.

Uppföljning och kontroll

Det är kunden som i första hand avgör kvaliteten. En kund som inte är nöjd kan byta kulturskola.

Inom varje kundvalssystem sker uppföljning och utvärdering av anordnarens resultat och effekt av verksamheten. Detta i syfte att säkerställa en god kvalitet på tjänsten. Nämndens uppföljning ska visa om verksamheten utvecklas i den riktning som målen anger samt ge nämnd och allmänheten möjlighet till fördjupade kunskaper om hur verksamheten fungerar. Uppföljningsarbetet ska även stimulera och utveckla verksamheten och därmed bidra till en ökad måluppfyllelse och högre kvalitet.

Uppföljning och kontroll omfattar flera delar:

- Uppföljning av att individen som erbjuds ~~musikskola~~ kulturskola är nöjd med kulturskoleundervisningen.
- Uppföljning och kontroll av ställda krav i auktorisationsvillkoren
- Uppföljning av att Nacka kommuns fokusområden uppfylls inom kulturnämnden, med nyckeltal och målvärden.

Enligt dessa villkor ska anordnaren delta i kommunens kvalitetsarbete, där uppföljning utgör en del. Uppföljning kommer att ske enligt en uppföljningsplan som antas av kulturnämnden.

Övriga bestämmelser om verksamheten

På Nacka kommuns hemsida finns en särskild sida, [För dig som är anordnare av kultur](#), där finns mer information för anordnare.

Kvalificeringskrav

För att vara godkänd som anordnare inom kundvalet kulturskoleverksamhet på fritiden ska anordnaren, uppfylla de generella och specifika auktorisationsvillkor som Nacka kommun antagit. Numreringen inom parentes i tabellen nedan, är den numrering som det generella auktorisationsvillkoret har i reglementet för kundval.

Uteslutning, registrering, ekonomisk ställning		
Generella auktorisationsvillkor	Kontrollpunkter	Vid brist
1. Anordnaren får inte vara i konkurs eller likvidation, under tvångsförvaltning eller föremål för ackord eller tills vidare ha inställt sina betalningar eller vara underkastat näringssförbud	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
2. Anordnaren får inte vara föremål för ansökan om konkurs, tvångslikvidation, ackord eller annat liknande förfarande	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
3. Anordnaren och personer som har väsentligt inflytande över verksamheten får inte genom lagakraftvunnen dom vara dömd för brott som avser yrkesutövningen eller brottslighet som kan skada förtroendet.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
4. Anordnaren och/eller ansvarig för verksamheten får inte ha gjort sig skyldig till allvarligt fel i yrkesutövningen.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
5. Anordnaren ska fullgöra sina skyldigheter avseende socialförsäkringsavgifter och skatt.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
6. Anordnaren ska senast när verksamheten startar vara registrerad hos Bolagsverket och uppvisa registreringsbevis	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
7. Anordnaren ska vara godkänd för F-skatt.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Avauktorisering
8. Anordnaren ska senast när verksamheten startar ha erforderliga tillstånd för att bedriva aktuell verksamhet	Uppföljning	Avauktorisering
9. Anordnaren ska genom utdrag från UC eller motsvarande register eller på annat sätt om anordnarens verksamhet är nystartad, visa att den har erforderlig ekonomisk kapacitet.	Uppvisa vid auktorisation	Enbart villkor för auktorisation
10.(33) Anordnare som har avauktoriserats efter att ha brutit mot eller bedömts inte uppfylla auktorisationsvillkoren ska för att åter bli auktoriserad	Vid auktorisation	

visa att åtgärder har vidtagits för att bristerna inte ska uppstå.

Specifika auktorisationsvillkor

3. Anordnaren ska tillse att utdrag ur belastningsregistret visas för Nacka kommun avseende varje anställd i kulturskoleundervisningen hos anordnaren. Detta sker vid auktorisation och löpande vid nyanställning av personal.

1-10. Anordnare som avser att avveckla verksamheten ska meddela kommunen det minst sex månader innan, eller den tid som annars beslutas i särskilt fall, före verksamhetens upphörande. När verksamheten har upphört är anordnaren avauktoriseras.

Om anordnare saknar uppdrag under en period av tolv månader avauktoriseras anordnaren.

Om föreskrifter för verksamheten eller om auktorisationsvillkoren inte följs återkallas auktorisationen. Vid mindre brister kan varning utdelas. Om anordnaren inte inom tid som anges i varningen har åtgärdat de i varningen angivna bristerna återkallas auktorisationen.

Återkallelse av auktorisation till följd av brister i verksamheten beslutas av nämnd och får inte delegeras i annat fall än till ordföranden med stöd av bestämmelserna i 6 kap 36§ i kommunal-lagen. Vid misstanke om allvarlig brist i verksamheten som utgör fara för barn och elev får ordföranden besluta att intermistiskt återkalla auktorisationen.

Alla beslut i auktorisationsfrågor kan överklagas. Hänvisning till överklagan lämnas i varje enskilt ärende.

Lokaler, IT-system

Generella auktorisationsvillkor	Kontrollpunkter	Vid brist
11.(18) I förekommande fall: Lokaler och utrustning ska vara anpassande till verksamheten och godkända för sitt ändamål av berörda myndigheter.	Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering
12.(28) Anordnaren ska kunna ta emot och lämna information till kommunen på ett sådant sätt att uppgifterna kan hanteras av kommunens administrativa system.	Uppföljning	Varning

Specifika auktorisationsvillkor

12.(28) Anordnare som auktoriseras av Nacka kommun förbinder sig att använda det administrativa datorstöd som kommunen anvisar. Det administrativa datorstödet utgör bl.a. underlag för utbetalning av ersättning till anordnarna. Anordnaren ska utse en administratör som ska ha god kompetens inom det administrativa datorstöd som kommunen anvisar.

Anordnare ansvarar för marknadsföring av den utbildning man erbjuder i form av webbsidor, kataloger, broschyrer och affischer m.m.

Verksamhetsansvarig och ledning		
Generella auktorisationsvillkor	Kontrollpunkter	Vid brist
13.(14) Den som utövar den dagliga ledningen av verksamheten ska ha för arbetsuppgifterna och verksamhetens inriktning adekvat kompetens.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering Varning
Den som ansvarar för den dagliga ledningen av verksamheten ska ha för arbetsuppgifterna och verksamhetens inriktning adekvat kompetens.	3. Egen anmälan	Varning
Om anordnaren avser att byta den som ansvarar för den dagliga ledningen av verksamheten ska detta anmälas till kommunen för godkännande.		
Specifika auktorisationsvillkor		
13.(14) Verksamheten ska ledas av en av anordnaren utsedd kontaktperson som svarar för de löpande kontakterna med kultur- och fritidsenheten. Ledningen för kulturskolan ska säkerställa att utbildning, kompetens och erfarenhet finns för uppdraget samt kontinuerligt erhålla kompetensutveckling.		
Underleverantör		
Generella auktorisationsvillkor	Kontrollpunkter	Vid brist
14.(15) Auktorisationen får inte överlätas till annan fysisk eller juridisk person. Om anordnaren är en juridisk person och denne byter ägare ska ny ansökan ges in och auktorisationen omprövas.	1. Egen anmälan 2. Uppföljning	Avauktorisering
Ledningssystem för kvalitet		
Generella auktorisationsvillkor	Kontrollpunkter	Vid brist
15.(22) Anordnaren ska ha rutiner för hantering av synpunkter, klagomål, fel, brister och avvikelser.	Uppföljning	Varng
16.(23) Anordnaren ska rapportera allvarliga klagomål, fel, brister och avvikelser till kommunen.	1. Egen anmälan 2. Uppföljning	Varng och/eller avauktorisering
17.(24) Anordnare ska redovisa åtgärdsplaner kopplade till allvarliga klagomål, fel, brister och avvikelser.	1. Egen anmälan 2. Uppföljning	Varng och/eller avauktorisering

18.(25) Anställd hos anordnare har rätt att anmäla missförhållanden till kommunen. Anordnaren eller någon denne ansvarar för, får inte efterforska vem som har gjort sådan anmälan	1. Uppföljning 2. Anmälan	Varning
19.(26) I förekommande fall: Anordnaren ska ha rutiner för hantering av nycklar till brukarnas bostäder och värdehandlingar/ medel tillhöriga brukarna.	Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering

Specifika auktorisationsvillkor

15-18 Anordnaren ska återkommande följa upp och kvalitetssäkra sin verksamhet. Anordnaren ska ha rutiner för en systematisk hantering av synpunkter och klagomål från kunderna i syfte att förbättra och utveckla verksamheten.

Mål, lagar, uppföljning		
Generella auktorisationsvillkor	Kontrollpunkter	Vid brist
20.(12) Anordnaren ska redovisa hur de statliga och/eller kommunala målen för verksamheten ska nås.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering
21.(13) Anordnaren ska vara förtrogen med och följa inom området gällande lagar, förordningar och föreskrifter som gäller för verksamhet som omfattas av kundvalssystemet.	Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering
22. Kommunen ska för detta ändamål äga tillträde till de lokaler där verksamheten bedrivs samt få tillgång till de uppgifter som behövs för att verksamhetens måluppfyllelse, inriktning och kvalitet ska kunna kontrolleras. Kommunen ska ha rätt att ta del av samtliga handlingar hos anordnaren som rör verksamheten. Anordnaren ska samverka med företrädare för Nacka kommun och andra anordnare.		
22.(27) Kommunen ska ha rätt till insyn i verksamheten för uppföljning och utvärdering. I detta ingår att kommunen ska få del av handlingar som kommunen efterfrågar. Anordnaren ska delta i den uppföljning som kommunen genomför.	Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering

Specifika auktorisationsvillkor

20. Anordnaren ska erbjuda kulturskoleverksamhet på fritiden under hela året.

Anordnaren ska erbjuda minst 27 undervisningstillfällen per elevplats per läsår i form av terminskurs. De anordnare som önskar kan även erbjuda klippkort som ska vara 8 undervisningstillfällen per elevplats per termin.

Anordnaren av enbart musikskoleverksamhet ska erbjuda undervisning i minst fem ämnen.

Anordnare av övrig kulturskoleverksamhet ska erbjuda undervisning i minst tre ämnen. Alla anordnare ska erbjuda goda möjligheter för eleverna att visa upp sitt arbete i offentliga sammanhang.

21. Anordnaren ska vara väl förtrogen med de av Nacka kommun fastställda målen och fokusområdena för verksamheten och Sveriges kulturskoleråds inriktningsmål.

Ansvarsförsäkring

Generella auktorisationsvillkor	Kontrollpunkter	Vid brist
23.(19) Anordnaren ska inneha ansvarsförsäkring som säkerställer att kunden och kommunen hålls skadeslös för skada orsakad genom fel eller försummelse av personal anställd hos anordnaren.	Uppföljning	Avauktoreration

Personal

Generella auktorisationsvillkor	Kontrollpunkter	Vid brist
24.(10) Det ska senast när verksamheten startar finnas personal i sådan omfattning och med relevant utbildning och erfarenhet att statliga och/eller kommunala mål för verksamheten kan nås.	Uppföljning	Varning och/eller avauktoreration
25.(17) Ansvarig för verksamheten och samtliga personal som anställs ska till anordnaren lämna ett registerutdrag ur det register som förs enligt lagen om belastningsregister. Utdraget får vara högst ett år gammalt. Register avseende samtliga inom verksamheten ska finnas tillgängliga vid uppföljning/tillsyn.	Uppföljning	Varning och/eller avauktoreration
26.(20) Anordnaren ansvarar för att all personal inom verksamheten iakttar den sekretess och tytnadsplikt som gäller för verksamheten.	Uppföljning	Varning och/eller avauktoreration
27.(21) Utifrån verksamhetens behov, som framgår i kundvalets specifika auktorisationsvillkor, ska anordnaren ha rutiner som säkerställer att personalen iakttar sekretess och tytnadsplikt samt följer krav på dokumentation och rapporteringsskyldigheten om missförhållanden enligt lag.	Uppföljning	Varning

Specifika auktorisationsvillkor

24. Anordnaren ska erbjuda lärare med högskolekompetens inom området eller motsvarande kompetens i form av annan eftergymnasial utbildning inom aktuell verksamhet, och/eller pedagogisk skicklighet förvärvad genom minst fem års yrkesfarenhet inom den kulturskoleundervisning de ska bedriva. Lärarna ska kontinuerligt erhålla kompetensutveckling.

Skyldighet att ta emot kunder

Generella auktorisationsvillkor	Kontrollpunkter	Vid brist
28.(29) Anordnaren ska inom ramen för sin auktorisation ta emot den kund som väljer anordnaren för utförande av tjänst som kunden har rätt till.	Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering
29.(30) Anordnaren ska ingå i eventuellt kösystem som kommunen har.	Uppföljning	Avauktorisering
30.(31) Anordnaren ska acceptera av kommunen beslutad förtur för kund.	Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering

Övriga krav på verksamheten

Generella auktorisationsvillkor	Kontrollpunkter	Vid brist
31.(11) Utifrån verksamhetens behov som framgår i kundvalets specifika auktorisationsvillkor ska anordnaren kunna tillhandahålla verksamheten hela året.	1. Uppvisa vid auktorisation 2. Uppföljning	Varning och/eller avauktorisering
32.(16) Anordnaren ska rapportera större förändringar avseende verksamhet eller ekonomi till kommunen.	Egen anmälan	Varning
33.(32) I förekommande fall: Anordnaren ska i händelse av höjd beredskap eller annan allvarlig händelse i fredstid inordna sin verksamhet under kommunens krisledning. Anordnaren ska samarbeta med kommunen vid annan allvarlig händelse där kommunen behöver tillgång till resurser för att erbjuda den form av verksamhet som anordnaren är auktorisera för.	Uppföljning	Varning

Kommunstyrelsen

Utveckling av musikskolan till kulturskola

Motion den 14 november 2016 av Rolf Wasteson med flera (V)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen med hänvisning till beslutet om att ändra nuvarande kundvalet för musikskola till att omfatta alla typer av kulturskoleämnen, under det nya namnet kundval kulturskoleverksamhet på fritiden.

Sammanfattning

- Rolf Wasteson med flera (V) har i motionen föreslagit att
- det ska tas fram en plan för att utveckla musikskolan till en allmän kulturskola
- kursavgifterna sänks till samma nivåer som musikkurserna.

Förslagen motiveras huvudsakligen med att alla barn och ungdomar bör få samma chans till kreativ utveckling oavsett konstform och familjens ekonomiska förutsättningar. Musikskolan bör därför utvecklas till en allmän kulturskola. Den bör drivs i kommunal regi för att säkerställa kvaliteten på verksamheten. En centralisering av skulle ge underlag för att höja ambitionsnivån och ta hand om flera av de problem som uppstått i nuvarande system

Kulturnämnden har den xx föreslagit att kommunfullmäktige ska omvandla kundvalet för musikskola till ett kundval för kulturskoleverksamhet på fritiden som ger alla barn och ungdomar i Nacka kraftigt utvecklade och breddade möjligheter att delta i kulturell verksamhet. En enda kommunal anordnare skulle inte kunna erbjuda dem den bredd ett kundvalssystem ger förutsättningar för. Under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar om kundval för kulturskoleverksamhet, föreslår stadsledningskontoret att förslagen så som de är formulerade i motionen avslås med hänvisning till det beslutet.

Förslagen i motionen

Rolf Wasteson med flera (V) vill att alla barn och ungdomar får samma chans till kreativ utveckling oavsett konstform och familjens ekonomiska förutsättningar. Därför yrkar de att

- det tas fram en plan för att utveckla musikskolan till en allmän kulturskola
- kursavgifterna sänks till samma nivåer som musikkurserna

Förslagen i motionen är huvudsakligen motiverade enligt följande.

Musikskolan i Nacka har visat sig väldigt framgångsrik, många elever har tagit steget till högre musikstudier och yrkesval. Samma utveckling kan ske inom andra konstformer om möjligheter ges.

En centralisering av kulturskolan skulle ge underlag för att höja ambitionsnivån och ta hand om flera av de problem som uppstått i nuvarande system. Rapporter från kulterkursverksamheten visar på ett flertal punkter som behöver förbättras, däribland pedagogernas anställningstrygghet och inflytande genom medarbetarsamtal, att flera av lokalerna var olämpliga för ändamålet och vissa lokaler saknar anpassning för personer med funktionsvariationer. Det är viktigt att inget barn ställs utanför.

Kulturkursernas avgifter är alldelvis för höga och många har inte råd att delta. På sikt bör avgifterna avskaffas. Vänsterpartiet vill att alla barn och ungdomar får samma chans till kreativ utveckling oavsett konstform och familjens ekonomiska förutsättningar. Nacka musikskola bör därför utvecklas till en allmän kulturskola. Att driva kulturskolan i kommunal regi är viktigt för att kunna säkerställa kvaliteten på verksamheten.

Kulturnämndens utredning och bedömning

Kulturnämnden har den 21 mars 2017, § 16, föreslagit kommunfullmäktige att notera att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen och att motionen med detta ska vara färdigbehandlad. Kulturnämnden har därefter den 23 maj 2017, § 27, fattat beslut om att föreslå kommunfullmäktige att ändra nuvarande kundval musikskola till att omfatta alla typer av kulturskoleämnen under det nya namnet kundval kulturskoleverksamhet på fritiden.

Som underlag för nämndens beredning av motionen förelåg huvudsakligen följande.

Utifrån kommunens styrprincip om konkurrensutsättning genom kundval eller upphandling bedrivs musik- och kulturskoleverksamhet i Nacka idag av totalt femton anordnare.

Verksamheten är uppdelad i två finansieringssystem;

- kundval musikskola som finansieras genom checkersättning baserat på medborgarnas val av aktivitet,
- prestationsbaserade avtal inom kulterkursverksamheten. I verksamheten ingår musik- och kulturskoleverksamhet i kommunal regi.

Kultur- och fritidsenheten har sedan våren 2016 utrett möjligheten att införa utökat kundval som innehåller alla typer av kulturskoleämnen. Utredningens uppdrag har i korthet varit att ta fram modeller som bidrar till att

- öka mångfalden samt valfriheten för nackaborna.
- öka utbudet av olika kulturuttryck.
- fler barn får tillgång till kulturskoleutbud i hela kommunen, samt att det skapas goda förutsättningar för en ökad inkludering.

Utredningen är nu inne i en avslutningsfas och har resulterat en rad förslag som ger förbättrade förutsättningar för ett ökat deltagandet från följande målgrupper:

- barn och ungdomar med svåra funktionsvariationer
- barn och ungdomar från resurssvaga familjer
- tonåringar
- pojkar

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Som angetts ovan har kulturnämnden fattat beslut om att föreslå kommunfullmäktige att ändra nuvarande kundval musikskola till kundval kulturskoleverksamhet på fritiden, sedan motionen bereddes i nämnden. Stadsledningskontorets förslag till beslut baserar sig på att kommunfullmäktige antar kulturnämndens förslag om ändrat kundval. Kontoret föreslår därmed att förslagen i motionen avslås med hänvisning till ett beslut om den ändringen.

Konsekvenser för barn

Om ett utökat kundval genomförs med utgångspunkt i barns och ungdomars olika förutsättningar och behov, kommer sannolikt fler barn och ungdomar att få del av musik- och kulturskoleverksamhet i hela Nacka. Barn och ungdomar kan erbjudas ökad valfrihet och tillgänglighet till kulturaktiviteter, samt bättre möjligheter till utveckling på avancerad nivå. De prioriterade målgrupperna tonåringar och funktionsvarierade barn och ungdomar, skulle kunna få ett utökat utbud som är väl anpassat efter deras önskemål och behov.

Bilaga

Kulturnämndens beslut den 21 mars 2017, § 16

Kulturnämndens beslut den 23 maj 2017, § 27

Motion

Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Kultur- och fritidsdirektör

§ 16

KUN 2016/112

Motion- Utveckling av musikskolan till kulturskola

Motion den 10 november 2016 av Rolf Wasteson, Camilla Carlberg och Birgit Hansson (V)

Beslut

Kulturnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Ärendet

Vänsterpartiet vill att alla barn och ungdomar får samma chans till kreativ utveckling oavsett konstform och familjens ekonomiska förutsättningar. Därför yrkar vänsterpartiet att:

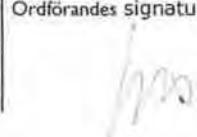
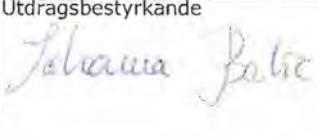
- En plan tas fram för att utveckla musikskolan till en allmän kulturskola
- Kursavgifterna sänks till samma nivåer som musikkurserna

Nacka kommun har fattat beslut om en grundläggande styrprincip som innebär konkurrens genom kundval eller upphandling. I dagsläget bedrivs därmed Nackas musik- och kulturskoleverksamhet av totalt femton anordnare. Verksamheten är uppdelad i två finansieringssystem; kundval musikskola som finansieras genom checkersättning baserat på medborgarnas val av aktivitet, samt prestationsbaserade avtal inom kulturförvaltningen. I verksamheten ingår musik- och kulturskoleverksamhet i kommunal regi. Kultur- och fritidsenheten har sedan våren 2016 utrett möjligheten att införa utökat kundval som innefattar alla typer av kulturskoleämnen. Utredningens uppdrag har i korthet varit att ta fram modeller som bidrar till att:

- Öka mångfalden samt valfriheten för nackaborna.
- Öka utbudet av olika kulturuttryck.
- Fler barn får tillgång till kulturskoleutbud i hela kommunen, samt att det skapas goda förutsättningar för en ökad inkludering.

Utredningen är nu inne i en avslutningsfas och har resulterat i en rad förslag som ger förbättrade förutsättningar för ett ökat deltagandet från följande målgrupper:

- Barn och ungdomar med svåra funktionsvariationer
- Barn och ungdomar från resurssvaga familjer
- Tonåringar
- Pojkar

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

§ 16 forts

Målet är att utredningens resultat och förslag till utveckling ska tas upp till beslut i kulturnämnden under våren. Mot bakgrund av ovan anser kulturnämnden att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen och att den därmed kan anses färdigbehandlad.

Handlingar i ärendet

Kultur- och fritidsenhetens tjänsteskrivelse den 17 mars 2017
Motion- Utveckling av musikskolan till kulturskola

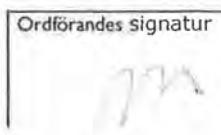
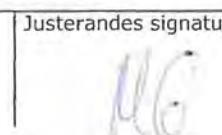
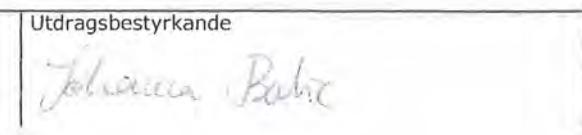
Yrkanden

Hans Peters (C) yrkade, med instämmande av Mathias Zachariassen (MP), bifall till kultur- och fritidsenhetens förslag till beslut.

Beslutsgång

Kulturnämnden beslutade i enlighet med Hans Peters (C) och Mathias Zachariassens bifallsyrkande.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Motion från Vänsterpartiet

Från musikskola till kulturskola i Nacka

Nacka måste bredda musikskolan att inkludera även andra konstnärliga uttrycksformer. Musikskolan har visat sig väldigt framgångsrik, många elever har tagit steget till högre musikstudier och yrkesval. Sverige är en stark musiknation som gör avtryck internationellt. Samma utveckling kan ske inom andra konstformer om möjligheter ges. En centralisering av kulturskolan skulle innebära underlag att höja ambitionsnivån och ta hand om flera av de problem som uppstått i nuvarande system.

Rapporter från kulturkursverksamheten visar på ett flertal punkter som behöver förbättras, däribland pedagogernas anställningstrygghet och inflytande genom medarbetaresamtal, att flera av lokalerna var olämpliga för ändamålet och vissa lokaler saknar anpassning för personer med funktionsvariationer. Funktionsanpassning skall vara en förutsättning för få att bedriva kurser för barn och unga med kommunala medel. Det är viktigt att inget barn ställs utanför.

Kulturkursernas avgifter är alldeles för höga, trots att det i huvudsak rör sig om gruppundervisning, och många har inte råd att delta. På sikt bör avgifterna avskaffas.

Vänsterpartiet vill att alla barn och ungdomar får samma chans till kreativ utveckling oavsett konstform och familjens ekonomiska förutsättningar. Därför vill vi att Nacka Musikskola utvecklas till en allmän kulturskola. Att driva kulturskolan i kommunal regi är viktigt för att kunna säkerställa kvaliteten på verksamheten.

Ge även omusikaliska begåvningar möjlighet att utvecklas kreativt i Nacka.

Vänsterpartiet yrkar:

- Att en plan tas fram för att utveckla musikskolan till en allmän kulturskola,
- Att kursavgifterna sänks till samma nivåer som musikkurserna.

Rolf Wasteson

Camilla Carlberg

Birgit Hansson

Kommunstyrelsen

Utvidgning av Nyckelvikens naturreservat

Motion den 20 juni 2016 av Eric Myrin (SD)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen. Frågan om att utreda en utvidgning av Nyckelvikens naturreservat inte är med i den remissversion av översiktsplanen som kommunstyrelsen i mars 2017 beslutat sända ut efter fullmäktiges aktualitetsprövning i juni 2016. Kommunen behöver fokusera på att utveckla befintligt naturreservat enligt det av kommunfullmäktige antagna programmet för Velamsund och Nyckelviken i november 2016. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

I motionen föreslås att gränsen för Nyckelvikens naturreservat ska ändras norrut så att det omfattas hela det grönområde som finns väster om Utskogsvägen.

Frågan om utvidgning av Nyckelvikens naturreservat åt nordost tas upp i Nacka kommuns gällande översiktsplan men är inte med i den remissversion av översiktsplan som kommunstyrelsen beslutat sända ut i mars 2017 efter kommunfullmäktiges beslut om aktualitetsprövning i juni 2016. Dessutom bör kommunens fokus ligga på att utveckla innehåll och aktiviteter i befintligt reservat enligt program för Velamsund och Nyckelviken som antogs av fullmäktige i november 2016. Utökat strandskydd gäller dessutom för det aktuella området. Stadsledningskontoret föreslår därför att kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen.

Förslagen i motionen

Eric Myrin (SD) har i motionen föreslagit att Nyckelvikens naturreservatsgräns bör utökas norrut och omfatta hela grönområdet väster om Utskogsvägen. Förslaget är huvudsakligen motiverat enligt följande.

Naturreservatets gräns mot norr slutar idag i höjd med Sten Stures väg trots att grönområdet i sig fortsätter en bra bit norrut upp i Duvnäs Utskog. Fastigheten Sicklaön

40:13 delas idag i två delar där endast den södra delen tillhör reservatet trots att även den norra delen består av ett mycket vackert orört naturområde. Naturreservatets gräns bör därför utökas norrut och omfatta hela grönområdet väster om Utskogsvägen. Detta för att ytterligare bevara det värde som Nyckelvikens grönområde med dess unika karaktär utgör för framtiden.

Natur- och trafiknämndens utredning och bedömning

Natur- och trafiknämnden behandlade förslagen i motionen den 15 november, § 221. I huvudsak innehåller nämndens förslag att frågan om utvidgning bör utredas.

Som underlag för nämndens behandling låg i huvudsak följande.

I översiktsplanen beskrivs Nyckelviken som område N2.

- ”*Befintliga värden och intressen*” beskrivs på följande sätt: En stor del av området är avsatt som naturreservat. Det innehåller naturvärden klass 1-3 i form av bland annat ädellövskog och även mycket höga upplevelse och rekreativvärden. Största delen är av riksintresse och lokalt intresse för kulturmiljövården. Det berörs av riksintressen för kommunikationer i form av farled och väg 222 (Värmdöleden). Strandskyddet är utökat till 300 meter på land.
- ”*Utveckling av mark och bebyggelse*” beskrivs enligt följande: För naturreservatet finns reservatsbestämmelser och skötselplan. Naturreservatet bör utvidgas åt nordost efter att en avgränsning av utvidgningen studeras.

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutade den 20 juni 2016 att gällande översiktsplan antagen i juni 2012 till största delen är aktuell men att vissa mindre förändringar bör göras för bibehållen aktualitet. Kommunstyrelsen beslutade den 3 april 2017, § 106, att genomföra samråd om revideringen av översiktsplanen. I den reviderade remissupplagan av översiktsplanen är frågan om utvidgning av Nyckelvikens naturreservat inte längre aktuell. Utökat strandskydd gäller för det aktuella området.

Kommunfullmäktige antog den 14 november 2016 ett program för utveckling av bland annat Nyckelvikens naturreservat. I programmet anges följande, specifikt för Nyckelviken.

Nyckelviken är ett stadsnära frilufts- och rekreationsområde med utgångspunkt i 1700-talsgården och den kulturmiljön med trädgård och park. Området ska utvecklas till en friluftsstadspark i den växande staden på västra Sicklaön.

Programmets genomförande är beroende av att utveckla innehåll och aktiviteter inom nuvarande naturreservats gränser och bedöms i första hand vinna på en fokusering på detta och inte på arbete med processen att utvidga reservatet.

Utvidgat strandskyddet gäller för övervägande delen av området som föreslås ingå i ett utökat naturreservat viket förhindrar ändrad markanvändning som berör tillgängligheten för allmänheten.

Med anledning av den förändrade inriktningen i förslaget till reviderad översiktsplan, behovet av utveckling inom nuvarande reservatsgränser och att utökat strandskydd gäller för den aktuella kuststräckan föreslås att motionen avslås.

Bilagor

Natur- och trafiknämndens beslut den 15 november 2016, § 221

Motionen

Kommunstyrelsens beslut om remiss av revidering av översiktsplan

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Dag Björklund
Trafik- och fastighetsdirektör

15 november 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Natur- och trafiknämnden

§ 221

Dnr NTN 2016/741

Motion - Utvidgning av Nyckelvikens naturreservat

Motion den 20 juni 2016 av Eric Myrin (SD)

Beslut

1. Natur- och trafiknämnden föreslår att kommunstyrelsen ger nämnden i uppdrag att ta fram förslag till avgränsningen för en möjlig utvidgning av Nyckelvikens naturreservat åt nordost.
2. Natur- och trafiknämnden föreslår att kommunfullmäktige noterar att kommunstyrelsen har gett natur- och trafiknämnden i uppdrag att lämna förslag i enlighet med motionen varför motionen med detta färdigbehandlad.
3. Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Ärendet

Eric Myrin har inkommit med en motion KFKS 2016/741 där han vill att Nyckelvikens naturreservatsgräns bör utökas norrut och omfatta hela grönområdet väster om Utskogsvägen.

I kommunens översiktsplan Hållbar framtid fastslås under rubriken: ”Utveckling av mark och bebyggelse” Naturreservatet bör utvidgas åt nordost efter att en avgränsning av utvidgningen studerats.

Natur- och trafiknämnden föreslår därför att kommunstyrelsen ger nämnden i uppdrag att ta fram förslag till avgränsningen för en möjlig utvidgning av Nyckelvikens naturreservat åt nordost och föreslår att kommunfullmäktige noterar att kommunstyrelsen har gett natur- och trafiknämnden uppdraget.

Förslagen i motionen

Eric Myrin har inkommit med en motion 2016/741 där han vill att Nyckelvikens naturreservatsgräns bör utökas norrut och omfatta hela grönområdet väster om Utskogsvägen.

Handlingar i ärendet

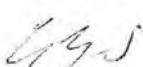
Tjänsteskrivelse 2016-10-09

Bilaga 1 Motion

Beslutsgång

Nämnden beslutade i enlighet med förslag till enhetens förslag till beslut.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad. -----

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

MOTION: UTÖKA NYCKELVIKENS NATURRESERVAT

Nyckelviken är kanske Nackas populäraste naturreservat med en stor variation av aktiviteter så som kulturpromenader, herrgårdsbesök, bad vid havet och ett hembygdsmuseum. Reservatet har på grund av detta ett stort antal besökare varje år och bör därför tas till vara så mycket det är möjligt.

Naturreservatets gräns mot norr slutar idag i höjd med Sten Stures väg trots att grönområdet i sig fortsätter en bra bit norrut upp i Duvnäs Utskog. Fastigheten Sicklaön 40:13 delas idag i två delar där endast den södra delen tillhör reservatet trots att även den norra delen består av ett mycket vackert orört naturområde. Naturreservatets gräns bör därför utökas norrut och omfatta hela grönområdet väster om Utskogsvägen. Detta för att ytterligare bevara det värde som Nyckelvikens grönområde med dess unika karaktär utgör för framtiden.

Kommunfullmäktige föreslås därför besluta

Att utreda möjligheten att utöka Nyckelvikens naturreservat norrut

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Eric Myrin".

Eric Myrin
7 juni 2016

§ 7

NTN 2016/851

Motion – Naturreservat i Trolldalen

Motion den 12 september 2016 av Åsa Nyberg och David Bergqvist (SD)

Beslut

1. Natur- och trafiknämnden föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen om att inrätta naturreservat i Trolldalen eftersom området är litet och kommunen har möjlighet att bevara det som naturmark i detaljplan.

Ärendet

Motionen föreslår att kommunfullmäktige inrättar Trolldalen och grönområdet kring västra Svindersviken, norr om Värmdöleden, som naturreservat. Området ingår delvis i planprogrammet för Henriksdal som miljö- och stadsbyggnadsnämnden (MSN) den 9 november 2016 beslutade att skicka på plansamråd. I förslaget till planprogram föreslås områdets norra delar bebyggas samt området utmed Henriksdalsbacken.

Området öster och söder om Henriksdalsberget är ett registrerat objekt med naturvärden (N 250-2012) i Skogsstyrelsens databas Skogens pärlor (se bilaga 4). Kommunen har även beställt en egen naturvärdesinventering av Pro Natura där det framgår att området har höga naturvärden (se bilaga 3).

Området är värdefullt men eftersom det är litet bör det kunna bevaras genom att planläggas som naturmark i detaljplan. Då marken ägs av kommunen har kommunen möjlighet att bevara naturen utan att det bildas naturreservat. Det skulle också gå i linje med miljömålet ”Ett rikt växt- och djurliv” där en av indikatorerna är att andelen naturmark med höga värden ska öka till 2030.

Förslagens ekonomiska konsekvenser

Värdering av olika markanvändning är i detta fall ett tydligt val mellan exploateringsintäkter och värden av ekosystemtjänster, biologisk mångfald och människors hälsa förknippat med närhet till natur och rekreation. Det senare är viktigt för att uppfylla Nackas miljömål *Ett rikt växt- och djurliv* samt kommunens övergripande mål *Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka*.

Konsekvenser för barn

Ett bevarande av området som naturmark kommer att fortsatt betyda att barn som bor i Henriksdal har tillgång till ett värdefullt närområde med gammal skog och skyddsvärda arter. Detta är positivt utifrån hälsoaspekter samt möjligheten till naturlig lek och lärande om naturen.

Ordförandes signatur

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

24 januari 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Natur- och trafiknämnden

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse 2017-01-02

Bilaga 1 Protokollsutdrag KSAU

Bilaga 2 Motionen

Bilaga 3 Naturvärdesinventering Pro Natura

Bilaga 4 Utdrag från Skogens pårlor

Yrkanden

Christina Ståldal (NL) yrkade att nämnden beviljar motionens förslag.

Per Chrisander (MP) och Lena Rönnerstam (S) yrkade bifall till förslag till beslut.

Beslutsgång

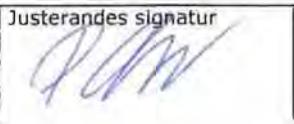
Med avslag på Christina Ståldals yrkande beslutade nämnden i enlighet med Per Chrisanders bifallsyrkande.

Protokollsanteckningar

Christina Ståldal (NL) lät anteckna följande till protokollet.

”Nackalistan stöder motionen om att inrätta ett naturreservat i Trolldalen. Att istället inrätta ett mindre förpliktigande område som ”naturområde”, gör att området står på en juridiskt lösligare grund och lättare kan omvandlas och tas i anspråk för annat bruk.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Natur- och trafiknämnden

Motion – Naturreservat i Trolldalen

Motion den 12 september 2016 av Åsa Nyberg och David Bergqvist (SD)

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen om att inrätta naturreservat i Trolldalen eftersom området är litet och kommunen har möjlighet att bevara det som naturmark i detaljplan.

Sammanfattning

Motionen föreslår att kommunfullmäktige inrättar Trolldalen och grönområdet kring västra Svindersviken, norr om Värmdöleden, som naturreservat. Området ingår delvis i planprogrammet för Henriksdal som miljö- och stadsbyggnadsnämnden (MSN) den 9 november 2016 beslutade att skicka på plansamråd. I förslaget till planprogram föreslås områdets norra delar bebyggas samt området utmed Henriksdalsbacken.

Området öster och söder om Henriksdalsberget är ett registrerat objekt med naturvärden (N 250-2012) i Skogsstyrelsens databas Skogens pärlor (se bilaga 4). Kommunen har även beställt en egen naturvärdesinventering av Pro Natura där det framgår att området har höga naturvärden (se bilaga 3).

Området är värdefullt men eftersom det är litet bör det kunna bevaras genom att planläggas som naturmark i detaljplan. Då marken ägs av kommunen har kommunen möjlighet att bevara naturen utan att det bildas naturreservat. Det skulle också gå i linje med miljömålet ”Ett rikt växt- och djurliv” där en av indikatorerna är att andelen naturmark med höga värden ska öka till 2030.

Förslagen i motionen

Motionen föreslår att kommunfullmäktige ska inrätta Trolldalen och grönområdet kring västra Svindersviken, norr om Värmdöleden, som naturreservat. Trolldalen som ligger öster om Henriksdalsringen och söder om Finnboda beskrivs i motionen som en grön oas för boende i närheten samt som ett område med en unik natur med stora naturvärden och flera rödlistade arter. Området planeras nu att bebyggas. Motionslämnarna menar att området bör bevaras och säkras som naturområde för framtiden genom att det inrättas som

naturreservat. De menar också att detta skulle gå väl ihop med ambitionen att ingen Nackabo ska ha mer än 300 meter till närmsta grönområde. Man anser även att politikerna bör lyssna på medborgarnas åsikt i frågan och ta hänsyn till de över 300 namnunderskrifterna som inkommit till kommunen.

Enhetens utredning och bedömning

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden (MSN) beslutade den 9 november 2016 att skicka programmet för Henriksdal på plansamråd. Man tog då även beslut om att stryka ett kvarter på östra Henriksdalsberget med syfte att bevara ett sammanhängande stråk av natur.

Området öster och söder om Henriksdalsberget är ett registrerat objekt med naturvärden (N 250-2012) i Skogsstyrelsens databas Skogens pårlor (se bilaga 4). Objektet beskrivs som ett stort område med hällmarkstallskog och branter där den nedre delen består av ädla lövträd såsom ek, alm och ask. Grova ekar växer längs med strandpromenaden och den varma solbelysta miljön gynnar främst insekter men även lavar på ädla lövträd. Cirka 70 % av området är skogsmark medan 30 % är berg (hällmark, blockmark, klappersten). Inventerare på Skogsstyrelsen beskriver området som värdefullt som inte bör bebyggas.

I samband med att förslag till planprogram tagits fram har kommunen även beställt en egen naturvärdesinventering av området (se bilaga 3). Denna är gjord i januari 2014 av Pro Natura. Det aktuella området har delats in i delområde 1 i den södra delen (10,5 ha, naturvärdesklass 1) och delområde 2 i den norra delen (1,8 ha, naturvärdesklass 2). Vid bedömning av delområdenas naturvärden har Skogsstyrelsens manual för nyckelbiotopsinventering använts. Förutom detta har naturvärdesträd kartlagts där kriterierna för urval i huvudsak gjorts utifrån Naturvårdsverkets skrift *Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet*. Signalarter och rödlistade arter har även noterats.

I förslaget till planprogram är bebyggelsen placerad inom delar av naturvärdesinventeringens delområde 2 och delområde 1. I förslaget lämnas en grön korridor i delområde 2, dock kommer fortfarande en stor del av naturområdet att försvinna. I korridoren föreslås också områden tas i anspråk för gatustråk, torg/mötesplatser och en hundrastgård. Detta kommer innebära att det skapas barriärer som isolerar området i mindre delar vilket ytterligare minskar värdet på den naturen som blir kvar. Ytterligare en konsekvens av förslagen i planprogrammet är att det blir svårare att uppnå kommunens miljömål *Ett rikt växt- och djurliv där Nacka ska ha ett Varierat landskap med en hög grad av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreativa kvaliteter*. Miljömålet finns med i Nackas miljöprogram 2016-2030 och en av indikatorerna för att mäta att målet uppfylls är att andelen yta av kommunytan som är naturmark med höga naturvärden ska öka till 2030.

Det råder inget tvivel om att det finns höga naturvärden på platsen vilket stöds av både Skogsstyrelsens naturvärdesobjekt och Pro Naturas naturvärdesinventering. Området ingår också i det större sammanhängande naturområdet som sträcker sig längs med den norra kusten av Sicklaön och som finns utpekat i kommunens grönstrukturprogram. Däremot är

det en avvägning av vilka områden som kommunen ska föreslå som nya naturreservat respektive planlägga som naturmark. Det totala området som föreslås är endast ca 15 ha och kommunen har möjlighet att skydda det i detaljplan som Natur med en precisering att levande och döda träd ska bevaras.

Förslagens ekonomiska konsekvenser

Värdering av olika markanvändning är i detta fall ett tydligt val mellan exploateringsintäkter och värden av ekosystemtjänster, biologisk mångfald och människors hälsa förknippat med närhet till natur och rekreation. Det senare är viktigt för att uppfylla Nackas miljömål *Ett rikt växt- och djurliv* samt kommunens övergripande mål *Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka*.

Konsekvenser för barn

Ett bevarande av området som naturmark kommer att fortsatt betyda att barn som bor i Henriksdal har tillgång till ett värdefullt närområde med gammal skog och skyddsvärda arter. Detta är positivt utifrån hälsoaspekter samt möjligheten till naturlig lek och lärande om naturen.

Bilagor

1. Protokollsutdrag KSAU
2. Motionen
3. Naturvärdesinventering Pro Natura
4. Utdrag från Skogens pårlor

Mikael Ranhagen
Enhetschef
Enheten för planering och tillstånd

Anna Herrström
Kommunekolog
Enheten för planering och tillstånd

Naturvärdesträd på Henriksdalsberget, Nacka kommun

Pro Natura

Tomas Fasth 2013

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	2
Inventeringsområde	2
Metodik	3
Resultat	4
Diskussion	7
Referenser	10
Bilagor	

Bilaga 1 Karta över naturvärdesträd

Bilaga 2 Beskrivning av delområden

Bilaga 3 Karta över värdräd och sällsynta växter

Bilaga 4 Tabell över naturvärdesträd och rödlistade arter

Författare och fotograf (där inget annat anges): Tomas Fasth
Foto sid 4: Bernt Gerebäck, Finnbonaberget

Omslagsbild: Henriksdalsbergets sydsida med Alphyddan i bakgrunden

Utskriftsdatum: den 3 mars 2014

Postadress Småland	Organisationsnr	Momsredovisningsnr
Högemålen 2	85 72 06-3488	14-85 72 06-3488
563 91 Gränna	F-skattesedel	Plusgiro
Tel 0730-631506	857206-3488	392123-6
Hemsida: www.pro-natura.net		371-1165

Henriksdalsberget – Delområdesbeskrivningar

1 Hällmarkstallskog, bergbrant, strandskog N-klass 1 Areal: 10,5

Beskrivning

Mellan Henriksdalsberget och Svindersviken sträcker sig en sydvänd bergbrant, delvis trädklädd, delvis av öppna klippor och bergväggar. Branten fortsätter väster om järnvägen där den leds in i en tunnel genom berget, men denna del tillhör Stockholms kommun och har ej inventerats. Ovan brantkrönet kläds hällmarken av tallskog, gles eller tätare i små sprickdalar. En större sprickdal skär igenom hällmarken som kläds med ek-hassellund (Trolldalen). I övergången mellan Trolldalen och hällmarken blandas ek och tall. Närmast vattnet finns en smal ridå strandskog vid sidan av båtbryggor och uppläggsplatser. Bitvis blir zonen med lövskog bredare och högre i slutningen finns här ek- hassellund. Innanför Svindersviken fortsätter förkastningssprickan mot Hammarbysjön i en öppen utfyllnad där marknivån har höjts avsevärt under senare decennier. Marken har här utnyttjats för industrier med ligger idag öde. Till delområdet hör även en nordvärd brant klädd med tallskog söder om Finnberget.

Beskrivningen nedan börjar i väster, vid järnvägstunneln genom Henriksdalsberget.

I den sydvända branten, fram till Svindersviken, domineras den övre delen av öppna klippor och trädskiktet är glest eller gruppvis förekomst av främst lövträd på små avsatser. Eken domineras med ganska unga träd. Gamla träd saknas. Längre ned i branten tätnar trädskiktet och fler ädellövträd tillkommer. Lönn och alm förekommer och även oxel och björk är ganska vanliga. I kanten mot den öppna gräsmarken (Dockan) innanför Svindersviken står några enstaka grövre ekar och lönnar. Brantens äldsta trädskikt utgörs av tall som förekommer insprängt i lövkogen. Döda träd är vanliga av alla arter.

Buskskiktet är utbrett och artrikt. Här finns måbär, skogstry, hagtorn, berberis och druvfläder men också ovanligare inslag som surbjörnbär, en art som på dessa nordliga breddgrader bara påträffas vid sydväxtberg. Den bar ännu gröna blad vid besöket och sågs här och var. Grusslok som trivs på solexponerade kalkklippor har här en av sina två förekomster i Nacka. Lokalerna har varit kända sedan mitten av 1800-talet. En handfull tuvor hittades. Tidigare fanns fler men dessa är numera begravda av utfyllnaden. Markfloran är bitvis frodig där vatten sipprar fram i sprickor i brantens övre del. I ”Natur på Sicklaön” anges förekomst av myskadra. I branten mot Svindersviken finns en bergvägg med överhang där en annan raritet växer i klippsprickorna. Murrutan är lika sällsynt som grussloken utanför förekomst med urbergskalk i skärgården och kring södra Södertörn-Vagnhärad. Utöver denna förekomst finns arten på enbart en lokal på norra Södertörn. Att överhänget nyttjas flitigt av bergsklättrare verkar inte nämnvärt störa murrutan. Andra småväxta ormbunkar som finns i branten är gaffel-, hälle-, och svartröken.

Strandridån med löv domineras av björk, klibbal, sälg, ask och lönn. Det är bara fragment kvar av denna biotop utmed norra sidan av Svindersviken där båtklubben har brett ut sig. Några få gamla klibbalar vittnar ännu om att denna biotop kan ha hytt eller ännu hysa sällsynta hålträdslevande skalbaggar. Idag syns nyss fällda sälgar och lönnar där bävern varit framme för att skaffa mat och byggmaterial. Längre från vattnet växer vippärt. Övergången från strandridån via ek-hassellund och branten är bruten av en nybyggd G/C-väg. Från denna sträcker sig en zick-zack-vinklad ståltrappa upp mot Trolldalen som domineras av ek-hassellund med inslag av grövre träd och utbredda, gamla hassel-buketter.

Två av Henriksdalsbergets rariteter, Grussloken fröställningar (överst) och murrutans vintergröna blad (nederst). Båda arterna kända sedan sekler, gynnade av kalkhalten i berget.

Nya inslag nedanför Henriksdalsberget senaste decenniet; G/C-vägen dragen nära stranden mot Svindersviken och en sälgbär fälld av bäver. Vägen innebar att 100-tals lövträd fälldes.

I tallskogarna på krönet och i nordbranten domineras gamla tallar där 20 värdräd för talltacka påträffades. Andra signal/rödlistade arter är svart praktbagge, reliktbock, blomkålssvamp och grovticka. I tallskogen förekommer även lite ek och björk. Tillgången på döda träd av både tall och lövträd är ovanligt god och detta gynnar vedsvampar. Främst tall förekommer med 30 grova torrträd och ett 10-tal grova lågor. I ädellövskogen nedanför överhänget växer svartöra på en fallen grov almgren. Längst österut i den högst belägna tallskogen finns en liten terrängsvacka med mossevegetation. På nordvända klipptor förekommer klipptussar.

Till de biologiska värdena i branten tillkommer kulturhistoriska där rester av försvarsmuren som omgav den på krönet belägna fornborgen ännu finns tydliga rester kvar i terrängen, bl a i en trång passage mellan två bergsryggar strax söder om Trolldalen.

Bedömning

Området är sedan tidigare bedömt som naturvärdesobjekt och i detta ingår även delområde 2. Emellertid bedöms här områdets status högre och $\frac{3}{4}$ av detta naturvärdesobjekt har nyckelbiotopsklass, d v s klass 1. Områdets status från kommunalt naturvårdsobjekt bör också höjas till regionalt värde för denna del. Motivet för detta är förekomsten av gammal tall, riklig tillgång på död ved, ädellövbestånd med god förekomst av hasselbuskage, sällsynt markflora i branter och lövmiljöer samt riklig förekomst av rödlistade arter knutna till främst tall. Förekomsterna av död ved är ovanligt spridda och sammantaget mättes 70 stammar. Om även klenare stammar räknas in är antalet än större. Frånvaron av gamla ekar tyder på ett kontinuitetsbrott under 1800-talet vilket antyds av kvarstående stubbar. Strandskogen med hålträd av al hyser områdets äldsta lövträd. Dessa bör bevaras även om de står väldigt trångt intill båtplatser och båthus som har tagit det mesta utrymmet på stranden.

Omfattande grävningsarbeten är ett senare ingrepp som starkt påverkat slutningen i samband med byggandet av vägen och avverkning av kringväxande träd har krävts vid bygget och har utförts även efteråt, inte bara av sjuka almar utan även andra lövträd, döda som levande. Närstående träd med skadade rötter kan inom kort behöva tas ner eller grova grenar avslägsnas för att förbipasserande fotgängare och cyklister ska slippa risken att få fallande stammar eller grenar över sig. Lämna i så fall nedkapade stammar och grövre grenar i en deponi strax intill åt vedsvampar.

Ytterligare inventeringar behövs under vegetationsperioden i de lövdominerade delarna. Detta gäller särskilt Trolldalen, strandskogen med tillhörande lövlund samt klippängar och lövbestånd i sydbranten. Utöver floran bör även insektslivet studeras översiktligt eller eventuellt med hjälp av fällor.

2   Tallskog   Naturvärdesklass 2   Areal: 1,8 ha

Beskrivning

Nordvästra hörnet av grönområdet öster om Henriksdalsbergets bostäder är till stor del tallskog belägen i en nordslutning. I de lägre delarna finns stort lövinslag, främst ek och björk. Dominerande delar av tallskogen är medelålders men med inslag av gamla träd. I västra delen överväger äldre tall och här finns inslag av värdefulla döda träd av både tall och lövträd. Talltacka förekommer på en handfull träd och även svart praktbagge förekommer att döma av färsk gnagspår. En stor björkhögstubbe med fnösketickor är lämplig boplats för andra skalbaggar.

Bedömning

Större delen av skogsbeståndet har ej den höga ålder som krävs för nyckelbiotopsklass och har därför ett något lägre naturvärde än tallskogen i övrigt på Henriksdalsberget. Här finns mindre partier som håller nyckelbiotopsklass och i övrigt spridda äldre tallar och döda träd som ger området betydande naturvärde.

En björkhögstubbe som utgör ett värdefullt inslag av död ved som gör skogen mer levande.

3   Hällmark, tallskog   Naturvärdesklass 3   Areal: 0,8 ha

Beskrivning

De högsta partierna av Henriksdalsberget har tunt jordtäcke som erbjuder föga högre växtlighet men vida vyer. Vid foten av branten, närmast Henriksdalsringen, står några kraftigare, äldre tallar. Till detta delområde har även förts ett tätare tallbestånd belägen på andra sidan Henriksdalsringen. Tallarna är här drygt 100 år gamla.

Bedömning

Tallskog med god potential att utveckla högre naturvärden finns i anslutning till nyckelbiotopen på hällmarker och i branterna. De högsta partierna erbjuder mer vyer än ved.

4   Lövskog, blandskog   Naturvärdesklass 2   Areal: 0,9 ha

Beskrivning

På nordsidan av Henriksdalsringen finns ett litet lövbestånd med en av inventeringsområdets få förekomster av asp. Andra lövträd är björk, rönn, lönn, ek och alm. Beståndet består av medelålders-äldre träd. Tallinslaget utgörs mest av träd > 100 år. Både bland lövträd och tallar finns många döda stammar. På död aspved förekommer signalarten rävticka.

Bedömning

Den rika tillgången på död lövved och en del hårträdsaspar ger området ett högt naturvärde. Döda almar har inte bedömts utgöra risk för förbipasserande. En åtgärd som föreslås är att en ganska grov ek i ett bryn slyrösjs.

5   Tallskog   Naturvärdesklass 3   Areal: 1,1 ha

Beskrivning

I nordslutningen nedanför Henriksdalsberget finns ett medelålders tallbestånd med inslag av äldre träd som är drygt 150 år gamla. Trädskicket är tätt och bjuter på en del klenare död ved.

Bedömning

Tallskog med potentiellt höga naturvärden.

6   Blandskog   Naturvärdesklass 2   Areal: 0,4 ha

Beskrivning

Intill Kvarnholmsvägen finns ett flerskiktat blandbestånd. Det äldre trädskicket utgörs av tall medan lövinslaget är yngre. Döda tallar och värdräd för tall- och grovticka förekommer.

Bedömning

Gammal tall med förekomster av krävande arter samt död tallved motiverar högt naturvärde.

7

Blandskog Naturvärdesklass 1

Areal: 0,9 ha

Mellan Danvikshem och Vilans skola finns ett blandbestånd beläget i en sydslutning. Tall domineras och utgör de äldsta träden där många är > 200 år gamla. Lövinslaget utgörs främst av ek men här finns många arter, bl a alm, ask, lönn, parklind, oxel, körsbär och björk. Buskskiktet är välutvecklat där slån och nypon bildar ett brynt mot den öppna marken i söder. I övrigt förekommer även hassel, skogstry, måbär, oxbär, snöbär, slån och liguster, flertalet noterade vid Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering nyligen men större delen av buskagen finns i följande delområde som beskrivs separat.

Sammanlagt finns ca 60 naturvärdesträd, flertalet tallar men också en handfull lövträdsarter. Främst förekommer bärande arter, oxel och körsbär. Dessutom en del döda almar som drabbats av almsjuka. De gamla tallarna är ofta värdräd för tallticken som finns i ca 1/3 av dem. Andra rödlistade arter som noterades är reliktbock och vintertagging.

Området ligger i anslutning till både skola och dagis och utnyttjas flitigt för exkursioner. Genom skogen löper även äldre, stenlagda stigar.

Slät pansarbark och grova grenar med parasiterande talltickle visar på tallars höga ålder.

Bedömning

Det höga naturvärdet är knutet till förekomsten av gammal tall med ett flertal rödlistade arter av vedinsekter och -svampar. Den rika förekomsten av lövträd och buskar bidrar också. Området är registrerat som naturvärdesobjekt av kommunalt intresse men dess status bör höjas till nyckelbiotop med tanke på mängden riktigt gammal tall där tallticken förekommer. Värna om buskbrynet mot söder där uppväxande lövträd bör gallras för att ge gynnsam solexponering av buskage. Almsjuka träd kapas ner för att inte riskera besökares och förbipasserandes liv.

8 Bergbrant, park Naturvärdesklass 2 Areal: 0,5 ha

De bostäder som uppfördes intill Danvikshem på 1990-talet för äldre männskor omges av en glest trädbevuxen gräsmark och klippor som slutar i en sydvänd brant. På krönet till branten finns några äldre ekar med vida kronor. Vid foten av branten finns enstaka äldre ekar kvar i en lövskog som nyligen genomhuggits då många ihåliga oxlar försvann. Meningen med avverkningen var möjliga att avlägsna almsjuka träd men medan motorsågarna fanns på plats passade man på att omföra lövskogen till en park med glesare trädskikt. Kvarstående ekar bör om de får stå kvar ha gynnsamt läge att utveckla högre värde.

Det soliga läget i branten är gynnsamt för floran och här finns ett välutvecklat buskskikt med hägg, hagtorn, berberis, skogstry, måbär, oxbär, snöbär och liguster, slån, samtliga noterade vid Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering nyligen. Markfloran bjuder bl a på skär kattost.

Bedömning

Området har vad gäller branten och brantfoten räknats till det naturvärdesobjekt som för innehåller naturvärden knutna till tall (föregående delobjekt). Naturvärdena i branten är mer knutna till markfloran, brynvegetation och den insektsfauna som är knuten härtill. Dessa värden bör dokumenteras närmare vid lämpligare årstid, förslagsvis försommaren. Tills vidare bedöms naturvärdena vara på kommunal nivå.

Lövskogsbrant som genomhuggits nyligen och omförts till park

9

Barrskog, bergbrant

Naturvärdesklass 1

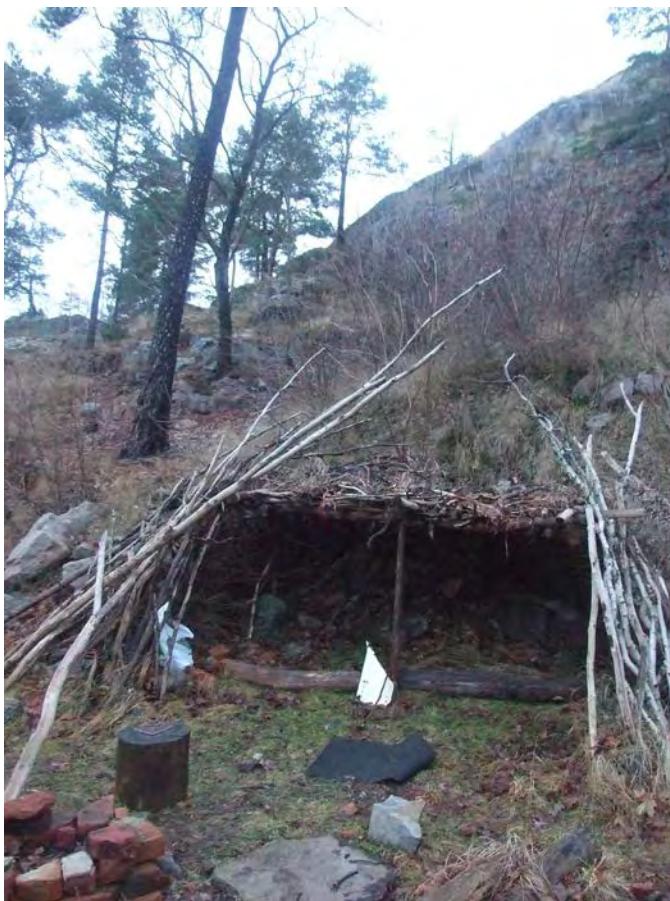
Areal: 0,4 ha

Beskrivning

I en sydvänd rasbrant, inklämd mellan Finnbergets kala hjässa och höghus vid dess fot, finns högvuxna och ganska grova tallar i ett glest bestånd. Flertalet är gamla och talltacka förekommer. På en solexponerad stam finns gamla gnagspår efter reliktbock. Insprängt bland tallarna har stått ett stort antal lövträd tidigare men dessa har nyligen avverkats till större delen, däribland almsjuka träd. Någon kvarstående död alm återstår samt spridda äldre ekar.

Bedömning

Ett 10-tal gammeltallar i ett litet barrbestånd i brant sluttning motiverar nyckelbiotopsklass. Om död ved tillåts ligga kvar i rasbranten kommer naturvärdet att öka.

Kojbygge som smälter in väl i omgivande tallskog är exempel på närrrekreation.

10

Lövskog

Naturvärdesklass 3

Areal: 0,2 ha

Beskrivning

Mellan Kvarnholmsvägen och Finnberget finns ett litet lövbestånd. Här växer äldre ekar, lönnar och björkar samt enstaka tallar.

Bedömning

Potentiella högre naturvärden är knutna till ek och björk.

11 Kyrkogård Naturvärdesklass 2 Areal: 0,7 ha

Beskrivning

En kolerakyrkogård som var i bruk under 1800-talet har planterats med ädellövträd. Idag domineras äldre ädellövträd av lönn, ask, parklind och hästkastanj. I nordöstra hörnet står några resliga blågranar, *Picea pungens*, en inplanterad art från Nordamerika. En del lönnar har utvecklat håligheter och på ask noterades flera arter hättmossor. Död ved finns i form av kvarsittande grova grenar, en halvdöd hängask samt en grov alm som dött av almsjuka.

Bedömning

De äldre ädellövträden ger området som i första hand har kulturhistoriska värden dess höga naturvärde. I kulturmiljövärdena ingår även träden.

Förekomster av eventuella vedsvampar bör dokumenteras under hösten då även marksvampar kan förekomma. Håligheter kan hysa fladdermöss.

Den grova almen bör omgående kapas ner för att inte riskera att den faller över väg eller byggnader. Flera träd bör ses över och eventuellt åtgärdas av arborister. Återhamla parklindar som hamlats tidigare. Blågranarna förefaller vara välmående.

Om död almved lämnas vid kyrkogården kan den omhändertas av vedsvampar, exv. svartöra

Inledning

Henriksdalsberget är beläget vid gränsen mellan Nacka och Stockholm. Härifrån har man vidsträckt vy mot farleden för båttrafiken till Stadsgården och Hammarbysjön. Vattentornet på toppen av Henriksdalsberget utgör sedan ett halvsekels riktmärke som syns långt utanför Nackas gränser. Henriksdalsberget utgör också början på den halvö som sträcker sig österut mot Kvarnholmen. I söder begränsas den av Svindersviken som skiljs från Hammarbysjön och av trafikleden som fortsätter genom Nacka mot Värmdö kommun.

Under 2013 har ett planprogram tagits fram som syftar till att förtäta områdets bebyggelse. I samband med detta beställdes en detaljerad naturvärdesinventering utifrån områdets trädbestånd. Pro Natura, som tidigare utfört flera trädinventeringar på Sicklaön, delar av Ryssbergen, Järlahöjden och Nacka Strand, har fått uppdraget av Nacka kommun att kartlägga träd med höga naturvärden i området. Inventeringen syftar till att utifrån trädbestånden bedöma det biologiska naturvärdet i området. Områdets utsträckning framgår av bilaga 1. Utifrån kunskaper om kvalitén på trädbestånden kan slutsatser om funktionaliteten dras.

Sedan decennier tillbaka finns också planer på en ny trafikled, förbifart Österleden där en bro över Svindersviken skulle leda biltrafiken genom en tunnel i berget vidare mot Djurgården. Konsekvenserna av dessa planer för naturvärden och flora beskrevs av Huth & Henning 1989.

Fältarbetet har utförts i januari 2014 och redovisats i februari. Kontaktperson på kommunen har varit Elisabeth Rosell och Terese Karlqvist. Henrik Thulin medverkat i kartredovisning.

Inventeringsområdet

Henriksdalsberget är naturligt avgränsat av vatten. Idag utgör trafikapparaten vid Lugnet områdets södra gräns vid sidan av Svindersviken. I väster har den sänkta Hammarbysjöns stränder blivit bostäder och trafikled nedanför berget. Sedan kommungränsen ändrats tillhör halva berget och Lugnet Stockholms kommun och ingår därmed ej i inventeringsuppdraget. Uteslutet från inventeringen är även de tätbebyggda delarna med bostäder samt Finnberget närmast Kvarnholmen. Hamnområdena vid Danviken har ej heller inventerats. Se avgränsning på översiktskarta. Inventeringsområdets bruttoareal är drygt 50 men i praktiken knappt 40 ha.

Området kännetecknas av stark kuperingsgrad med höga branter nedanför nakna berghällar. Henriksdalsberget höjer sig 50 m över Svindersvikens innersta del. Sprickdalar skär genom berget och ger utrymme för frodigare växtlighet på djupare jordtäcke.

Kontakten med vatten är betydande, inte bara genom de vyer som höjderna erbjuder. Svindersviken är nästan 2 km lång och skiljer inventeringsområdet från övriga Sicklaön.

Dominerande naturtyper är tallskog på höjderna medan branterna främst är bevuxna med ek och tall. Tallskogen är ofta av gles hällmarkstyp, på djupare jordtäcke tätare och med lövinslag. Gran saknas helt inom inventeringsområdet. I sprickdalar finns bitvis ek-hasselundar. Strandskogen längs Svindersviken har ett blandat trädskikt med främst klibbal och ask. Den branta terrängen erbjuder ofta gläntor i trädskiktet där markfloran och buskskiktet får större utrymme. Lodräta bergväggar och överhäng bekläds enbart av småväxta ormbunkar bland högre växtlighet. Kala berghällar är också vanliga. Parker är en vanlig naturtyp och har ökat i utbredning i takt med bebyggelsens expansion senaste decenniet. Anlagda parker har ofta ett artrikt trädskikt med inslag av exotiska arter från Nordamerika.

Trots områdets centrala läge, strax utanför Danvikstull, ryms lika mycket natur som bebyggelse. I trädinventeringen ingår också annan mark än orörd natur och parker.

Grönstrukturerna i Nacka inventerades nyligen översiktligt (Ekologigruppen 2009) och ett mindre och ett större objekt avgränsades som nyckelbiotoper, d v s skogsbestånd med högt naturvärde. Henriksdalsberget finns också närmare beskrivet i ”Natur på Sicklaön” där främst dess sydvänta brant med dess flora har dokumenterats (praktikarbete vid Stockholms universitet 1984). Områdets speciella flora har dokumenterats redan av 1800-talets botanister. Den sydvänta branten och kalkinslaget i berggrunden är viktiga förklaringar.

Naturområden nyttjas flitigt av näroende vad gäller flertalet beskrivna skogsbestånd. Dagsgrupper och skolbarn vid Vilan nyttjar skogsdungen närmast Danviks hospital men också kyrkogården närmast skolan. Tillkomsten av en G/C-väg längs Svindersviken har gett tillträde till den annars ganska otillgängliga branten av Henriksdalsberget. Parkområden nyttas främst av näroende där de glest trädklädda klipporna nära Danviks hospital kan framhållas.

Nyttjandet av vatten sker främst genom småbåtar. Större delen av Svindersvikens norra sida upptas av bryggor och upplagsplatser.

Metodik

Biologiskt värdefulla träd kartläggs över hela Sverige i ett åtgärdsprogram inriktat på lövträd i odlingslandskapet (Naturvårdsverket). Kriterier för urval av träd som används har i stort följts med smärre modifieringar, där anpassning har skett till dominerande naturtyp. Se nedan. Gammal tall, äldre ädellövträd, död ved samt värdträd för rödlistade arter är de främsta värdebarande strukturerna i grönstrukturerna som har karterats med hjälp av GPS.

De egenskaper hos nyckelelementen som antecknats är, förutom position och trädslag, omkrets, vitalitet, förekomst av håligheter med eller utan innehåll av mulm, död ved och eventuella arter av intresse. De särskilda arter som antecknats är signalarter som indikerar höga naturvärden och rödlistade arter (hotade eller nära riskzonen). Önskemål om åtgärder, exempelvis frihuggning, noterades men också ur säkerhetssynpunkt nödvändig nedkapning.

Ribban för att kvalificera sig som naturvärdesträd är hög. Det viktigaste kriteriet är åldern. För tall och ek har en uppskattad ålder av ca 200 år krävts om inte andra egenskaper, håligheter, rik förekomst av död ved eller rödlistad art har sänkt ribban. Alla träd som bedömts vara minst 200 år har dock inte tagits med. Träd < 40 cm i diameter i brösthöjd har som regel utelämnats. På sämre marker har dock gränsen sänkts till 35 cm. För gran har 120 år använts som gräns. Åldersnivån för andra lövträd har valts till 80 år. Håligheter utvecklas med åldern och är ett användbart kriterium för hög ålder. Hålträd med en stamdiameter > 40 cm har inventerats. Mulmförekomst i håligheter (mulm består i huvudsak av trädmjöl) har uppskattats utifrån. Utöver synbar mulm har trädslag och hålstorlek här varit vägledande. För döda träd (torrträd och lågor) har ribban lagts vid både längd och grovlek. 30 cm i diameter i någon stamdel har varit ett riktvärde. Samma gräns används av Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering för att anteckna grov ved. Högstubbar < 2 m och lågor < 3 m har inte inventerats. Värdträd för rödlistade arter har inventerats, oavsett omfång och ålder. En viss andel efterträdare ingår också i inventeringen. Kriteriet för efterträdarna är för samtliga trädarter åldern där denna ska vara strax under ribban. Som exempel har ek och tall som är ca 150 år gamla räknats in i denna kategori.

Inte enbart de enskilda naturvärdesträderna är beskrivna utan även de bestånd dessa bildar. Ambitionen har varit att urskilja delområden med enhetlig naturtyp och naturliga eller kulturskapad avgränsning. Viktigt vid indelningen har också varit naturvärdesklass utifrån trädbeståndets naturvärde. Kriterierna har här följt Skogsstyrelsens manual för ordinarie nyckelbiotopsinventering (NBI, Larsson m fl 2002). Nyckelbiotoper utgör högsta naturvärdesklass och är skogsbestånd där rödlistade arter konstateras eller förväntas förekomma spridda i bestående populationer. Till stöd för denna bedömning fungerar både strukturer och signalarter. Bestånd som inom kort förväntas uppnå de kriterierna brukar betecknas som naturvärdesobjekt vid nyckelbiotopsinventering och utgör näst högsta klass. NBI kan även tillämpas på parkmark och i andra markslag än skog som Pro Natura har utfört. För trädbärande miljöer är det ingen principiell skillnad mellan parker och skogar.

Delområdenas naturvärdesklassning har skett utifrån trädbestånden men också med stöd av förekommande markflora och buskskikt. Klass 1 motsvarar nyckelbiotopsklass, klass 2 ett naturvärdesobjekt. Klass 3 är potentiella, biologiska värdekärnor (klass 1 och 2), på lite sikt.

I fältarbetet har ett ortofoto i skala 1: 10 000 använts. Miljöer och arter har dokumenterats med digitalkamera. Till fältutrustningen har också hört handlupp och fickkniv.

Resultat

Utbredningen av naturvärdesträd och fördelningen av trädslag framgår av karta i bilaga 1. Bilaga 1 visar också delområden som skiljs ut i inventeringsområdet. Beskrivning av delområden och naturvärdesbedömning av dessa finns redovisade i bilaga 2. Bilaga 3 visar karta över värdräd för rödlistade arter. Tabell för samtliga naturvärdesträd med tillhörande signal- och rödlistade arter är bilaga 4.

Områdets grövsta ek med Danvikshem i bakgrunden. Gamla ekar saknas f ö i området.

Henriksdalsberget uppvisar både ovanligt mycket natur och ovanliga arter, stor trädslagsblandning bland naturvärdesträden och förhållandevis stor mängd död ved.

55 % av naturvärdesträden är tall, 15 % är ek, 20 % är övriga ädellövträd medan resterande 10 % utgörs av björk, oxel, klibbal, asp, sälg, rönn och hassel i ordning efter fallande frekvens. Övriga ädellövträd är lönn, alm, ask, parklind, hästkastanj och fågelbär, majoriteten utgörs av planterade parkträd. Gran saknas, inte bara som naturvärdesträd. Däremot finns en handfull planterade blågrananar men dessa har ej mätts in som naturvärdesträd även om de har hög ålder.

Av tabellen i bilaga 4 kan man utläsa att enskilt viktigaste urvalskriteriet har varit ålder. Flera kriterier har ibland använts vid urvalet av ett träd så den totala summan blir här 467. Utifrån den summan utgör hög ålder nästan 1/3. ¼ utgörs vardera av döda träd och övriga. Bland övriga rymds både efterträdare, här främst ekar och andra ädellövträd, samt riskabla träd. Dryga 100 grova döda träd är särklassigt högre än i tidigare trädinventeringar på Sickalön med undantag för Ryssbergen och i samma nivå som Tollare detaljplaneområden.

Delområde	Areal	N-klass	Biotoptyp 1	Biotoptyp 2	Biotoptyp 3
1	10,5	1	Hällmarkstallskog	Bergbrant, ädellövskog	Strandskog
2	1,8	2	Tallskog	Blandskog	
3	0,8	3	Hällmark	Tallskog	
4	0,9	2	Lövskog	Blandskog	
5	1,1	3	Tallskog		
6	0,4	2	Blandskog		
7	0,9	1	Blandskog		
8	0,5	2	Bergbrant	Park	
9	0,4	1	Tallskog	Rasbrant	
10	0,2	3	Lövskog		
11	0,7	2	Park, ädellövträd		
SUMMA	18,2				

Tab 1. Delområdenas fördelning på naturtyper, naturvärdesklass samt areal

Dominerande naturtyp är tallskog men framträdande är också blandbestånd där lövinslaget ofta är större än tallandelen. Se tabell 1 ovan. Rena lövskogar förekommer i rasbranter, strandskogar, parker och i andra anlagda bestånd. Större delen av tallskogen är av hällmarkstyp där trädskiktet är lågvuxet, ofta glest och ojämnt fördelat till större sprickbildningar. Lövskogarna bjuder på stort innehåll, ofta dominande, av ädellövträd. Underväxande hassel är vanlig där jordtäcket är djupare. Gammal hassel med omfångsrika buskage av stammar samlade finns i flera delområden. Den största hasselbuketten står just utanför delområde 8 och 9. Buketten är ett par m i diameter och högsta stammarna är > 5 m höga. Med så imponerande mått var det skäl nog att bedöma den som ett naturvärdesträd.

Naturvärdesklassning av delområdena har främst skett utifrån trädvärden där fält- och buskskikt i mindre grad bidragit. 90 % av naturvärdesträden återfinns inom de klassade skogsbestånden, delområdena som har en varierande storlek mellan 0,2-10 ha. S:a ca 16 ha skogs- och parkmark har bedömts som biologiska värdekärnor vilket är >1/3 av totala arealen.

Viktigaste värdräd för biologisk mångfald inom naturmarken är tall, på parkmark lönn. Värdarten talltickle som även är rödlistad i landet, sågs på ett 40-tal värdräd. Lönnar har en mer artrik vedsvampflora men flertalet av dessa har 1-åriga fruktkroppar som visar sig under sensommaren och hösten.

Värdträdens arter är nästan samtliga vedsvampar som är rödlistade eller signalarter. En handfull arter av svampar och skalbaggar är knutna till tall. 80 % av fynden utgörs av tallticka. I övrigt gjordes ett fåtal fynd av svamparna grovticka och vintertagging samt skalbaggarna svart praktbagge och reliktbock. Dessa både noterades med hjälp av gnagspår. Bland lövträden noterades enbart tre värdträd, dels en död asp (rävticka) och död alm (svartöra) samt en mycket gammal och ihålig klibbal där dess hålligheter med mulm kan antas vara boplats åt krävande arter av vedinsekter. Fler värdträd bland lövträden skulle upptäckts om inventeringen gjorts vid annan årstid. Totalantal fynd av rödlistade eller signalarter var 55.

*Vedsvampen svartöra växer på död alm vid Henriksdalsbergets brant.
Arten har rödlistats i Sverige som följd av att almens fortlevnad hotas av almsjuka.*

I flera delområden kan markfloran förmudas vara rik och bidra till naturvärdet. Men dessa naturvärden får dokumenteras närmare vid kompletterande besök vid lämpligare årstid.

I ett område finns kulturhistoriska värden i form av forhistoriska rester från en fornborg. Muren är placerad mellan två bergryggar som annars skulle sakna hinder för anfallande fiender. Kulturhistoriska och sociala värdena har inte vägts in i naturvärdesklassen.

Trots att trädinventeringen utfördes i januari var det ändå möjligt att se en del av markfloran. Således gjordes en del återfynd av kända förekomster av i Sörmland sällsynta arter. Fyndplatserna redovisas också på värdkortan. De aktuella arterna är surbjörnbär, skär kattost, grusslok och murruta. För de bågge förstnämnda arterna finns sannolikt fler förekomster i samma delområde. För de bågge sistnämnda arterna finns inga eller någon enstaka lokal utöver denna i Nacka. En signalart som sågs i lövskogen nära Svindersviken var vippärt.

Andra sällsynta arters förekomst i området, tillfälliga adventivväxter, har sin invandringshistoria förknippad med kvarnarnas sädesavfall som ofta var förorenat av ogräs. Ett exempel är kålsenap som växer i vägbanan nära viadukten under Saltsjöbanan.

Diskussion

Sammanfattningsvis kan sägas att inventeringsområdet bjuder på betydande naturvärden som till vissa delar är av länsintresse. Delområde 1 har idag status som naturvärdesobjekt som låg till grund för en naturvärdesklassning av objektet på kommunal nivå. Emellertid har inventeringen visat att mängden gammal tall och värdräd för rödlistade arter samt den goda tillgången på död ved av främst tall ger objektet nyckelbiotopsklass. Sådana objekt rankas som regel till objekt av länsintresse. Till dess högre status bidrar inte enbart de träd়bärande värdena. Henriksdalsbergets sydbrant har en särpräglad flora som hänger samman med topografi och berggrund. Dessa värden som har varit välkända länge kvarstår trots ingrepp under senaste decennierna som har reducerat förekomsten av grusslok. Det största ingreppet är också det senaste där en ny G/C-väg anlagts intill Svindersviken under 2000-talet. I den branta terrängen har mängder med träd avverkats och jord grävts bort. Många kvarstående äldre träd har påverkats negativt och kommer få svårt att klara sig efter att rotssystemen har skadats. En föregripande MKB skulle ha kunnat förutse omfattningen av skadorna. Om ingreppet har inneburit att förekomster av sällsynta arter försvunnit känner jag inte till men även detta måste en MKB ha kunnat förutse. Det ingrepp som nästan ödelade förekomsten av grusslok vid foten av berget var den utfyllnad som ägde rum efter att Dockan tömdes på skrot och marknivån höjdes avsevärt då området utsågs till tipp för jord och sten.

Henriksdalsbergets brantaste del där den småväxta ormbunken murruta växer i klippsprickor. Lägg märke till i berget inslagna järn som används av bergsbestigare.

Henriksdalsbergets trädvärden är i första hand knutna till tall, främst på hällmarker och nordvända branter (delområde 1). Här finns såväl gamla träd som död ved i ovanligt stor omfattning. Hela berget håller inte riktigt nyckelbiotopsklass men särskilda trädvärden knutna till tall finns spridda även i delområde 2. Ekvärdena är inte lika stora. Gamla träd saknas vilket tyder på att avverkning ägt rum under tidigare sekler. De redovisade ekarna i branten är i huvudsak efterträdere, framtida värdebärande ekar. Av andra ädellövträd saknas också gamla träd, exempelvis lind. Till delområde 1 hör också strandskog och mer eller mindre djupa sprickdalar där lövinslaget bitvis är dominerande. Främsta naturvärdesträdet är lövträd i hela inventeringsområdet är en klippa nära båthus och båtplatser. Trädet är mycket gammalt, ihåligt och innehåller mulm. Vitaliteten är vikande till följd av hög ålder. Detta träd hyser med stor sannolikhet arter av hålträdsinsekter som vanligtvis lever i gamla ekar. Strandskogen längs Svindersviken är hårt undanträngd av fritidsbåtar och tillhörande upplagsplatser där trots allt rester lever kvar av den ursprungliga naturtypen.

Vid sidan av det stora nyckelobjektet kring Henriksdalsbergets branter finns även andra högvärdiga bestånd där trädvärdena är betydande. Området närmast Danviks hem, delområde 7, är ett sådant. Även detta är en registrerad nyckelbiotop där tallvärderna varit avgörande. Ingreppe har emellertid varit omfattande helt nyligen i flera av de högklassiga objekten, främst genom avverkning riktad mot lövträd. Almsjukan synes ha varit en anledning till åtgärderna men betydligt fler arter än alm har avverkats. I de fall avverkningar skett inom nyckelbiotoper finns en samrådsplikt före åtgärder som påverkar naturvärderna, oavsett omfattningen. Markägaren är skyldig att kontakta Skogsstyrelsen innan avverkning, röjning, etc äger rum. Normalt brukar sådant samråd ske i fält med rådgivande personal från den statliga tillstyrkningmyndigheten och tilltänkta åtgärder och hänsyn märks ut på plats.

Fördjupad inventering behöver ske under sommarhalvåret i flera av delområdena. Markfloran inom delområde 1 (branter, sprickdalar, hällar och strandnära lövskogar), 7 och 8 (branter) bör dokumenteras under vår-försommar. Öppna hällar utanför delområdena bör också inventeras. Om möjligt kan även insektslivet undersökas översiktligt eller med hjälp av fällor. Perioden bör utsträckas under hela sommaren.

Sydvärd, buskklädd klippa där flora och fauna bör inventeras närmare sommartid.

Inventering av vedsvampar bör kompletteras vad gäller arter med 1-åriga fruktkroppar inom områden med äldre ädellövträd i första hand. Efter en sådan fördjupning kommer kunskapen om förekomsterna av rödlistade arter utökas väsentligt. För att fånga helheten av områdets naturvärden bör även Svindersvikens vattenområde ingå i en fördjupad studie där exempelvis fågellivet undersöks närmare. Bävern har nyligen etablerat sig här och viken är möjlig stor nog för att kunna hysa en familj.

Mängden död ved är ett viktigt för många arter i skogen men uppfattas av en del människor som förfulande och ett hinder för framkomligheten. Faktum är att den döda veden kan vara ett hot då torrträd förekommer i anslutning till vägar och bebyggelse. Mängden död ved som dokumenterats i detta arbete förklaras till mycket liten del av almsjukan som drabbat stora delar av södra Sverige. Merparten av de akuta fall av riskabla träd som bedömts utgörs av döda almar. Många döda eller döende träd finns i anslutning till den nyanlagda G/C-vägen. Det gäller både tall och ek. Till viss del räcker det här att kapa grenar men då bör arborister anlitas. I kategorin övriga finns också en hel del riskabla träd med varierande åtgärdsbehov.

Biologiska naturvärdesbedömningar bör kompletteras av grönstrukturernas betydelse för rekreation. Med tanke på att alternativa rekreationsområden helt saknas på denna del av Sicklaön framstår återstående ännu oexploaterade delar av Henriksdalsberget som oerhört betydelsefulla. Höjdområdena erbjuder vida vyer över inloppet till Stockholm. För Vilans skola är närheten till berget av stor betydelse som pedagogisk miljö. Förskolan frekventerar den närlägna nyckelbiotopen nedanför Danviks hospital flitigt.

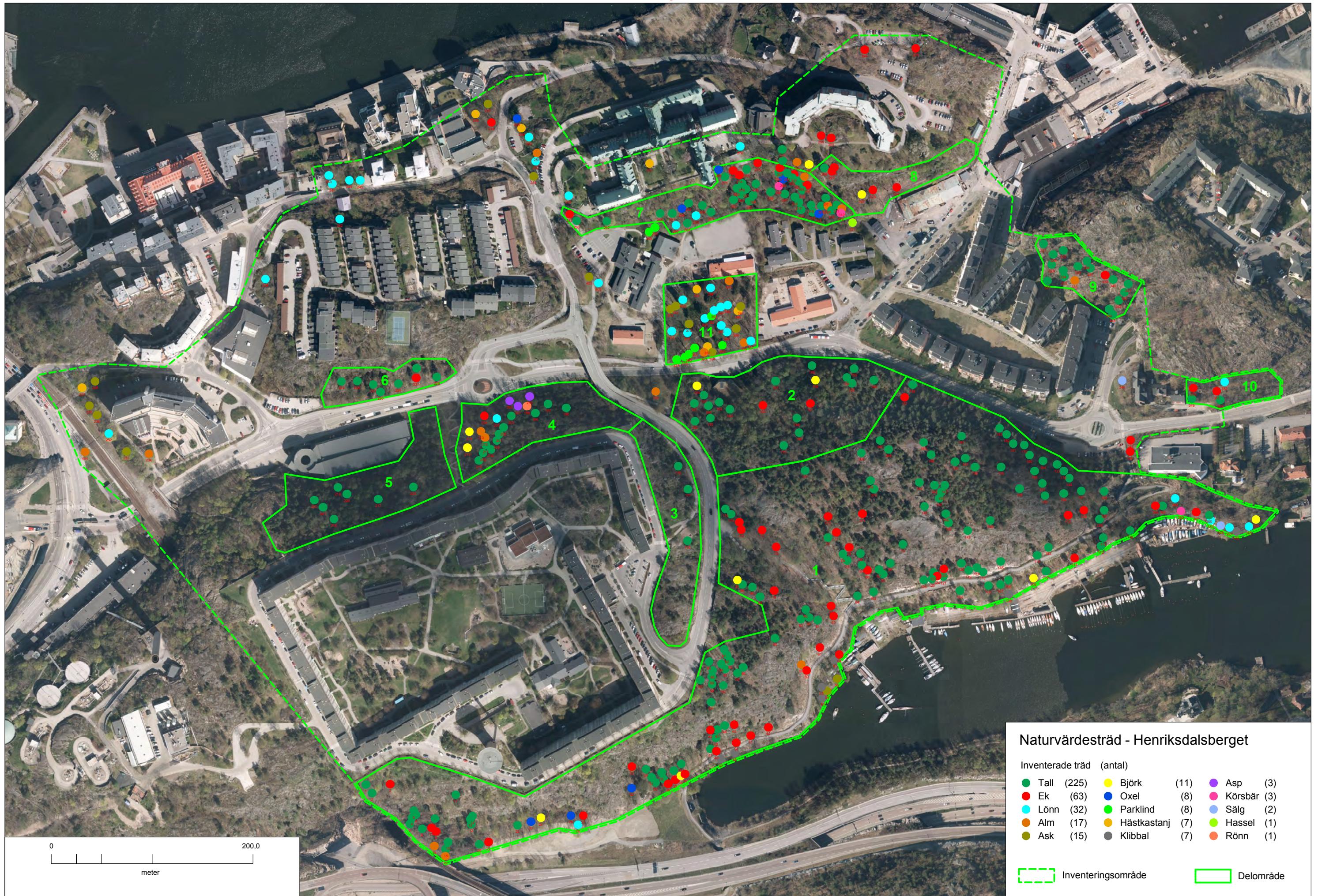
Den fornborg som funnits på Henriksdalsberget finns kvar som rester idag av skyddsmuren. Kvarvarande delar bör åtnjuta det lagliga skydd som fornminneslagen föreskriver.

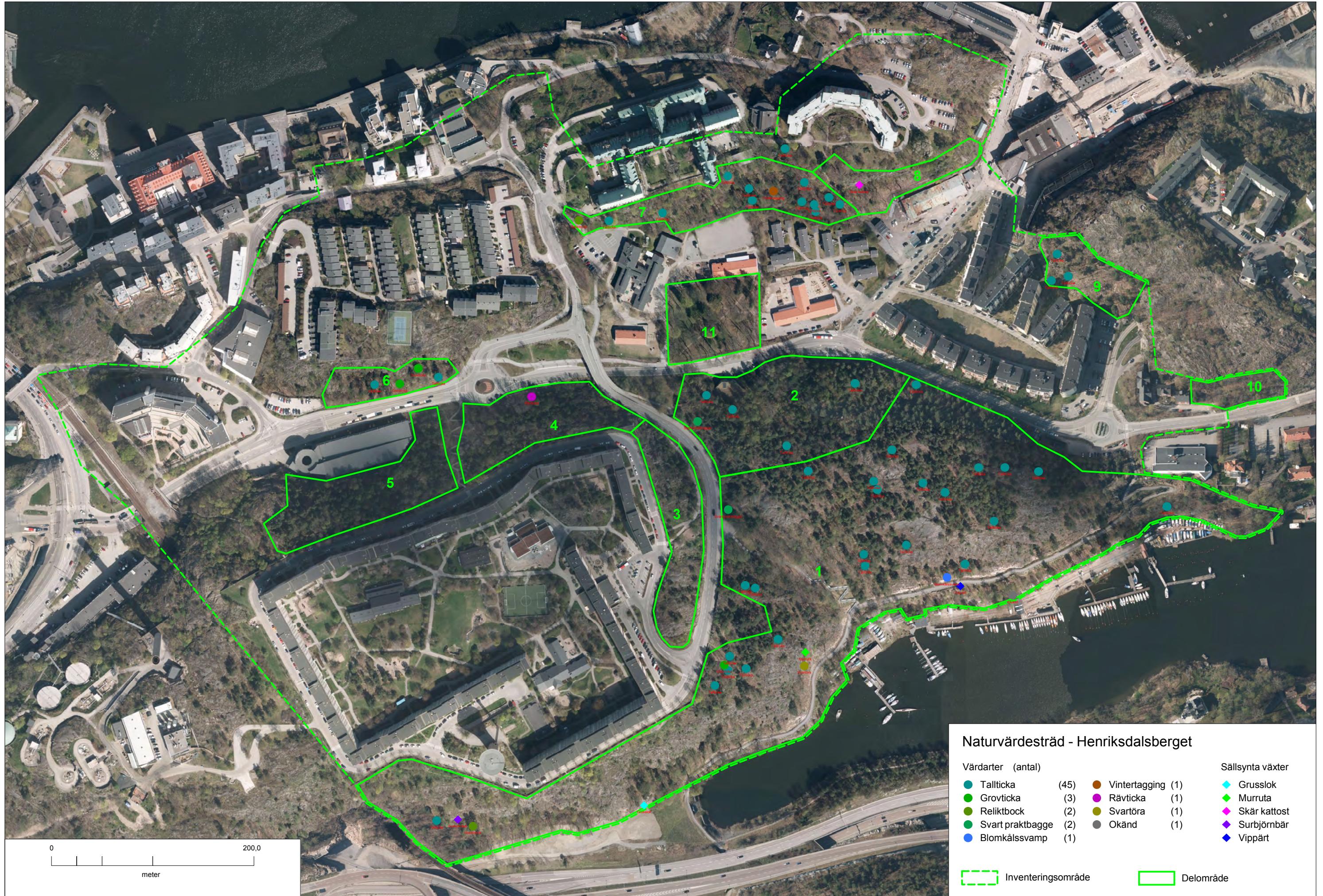

I en smal passage mellan två bergryggar har block placerats i en rad som bildar basen av en sedan länge raserad försvarsmur vilken ingick i den fornborg som fanns kring toppen av Henriksdalsberget under förhistorisk tid.

Referenser

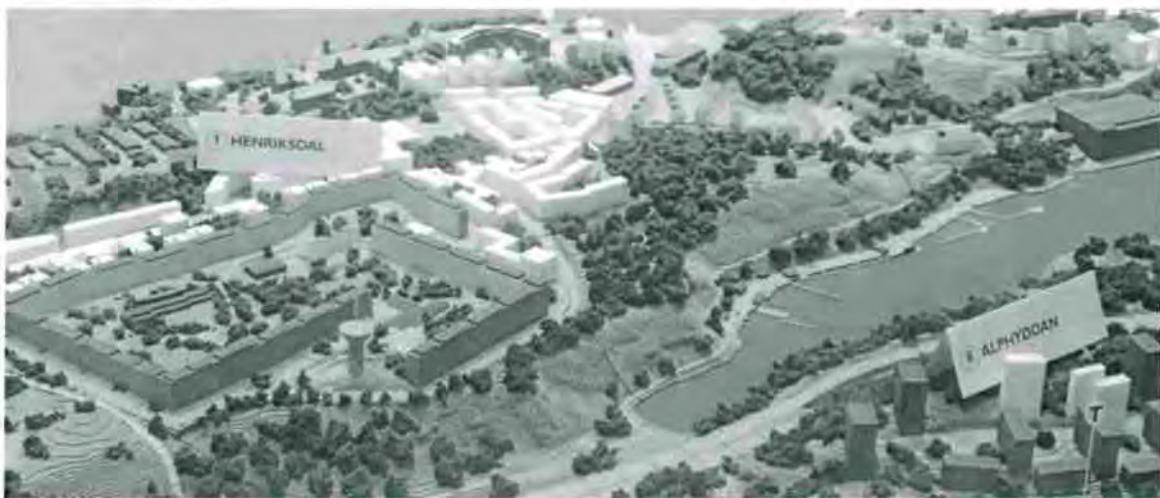
- Ehnström, B & Axelsson, R. 2002: Insektsgnag i bark och ved. Artdatabanken, SLU.
- Ekologigruppen 2009: Underlag till Grönstrukturplan.
- Elvers, I. 1980: *Melica ciliata* och *Setaria viridis* återfunna på klassiska Stockholmslokaler. Svensk Botanisk Tidskrift 2/1980.
- Fasth, T. 2008: Detaljerad naturvärdesinventering av Ryssbergen. Pro Natura
- Gärdenfors, U. 2010: Rödlistade arter i Sverige 2010. Artdatabanken, SLU.
- von Huth, M. & Henning, C. 1988: Vegetationen runt Nacka trafikplats – Beskrivning och konsekvensbedömning. Examensarbete Naturgeografiska institutionen Stockholm.
- Hällgren, A. 1994: Natur i Sickla – nu och i framtiden. Examensarbete Naturgeografiska inst.
- Larsson, A. m fl 2001: Manual för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen.
- Nacka kommun 2013: Startpromemoria för planprogram Henriksdalsberget.
- Naturvårdsverket 2004: Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda lövträd i kulturlandskapet.
- Naturgeografiska institutionen, Stockholms universitet 1984: Natur på Sicklaön – Försök till resurs- och probleminventering. Praktikarbete naturvård, Biologisk-geovetenskaplig linje.
- Rydberg, H. & Wanntorp, H-E. 2001: Sörmlands flora. Botaniska Sällskapet i Stockholm.

MOTION: INRÄTTA NATURRESERVAT I TROLLDALEN

Engagemanget för att bevara Trolldalen, det värdefulla skogsområdet öster om Henriksdalsringen, söder om Finnboda, har under en lång tid varit stort. Området är en grön oas för de boende på Henriksdalsringen och består av unik natur med stora naturvärden samt boplats för flera rödlistade arter. Nu planeras Trolldalen att bebyggas, något som det finns ett motstånd mot från de näroende som använder området för rekreation, grillning och promenader. Vi menar att området, som dessutom går väl ihop med ambitionen att ingen Nackabo ska ha mer än 300 meter till närmsta grönområde, istället bör bevaras och även säkras som naturområde för framtiden genom att det inrättas som naturreservat. Politikerna bör lyssna på medborgarnas åsikt i frågan och ta hänsyn till de över 300 personer som skrivit under namninsamlingen samt de synpunkter om att bevara området som inkom under samrådet.

Även grönområdet kring västra Svindersviken, det vill säga väster om Nacka båtklubb och norr om Värmdöleden, bör ingå i reservatet. I området ligger den vackert belägna 1700-tals herrgården Svindersvik.

Kommunfullmäktige föreslås därför besluta

Att Trolldalen inrättas som naturreservat

Att grönområdet kring västra Svindersviken, norr om Värmdöleden ingår i naturreservatet

David Bergqvist

Eric Myrin

12 juli 2016

Kommunstyrelsen

Trygghetsboende

Motion den 2 februari 2017 av Gunnel Nyman Gräff, Majvie Svärd, Helena Westerling, Maria Raner, Carl-Magnus Grenninger (S).

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

I motionen yrkar Gunnel Nyman Gräff med flera (S) att kommunstyrelsen får i uppdrag att starta ett kommunalt trygghetsboende.

I beredningen av motionen redovisar äldrenämnden att äldreenerheten i samverkan med enheten för strategisk stadsutveckling i arbetet med detaljplaner bevakar att trygghetsboenden byggs i alla kommundelar. Äldrenämnden redogör för att inom de kommande åren är två trygghetsbostäder med olika upplättelseformer klara för inflyttning.

Stadsledningskontoret delar äldrenämndens bedömning är att det finns en långsiktig planering för att tillgodose behovet av trygghetsboenden och att kommunfullmäktige kan anse att motionen är färdigbehandlad med en notering om det.

Förslagen i motionen

Gunnel Nyman Gräff med flera (S) föreslår i motionen att ett trygghetsboende i Nacka ska följa Äldreboendedelegationens (SOU 2008:11) förslag på definition av trygghetsboende där bland annat ingår:

- Trygghetsboende ska möta behoven hos äldre personer som känner sig otrygga och oroliga i sina nuvarande bostäder
- Man ska ha tillgång till gemensamhetslokal
- Personal ska finnas som stöd för trygghet och aktiviteter
- Det ska finnas möjlighet till gemensamma måltider

- Alla boende får ett trygghetslarm

Äldrenämndens utredning och bedömning

Äldrenämnden föreslog den 14 juni 2017, § 48, att kommunfullmäktige ska notera att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen.

Som underlag för äldrenämndens förslag till beslut förelåg i huvudsak följande utredning.

I beslutet om mål och budget 2016 - 2018 fick äldrenämnden i uppdrag att i samverkan med exploaterings-och fastighetsansvariga stimulera tillkomsten av trygghetsboenden med varierande upplåtelseformer i olika delar av kommunen. Äldrenämnden arbetar med ett strategiskt underlag som ska stödja att det byggs och utvecklas trygghetsboenden med olika upplåtelseformer i olika delar av Nacka. I arbetet med detaljplaner bevakar äldreenheten, i samverkan med enheten för strategisk stadsutveckling, att trygghetsboenden byggas i alla kommundelar.

Inom de kommande åren är två trygghetsbostäder med olika upplåtelseformer klara för inflytning.

- Under 2018 kommer ett trygghetsboende med cirka 100 bostadsrätter att vara klara för inflytning i Gräninge, Saltsjö-Boo.
- Under 2021 kommer ytterligare ett trygghetsboende med 24 lägenheter stå inflyttningsklara på Nya Gatan i centrala Nacka.

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Stadsledningskontoret delar äldrenämndens bedömning att motionen kan anses färdigbehandlad med noteringen att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget medför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Förslaget medför inga konsekvenser för barn.

Bilagor

Äldrenämndens beslut den 14 juni 2017, § 48
Motionen

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Anne-Lie Söderlund
Social- och äldredirektör

§ 48

ÄLN 2017/48

Bygg ett Trygghetsboende nu! Motion den 2 februari av Gunnel Nyman Gräff med flera (S)

Beslut

Äldrenämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Ärendet

I motionen yrkar socialdemokraterna att kommunstyrelsen får i uppdrag att starta ett kommunalt Trygghetsboende. Äldrenämndens uppdrag är att stimulera tillkomsten av Trygghetsbostäder med olika upplåtelseformer i olika kommundelar vilket är uppfyllt.

I kommande detaljplanearbeten bevakar Kvalitet och stöd Omsorgsenheten i samverkan med Strategisk stadsutveckling att Trygghetsboenden byggas i alla kommundelar. Inom de kommande åren är två Trygghetsbostäder med olika upplåtelseformer klara för inflytning.

- Under 2018 kommer ett Trygghetsboende med cirka 100 bostadsrätter att vara klara för inflytning i Gräninge, Saltsjö-Boo.
- Under 2021 kommer ytterligare ett Trygghetsboende med 24 lägenheter stå inflyttningsklara på Nya Gatan i centrala Nacka.

Enhetens bedömning är att det finns en långsiktig planering för att tillgodose behovet av Trygghetsbostäder.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad 2016-05-15

Bilaga 1: Motion från socialdemokraterna, Bygg ett Trygghetsboende nu!

Yrkanden

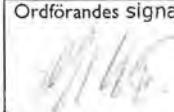
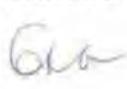
Monica Brohede Tellström (L) yrkade bifall till enhetens förslag.

Gunnel Nyman Gräff (S) yrkade, med instämmande av Eva Hellung-Strohl (MP), bifall till motionen.

Beslutsgång

Ordförande ställde förslagen mot varandra och fann att äldrenämnden beslutade i enlighet med Monica Brohede Tellströms yrkande.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
		

Bygg ett Trygghetsboende nu!

Motion till Nacka kommunfullmäktige

I Nacka har diskussion om Trygghetsboende återkommit gång på gång. Socialdemokraterna har lagt förslag om Trygghetsboende, bl.a. i våra budgetförslag, och majoriteten har gång på gång försäkrat att nu, NU! är det på gång. Hur detta ”på gång” ska gå till har dock varit ganska luddigt. Så även definitionen av vad ett Trygghetsboende är.

När det gäller byggande av Trygghetsboende är det också viktigt att det blir ”på riktigt”. Inte något allmänt hus där bara äldre får bo, utan med innehåll och ett gott alternativ till att bo kvar hemma i villan/lägenheten.

Socialdemokraterna anser att ett Trygghetsboende i Nacka ska följa Äldreboendedelegationens (SOU 2008:11) förslag på definition av trygghetsboende där bland annat nedanstående ingår:

- trygghetsboende ska möta behoven hos äldre personer som känner sig otrygga och oroliga i sina nuvarande bostäder
- man ska ha tillgång till en gemensamhetslokal
- personal ska finnas som stöd för trygghet och aktiviteter
- det ska finnas möjlighet till gemensamma måltider
- alla boende får ett trygghetslarm

Men blir det inte jättedyrt? Det beror naturligtvis på hur man räknar. Lägg ihop vad det kostar att inte ha Trygghetsboenden i Nacka så kommer det visa sig att det inte blir dyrare än att äldre medborgare behöver hemtjänst på en mängd olika ställen eller plats på ett särskilt boende. Möjligheten att flytta till ett Trygghetsboende borde vara en självklar del i valfriheten.

Så! Sätt igång! Vänta inte på att någon annan ska fixa det som är kommunens ansvar.

Vi yrkar därför att

- kommunstyrelsen får i uppdrag att starta ett kommunalt Trygghetsboende

Nacka 2 februari 2017

Gunnel Nyman Gräff (S) Majvie Swärd (S) Helena Westerling (S) Maria Raner (S) Carl-Magnus Grenninger (S)

PM

Görel Petersson
Kommunsekreterare
Juridik- och kanslihheten

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Förslag på remiss av motioner från kommunfullmäktige den 19 juni 2017

Motion	D-nr	Remitteras till	Remissid	Inlämnas senast
Motion – Fritidsverksamhet för barn mellan 10-12 år Motion den 19 juni 2017 av Rolf Wasteson och Borna Roshani (V)	KFKS 2017/594	UBN 21 september tillsammans med Mål och budget 2018- 2020		
Motion – Bostäder utan vinstmaximering Motion den 19 juni 2017 av Christina Ståldal m fl (NL)	KFKS 2017/593	Stadsledningskontoret	KSAU den 10 okt 2017	Den 27 sep 2017

Motion från Vänsterpartiet

Om fritidsverksamhet för barn mellan 10-12 år i Nacka

Allt sedan fritidsverksamheten integrerades i skolans verksamhet har barn mellan 10–12 år saknat fritidsverksamhet under skolloven.

Detta är särskilt problematiskt för barn med yrkesarbetande föräldrar som inte har möjlighet att ta semester och som saknar ett socialt nätverk.

Detta har delvis åtgärdats genom särskilda fritidsklubbar inom skolans ram och med vissa fritidsaktiviteter under sommaren, men fortfarande saknas det verksamheter för många barn mellan 10–12 år under skolloven.

Vi yrkar:

- att kommunen ska garantera alla barn mellan 10-12 år fritidsverksamhet under skolloven,
- att fritidsverksamheten antingen ska drivas inom ramen för skolornas eller fritidsgårdarnas fritidsverksamhet,
- att verksamheten finns tillgänglig inom närområdet och att föräldrar ska vara välinformerade om aktiviteternas lokalisering.

Rolf Wasteson

Birgit Hansson

Borna Roshani

Motion från Nackalistan angående

Bostäder, om bara viljan finns...

Nu krävs det ett nationellt och kommunalt åtgärdsprogram med fokus på att förbättra bostadssituationen för hushåll med lägre inkomster. Kommunerna har ett lagligt ansvar att ge förutsättningar för att alla invånare har en bostad. Idag vänder sig nuvarande och kommande bostadsmarknad i Nacka i hög grad till hushåll med höga och medelhöga inkomster. En grupp som redan har ett stort urval av attraktiva bostäder att välja ur.

Låginkomsttagare har svårt att hitta större lägenheter när de behöver sådana, liksom äldre som vill flytta från villa till lägenhet eller par som skiljer sig och behöver hitta en lägenhet. Sist men inte minst, de unga vuxna som behöver en första egen bostad.

Staten har ett ansvar för att förändra de nuvarande regelverken och ge tillräckliga förutsättningar till kommunerna. Kommunerna har ett ansvar för att inte enbart tillämpa vinstdimisering som princip när man säljer mark till privata aktörer i enlighet med kommunens ansvar om bostäder för alla. Nacka ska tillämpa den sociala hållbarheten i processen för Nacka bygger stad som står skrivet i de styrdokument för stadsbyggnadsprocessen som det finns beslut om. För att förverkliga det krävs att Nacka behöver ta fram en plan som är bindande för hur man ska minska bristen på bostäder för personer med lägre inkomster .

Nu gäller det att gå från ord till handling. Därför vill Nackalistan

Att i högre grad än idag inte tillämpa vinstdimisering som princip vid markförsäljning

Att starta ett arbete med att utveckla en plan med mål att skapa fler bostäder som är möjliga för låginkomsttagare att kunna få

Christina Ståldal

Efson Goitom

Mikael Carlsson

Bosse Ståldal

Shahin Malak